

BUDDHA BESZÉDEI

Vekerdi József fordítása

Tartalom

Buddha élete

Buddha születése
Buddha távozása otthonából
Buddha megvilágosodása
Buddha tanító útjának kezdete
Buddha ellenfelei
Buddha halála

Beszédek

A tan kerekének elindítása
A tűzbeszéd
A szerzetesi élet szabályai
Az indulatok megsemmisítése
Félelem és rettegés
Megtisztulás
A szenvedések láncolata (*hosszabb beszéd*)
A szenvedések láncolata (*rövidebb beszéd*)
Erdei remeteség
A gondolatok kordában tartása
Példázat a fűrészről
Példázat a kígyóról
Csalétek
Példázat a keményfáról
A csordapásztor (*hosszabb beszéd*)
A csordapásztor (*rövidebb beszéd*)
Szaccsaka
A létszomj kioltása
Az asszapurai beszéd
Életelvek
Pótalija
Dzsívaka
Kutyautánzó
Abhaja királyfi
Málunkjáputta
Vaccshagotta; példázat a tűzről
Mágandija
Szakuludáji
Amit szeretünk
Asszalájana
Észukári

BUDDHA ÉLETE

BUDDHA SZÜLETÉSE **[NIDÁNAKATHÁ II.]**

Egy alkalommal Kapilavattu városban kihirdették a nyári holdtölteünnepséget. Nagy tömeg mulatozott az ünnepségen. Májá királyné a holdtöltét megelőző hetedik naptól kezdve megtartoztatta magát a részegítő italoktól, s virágfüzérékkel és illatos kenetekkel ékesen vett részt a holdtölte-ünnepségen. A hetedik nap reggelén felkelt, illatos vízben megfürdött, bőkezű adakozás során négyszázezer pénzt széosztott, minden ékszerével felékesítette magát, a legfinomabb ételeket fogyasztotta, elvégezte az ünnepi szertartásokat, majd ünnepi öltözetben hálózataiba lépett, lepihent fényes nyoszolyájára, álomra szenderedett, és ezt az álmot álmodta:

Négy mahárádza nyoszolyástul felemelte, a Himálajára vitte, a hatvan mérföld széles Manószilá-fennsíkon letették egy hét mérföld magas szálafa tövében, és távolabb léptek. Ekkor megjelentek a mahárádzsák hitvesei, az Anótatta-tóhoz vezették a királynét, megfürösztötték minden emberi vétet lemosó vízében, égi köntösbe öltöztették, illatszerekkel hintették be, égi virágokkal ékesítették, majd a közelben lévő Ezüst-hegyen, a hegy belsejében, egy aranypalotában égi ágyat vetettek kelet felé fordított fejrészrel, arra fektették a királynét.

Eközben a Bódhiszattva pompás fehér elefánt alakjában a közeli Arany-hegyen legelészett. Onnét leereszkedve, fellépkedett az Ezüst-hegyre, s észak felől közeledve, ezüstfonadék-színű ormányában fehér lótuszt tartva, elefánttrombitálást hallatva, belépett az aranypalotába, háromszor jobbról megkerülte anyja nyoszolyáját, majd megbökte jobb oldalát, és úgy tűnt, hogy behatol méhébe. Így öltött újra testet a nyári holdtölte ünnepén.

Reggel a királyné felébredt, és elmondta a királynak, hogy mit álmodott. A király magához hívatta hatvannégy legbölcsebb papját, zöld levelekkel és virágokkal behintett földön kényelmes ülőhelyeket készíttetett nekik ünnepélyes szertartással, s mikor a papok helyet foglaltak, arany- és ezüstedényeket töltetett meg vajban-mézben-cukorban főtt tejberizzsel, arany- és ezüstedővel fedve nyújtotta át nekik, viseletlen ruhákkal, barna tehenekkel és egyéb ajándékokkal tisztelte meg őket. Miután mindennemű kívánatos dologgal megtisztelte őket, elmondta az álmot, és megkérdezte:

- Mi fog történni?

A papok így szóltak:

- Ne aggódj, mahárádza! Magzat fogant királynéd méhében, és a magzat fiú lesz, nem lány. Fiad fog születni, s ha otthonában marad, világhódító császár lesz belőle. Ha elhagyja otthonát, és remeteségbe távozik, világot megvilágosító Buddha lesz belőle.

.....
Májá királyné tíz hónapig hordozta méhében a Bódhiszattvát, mint edényben a szézámolajat. Mikor terhességének végéhez közeledett, szülei házába kíváncozott, és szólt Szuddhódana mahárádzsának:

- Felség, rokonaimhoz szeretnék menni Dévadaha városba.

- Rendben van - egyezett bele a király, és a Kapilavattuból Dévadaha városba vezető utat elegyengette, zászlókkal, lobogókkal és hordókba ültetett platánfákkal felékesítette, a királynét aranyos hintóba ültette, ezer tanácsosát mellé rendelte, és nagy kísérettel útnak indította.

A két város között, mindkét város lakóinak tulajdonában, volt egy Lumbiní-liget nevű, kies szálaferdő. Ebben az időben minden fa virágpompában állt, tövétől az ágak hegyéig, s az ágak között és a virágok körül ötszínű méhek raja és mindenféle madársereg röpködött, édes daluk zsongott. Az egész Lumbiní-liget olyan volt, mint Indra isten égi kertje, mint nagy hatalmú király vigalomra felkészített mulató csarnoka. Amikor a királyné megpillantotta, kedve támadt sétálni a szálaerdőben. A tanácsosok lesegítették a királynét, és bementek vele a szálaerdőbe. A királyné egy hatalmas szálafa tövéhez lépett, és le akart törni egy gallyat. A szálafa ága lehajlott, mint egy nádszál meghajló vége, úgyhogy a királyné kézzel elérte. Kinyújtotta kezét, és megfogta az ágot. Eközben rájöttek a szülési fájdalmak. A kísérő sokaság lepelt vont köré, és visszalépett. A szálafa ágába kapaszkodva, álló helyzetben hozta világra a magzatot.

Ekkor négy szentséges világteremtő Brahmá jelent meg, kezükben aranyhálóval. A Bódhiszattvát felfogták az aranyhálóba, anyja elé helyezték, és így szóltak:

- Örvendezz, királyné, dicsőséges fiad született!

BUDDHA TÁVOZÁSA OTTHONÁBÓL [NIDÁNAKATHÁ II.]

Egy napon a Bódhiszattvának kedve támadt kikocsikázni a palotája melletti parkba. Hívatta kocsisát, szólt neki:

- Fogj be a kocsiba!

- Igen, uram - válaszolta engedelmesen. Minden ékességgel felékesítette a legszebbik, pompás kocsit, befogott négy, lótuszszírom színű fehér paripát, és jelentkezett a Bódhiszattvánál. A Bódhiszattva felült az istenek hintóihoz hasonló kocsira, és elindult a parkba.

- Elérkezett Sziddhattha királyfi megvilágosodásának ideje, mutassunk neki jelet! - szóltak az istenek. Egy istenfiút átváltoztattak vénségtől roskatag, csorba fogú, ősz hajú, görnyedt, botorkáló, botra támaszkodó, reszketeg aggastyánná, és elébe küldték. A Bódhiszattva és kocsisa megpillantotta. Ekkor a Bódhiszattva - a Mahápadána-szuttában megőrzött hagyomány szerint - megkérdezte kocsisától:

- Kedvesem, ki ez az ember? A haja sem olyan, mint másnak!

Amikor a választ meghallotta, összeszorult a szíve:

- Óh jaj, átkozott a születés, ha a megszületőnek az öregséget is meg kell ismernie!

Megfordult, és visszatért palotájába. A király megkérdezte:

- Mi történt, hogy fiam ilyen hamar visszafordult?

- Roskatag aggastyánt látott, felség, roskatag aggastyánt látott, és remeteségbe fog vonulni - szóltak.

- Miért akartok megölni? Tüstént rendezetek fiamnak színjátékokat! Ha szórakozásokban leli kedvét, nem gondol a remeteségre - szólt a király, és megerősítette az őrséget. Minden irányban fél mérföldenként őrszemeket állított.

Egy napon ismét kiment a parkba a Bódhiszattva. Megpillantott egy beteget, akit az istenek varázsoltak elé. Érdeklődött, mint előzőleg. Összeszorult szívvel fordult vissza, és bement a palotába. A király tudakozódott, s ismét az említett módon rendelkezett. Megerősítette az őrséget, minden háromnegyed mérföldre őrszemeket állított.

Ezután egy napon ismét kiment a parkba a Bódhiszattva. Megpillantott egy halottat, akit az istenek varázsoltak elé. Érdeklődött, mint előzőleg. Összeszorult szívvel fordult vissza, és bement a palotába. A király tudakozódott, s ismét az említett módon rendelkezett. Megerősítette az őrséget, minden mérföldre őrszemeket állított.

Ezután egy napon ismét kiment a parkba a Bódhiszattva. Megpillantott egy remetét, egyszerű ruhában, hagyományos öltözetében, akit az istenek varázsoltak elé. Megkérdezte kocsisától:

- Kedvesem, ki ez az ember?

Bár a kocsis a Buddha fellépése előtt nem volt tisztában a remeteséggel és a remeteség érdemével, az istenek sugallatára így válaszolt:

- Felség, ez remete - és kifejtette a remeteség érdemét.

A Bódhiszattvában feltámadt az érdeklődés a remeteség iránt, és azon a napon a parkban maradt.

Ebben az időben történt, hogy Szuddhódana maharádzsa értesült róla, hogy [menye,] Ráhula anyja, fiat szült.

- Közölgjétek az örömhírt fiammal! - adta ki a parancsot.

Amikor a Bódhiszattva meghallotta, így szólt:

- Ráhula született, bilincsem született!

A király megérdeklődte:

- Mit mondott a fiam?

Fia szavait meghallva, így szólt:

- Nos, akkor mostantól fogva legyen unokám neve Ráhula!

Ebben az időben történt, hogy egy Kiszágótamí nevű, nemes származású hölgy palotája tetőteraszáról csodálta a várost körbejáró Bódhiszattva szépségét és méltóságát, s gyönyörűségében és lelkesedésében ezt a kinyilatkoztatást tette:

Boldog az apja és anyja, akiknek ő a gyermekük,
és az az asszony is boldog, akinek ő a hitvese.

Ennek hallatán a Bódhiszattva így gondolkozott:

- Ez a nő azt mondja, hogy e szép külső láttára megnyugszik az anya szíve, megnyugszik az apa szíve, megnyugszik a hitves szíve. De vajon minek kell elnyugodnia ahhoz, hogy saját szívem is megnyugodjék?

Ekkor vágyaktól megcsömörlött lelkében ez a gondolat támadt:

- A szenvedélyek tüzének elnyugodtával nyugalom támad, a bűnök tüzének és balgaság tüzének elnyugodtával nyugalom támad, gőg és tévhitük elnyugodtával, minden vágy és kín elnyugodtával nyugalom támad. Ettől a nőtől bölcs tanítást tanultam. Hiszen én megnyugvást keresve bolyongok. Most feladom a házban lakást; elmegyek, remeteségbe távozom, hogy megnyugvást találjak. Ennek a nőnek pedig ezzel a fizetéssel fizetek tanításáért.

Ekkor leakasztotta nyakából százezret érő gyöngyfüzérét, és odaküldte Kiszágótamínak. Annak lelkét boldogság töltötte el:

- Sziddhattha királyfi ajándékot küld nekem, mert szíve felém fordult!

A Bódhiszattva nagy pompával és fénnel visszatért palotájába, és lehevert fényes nyoszolyájára. Eközben köréje sereglettek tündérleány szépségű, tánchoz és énekhez mesterien értő, minden ékszerrel felékesített asszonyai. Különféle zeneszerszámokat fogtak kezükbe, és táncal, énekkel, zenével igyekeztek szórakoztatni. De a Bódhiszattva vágyaktól megcsömörlött lelkének nem szerzett örömet sem tánc, sem semmi más, és rövid időre elszenderedett.

- Akinek kedvéért táncba és énekbe fogtunk, az álomba merült. Minek fárasszuk magunkat tovább? - szóltak a nők, földre dobálták a kezükben tartott zeneszerszámokat, és lefeküdtek. Az illatos olajjal töltött mécsesek kihamvadtak. A Bódhiszattva felébredt, felült nyoszolyáján, és ültében végignézett az asszonyokon, amint zeneszerszámaikat szanaszét dobálva aludtak. Egyesek szájából nyál folyt, testüket váladék szennyezte be, egyesek fogukat csikorgatták, egyesek horkoltak, egyesek álmukban beszéltek, egyesek szája tátva volt, egyesekről lecsúszott a ruha, és fedetlenül hagyta takarandó testrészeiket. Visszataszító megjelenésük láttán még inkább elment a kedve minden gyönyörűségtől. Felékesített, díszes palotája, Indra égi lakának hasonmása, olybá tűnt szemében, mintha szanaszét heverő hullákkal borított dögtemető volna, és a lét minden formáját olyannak látta, mintha lángokban álló ház volna.

- Ó jaj, minden undorító! Ó jaj, minden visszataszító! - ejtette ki az igét, és végleg eltökélte, hogy remeteségbe vonul.

- Még ma távoznom kell a nagy eltávozásra - gondolta, felkelt fekhelyéről, az ajtóhoz lépett, és kiszólt:

- Ki van itt?

Fejét a küszöbre hajtva, ott feküdt kocsisa, Cshanna.

- Én vagyok itt, uram, Cshanna - szólt.

- Még ma távozni akarok a nagy eltávozásra. Nyergelj fel egy lovat!

- Igen, felség - szólt, fogta a lószerszámot, kiment az istállóba, és az illatos olajjal telt mécsek fényénél megpillantotta a virághímes baldachin alatt, ékes hídláson álló Kanthaka paripát.

- Ma ezt a lovat kell felnyergelnem - gondolta, és Kanthakát nyergelte fel. A ló nyergelés közben észrevette:

- Ez a heveder igen szoros. Más napokon, amikor a parkba mentünk sétalovaglásra, mintha nem is lett volna rajtam heveder. Ma a nagy eltávozásra készül távozni rajtam gazdám!

Örvendezésében hangos nyerítéssel nyerített fel. A hang az egész városon végigharsogott, az istenek azonban elfojtották a hangot, és nem engedték, hogy valaki is meghallja.

A Bódhiszattva, miután Cshannának utasítást adott, ezt gondolta:

- Közben megnézem fiamat.

Leszállt a kerevetről, Ráhula anyjának lakosztályába ment, és kinyitotta a hálószoba ajtaját. A hálószobában égett az illatos olajjal telt mécses. Ráhula anyja jázminvirághímes takaróval borított nyoszolyáján aludt, kezét fia fején nyugtatva. A Bódhiszattva a küszöbre lépett, megállt, elnézte őket:

- Ha elmozdítom a királyné kezét, és ölembe veszem fiamat, a királyné felébred, és megnehezíti távozásomat. Majd ha Buddha leszek, visszatérek, és megnézem őket.

Ezzel távozott a palotából.

BUDDHA MEGVILÁGOSODÁSA [MADDZSHIMA-NIKÁJA 36.]

[*Buddha szól:*]

- És ekkor, Aggivesszana, még megvilágosodásom előtt, mielőtt még megvilágosodtam volna, mikor még csak bódhiszattva voltam, ez a gondolatom támadt: „Az otthon rabság, szemétdödör. A remeteség szabad levegő. Aki a házban marad, nem képes a teljesen megigazult, teljesen megtisztult aszkétaéletnek eleget tenni. Jobb lesz, ha most hajamat és szakállamat lenyírva, sárga ruhát öltve, otthonomból az otthontalanságba távozom.”

És egy idő múltán, még ifjúkorom virágában, fejemen fényes fekete hajjal, boldog fiatalság gyönyörét élvezve, férfikorom elején, síró és jajveszékélő szüleim akarata ellenére, hajamat és szakállamat lenyírva, sárga ruhát öltve, otthonomból az otthontalanságba távoztam. Remete lettem, s az igaz üdvöt keresve, a páratlan, legmagasabb rendű nyugalom ösvényét kutatva, felkerestem Álára Kálámát. Álára Kálámához érkezve, így szólítottam meg:

- Álára Káláma testvér, ezt a tant és életmódot követve szeretnék aszkétaéletet élni.

Álára Káláma így válaszolt szavaimra:

- Maradj itt, tiszteletreméltó úr! Ez a tan olyan, hogy értelmes ember rövid idő alatt felfogja, megérti és magáévá teheti.

És én rövid idő alatt, igen hamar felfogtam ezt a tant. Meggyőződtem róla, hogy mindent megtanultam, megismertem és megértettem, amit a száj és beszéd közölhet: a tudás igéit és a régiek igéit, én magam is, a többiek is.

Ekkor azonban ez a gondolatom támadt: „Álára Káláma nem közölte velünk a teljes tant, ilyen meggondolással: „Én felfogtam és megértettem, és egyedül magamévá tettem.” Álára Káláma bizonyára többet is tud erről a tanról.” Álára Káláma elé járultam, és elébe járulva, megkérdeztem:

- Káláma testvér, mennyiben közölted velünk ezt a tant, úgy, ahogyan te magad felfogtad, megértetted és magadévá tetted?

Ekkor Álára Káláma feltárta a semmiség birodalmát. Ekkor azonban ez a gondolatom támadt: „Nemcsak Álára Káláma tett szert bizonyosságra, én is szert tettem bizonyosságra. Nemcsak Álára Káláma tett szert szilárdságra, én is szert tettem szilárdságra. Nemcsak Álára Káláma tett szert felfogóképességre, én is szert tettem felfogóképességre. Nemcsak Álára Káláma tett szert elmélyedésre, én is szert tettem elmélyedésre. Nemcsak Álára Káláma tett szert bölcsességre, én is szert tettem bölcsességre. Jobb lesz, ha ezt a tant, amelyről Álára Káláma így beszél: „Én felfogtam és megértettem, és egyedül magamévá tettem”, megpróbálom saját erőmből elsajátítani.” És rövid idő alatt, igen hamar felfogtam, megértettem és magamévá tettem ezt a tant.

Ekkor ismét Álára Káláma elé járultam, és elébe járulva, megkérdeztem:

- Káláma testvér, ebben áll ez a tan, ahogyan te felfogtad, megértetted és magadévá tetted?

- Testvér, valóban ebben áll ez a tan, ahogyan én felfogtam, megértettem és magamévá tettem.

- Testvér, ezt a tant most én is ugyanúgy felfogtam, megértettem és magamévá tettem.

- Boldog vagyok, testvér, szerencsés vagyok, testvér, hogy ilyen kiváló személyt tisztelhetek aszkétatársamként. Ahogyan én felfogtam, megértettem, magamévá tettem és hirdetem a tant, úgy fogtad fel, értetted meg és tetted magadévá te is; ahogyan te felfogtad, megértetted és magadévá tetted a tant, úgy fogtam fel, értettem meg, tettem magamévá és hirdetem én is. Ahogyan én ismerem a tant, úgy ismered te is; ahogyan te ismered a tant, úgy ismerem én is. Amilyen én vagyok, olyan vagy te is; amilyen te vagy, olyan vagyok én is. Jöjj, testvér, irányítsuk ketten a tanítványokat!

Így tanítóm, Álára Káláma, engem, tanítványát, magával egyenlőnek ismert el, és nagy tiszteletben részesített. Ekkor azonban ez a gondolatom támadt: „Ez a tan nem vezet lemondáshoz, vágytalansághoz, csillapodáshoz, megnyugváshoz, felismeréshez, megvilágosodáshoz, nirvánához, csupán a semmiség birodalmába jutáshoz.” És elégtelennek találtam ezt a tant, elfordultam ettől a tantól, és távoztam.

Ekkor az igaz üdvöt keresve, a páratlan, legmagasabb rendű nyugalom ösvényét kutatva, felkerestem Uddaka Rámaputtát. [*Megisméltődik a szöveg; „semmiség birodalma” helyett most „sem tudat, sem öntudatlanság birodalma” szerepel.*] És elégtelennek találtam ezt a tant, elfordultam ettől a tantól, és távoztam.

Ekkor az igaz üdvöt keresve, a páratlan, legmagasabb rendű nyugalom ösvényét kutatva, egyik helyről a másikra vándoroltam Magadha tartományban, és Uruvelá település közelébe értem. Ott gyönyörűséges tájra bukkantam, kies erdőségre, tiszta vizű, fürdésre alkalmas, szívderítő folyóra, körös-körül mezőkre és szántóföldekre. Ekkor ez a gondolatom támadt: „Valóban gyönyörűséges ez a táj: kies erdőség, tiszta vizű, fürdésre alkalmas, szívderítő folyó, körös-körül mezők és szántóföldek. Ennyi elég a tisztaságból származó, elmélyedésre vágyó embernek az elmélyedésre.” És ott maradtam, mondván: „Ennyi elég az elmélyedésre.” [...]

És ekkor ez a gondolatom támadt: „Mi volna, ha fogaimat fogaimra szorítva, nyelvemet szájpaddlásomhoz tapasztva, elmém erejével visszafognám, elfojtanám, megbénítanám gondolkozásomat?”

És ekkor fogaimat fogaimra szorítva, nyelvemet szájpaddlásomhoz tapasztva, elmém erejével visszafogtam, elfojtottam, megbénítottam gondolkozásomat. És amikor fogaimat fogaimra szorítva, nyelvemet szájpaddlásomhoz tapasztva, elmém erejével visszafogtam, elfojtottam, megbénítottam gondolkozásomat, veríték borította el hónom alját. Mint amikor egy erős ember a gyengébb embert fejénél fogva megragadja, vagy vállánál fogva megragadja, lefogja, fojtogatja, megbénítja, ugyanúgy elborította a veríték hónom alját, amikor fogaimat fogaimra szorítva, nyelvemet szájpaddlásomhoz tapasztva, elmém erejével visszafogtam, elfojtottam, megbénítottam gondolkozásomat. Akaratom ugyan szilárd és hajlíthatatlan volt, felfogóképességem zavartalan és megingathatatlan, de testem ingatag maradt, nem jutott nyugalomra ettől a fájdalmas önfegyelmestől. És az így keletkező fájdalmas érzés nem tudta megkötni gondolkozásomat. [...]

Ekkor ez a gondolatom támadt: „Mi volna, ha most lélegzetvétel nélküli révületbe merülnék?”

És visszatartottam a be- és kilélegzést szájamon, orromon, füleimen át. És amikor visszatartottam a be- és kilélegzést szájamon, orromon, füleimen át, őrzítő fájdalom támadt a fejemben. Mintha egy erős ember kemény szíjköteggel korbácsolná a fejemet, olyan őrzítő fájdalom támadt a fejemben, mikor visszatartottam a be- és kilélegzést szájamon, orromon, füleimen át. Akaratom ugyan szilárd és hajlíthatatlan volt, felfogóképességem zavartalan és megingathatatlan, de testem ingatag maradt, nem jutott nyugalomra ettől a fájdalmas önfegyelmestől. És így a keletkező fájdalmas érzés nem tudta megkötni gondolkozásomat. [...]

Ekkor ez a gondolatom támadt: „Mi volna, ha csak kevés, kevés táplálékot vennék magamhoz, egy-egy maroknyit, hol babpépet, hol borsópépet, hol lencsepépet?” És csak kevés, kevés táplálékot vettem magamhoz, egy-egy maroknyit, hol babpépet, hol borsópépet, hol lencsepépet. És amikor csak kevés, kevés táplálékot vettem magamhoz, egy-egy maroknyit, hol babpépet, hol borsópépet, hol lencsepépet, testem rendkívül lesoványodott. Karom és lábszáram olyan lett ettől a szűkös táplálkozástól, mint a nádszál, vagy lián szára. Ületem olyan lett ettől a szűkös táplálkozástól, mint a teve patája. Hátgerincem kiugró csigolyáival olyan lett ettől a szűkös táplálkozástól, mint golyók füzére. Bordáim úgy meredtek ettől a szűkös táplálkozástól, mint rozszant ház tetőgerendái meredeznek. Szemüregem mélyén a beesett szemgolyók úgy ültek ettől a szűkös táplálkozástól, mint mély kút fenekén megcsillanó víztükör. Fejbőröm ráncos és aszott lett ettől a szűkös táplálkozástól, ahogyan a száráról levágott tök megráncosodik és összeaszik a széltől és a nap hevétől. És amikor a hasamat megtapintottam, a gerincemet érintettem, és amikor a gerincemet megtapintottam, a hasamat érintettem, olyan közel került egymáshoz a hasam és a gerincem ettől a szűkös táplálkozástól. És amikor vizeletemet és székletemet akartam üríteni, előrebuktam ettől a szűkös táplálkozástól. Hogy testemet erősítsem, kezemmel dörzsöltem tagjaimat; és miközben kezemmel dörzsöltem tagjaimat, elcsenevészedett szőrzetem kihullott a dörzsöléstől ettől a szűkös táplálkozástól.

Amikor az emberek láttak, így szóltak: „Meggékült Gótama remete!” Mások így szóltak: „Nem meggékült Gótama remete, megbarnult Gótama remete!” Ismét mások így szóltak: „Nem meggékült Gótama remete, és nem megbarnult Gótama remete, megsárgult Gótama remete!” Ennyire kikezdte tiszta, világos testszínemet ez a rendkívül szűkös táplálkozás.

Ekkor ez a gondolatom támadt: „Minden fájdalmas, gyötrő, keserű érzés közül, amelyet remeték és papok a múltban átéltek, ez a legnagyobb; tovább nem fokozható. És minden fájdalmas, gyötrő, keserű érzés közül, amelyet remeték és papok a jövőben át fognak élni, ez a legnagyobb; tovább nem fokozható. És minden fájdalmas, gyötrő, keserű érzés közül, amelyet remeték és papok a jelenben átélnek, ez a legnagyobb; tovább nem fokozható. Mégis e keserves önsanyargatás nem segít hozzá a nemes megismerés és tisztánlátás földöntúli üdvéhez. Bizonyára más út vezet a megvilágosodáshoz.”

Ekkor ez a gondolatom támadt: „Emlékszem, hogy egyszer, miközben atyám, Szakka, mezei munkában szorgoskodott, én egy gránátalmafa hús árnyékában ültem, és minden vágótól távol, minden bajtól távol, eltávolodásom szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület (dzshána) állapotába jutottam. Bizonyára ez az út vezet a megvilágosodáshoz.” [...]

Ekkor ez a gondolatom támadt: „Ezt a boldogságot nem könnyen lehet elérni ilyen mérhetetlenül legyengült testtel. Jobb lesz, ha ismét elegendő táplálékot veszek magamhoz, főtt rizst fogyasztok.” Ekkor ismét elegendő táplálékot vettem magamhoz, főtt rizst fogyasztottam.

Ebben az időben öt szerzetes volt, akik követőimül szegődtek, mondván: „Ha Gótama remete valamilyen felismerésre jut, közölni fogja velünk.” De amikor ismét elegendő táplálékot vettem magamhoz, főtt rizst fogyasztottam, akkor ez az öt szerzetes elfordult tőlem és otthagytak: „Gótama remete falánk lett, felhagyott az igyekezettel, falánkságba merült.”

Amikor ismét elegendő táplálékot vettem magamhoz, megerősödtem, és minden vágótól távol, minden bajtól távol, eltávolodásom szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület állapotába jutottam. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat.

Az elmélkedést és gondolkozást feladva, elértem a belső nyugalmat, az érzések egybeolvadását, az elmélkedés és gondolkozás nélküli, feloldódásból fakadó, boldog örömet; a második révület állapotába jutottam. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat.

Az örömről is lemondva, egykedvűen, az emlékezést és tudatot összpontosítva azt a boldogságot éreztem testemben, amelyről az igaz emberek ezt mondják: „Az egykedvűen emlékező boldogan él.” Így a harmadik révület állapotába jutottam. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat.

A boldogságon és a szenvedésen túllépve, az egykori vidámság és bánat megsemmisítése után elértem a szenvedés nélküli, boldogság nélküli, egykedvű és tiszta emlékezést; a negyedik révület állapotába jutottam. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat.

Ebben a feloldódott elmeállapotban, megtisztultan, tisztán, gondoktól menten, szelíd, készséges, szilárd, nyugodt lélekkel, korábbi létezéseim visszaemlékező felismerésére irányítottam gondolataimat. Visszaemlékeztem sok különböző korábbi létezőmre, illetéknéppen: egy életre, két életre, három életre, négy életre, öt életre, tíz életre, húsz életre, harminc életre, negyven életre, ötven életre, száz életre, ezer életre, százezer életre, majd világkorok keletkezésének időszakaira, majd világkorok pusztulásának időszakaira, majd világkorok pusztulása és keletkezése közötti időszakokra. „Ott voltam, ez volt a nevem, ebben a családban, ebben a kasztban születtem, ez volt a foglalkozásom, ilyen örömet és bánatot értem, így végeztem életemet, onnan távozva amott születtem újra.” Így emlékeztem vissza sok különböző korábbi létezőmre, azok formájára és jellegére. Először ez a tudás világosodott meg bennem az éjszaka első óráiban. Lankadatlan buzgalmam nyomán eloszlott a tudatlanság, megjelent a tudás, eloszlott a homály, megjelent a világosság. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat.

Ebben a feloldódott elmeállapotban, megtisztultan, tisztán, gondoktól menten, szelíd, készséges, szilárd, nyugodt lélekkel az élőlények távozásának és újraszületésének felismerésére irányítottam gondolataimat. Emberi korlátokon túlpillantó, megtisztult, égi látással láttam távozni és újraszületni az élőlényeket, közönségeseket és kiválókat, szépeket és rútakat, boldogokat és boldogtalanokat, amint tetteiknek megfelelően térnek vissza: „Ezek a kedves lények tetteikben a rosszat követik, szavaikban a rosszat követik, gondolataikban a rosszat követik, a helyeset ócsárolják, helytelen nézeteket táplálnak, helytelen nézetek szerint cselekszenek. Testük pusztulása után, haláluk után rossz útra kerülnek, gonosz ösvényre, mélységbe, pokolra buknak. Amazok a kedves lények viszont tetteikben a jót követik, szavaikban a jót követik, gondolataikban a jót követik, nem ócsárolják a helyeset, helyes nézeteket táplálnak, helyes nézetek szerint cselekszenek. Testük pusztulása után, haláluk után jó útra kerülnek, égi világba jutnak.” Emberi korlátokon túlpillantó, megtisztult, égi látással így láttam távozni és újraszületni az élőlényeket, közönségeseket és kiválókat, szépeket és rútakat, boldogokat és boldogtalanokat, amint tetteiknek megfelelően térnek vissza. Másodszor ez a tudás világosodott meg bennem az éjszaka középső óráiban. Lankadatlan buzgalmam nyomán eloszlott a tudatlanság, megjelent a tudás, eloszlott a homály, megjelent a világosság. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat.

Ebben a feloldódott elmeállapotban, megtisztultan, tisztán, gondoktól menten, szelíd, készséges, szilárd, nyugodt lélekkel, az indulatok legyőzésére irányítottam gondolataimat. „Ez a szenvedés” - értettem meg a valóságnak megfelelően. „Ez a szenvedés oka” - értettem meg a valóságnak megfelelően. „Ez a szenvedés megszüntetése” - értettem meg a valóságnak

megfelelően. „Ez a szenvedés megszüntetéséhez vezető út” - értettem meg a valóságnak megfelelően. „Ezek az indulatok” - értettem meg a valóságnak megfelelően. „Ez az indulatok oka” - értettem meg a valóságnak megfelelően. „Ez az indulatok megszüntetése” - értettem meg a valóságnak megfelelően. „Ez az indulatok megszüntetéséhez vezető út” - értettem meg a valóságnak megfelelően.

Amikor ezt felismertem, amikor ezt megláttam, gondolataim megszabadultak a kívánságok indulatától, megszabadultak a létezés indulatától, megszabadultak a tudatlanság indulatától. Felismertem: „A megváltás a megváltottban van.” Megértettem: „Legyőztem a születést, beteljesíttem az askétaéletet, elvégeztem munkámat, többé nem kell e világra kerülnöm.” Harmadszorra ez a tudás világosodott meg bennem az éjszaka utolsó óráiban. Lankadatlan buzgalmam nyomán eloszlott a tudatlanság, megjelent a tudás, eloszlott a homály, megjelent a világosság. És az így keletkező boldogság érzése nem kötötte meg gondolkozásomat, Aggivesszana.

BUDDHA TANÍTÓ ÚTJÁNAK KEZDETE [MAHÁVAGGA I. 1, 5-8.]

Ebben az időben a magasztos Buddha Uruvélában, a Nérandzsará folyó partján, a bódhifa tövében ült, miután a megvilágosodása bekövetkezett. És a Magasztos keresztbe tett lábbal ült a bódhifa tövében hét napig egyfolytában, a megvilágosodás boldogságában. [...]

Hét nap elmúltával a Magasztos visszatért révületéből, és a fa tövéből átment egy adzsapála vadfügefa alá. Odaérve, leült az adzsapála vadfügefa tövében.

Miközben a Magasztos egyedül, magában ült ott, ez a gondolata támadt:

- Ez a tan mély, nehezen felfogható, nehezen érthető, nyugalmat adó, magasrendű, ésszel fel nem érhető, titkos, csak bölcseknek szóló. Számomra világos lett. Ám az emberek vágyaik rabjai, vágyaikon csüggenek, vágyaikat élvezik. Ezért az emberek, akik vágyaik rabjai, vágyaikon csüggenek, vágyaikat élvezik, nem fogják megérteni az okok és okozatok láncolatának összefüggését, nem fogják megérteni a létcsírák kioltását, az érzelmek elvetését, a létszomj elfojtását, a szenvedély eltávoztatását, a nyugalmat, a nirvánát. Ha tehát hirdetni fogom a tant, és a többi ember nem érti meg tanításomat, csak baj háramlik belőle rám, fölösleges fáradság háramlik belőle rám.

És ekkor ez az addig nem hallott vers ötlött fel a Magasztos előtt:

Nehezen jöttem én is rá, másnak hiába mondanám.

A gonoszság, a gyűlölség elzárja más elől a Tant.

Ár ellen úszó, mély, titkos, alig látszó szikrányi fény;
a gonoszság sötétsége nem hagyja megpillantani.

Mikor a Magasztos mindezt végiggondolta, úgy döntött, hogy megmarad magányában, és nem fogja hirdetni a Tant. Ám ekkor Brahmá, a Teremtő, gondolata erejével meglátta a Magasztos elhatározását, és ezt gondolta:

- Óh jaj, a világra romlás vár, a világra pusztulás vár, ha a Beérkezett, a Szentséges, a Tökéletesen Megvilágosult úgy dönt, hogy megmarad magányában, és nem fogja hirdetni a Tant!

Ekkor Brahmá, a Teremtő, elhagyta a brahmanvilágot, és megjelent a Magasztos előtt, annyi idő alatt, ameddig egy erős ember kinyújtja behajlított karját, vagy behajlítja kinyújtott karját. És Brahmá, a Teremtő, felső ruháját fél vállán átvetve, összetett kézzel meghajolt a Magasztos felé, és így szólította meg a Magasztost:

- Uraim, a Magasztosnak hirdetnie kell a Tant! A Megvilágosultnak hirdetnie kell a Tant! Vannak lények, akiknek lelki szemeit alig fedi por, de ha nem hallják a Tant, akkor nem érik el a megváltást. Ezek meg fogják érteni a Tant.

Így beszélt Brahmá, a Teremtő, majd így folytatta:

Magadha földjén ezelőtt a tiszta Tant

gyarló személyek tanították tévesen.

Halhatatlanság kapuját te tárd ki most!

Hallják világosan a tiszta, szent ígét!

Ki hegytetőre, fel a sziklabércre jut,
fentről körülnéz az alanti tájakon.
Te mindent-látó, te is így tekints alá
az igazság várfokáról a szenvedő,
szakadatlanul születő-kiszenvető
lényekre, mert te legyőzted a szenvedést.

Kelj fel, te nagy csata vitézi győztese!
Járd a világot, seregek vezére!
Tanítsd a Tant, magasztos Szent!
Lesznek, akik megértenek.

És másodszor is így beszélt Brahmá, a Teremtő [*megismételve*]. És harmadszor is így beszélt Brahmá, a Teremtő [*megismételve*].

Ekkor Brahmá buzdítása hallatán a Magasztos végigtekintett a világon Buddha-pillantással, az élőlények iránti részvétől eltelve. És amikor a Magasztos végigtekintett a világon Buddha-pillantással, látott olyanokat, akiknek szemeit alig fedte por, és látott olyanokat, akiknek szemeit sűrű por fedte. Látott éles elméjű lényeket és tompa elméjű lényeket, jóakarátú lényeket és rosszakarátú lényeket, könnyen taníthatókat és nehezen taníthatókat, akik közül némelyik látta az eljövendő életek és a bűn veszedelmét. Éppúgy, mint ahogy kék lótuszok vagy fehér lótuszok vagy rózsaszín lótuszok tavában némelyik kék lótusz vagy fehér lótusz vagy rózsaszín lótusz a víz fenekén gyökerezik, a vízben nyúlik fel, de nem emelkedik a víz színe fölé, hanem a víz alatt rejtve növekszik; és némely más kék lótusz vagy fehér lótusz vagy rózsaszín lótusz a víz fenekén gyökerezik, a vízben nyúlik fel és a víz színéig emelkedik; és némely más kék lótusz vagy fehér lótusz vagy rózsaszín lótusz a víz fenekén gyökerezik, a vízben nyúlik fel, és kiemelkedik a vízből, és virágával nem érinti a vizet - ugyanúgy látott a Magasztos olyanokat, amikor végigtekintett a világon Buddha-pillantással, akiknek szemeit alig fedte por, és látott olyanokat, akiknek szemeit sűrű por fedte; látott éles elméjű lényeket és tompa elméjű lényeket, jóakarátú lényeket és rosszakarátú lényeket, könnyen taníthatókat és nehezen taníthatókat, akik közül némelyik látta az eljövendő életek és a bűn veszedelmét. És amikor a Magasztos mindezt látta, így válaszolt Brahmának, a Teremtőnek:

Halhatatlanság kapuja kitérve.
Kinek füle van, fogadja be hittel.
Azért vártam a Tan igéivel, hogy
fölös vesződés ne legyen szavamból.

Ekkor Brahmá, a Teremtő, megértette:

- A Magasztos eleget tesz kérésemnek, hirdetni fogja a Tant.

Meghajolt a Magasztos előtt, jobb kéz felől megkerülte, és eltűnt.

Ekkor a Magasztos így gondolkozott:

- Kinek hirdessem először a Tant? Ki fogja könnyűszerrel megérteni ezt a tanítást?

És a Magasztos ezt gondolta:

- Itt van Álára Káláma, aki okos, bölcs, tudós. Elméje szemeit régóta alig fedi por. Mi volna, ha először Álára Kálámának hirdetném a Tant? Ő könnyűszerrel meg fogja érteni ezt a tanítást.

Ekkor egy láthatatlan istenség így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, Álára Káláma hét nappal ezelőtt meghalt.

Ekkor a Magasztos felfogta elméjében: „Álára Káláma hét nappal ezelőtt meghalt.” És a Magasztos ezt gondolta:

- Álára Káláma fennkölt lelkű személy volt. Ha hallotta volna tanításomat, könnyűszerrel megértette volna.

Ekkor a Magasztos így gondolkozott:

- Kinek hirdessem először a Tant? Ki fogja könnyűszerrel megérteni ezt a tanítást?

És a Magasztos ezt gondolta:

- Itt van Uddaka Rámaputta, aki okos, bölcs, tudós. Elméje szemeit régóta alig fedi por. Mi volna, ha először Uddaka Rámaputtának hirdetném a Tant? Ő könnyűszerrel meg fogja érteni ezt a tanítást.

Ekkor egy láthatatlan istenség így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, Uddaka Rámaputta tegnap este meghalt.

Ekkor a Magasztos felfogta elméjében: „Uddaka Rámaputta tegnap este meghalt.” És a Magasztos ezt gondolta:

- Uddaka Rámaputta fennkölt lelkű személy volt. Ha hallotta volna tanításomat, könnyűszerrel megértette volna.

Ekkor a Magasztos így gondolkozott:

- Kinek hirdessem először a Tant? Ki fogja könnyűszerrel megérteni ezt a tanítást?

És a Magasztos ezt gondolta:

- Az öt szerzetes szolgálatomra volt, gondoskodtak rólam önsanyargatásom idején. Mi volna, ha először az öt szerzetesnek hirdetném a Tant?

Ekkor a Magasztos így gondolkozott:

- Vajon hol tartózkodik most az öt szerzetes?

És a Magasztos emberfeletti, isteni, világos látásával meglátta, hogy az öt szerzetes Benáresz mellett, az Iszipatana vadaskertben tartózkodik. És amikor a Magasztos elegendőnek látta az Uruvélában töltött időt, elindult Benáreszbe. Félúton a bódhifa és Gajá között találkozott egy Upaka nevű meztelen remetével. Amikor megpillantotta a Magasztost, megszólította:

- Testvérem, vonásaid nyugalomról tanúskodnak, areszíned derült, tiszta. Kinek indítására távoztál a remetéségbe, testvérem? Ki a mestered? Kinek a tanítását követed?

A Magasztos így válaszolt Upaka szavaira:

- Mindent legyőztem, felismertem mindent.

Lepergett rólam a világ hatalma.

Elhagytam mindent, el az élet szomját,
segítő nélkül, a saját erőmből.

Nincs szükségem tanítóra. Hozzám hasonló senki sincs.

Istének és halandók közt vetélytársat nem ismerek.

Én vagyok a világ szentje. A legfőbb mester én vagyok.
Világosságra ébredtem, lehültem és kihamvadtam.

Benáreszbe megyek, s útnak indítom a Tan kerekét.
A vak világban döndüljön halhatatlanság dobszava!

- Testvér, ezek szerint azt vallod magadról, hogy te vagy a Szent, a Győztes?

- A győztes az, aki, mint én, úrrá lett indulataim.
Legyőztem minden bajt és bűnt; így, Upaka, Győztes vagyok.

E szavakra így válaszolt Upaka, a meztelen remete:

- Ám legyen, testvér!

Megcsóválta a fejét, és másik úton indult tovább.

A Magasztos egyik helyről a másik helyre vándorolva, megérkezett Benáreszbe, az Iszipatana vadaskertbe, ahol az öt szerzetes tartózkodott. Az öt szerzetes messziről megpillantotta a közeledő Magasztost. Amikor megpillantották, megtárgyalták egymással:

- Testvérek, ott jön Gótama remete, aki bőségben él, feladta az önmegtartóztatást, és bővelkedő életre tért át. Ne üdvözljük, és ne álljunk fel ültünkéből, amikor közelünkbe ér, és ne vegyük át kezéből alamizsnás szilkéjét és felsőruháját. Csupán egy széket tegyünk ide, és ha akarja, leülhet.

Ám amikor a Magasztos közelebb ért az öt szerzeteshez, az öt szerzetes nem tartotta be megállapodását. Elébe mentek a Magasztosnak, hogy fogadják. Egyikük alamizsnás szilkéjét és felsőruháját vette át, másik ülőhelyet készített neki, harmadik lábmosáshoz hozott vizet, zsámolyt és törülközőt. Ekkor a Magasztos leült az odakészített székre, és miután leült, megmosta lábát. Ekkor a szerzetesek nevéen szólították a Magasztost, és Testvérnek nevezték. Ám amikor így szólították meg, a Magasztos ezt mondta az öt szerzetesnek:

- Szerzetesek, ne szólítsátok nevén a Beérkezettet, és ne nevezzétek Testvérnek. Szerzetesek, a Beérkezett maga a tökéletes, szentséges Megvilágosult. Halljátok meg, szerzetesek! Megtaláltam a halhatatlanságot, és megismertetem veletek; hirdetem nektek a Tant. Ha az általam kijelölt útra léptek, hamarosan eljuttok az igazsághoz, magatoktól megismeritek, és szemtől szembe láthatjátok. Eléritek a szent élet legmagasabb célkitűzését, amelynek kedvéért tisztességes családok fiai remeteségbe és otthontalanságba távoznak.

Amikor a Magasztos így beszélt, az öt szerzetes így szólt hozzá:

- Gótama testvér, önsanyargatásoddal, megtartóztatásoddal, fogadalmiddal nem tudtál szert tenni emberfölötti erőre, vagy tökéletes és szentséges ismeret és látás hatalmára. Most, amikor feladtad az önmegtartóztatást és bőségben élsz, bővelkedő életre tértél át, hogyan tudnál szert tenni emberfölötti erőre, vagy tökéletes és szentséges ismeret és látás hatalmára?

Amikor az öt szerzetes így beszélt, a Magasztos így szólt hozzájuk:

- Szerzetesek, a Beérkezett nem él bőségben, nem adta fel az önmegtartóztatást, nem tért át bővelkedő életre. A Beérkezett maga a tökéletes, szentséges Megvilágosult. Halljátok meg, szerzetesek! Megtaláltam a halhatatlanságot, és megismertetem veletek; hirdetem nektek a Tant. Ha az általam kijelölt útra léptek, hamarosan eljuttok az igazsághoz, magatoktól megismeritek, és szemtől szembe láthatjátok. Eléritek a szent élet legmagasabb célkitűzését, amelynek kedvéért tisztességes családok fiai remeteségbe és otthontalanságba távoznak.

[*A párbeszéd még kétszer megismétlődik.*]

- És én erre a belátásra, erre a felismerésre jutottam: „Gondolataim felszabadulása nem mehet veszendőbe. Ez az utolsó születésem; többször nem fogok újjászületni.”

Így beszélt a Magasztos, és az öt szerzetes örömmel és egyetértéssel hallgatta meg a Magasztos beszédét. [...]

És a Magasztos így szólt:

- Jöjjetek, szerzetesek! A Tant világosan kinyilatkoztattam. Járjatok a szentség útján, hogy minden szenvedésnek véget vessetek!

Így történt e tiszteletreméltó személyek tanítvánná avatása. Így ebben az időben hat Tökéletes volt a földön.

Ebben az időben élt Benáreszben egy Jasza nevű, tisztos családból származó, jó nevelésű ifjú, egy kereskedő céhmester fia. Három palotája volt, egy téli, egy nyári és egy az esős évszakra. Az esős évszakra szolgáló palotából, ahol zeneszerszámokhoz értő nők vették körül, négy hónapon keresztül nem mozdult ki. Egyszer azonban Jasza nemesifjú, akinek az öt érzékszerv minden gyönyörűsége rendelkezésére állott, birtokában volt, szórakozására szolgált, a megszokottnál hamarabb tért nyugovóra. Utána környezete is nyugovóra tért. Egész éjszaka égett egy olajmécses.

Ekkor azonban Jasza nemesifjú a megszokottnál hamarabb ébredt fel, és alva találta környezetét. Egyik nőnek hóna alatt volt a lant, annak a nyaka alatt volt a dob, annak a hóna alatt volt a csörgőtányér, annak a haja szétzilálódott, annak a nyála folyt, némelyek álmukban beszéltek. Mintha dögtemetőbe vetődött volna. A látvány feltárta előtte a lét nyomorát, és csömör fogta el szívét. És ekkor Jasza nemesifjú ezt a kijelentést tette:

- Óh jaj, minden undorító! Óh jaj, minden visszataszító!

Ekkor Jasza nemesifjú felhúzta aranyсарuját, és lakosztálya ajtaja felé indult. Emberfölötti lények kitérték előtte az ajtót, hogy senki se tartsa vissza Jasza nemesifjút, amikor otthonából az otthontalanságba készül távozni. Ekkor Jasza nemesifjú a városkapu felé indult. Emberfölötti lények kitérték előtte a kaput, hogy senki se tartsa vissza Jasza nemesifjút, amikor otthonából az otthontalanságba készül távozni.

Ekkor Jasza nemesifjú az Iszipatana vadaskert felé indult. Ez idő tájt a Magasztos kora hajnalban felkelt, és a szabadban sétált. A Magasztos messziről megpillantotta a közeledő Jasza nemesifjút. Amikor meglátta, félbeszakította sétáját, és leült az odakészített székre. Ekkor Jasza nemesifjú a Magasztos közelében megismételte a mondást:

- Óh jaj, minden undorító! Óh jaj, minden visszataszító!

Ekkor a Magasztos így szólt Jasza nemesifjúhoz:

- Jasza, itt semmi sem undorító, itt semmi sem visszataszító. Jöjj, Jasza, ülj le, oktatni foglak a tanra.

Jasza nemesifjú megörvendett, és megnyugodott: „Itt semmi sem undorító, itt semmi sem visszataszító!” Levetette aranyсарuját, és a Magasztos elé járult. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos sorjában beszélt a dolgokról az előtte ülő Jasza nemesifjúnak, következőképpen: beszélt az adakozásról, az erkölcsösségről, az égről, a vágyak terhéről, ürességről, gyötrelmességéről, a vágytalanság üdvéről. Amikor a Magasztos látta, hogy Jasza nemesifjú elméje tiszta, befogadóképes, előítéletmentes, érdeklődő, jószándékú, akkor feltárta előtte azt, ami a Buddhák alapvető tanítása: a szenvedést, annak okát,

megszüntetését, az ahhoz vezető utat. És miként a tiszta, folttalan szövet könnyen magába szívja a festéket, éppolyan tisztán, világosan megnyílt a szeme Jasza nemesifjúnak a Tan befogadására ott ültében: „Mindennek, ami keletkezik, meg is kell szünnie.”

Eközben azonban Jasza nemesifjú anyja felment a palotába, és nem találta Jasza nemesifjút. Indult a családapához, a céhmesterhez, s odaérve, szólt a családapának, a céhmesternek:

- Családapa, nem találom a fiadat, Jaszát!

Ekkor a családapa, a céhmester, lovas küldöncöket indított a négy égtáj felé, ő maga pedig Iszipatana felé indult. Itt a családapa, a céhmester, észrevette az aranysaru nyomát, s amint észrevette, elindult a nyomokon.

A Magasztos messziről megpillantotta a közeledő családapát, a céhmestert. Amikor meglátta, ezt gondolta:

- Jobb lesz, ha most olyan varázslatot művelek, hogy a családapa, a céhmester, itt ültében ne lássa a szintén itt ülő Jasza nemesifjút.

Ekkor a Magasztos ilyen varázslatot művelt.

És a családapa, a céhmester, a Magasztos elé járult. Odaérve, megszólította a Magasztost:

- Uram, nem látta-e a Magasztos Jasza nemesifjút?

- Ül le, családapa! Lehetséges, hogy itt ültömben meglátod a szintén itt ülő Jasza nemesifjút.

A családapa, a céhmester, megörvendett és megnyugodott:

- Talán itt ültömben meglátom a szintén itt ülő Jasza nemesifjút!

Köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos sorjában beszélt a dolgokról az előtte ülő családapának, a céhmesternek, következőképpen: beszélt az adakozásról, az erkölcsös-ségről, az égről, a vágyak terhéről, ürességéről, gyötrelmességéről, a vágytalanság üdvéről. És a családapa, a céhmester, megismerte a Tant, felfogta a Tant, megértette a Tant, átkelt a kételyeken, bizonytalansága elmúlt, tudása bővült, semmi másban nem bízott, és így beszélt a Magasztoshoz:

- Pompás, uram! Pompás, uram! Uram, mint hogyha valaki talpára állítaná a megfordítottat, kitakarná a letakartat, útba igazítaná az eltévedtet, mécses tartana a sötétségben, hogy akinek van szeme a látásra, lásson - úgy világosította meg a Tant minden oldalról a Magasztos. Uram, én most a Magasztoshoz folyamodom oltalomért, és a Tanhoz, és a szerzetesek gyülekezé-téhez. Fogadjon el a Magasztos a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

Így ő volt az első világi hívő, aki a hármas fogadalmat kimondta.

Miközben a Magasztos az atyát a Tanra oktatta, Jasza nemesifjú a meglátott, megismert fel-emelkedésről elmélkedett, és elméje megszabadult az indulatoktól, lemondva a ragaszkodásról. Ekkor a Magasztos ezt gondolta:

- Miközben az atyát a Tanra oktattam, Jasza nemesifjú a meglátott, megismert felemelkedésről elmélkedett, és elméje megszabadult az indulatoktól, lemondva a ragaszkodásról. Lehetetlen, hogy ezek után Jasza nemesifjú visszatérjen a hívságokhoz, és élvezze az életet, mint ezelőtt, amíg otthonában élt. Nos, most inkább feloldom a varázslatot.

Ekkor a Magasztos feloldotta a varázslatot. A családapa, a céhmester, meglátta az ott ülő Jasza nemesifjút. Amikor meglátta, így szólt Jasza nemesifjúhoz:

- Jasza, édes fiam, anyádat elemészti a szomorúság, bánat. Add vissza anyádnak életét!

Ekkor Jasza nemesifjú a Magasztosra tekintett. A Magasztos így beszélt a családapához, a céhmesterhez:

- Családapa, azt gondolod, hogy Jasza a kívülálló tudásával, a kívülálló látásával fogta fel a Tant, úgy, mint te? Mialatt ő a meglátott, megismert felemelkedésről elmélkedett, azalatt elméje megszabadult az indulatoktól, lemondva a ragaszkodásról. Lehetséges-e, hogy ezek után Jasza visszatérjen a hívságokhoz, és élvezze az életet, mint ezelőtt, míg otthonában élt?

- Nem lehetséges, uram.

- Valóban, családapa, Jasza nemesifjú először a kívülálló tudásával, a kívülálló látásával fogta fel a Tant, úgy, mint te, de mialatt a meglátott, megismert felemelkedésről elmélkedett, azalatt elméje megszabadult az indulatoktól, lemondva a ragaszkodásról. Lehetetlen, hogy ezek után Jasza nemesifjú visszatérjen a hívságokhoz, és élvezze az életet, mint ezelőtt, amíg otthonában élt.

- Uram, nyereség Jasza nemesifjúnak, nagy szerencse Jasza nemesifjúnak, hogy Jasza nemesifjú elméje megszabadult az indulatoktól, lemondva a ragaszkodásról. Fogadja el meghívásomat a Magasztos ma ebédre Jasza nemesifjával, mint kísérő szerzetessel!

A Magasztos hallgatással fejezte ki beleegyezését.

Amikor a családapa céhmester megértette a Magasztos beleegyezését, felállt ültéből, elköszönt a Magasztostól, jobb kéz felől megkerülte, és távozott. Röviddel a családapa céhmester távozása után Jasza nemesifjú a Magasztoshoz fordult:

- Szeretném a Magasztostól elnyerni a felavatást és a felvételt a Rendbe.

- Jöjj, szerzetes! - szólt a Magasztos. - A Tant teljességében kifejtettem neked. Éljen önmegtartóztató életet, hogy örökre véget vess a szenvedésnek!

Így történt a tiszteletreméltó Jasza felvétele a rendbe.

Így ebben az időben hét Tökéletes volt a földön.

Délelőtt a Magasztos felöltözött, magához vette felsőruháját és alamizsnás szilkéjét, és a tiszteletreméltó Jaszával, mint kísérő szerzetessel, elindult a családapa céhmester házába. Odaérve, leült az előkészített székre. Ekkor a tiszteletreméltó Jasza anyja és volt felesége a Magasztos elé járult. Odaérve, köszöntötték a Magasztost, és leültek előtte. A Magasztos sorjában beszélt nekik a dolgokról, a következőképpen: beszélt az adakozásról, az erkölcsöségről, az égről, a vágyak terhéről, ürességéről, gyötrelmességéről, a vágytalanság üdvéről. És tisztán, világosan megnyílt a szemük a Tan befogadására ott ültükben. És így szóltak a Magasztoshoz:

- [...] Uram, mi most a Magasztoshoz folyamodunk oltalomért, és a Tanhoz, és a szerzetesek gyülekezetéhez. Fogadjon el a Magasztos a mai naptól életünk végéig világi tisztelőiül, akik hozzá folyamodunk oltalomért!

Így ők voltak az első női világi hívők, akik a hármas fogadalmat kimondták.

BUDDHA ELLENFELEI [CSULLAVAGGA VII. 3.]

Ebben az időben a Magasztos népes gyülekezet körében ült, és a Tant fejtegette a királynak és kíséretének. Ekkor Dévadatta felállt ülőhelyéről, és felsőruháját fél vállán átvetve, összetett kézzel meghajolt a Magasztos felé, és így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, a Magasztos már elgyengült, megöregedett, megvénült, útját végigjárta, életét leélte. Uram, a Magasztos most már ne törődjék semmivel, élvezze az e világon elért nyugalmat, bízva reám a szerzetesek gyülekezetét, én fogom vezetni a szerzetesek gyülekezetét.

- Elég, Dévadatta! Ne kívánd vezetni a szerzetesek gyülekezetét!

Dévadatta másodszor is így beszélt a Magasztoshoz.

[A párbeszéd kétszer megismétlődik.]

- Dévadatta, még Száriputtára és Moggallánára sem akarom rábízni a szerzetesek gyülekezetét, nemhogy reád, hitvány, jellemtelen emberre.

Dévadatta megharagudott:

- A Magasztos a király és egész kísérete előtt jellemtelennek nevezett, és megszégyenített, Száriputtát és Moggallánát pedig felmagasztalta.

Elköszönt a Magasztostól, jobb kéz felől körüljárta, és elégedetlenül távozott. Ez volt Dévadatta első sértődése a Magasztossal szemben.

A Magasztos pedig így szólt a szerzetesekhez:

- Szerzetesek, a gyülekezet tegye közzé Rádzsagahában Dévadattáról, hogy Dévadatta erkölce valaha más volt, és most más lett, és amit tettekben vagy szavakban elkövet, abban sem a Buddha, sem a Tan, sem a gyülekezet nem nyilatkozik meg. [...]

Ekkor Dévadatta felkereste Adzsátaszattu királyfit. Adzsátaszattu királyfi elé járulva, így szólította meg:

- Királyfi, régebben az emberek sokáig éltek, most azonban rövidre van szabva életük ideje. Lehetséges, hogy a te időd is lejár, miközben csak trónörökös maradsz. Öld meg atyádat, királyfi, és légy te a király! Én pedig megölöm a Magasztost, és én leszek a Buddha.

Adzsátaszattu királyfi ezt gondolta:

- Az érdemes Dévadattának nagy az ereje és hatalma; ő jobban tudja.

Ezzel tört övezett combja mellé, és szokatlan napszakban berontott a király szobájába, félve, ijedten, rettegve, felindultan. Amikor a király szobájánál szolgálatot teljesítő tanácsosok meglátták, feltartóztatták. Megmotozták, és megtalálták a combja mellé övezett tört. Megkérdezték:

- Mire készültél, királyfi?

Meg akartam ölni atyámat.

- Ki beszélt rá?

- Az érdemes Dévadatta.

Ekkor némelyik tanácsos ezt javasolta:

- Ki kell végezni a királyfit, Dévadattát, és minden szerzetest.

Mások ezt javasolták:

- A szerzeteseket nem kell kivégezni, mert ők nem vétettek, csak a királyfit és Dévadattát.

Mások viszont ezt javasolták:

- Sem a királyfit, sem Dévadattát, sem a szerzeteseket nem kell kivégezni, hanem jelenteni kell az ügyet a királynak, és a király parancsa szerint kell eljárni.

Ekkor a tanácsosok a királyfival Magadha királyához, Széníja Bimbiszárához mentek, és jelentették a történeteket. [...] És Magadha királya, Széníja Bimbiszára, megkérdezte Adzsátaszattu királyfitől:

- Miért akartál megölni, királyfi?

- A királyságot akartam, király.

- Ha a királyságot akarod, királyfi, legyen a tiéd ez a királyság!

Ezzel átruházta a királyságot Adzsátaszattu királyfira.

Ekkor Dévadatta felkereste Adzsátaszattu királyfit. Adzsátaszattu királyfi elé járulva, így szólította meg:

- Mahárádza, adj parancsot embereidnek, hogy oltsák ki Gótama remete életét!

Ekkor Adzsátaszattu királyfi kiadta a parancsot embereinek:

- Mondom: amint az érdemes Dévadatta rendelkezik, úgy cselekedjetek!

Ekkor Dévadatta parancsot adott egy férfinak:

- Barátom, indulj! Gótama remete itt és itt tartózkodik. Oltsd ki életét, azután ezen az úton térj vissza!

Ezután két embert állított arra az útra:

- Ha ezen az úton közeledik egy ember, oltsátok ki életét, azután ezen az úton térjtek vissza!

Ezután négy embert állított arra az útra:

- Ha ezen az úton közeledik két ember, oltsátok ki az életüket, azután ezen az úton térjtek vissza!

Ezután nyolc embert állított arra az útra:

- Ha ezen az úton közeledik négy ember, oltsátok ki az életüket, azután ezen az úton térjtek vissza!

Ezután tizenhat embert állított arra az útra:

- Ha ezen az úton közeledik nyolc ember, oltsátok ki az életüket, azután térjtek vissza!

Ekkor az első ember kardot és pajzsot fogott, ijat és tegezt vetett vállára, és elindult a Magasztoshoz. Odaérve, a Magasztos közelében félelem fogta el, megijedt, megrettent, felindult. Mozdulatlaná dermedt testtel megállott. A Magasztos megpillantotta a félő, ijedt, rettegő, felindult, mozdulatlaná dermedt testtel álló embert, és megpillantva, megszólította:

- Jöjj ide, barátom, ne félj!

Ekkor a férfi letette kardját és pajzsát, ledobta iját és tegezét, és a Magasztos elé járult. Odaérve, fejével a Magasztos lábához borult, és így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, bűnös szándék fogott el balgaságomban, esztelenségemben, tudatlanságomban, mert gonosz szándékkal, gyilkos szándékkal indultam ide. Uram, fogadja el a Magasztos bűnvallo-másomat bűnbánatul, hogy a jövőben tartózkodjam tőle!

- Valóban, barátom, bűnös szándék fogott el balgaságodban, esztelenségedben, tudatlansá-godban, mert gonosz szándékkal, gyilkos szándékkal indultál ide. De mivel, barátom, bűnnek tekinted bűnödöt, és illő megbánást tanúsítasz, elfogadom. [...]

És a Magasztos ezt mondta a férfinak:

- Barátom, ne ezen az úton távozzál; menj amazon az úton! - És így másik úton bocsátotta el. [...]

Ekkor az első ember visszatért Dévadattához. Odaérve, így szólt Dévadattához:

- Uram, nem vagyok képes a Magasztos életét kioltani. Nagy a Magasztos hatalma, nagy az ő szentsége.

- Rendben van, barátom. Ne te oltsd ki Gótama remete életét. Én fogom kioltani Gótama remete életét.

Ez idő tájt a Magasztos a Keselyű-szikla hegycsúcs alján sétált. Ekkor Dévadatta felmászott a Keselyű-szikla hegycsúcsra, és lezúdított egy hatalmas sziklatömböt:

- Ezzel oltom ki Gótama remete életét!

Két hegycsúcs összehajolt, és felfogta a sziklatömböt. Egy szilánk lepattant róla, és véresre sebezte a Magasztos lábát. Ekkor a Magasztos felnézett, és így szólt Dévadattához:

- Balgatag ember, nagy vétket követtél el, hogy gonosz szándékkal, gyilkos szándékkal véresre sebezted a Beérkezettet.

Ezután a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek, ez volt az első olyan tette Dévadattának, amelyért már ebben az életben el kell nyernie büntetését, amiért gonosz szándékkal, gyilkos szándékkal véresre sebezte a Beérke-zettet.

Mikor a szerzetesek értesültek róla, hogy Dévadatta a Magasztos életére tör, nagy zajjal és kiáltozással körjáratba kezdtek a kolostor körül a Magasztos védelmére. A zaj hallatára a Magasztos megkérdezte a tiszteletreméltó Ánandát, hogy mi az. Ánanda válaszára a Magasz-tos így szólt:

- Hívd össze nevemben a szerzeteseket: „A Mester kéreti a tisztelendőket!”

Erre azok összegyűltek, köszöntötték a Magasztost, és leültek előtte. Amikor leültek, a Magasztos így beszélt a szerzetesekhez:

- Szerzetesek, nem lehetséges és nem történhetik meg, hogy a Beérkezettek életét erőszakkal kioltsák. A Beérkezettek kellő időben, természetes halállal múlnak ki.

BUDDHA HALÁLA **[MAHÁPARINIBBÁNA-SZUTTA, RÉSZLETEK]**

...Amikor a Magasztos elegendőnek látta a Nádikában töltött időt, szólt a tiszteletreméltó Ánandának:

- Induljunk, Ánanda, menjünk Vészálíba!

- Igen, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak a tiszteletreméltó Ánanda. Ekkor a Magasztos nagyszámú szerzetes kíséretében útra kelt Vészálíba. Ott egy ideig Vészálíban tartózkodott a Magasztos, Ambapáli ligetében. [...]

Ambapáli táncosnő hírét vette:

- A Magasztos Vészálíba érkezett, Vészálíban tartózkodik, az én mangóligetemben!

Ekkor Ambapáli táncosnő befogatott pompásnál pompásabb kocsikba, maga is felszállt az egyik pompás kocsira, és pompásnál pompásabb kocsikon kihajtatott Vészálíból, mangóligetébe hajtatott. Ameddig kocsit ment, kocsin ment, majd leszállt a kocsiról, és gyalog ment tovább a Magasztoshoz. Odaérkezve, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos a Tanról szóló beszédekkel oktatta, buzdította, serkentette, örvendeztette az előtte ülő Ambapáli táncosnőt. Ezután Ambapáli táncosnő, akit a Magasztos a Tanról szóló beszédekkel oktatott, buzdított, serkentett, örvendeztetett, így szólt a Magasztoshoz:

- Fogadja el meghívásomat a Magasztos holnap ebédre a szerzetesek gyülekezetével együtt!

A Magasztos hallgatással fejezte ki beleegyezését. [...]

Miután a Magasztos evett, és befejezte az étkezést, Ambapáli táncosnő fogott egy alacsony széket, és leült előtte. Amikor leült, így szólt a Magasztoshoz Ambapáli táncosnő:

- Uram, ezt a ligetet Buddhának és a szerzetesek közösségének ajándékozom.

A Magasztos elfogadta a ligetet. [...]

Amikor a Magasztos elegendőnek látta az Ambapáli ligetében töltött időt, szólt a tiszteletreméltó Ánandának:

- Induljunk, Ánanda, menjünk Béluva faluba!

- Igen, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak a tiszteletreméltó Ánanda. Ekkor a Magasztos nagyszámú szerzetes kíséretében útra kelt Béluva faluba. Ott egy ideig Béluvéban tartózkodott a Magasztos. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek, induljatok Vészáli vidékére, és igyekezzetek barátságos, kellemes, tetszetős helyet keresni az esős évszakra. Én itt, Béluva faluban akarom eltölteni az esős évszakot.

- Igen, urunk - válaszolták engedelmesen a Magasztosnak a szerzetesek, és Vészáli vidékén igyekeztek barátságos, kellemes, tetszetős helyet keresni az esős évszakra. A Magasztos Béluva faluban töltötte az esős évszakot.

Az esős évszak idején súlyos rosszullét fogta el a Magasztost. Halálos, heves fájdalmai támadtak. A Magasztos mindezt eszméleténél maradva, világos tudattal, panasz nélkül viselte el, és így szólt magában:

- Nem volna helyes, ha az engem kiszolgálók értesítése nélkül, ha a szerzetesek közösségének megtekintése nélkül távoznám a nirvánába. Inkább erővel eltávoztatom magamtól ezt a betegséget, és az életerőt visszatartva magamban, várok.

Ekkor a Magasztos erővel eltávoztatta magától a betegséget, és az életerőt visszatartva magában, várakozott. Ekkor elmúlt a Magasztos betegsége.

Amikor elmúlt a Magasztos betegsége, és megszűntek fájdalmai, kilépett az épületből, és az épület árnyékos oldalán leült az odakészített ülőhelyre. Ekkor a tiszteletreméltó Ánanda a Magasztos elé járult, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. Előtte ülve, így szólt a Magasztoshoz a tiszteletreméltó Ánanda:

- Uram, örvendetes, hogy a Magasztos jobban van! Uram, öröm, hogy a Magasztos jobban érzi magát! Uram, a Magasztos rosszullettekor az én testem is mintha részegítő italtól ittasodott volna meg. Nem láttam az égtájakat, és a tanításokra sem tudtam gondolni. Csupán egyben bizakodtam, uram: „Nem fog a Magasztos a nirvánába távozni, mielőtt a szerzetesek közösségéről még egyszer rendelkeznek.”

- Mit várhat még tőlem a szerzetesek közössége, Ánanda? Feltártam a Tant, Ánanda, és nem tettem különbséget belső és külső között. A Beérkezett nem szorította markába tanításait, Ánanda. Ha valaki ezt gondolja: „Nekem kell a szerzetesek közösségét vezetnem”, vagy „Reám van bízva a szerzetesek közössége”, az esetleg rendelkezhetik a szerzetesek közösségéről. A Beérkezett nem gondolja ezt: „Nekem kell a szerzetesek közösségét vezetnem”, vagy „Reám van bízva a szerzetesek közössége”. Így tehát, Ánanda, milyen vonatkozásban rendelkezhetnék még a Beérkezett a szerzetesek közösségéről? Én most már megtört, koros, öreg ember vagyok, életutam végét járom, nyolcvanadik évemet töltöm. Mint ahogyan, Ánanda, a rozoga szekér akadozva vonszolja magát, ugyanolyan akadozva vonszolja magát a Beérkezett teste. [...]

Önmagatokban keressetek tehát világosságot, Ánanda, önmagatokban keressetek menedéket, más menedék nélkül. A Tanban keressetek világosságot, a Tanban keressetek menedéket, más menedék nélkül. [...]

Az a szerzetes, Ánanda, aki akár most, akár távozásom után önmagában keres világosságot, önmagában keres menedéket, más menedék nélkül, és a Tanban keres világosságot, a Tanban keres menedéket, más menedék nélkül, az ilyen tanulni vágyó szerzetes méltó a szerzetesi névre. [...]

Ánanda, az imént odajött hozzám a Gonosz, a kísértő, és megállt előttem. Előttem állva, így beszélt hozzám a Gonosz, a kísértő:

- Most távozzék a nirvánába a Magasztos, most távozzék a nirvánába a Beérkezett! Eljött az ideje, hogy a kialvásba távozzék a Magasztos. Hiszen egykor ezt a kijelentést tette a Magasztos: „Mindaddig nem távozom a nirvánába, Gonosz, amíg szerzetesek nem szegődtek tanítványaimul, amíg apácák nem szegődtek tanítványaimul, amíg irányításom alatt a szerzetesrend meg nem erősödött, mindenfelé el nem terjedt a népek között, mindenki számára elérhetően, mindenki számára nyilvánvalóan.” Most azonban a szerzetesrend már megerősödött a Magasztos irányítása alatt, mindenfelé elterjedt a népek között, mindenki számára elérhetően, mindenki számára nyilvánvalóan. Most távozzék a nirvánába a Magasztos, most távozzék a nirvánába a Beérkezett! Eljött az ideje, hogy a kialvásba távozzék a Magasztos! - Amikor a Gonosz, a kísértő, így beszélt hozzám, én ezt válaszoltam neki, Ánanda:

- Légy nyugodt, Gonosz: hamarosan elérkezik a Magasztos kialvásának ideje. Három hónap múlva a nirvánába távozik a Magasztos.

Ánanda, az imént Pávában világos tudattal elbocsátotta magától az életerőt a Magasztos.

Ekkor a tiszteletreméltó Ánanda így szólt a Magasztoshoz:

- Maradjon életben a Magasztos ebben az egész világkorban, maradjon életben a Beérkezett ebben az egész világkorban, sokaknak üdvére, sokaknak javára, a világ iránti könyörületből, istenek és emberek hasznára, üdvére, javára!

- Hagyd el, Ánanda, ne kérleld a Magasztost! Elmúlt az ideje a Magasztos kérlelésének.

Azonban Ánanda másodszor is (... harmadszor is) így szólt a Magasztoshoz:

- Maradjon életben a Magasztos ebben az egész világkorban, maradjon életben a Beérkezett ebben az egész világkorban, sokaknak üdvére, sokaknak javára, a világ iránti könyörületből, istenek és emberek hasznára, üdvére, javára!

- Ánanda, nem mondtam-e neked már régen, hogy minden, ami kedves és kellemes, megváltozik, megszűnik és elmúlik? Hogyan is volna lehetséges, Ánanda, hogy az, ami született, keletkezett, összetevődött és elmúlnak van alávetve, ne múltjék el? Ez nem képzelhető el. [...]

Ezután egyik reggelen a Magasztos felöltözött, magához vette felsőruháját és alamizsnás szilkéjét, és elindult Vészálíba alamizsnáért. Miután végigjárta alamizsnáért Vészálít, leült az előkészített ülőhelyre, elfogyasztotta az ételt, majd elefántpillantást vetett Vészálíra, és így szólt a tiszteletreméltó Ánandához:

- Utoljára látta Vészálít a Beérkezett, Ánanda. [...]

Ezután a Magasztos nagyszámú szerzetes kíséretében útra kelt Pávába. Pávába érkezve, Csunda nevű aranyműves mangóligetében állt meg a Magasztos.

Csunda aranyműves hírét vette:

- A Magasztos Pávába érkezett, Pávában tartózkodik, az én mangóligetemben.

Ekkor Csunda aranyműves felkereste a Magasztost. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos a Tanról szóló beszédekkel oktatta, buzdította, serkentette, örvendeztette az előtte ülő Csunda aranyművest. Ezután Csunda aranyműves, akit a Magasztos a Tanról szóló beszédekkel oktatott, buzdított, serkentett, örvendeztetett, így szólt a Magasztoshoz:

- Fogadja el meghívásomat a Magasztos holnap ebédre a szerzetesek gyülekezetével együtt!

A Magasztos hallgatással fejezte ki beleegyezését.

Csunda aranyműves a Magasztos beleegyezése láttán felkelt ülőhelyéről, elköszönt a Magasztostól, jobb kéz felől tisztelettel megkerülte, és távozott. Ezután Csunda aranyműves másnap virradattól kezdve válogatott ételeket sütött-főzött házában, egyebek között nagy mennyiségben vaddisznógombát [vagy: vaddisznó kövérjét]. Majd megüzente az időt a Magasztosnak:

- Itt az idő, uram! Elkészült az ebéd.

Ekkor a Magasztos a délelőtti időben felöltözött, magához vette felsőruháját és alamizsnás szilkéjét, és a szerzetesek gyülekezetével együtt elindult Csunda aranyműves házába. Odaérve, leült a számára készített ülőhelyre. Amikor leült, így szólt Csunda aranyműveshez:

- Csunda, a vaddisznógombát, amit készítettél, nekem tálald fel. A többi sült és főtt ételt, amit készítettél, a szerzetesek gyülekezetének tálald fel.

- Úgy lesz, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak Csunda aranyműves, és a vaddisznógombát, amit készített, a Magasztosnak tálalta fel, a többi sült és főtt ételt, amit készített, a szerzetesek gyülekezetének tálalta fel. Ekkor a Magasztos így szólt Csunda aranyműveshez:

- Csunda, ami a vaddisznógombából megmaradt, ásd el gödörbe. Nem látok senkit a világon, sem az isteneket, sem Brahmát, sem az ördögöt, sem remetéket, sem papokat, sem égieket, sem földieket, aki meg tudná emészteni, ha eszik belőle, a Beérkezett kivételével.

- Úgy lesz, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak Csunda aranyműves, és ami a vaddisznógombából megmaradt, elásta gödörbe. Ezután a Magasztos elé járult. Odaérve, leült előtte. A Magasztos a Tanról szóló beszédekkel oktatta, buzdította, serkentette, örvendeztette az előtte ülő Csunda aranyművest. Ezután felkelt ülőhelyéről, és távozott.

Ekkor Csunda aranyműves ételének elfogyasztása után súlyos rosszullét fogta el a Magasztost. Halálos kimenetelű, véres hasmenése támadt, heves fájdalmak kíséretében. A Magasztos mindezt eszméleténél maradva, világos tudattal, panasz nélkül viselte el. Majd így szólt Ánandához a Magasztos:

- Induljunk, Ánanda, menjünk Kuszínarába!

- Igen, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak a tiszteletreméltó Ánanda.

Így hallottam: mikor a Szent megette Csunda ételét,
elfogta kínzó rosszullét, halálos végű gyötrelmem.

Mikor a vaddisznógombát megette,
súlyos betegségbe esett a Mester.

Kiürült testtel a Magasztos így szólt:

- Induljunk Kuszínára városába! [...]

Ekkor a Magasztos nagyszámú szerzetes kíséretében útra kelt a Hirannyavatí folyó túlsó partján fekvő Kuszínára vidékére, a Mallák szálaerdejébe. Amikor odaértek, szólt a tiszteletreméltó Ánandának:

- Kedves Ánanda, készíts fekhelyet, fejjel észak felé, két egymás mellett nőtt szálafa között. Fáradt vagyok, Ánanda, le akarok feküdni.

- Igen, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak a tiszteletreméltó Ánanda, és két egymás mellett nőtt szálafa között fekhelyet készített, fejjel észak felé. A Magasztos lefeküdt jobb oldalára, két lábát egymásra helyezve, mint az oroszlán, teljes öntudatban. A két szálafa teljes virágpompában állt, bár nem volt virágzás ideje. Viráguk behintette, beszórta, beborította a Beérkezett testét, a Beérkezett tiszteletére. [...]

- Ne foglalkozzatok a Beérkezett halotti szertartásával, Ánanda. Inkább saját üdvötökre gondoljatok, saját üdvötökön munkálkodjatok, saját üdvötöket szolgáljátok ernyedetlenül, kitaró buzgalommal. Vannak bölcs nemesek, bölcs papok, bölcs családapák, igaz hívei a Beérkezettnek, azok fogják intézni a Beérkezett halotti szertartását, Ánanda [...]

Ekkor a tiszteletreméltó Ánanda bement a hajlékba, az ajtófélfára borult, és ott állva zokogott:

- Tovább kell küzdenem, tovább kell törekednem, míg mesteremnek, aki könyörülettel volt irántam, végső kialvása közeledik.

A Magasztos azonban megszólította a szerzeteseket:

- Szerzetesek, hol van Ánanda?

- Uram, a tiszteletreméltó Ánanda bement a hajlékba, az ajtófélfára borult, és ott állva zokog: „Tovább kell küzdenem, tovább kell törekednem, míg mesteremnek, aki könyörülettel volt irántam, végső kialvása közeledik.”

Ekkor a Magasztos az egyik szerzetest szólította:

- Menj, szerzetes, és közöld nevemben Ánandával: „A Mester hívat, Ánanda testvér!”

- Igen, uram - válaszolta engedelmesen a Magasztosnak a szerzetes, felkereste a tiszteletreméltó Ánandát, és szólt neki:

- A Mester hívat, Ánanda testvér!

- Úgy legyen, testvér - válaszolta a szerzetesnek a tiszteletreméltó Ánanda, a Magasztos elé járult, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos így szólt az előtte ülő Ánandához:

- Hagyd el, Ánanda, ne búslakodjál, ne siránkozzál. Nem mondtam-e neked már régen, hogy minden, ami kedves és kellemes, megváltozik, megszűnik, elmúlik? Hogyan is volna lehetséges, Ánanda, hogy az, ami született, keletkezett, összetevődött és elmúlásnak van alávetve, ne múljék el? Ez nem képzelhető el. Sokáig szolgáltad a Beérkezettet, Ánanda, szerető tettekkel, határtalan barátsággal és odaadással, szerető szavakkal, határtalan barátsággal és odaadással, szerető gondolatokkal, határtalan barátsággal és odaadással. Te jót cselekedtél, Ánanda. Folytasd tovább elmékedet, nemsokára megszabadulsz minden indulattól. [...]

Ezután a Magasztos így szólt a tiszteletreméltó Ánandához:

- Lehetséges, Ánanda, hogy valamelyikőtök ezt gondolja: „Tanítóját vesztette a tanítás, nincs többé mesterünk.” Azonban nem szabad így gondolkoznotok, Ánanda. A Tan és a szerzetesi fegyelem, amelyre oktattalak és tanítottalak, az legyen mesteretek eltávoztom után, Ánanda. [...]

Ekkor a Magasztos megszólította a szerzeteseket:

- Lehetséges, szerzetesek, hogy valamelyik szerzetesnek kétségei vannak, vagy eltérő véleménye van a Buddháról, vagy a Tanról, vagy a gyülekezetről, vagy az útról vagy az elindulásról. Kérdezzetek, szerzetesek, hogy utólag meg ne bánjátok: „Jelen volt előttünk a Mester, és mi nem tudtuk a Magasztostól jelenlétében megkérdezni.”

A megszólított szerzetesek azonban hallgattak.

A Magasztos másodszor is (... harmadszor is) megszólította a szerzeteseket:

- Lehetséges, szerzetesek, hogy valamelyik szerzetesnek kétségei vannak, vagy eltérő véleménye van a Buddháról, vagy a Tanról, vagy a gyülekezetről, vagy az útról, vagy az elindulásról. Kérdezzetek, szerzetesek, hogy utólag meg ne bánjátok: „Jelen volt előttünk a Mester, és mi nem tudtuk a Magasztostól jelenlétében megkérdezni.”

A megszólított szerzetesek azonban másodszor is (... harmadszor is) hallgattak. Ekkor a Magasztos így szólt a szerzetesekhez:

- Lehetséges, szerzetesek, hogy a Mester iránti tiszteletből nem mertek kérdezni. Akkor kérdezzen a barát a barátja helyett, szerzetesek.

A megszólított szerzetesek azonban hallgattak. Ekkor a tiszteletreméltó Ánanda így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, csodálatos dolog, uram, bámulatos dolog ez! Meg vagyok győződve, uram, hogy ebben a közösségben nincs egyetlen szerzetes sem, akinek kétségei volnának, vagy eltérő véleménye volna a Buddháról, vagy a Tanról, vagy a gyülekezetről, vagy az útról, vagy az elindulásról.

- Meggyőződésből beszéltél, Ánanda. A Beérkezett ellenben tudja, Ánanda, hogy ebben a közösségben nincs egyetlen szerzetes sem, akinek kétségei volnának vagy eltérő véleménye volna a Buddháról vagy a Tanról vagy a gyülekezetről vagy az útról vagy az elindulásról. Mert az itt lévő ötszáz szerzetes közül a legutolsó szerzetes is belépett a folyamba, nem fog alacsonyabb létben születni, biztos irányban halad, minden gondja a megvilágosodás.

Ezután a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek, még egyszer figyelmeztetek: a létező dolgok elmúlók; ernyedetlenül törekedjete!

Ezek voltak a Beérkezett utolsó szavai.

Ekkor a Magasztos az első révületbe emelkedett. Az első révületből kiemelkedve a második révületbe emelkedett. A második révületből kiemelkedve a harmadik révületbe emelkedett. A harmadik révületből kiemelkedve a negyedik révületbe emelkedett. A negyedik révületből kiemelkedve a tér végtelenségének állapotába emelkedett. A tér végtelensége állapotába olvadásból kiemelkedve a tudat végtelenségének állapotába emelkedett. A tudat végtelensége állapotába olvadásból kiemelkedve a semmiség állapotába emelkedett. A semmiség állapotába olvadásból kiemelkedve a sem érzékelés, sem érzéketlenség állapotába emelkedett. A sem érzékelés, sem érzéketlenség állapotába olvadásból kiemelkedve az érzékelés és észlelés megszüntetésébe emelkedett.

Ekkor a tiszteletreméltó Ánanda így szólt a tiszteletreméltó Anuruddhához:

- Anuruddha úr, elkövetkezett a Magasztos végső kialvása.

- Nem, Ánanda testvér, még nem következett el a Magasztos végső kialvása, csak az érzékelés és észlelés megszüntetésébe emelkedett.

Ekkor a Magasztos az érzékelés és észlelés megszüntetésébe olvadásból kiemelkedve a sem érzékelés, sem érzéketlenség állapotába emelkedett. A sem érzékelés, sem érzéketlenség állapotába olvadásból kiemelkedve a semmiség állapotába emelkedett. A semmiség állapotába olvadásból kiemelkedve a tudat végtelenségének állapotába emelkedett. A tudat végtelensége állapotába olvadásból kiemelkedve a tér végtelensége állapotába emelkedett. A tér végtelensége állapotába olvadásból kiemelkedve a negyedik révületbe emelkedett. A negyedik révületből kiemelkedve a harmadik révületbe emelkedett. A harmadik révületből kiemelkedve a második révületbe emelkedett. A második révületből kiemelkedve az első révületbe emelkedett. Az első révületből kiemelkedve a második révületbe emelkedett. A második révületből kiemelkedve a harmadik révületbe emelkedett. A harmadik révületből kiemelkedve a negyedik révületbe emelkedett. A negyedik révületből kiemelkedve közvetlenül elkövetkezett a Magasztos végső kialvása [nirvánája].

A Magasztos végső kialvásakor, a kialvás pillanatában, nagy földrengés támadt, félelmes, rémítő; és mennydörgés dübörgött.

A Magasztos végső kialvásakor, a kialvás pillanatában, Brahmá, a Teremtő, ezt a verset mondta:

A testi lét ruhájából minden élő kivetkezik,
úgy, amiként kihunyt végleg a bölcs, a megvilágosult,
páratlan tanító mester, az önmagán uralkodó.

A Magasztos végső kialvásakor, a kialvás pillanatában, Indra, az istenek királya, ezt a verset mondta:

Keletkezik s el is múlik, nem örök, ami létezik;
és ha a lét feloldódik, fő boldogság a megszűnés.

A Magasztos végső kialvásakor, a kialvás pillanatában, a tiszteletreméltó Ánanda ezt a verset mondta:

A Mindenséget átjárta a borzadály, a félelem,
mikor a Megvilágosult a nirvánába távozott.

.....
Ekkor a kuszínárai Mallák megkérdezték a tiszteletreméltó Ánandától:

- Ánanda úr, mit kell tennünk a Beérkezett holttestével?
- Amit viláгурalkodó királyok holttestével, azt kell tenni a Beérkezett testével is.
- Ánanda úr, mit szokás tenni a viláгурalkodó királyok testével?
- A viláгурalkodó király holttestét vadonatúj lepelbe csavarják, a vadonatúj lepelbe csavart testet tépett gyapotba burkolják, a tépett gyapotba burkolt testet vadonatúj lepelbe csavarják. Ötszázszor így burkolják be kétszeresen a viláгурalkodó királyok holttestét, ezután olajjal töltött vasládába helyezik, vasfedéllel lefedik, illatos fákból máglyát raknak, és elhamvasztják a viláгурalkodó király holttestét. Négy út kereszteződésénél emlékhalmot emelnek a viláгурalkodó király fölé. Ez a teendő a viláгурalkodó király holttestével. Amit a viláгурalkodó királyok holttestével, azt kell tenni a Beérkezett testével is. Négy út kereszteződésénél emlékhalmot kell emelni a Beérkezett fölé. És aki koszorút, vagy virágot, vagy szantálport helyez rá, vagy tiszteletet tesz előtte, vagy áhítatos szívvel fordul felé, hosszú ideig üdvére és örömére fog szolgálni. [...]

.....
Amikor a Magasztos teste elhamvadt, zápor zúdult a levegőből, és kioltotta a Magasztos máglyáját. A szálafákról is víz csöpögött, és kioltotta a Magasztos máglyáját. A kuszínárai Mallák is illatos vizet hoztak, és kioltották a Magasztos máglyáját. [...]

Ekkor a kuszínárai Mallák kijelentették az egybegyűltek előtt:

- A Magasztos a mi földünkön hunyt el; a Magasztos maradványaiból senki másnak nem adunk.

E kijelentés után azonban Dóna pap így beszélt az egybegyültekhez:

Urak, halljátok meg az én tanácsom.
Buddha örökké szeretetre intett.
Nem volna illő, hogy a Mester teste
fölött kitörjön a vetélkedés most.

Az összesek közt, akik egybegyültek,
elosztom nyolc részre a csontmaradványt.
Minden égtájon egy sírhalom álljon,
hiszen minden nép tiszteli a Látót.

[...]

Így tehát nyolc emlékhalom van a maradványok fölött, kilencedik a hamvveder fölött, tizedik a máglya hamuja fölött.

Így történt egykoron.

Hódolat annak a Magasztosnak, Szentségesnek, tökéletesen Megvilágosultnak!

BESZÉDEK

A TAN KERÉKÉNEK ELINDÍTÁSA [MAHÁVAGGA I. 6.]

[*Buddha* szól:]

- Szerzetesek, két véglettől kell távol tartania magát annak, aki remeteségbe távozik. Milyen két véglettől? Az egyik az, amely elmerül a gyönyörökben, a gyönyörök élvezetében; ez üres, hitvány, közönséges, nemtelen, értéktelen. A másik az, amely elmerül az önkínzásban; ez fájdalmas, nemtelen, értéktelen. Szerzetesek, a Beérkezett mindkét végletet elkerülve rátalált a középútra, amely megnyitja a szemeket és megvilágosítja az elmét, amely nyugalomra, megismerésre, megvilágosodásra, kialvásra [*nirvánára*] vezet.

És mi ez a középút, szerzetesek, amelyre a Beérkezett rátalált, amely megnyitja a szemeket és megvilágosítja az elmét, amely nyugalomra, megismerésre, megvilágosodásra, kialvásra vezet?

Ez a nemes nyolcágú ösvény, úgymint ez: helyes nézetek, helyes elhatározás, helyes beszéd, helyes viselkedés, helyes életmód, helyes törekvés, helyes gondolkozás, helyes elmélyedés. Ez az a középút, szerzetesek, amelyre a Beérkezett rátalált, amely megnyitja a szemeket és megvilágosítja az elmét, amely nyugalomra, megismerésre, megvilágosodásra, kialvásra vezet.

És ez a szenvedés nemes igazsága, szerzetesek: a születés is szenvedés, az öregség is szenvedés, a betegség is szenvedés, a halál is szenvedés, kötve lenni ahhoz, akit nem szeretünk, az is szenvedés, elveszíteni azt, akit szeretünk, az is szenvedés, ha a kívánság nem teljesül, az is szenvedés; röviden: minden, ami a léthez köt, szenvedés.

És ez a szenvedés okának nemes igazsága, szerzetesek: az ok a Szomj [*vágy*], amely újjászületéshez vezet, élvezet és szenvedély kíséri, örömet talál különböző dolgokban. Ez [a szomj] a következő: gyönyörök szomja, lét szomja, birtok szomja.

És ez a szenvedés megszüntetésének nemes igazsága, szerzetesek: a szomjnak teljes vágytalanság révén történő megszüntetése, elvetése, feladása, elhagyása, elutasítása.

És ez a szenvedés megszüntetéséhez vezető út nemes igazsága, szerzetesek: ez a nemes nyolcágú ösvény, úgymint ez: helyes nézetek, helyes elhatározás, helyes beszéd, helyes viselkedés, helyes életmód, helyes törekvés, helyes gondolkozás, helyes elmélyedés.

A TŰZBESZÉD MAHÁVAGGA I. 21.]

Amikor a Magasztos elegendőnek látta az Uruvélában töltött időt, tovább vándorolt Gajászisza felé, nagyszámú szerzetes kíséretében. Ezer szerzetes kísérte, akik előzőleg mindannyian remeték voltak. Ott Gajá város mellett, a Gajászisza hegyen tartózkodott a Magasztos az ezer szerzetes társaságában. Ekkor a Magasztos így beszélt a szerzetesekhez:

- Minden lángban áll, szerzetesek. Mi minden áll lángban szerzetesek?

Lángban áll a szem, szerzetesek. Lángban állnak a jelenségek, lángban áll a látás, lángban állnak a látványok, lángban állnak a látványok okozta érzések, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak. Mi gyújtotta lángra? A szenvedély tüze, a harag tüze, a balgaság tüze gyújtotta lángra; a születés, az öregség, a halál, a bánat, a fájdalom, a szenvedés, a szomorúság, a gyötrelem gyújtotta lángra, mondom nektek.

Lángban áll a fül szerzetesek. Lángban állnak a hangok, lángban áll a hallás, lángban állnak a hallomások. Lángban állnak a hallomások okozta érzések, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak. Mi gyújtotta lángra? A szenvedély tüze, a harag tüze, a balgaság tüze gyújtotta lángra; a születés, az öregség, a halál, a bánat, a fájdalom, a szenvedés, a szomorúság, a gyötrelem gyújtotta lángra, mondom nektek.

Lángban áll az orr, szerzetesek. Lángban állnak a szagok, lángban áll a szaglás, lángban állnak az illatok, lángban állnak az illatok okozta érzések, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak. Mi gyújtotta lángra? A szenvedély tüze, a harag tüze, a balgaság tüze gyújtotta lángra; a születés, az öregség, a halál, a bánat, a fájdalom, a szenvedés, a szomorúság, a gyötrelem gyújtotta lángra, mondom nektek.

Lángban áll a nyelv, szerzetesek. Lángban állnak az ízek, lángban áll az ízlelés, lángban állnak az ízlelés okozta érzések, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak. Mi gyújtotta lángra? A szenvedély tüze, a harag tüze, a balgaság tüze gyújtotta lángra; a születés, az öregség, a halál, a bánat, a fájdalom, a szenvedés, a szomorúság, a gyötrelem gyújtotta lángra, mondom nektek.

Lángban áll a test, szerzetesek. Lángban állnak a tárgyak, lángban áll az érintés, lángban állnak az érintkezések, lángban állnak az érintkezések okozta érzések, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak. Mi gyújtotta lángra? A szenvedély tüze, a harag tüze, a balgaság tüze gyújtotta lángra; a születés, az öregség, a halál, a bánat, a fájdalom, a szenvedés, a szomorúság, a gyötrelem gyújtotta lángra, mondom nektek.

Lángban áll az értelem, szerzetesek. Lángban állnak az igazságok, lángban áll a gondolkozás, lángban állnak a gondolatok, lángban állnak a gondolatok okozta érzések, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak. Mi gyújtotta lángra? A szenvedély tüze, a harag tüze, a balgaság tüze gyújtotta lángra; a születés, az öregség, a halál, a bánat, a fájdalom, a szenvedés, a szomorúság, a gyötrelem gyújtotta lángra, mondom nektek.

Ha egy okos, nemes tanítvány ezt belátja, akkor elfordul a szemtől, elfordul a jelenségtől, elfordul a látástól, elfordul a látványoktól, elfordul a látványok okozta érzésektől, akár kellemesek, akár fájdalmasak, akár sem kellemesek, sem fájdalmasak.

Elfordul a fűtől is, elfordul a hangoktól, elfordul a hallástól [...].

Elfordul az orrtól is, elfordul a szagoktól, elfordul a szaglástól [...].

Elfordul a nyelvtől is, elfordul az ízekről, elfordul az ízleléstől [...].

Elfordul a testtől is, elfordul a tárgyaktól, elfordul az érintéstől [...].

Elfordul az értelemről is, elfordul az igazságoktól, elfordul a gondolkozástól, elfordul a gondolatoktól [...].

Ha mindezekről elfordult, eléri a vágytalanságot. A vágytalanság révén megszabadul. Ha megszabadult, tudatára ébred: „Megszabadultam”, s felismeri, hogy megszűntek a születések, elérte a tökéletességet, cselekvését befejezte, nincs többé köze az élethez.

A SZERZETESI ÉLET SZABÁLYAI (MAHÁVAGGA I. 56, 60.)

A szerzetesnövendékek körében felmerült a kérdés:

- Hány szabályt kell megtartanunk, hányban kell gyakorolnunk magunkat?

A Magasztoshoz fordultak a kérdéssel.

- Szerzetesek, tíz szabályt írok elő a szerzetesnövendékek számára, ezekben kell gyakorolniuk magukat:

Tartózkodás élet kioltásától.

Tartózkodás annak elvételétől, amit nem adtak.

Tartózkodás a nemi élettől.

Tartózkodás a hazugságtól.

Tartózkodás a részegítő italoktól, amelyek mámort okoznak.

Tartózkodás meg nem engedett időben evéstől.

Tartózkodás táncról, énektől, zenétől, színjátékok nézésétől.

Tartózkodás koszorúk, illatszerek, kenetek használatától, ékszerek viselésétől.

Tartózkodás magas és széles ágytól.

Tartózkodás arany és ezüst elfogadásától.

.....
- Szerzetesek, előírom, hogy a következő tíz esetben zárjátok ki a növendéket a szerzetből:

Ha életet olt ki. Ha lop. Ha tisztátalan életet él. Ha hazudik. Ha részegítő italt iszik. Ha a Buddhát szidalmazza. Ha a Tant szidalmazza. Ha a Közösséget szidalmazza. Ha tévtanokat hirdet. Ha apácával viszonya van.

AZ INDULATOK MEGSEMISÍTÉSE [MADDZSHUMA-NIKÁJA 2.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták tisztelettudóan a Magasztosnak a szerzetesek. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, feltárom előttetek a különféle indulatok megfékezésének módját. Hallgassátok meg, fontoljátok meg jól, elmondom.

- Úgy lesz, urunk - válaszolták tisztelettudóan a Magasztosnak a szerzetesek. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, mondom nektek, az indulatokat az tudja kiirtani, aki ismeri őket, látja őket, nem pedig az, aki nem ismeri őket, nem látja őket. Ám aki ismeri őket, aki látja őket, kiirtásukat megkísérelheti okos elgondolással, vagy oktalan elgondolással. Aki oktalan elgondolással kísérel meg, abban feltámadnak a még fel nem támadt indulatok, a már feltámadt indulatok pedig erősödnek. Aki viszont okos elgondolással kísérel meg, abban nem támadnak fel a még fel nem támadt indulatok, a már feltámadt indulatok pedig megsemmisülnek.

Szerzetesek, vannak indulatok, amelyeket megfontolással lehet megsemmisíteni. Vannak indulatok, amelyeket megfékezéssel lehet megsemmisíteni. Vannak indulatok, amelyeket megfelelő használattal lehet megsemmisíteni. Vannak indulatok, amelyeket tűréssel lehet megsemmisíteni. Vannak indulatok, amelyeket kerüléssel lehet megsemmisíteni. Vannak indulatok, amelyeket elűzéssel lehet megsemmisíteni. Vannak indulatok, amelyeket gyakorlással lehet megsemmisíteni.

Melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket megfontolással lehet megsemmisíteni?

Szerzetesek, vannak tanulatlan, közönséges emberek, akik nem gondolnak a nemes dolgokkal, nem hallottak a nemes tanról, járatlanok a nemes tanban; nem gondolnak az igaz emberekkel, nem hallottak az igaz emberek viselkedéséről, járatlanok az igaz ember viselkedésében. Az ilyenek nem ismerik fel a fontos tanokat, nem ismerik fel a fölösleges tanokat. Mivel nem ismerik fel a fontos tanokat, és nem ismerik fel a fölösleges tanokat, a fölösleges tanokkal foglalkoznak, és a fontos tanokkal nem foglalkoznak.

Melyek azok a fölösleges tanok, szerzetesek, amelyekkel foglalkoznak? Ha egy tannal való foglalkozás következtében feltámad a még fel nem támadt örömvágy indulata, a már feltámadt örömvágy indulata pedig erősödik, feltámad a még fel nem támadt létezni vágyás indulata, a már feltámadt létezni vágyás indulata pedig erősödik, feltámad a még fel nem támadt balgaság indulata, a már feltámadt balgaság indulata pedig erősödik, az ilyen tan fölösleges, és ők ezzel foglalkoznak.

Melyek azok a fontos tanok, szerzetesek, amelyekkel nem foglalkoznak? Ha egy tannal való foglalkozás következtében nem támad fel a még fel nem támadt örömvágy indulata, a már feltámadt örömvágy indulata pedig megsemmisül, nem támad fel a még fel nem támadt létezni vágyás indulata, a már feltámadt létezni vágyás indulata pedig megsemmisül, nem támad fel a

még fel nem támadt balgaság indulata, a már feltámadt balgaság indulata pedig megsemmisül, az ilyen tan fontos, és ezzel nem foglalkoznak.

És mivel a fölösleges tanokkal foglalkoznak, a fontos tanokkal viszont nem foglalkoznak, feltámadnak bennük a még fel nem támadt indulatok, a már feltámadt indulatok pedig erősödnek.

Az ilyen ember ostobán ezt fontolgatja: „Léteztem én régebbi korokban, vagy nem léteztem régebbi korokban? Mi voltam régebbi korokban? Hogyan léteztem régebbi korokban? Miből mivé lettem régebbi korokban? Létezni fogok-e jövőendő korokban, vagy nem fogok létezni jövőendő korokban? Mi leszek jövőendő korokban? Hogyan fogok létezni jövőendő korokban? Miből mivé leszek jövőendő korokban?” És a jelenben is kétségei támadnak saját maga felől: „Létezem-e én, vagy nem létezem? Mi vagyok? Hogyan létezem? Ezek az élőlények honnét jöttek, és hová fognak távozni?”

Miközben az ilyen ember ostobán ezt fontolgatja, a következő hat tévhit valamelyike alakul ki benne: „Van énem” - alakul ki benne szilárd meggyőződésként a tévhit. Vagy: „Nincs énem” - alakul ki benne szilárd meggyőződésként a tévhit. Vagy: „Énemmél ismerem meg önmagam” - alakul ki benne szilárd meggyőződésként a tévhit. Vagy: „Énemmél ismerem meg azt, ami nem én vagyok” - alakul ki benne szilárd meggyőződésként a tévhit. Vagy: „Azzal ismerem meg önmagam, ami nem én vagyok” - alakul ki benne szilárd meggyőződésként a tévhit. Vagy pedig ez a tévhit alakul ki benne: „Jelenlegi énem itt és itt el fogja nyerni jó és rossz cselekedeteim jutalmát, és ez az énem állandó, szilárd, örökkévaló, változatlan, mindenkor ugyanaz marad.”

Ezt nevezik, szerzetesek, tévhittek útvesztőjének, tévhittek sűrűjének, tévhittek bozótjának, tévhittek szemfényvesztésének, tévhittek zűrzavarának, tévhittek béklyójának. A tévhittek béklyójába bonyolódó, tanulatlan, közönséges ember nem szabadul meg a születéstől, öregségtől, haláltól, bánattól, szomorúságtól, fájdalomtól, keserúségtől, kétségbeeséstől, nem szabadul meg a szenvedéstől, mondom nektek.

Ám a tanult, nemes lelkű ember, aki ismeri a nemes dolgokat, hallotta a nemes tant, járatos a nemes tanban, ismeri az igaz embereket, hallotta az igaz emberek tanítását, járatos az igaz emberek tanításában, az ilyen ember felismeri a fontos tanokat, felismeri a fölösleges tanokat. Mivel felismeri a fontos tanokat és felismeri a fölösleges tanokat, a fölösleges tanokkal nem foglalkozik, a fontos tanokkal foglalkozik. [...] És mivel a fölösleges tanokkal nem foglalkozik és a fontos tanokkal foglalkozik, nem támadnak fel benne a még fel nem támadt indulatok, a már feltámadt indulatok pedig megszűnnek. Bölcsen megfontolja: „Ez a szenvedés.” Bölcsen megfontolja: „Ez a szenvedés oka.” Bölcsen megfontolja: „Ez a szenvedés megszüntetése.” Bölcsen megfontolja: „Ez a szenvedés megszüntetéséhez vezető út.” Ha ezt megfontolja, három béklyója leoldódik: egyénisége létezésének tévhite, kételkedés, jótettekbe és szertartásokba vetett hit.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket megfontolással lehet megsemmisíteni.

És melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket megfékezéssel lehet megsemmisíteni?

Vannak, szerzetesek, akik meggondoltan, bölcsen megfékezik és féken tartják látásukat. Mert aki nem fékezi meg és nem tartja féken látását, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki megfékezi és féken tartja látását, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Meggondoltan, bölcsen megfékezik és féken tartják hallásukat (~ szaglásukat, ~ ízlelésüket, ~ tapintásukat, ~ gondolkozásukat). Mert aki nem fékezi meg és nem tartja féken hallását (~ szaglását, ~ ízlelését, ~ tapintását, ~ gondolkozását), annak pusztító, perzselő indulatai

támadnak. De aki megfékezi és féken tartja hallását (~ szaglását, ~ ízlelését, ~ tapintását, ~ gondolkozását), azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok. Mert aki nem fékezi meg önmagát, szerzetesek, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki megfékezi önmagát, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket megfékezéssel lehet megsemmisíteni.

És melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket megfelelő használatlal lehet megsemmisíteni?

Vannak, szerzetesek, akik meggondoltan, bölcsen arra használják felsőruhájukat, hogy védjék magukat a hidegtől, védjék magukat a hőségtől, védjék magukat legyektől, szúnyogoktól, forró széltől, rovarok csípésétől, hogy eltakarják szemérmüket. Meggondoltan, bölcsen arra használják az alamizsnát, hogy táplálják és fenntartsák testüket, megóvják a pusztulástól, alkalmassá teszik az aszkétaéletre, nem pedig arra, hogy dőzsöljenek és élvezzenek, dísz tárgyaik és ékszereik legyenek. „Ezáltal régebbi érzéseimet megszüntetem, és újabb érzéseim nem születnek; megélhetésem meglesz, gáncs nem ér, nyugodtan élem az életet.” Meggondoltan, bölcsen arra használják a hajlékot, hogy védjék magukat a hidegtől, védjék magukat a hőségtől, védjék magukat legyektől, szúnyogoktól, forró széltől, rovarok csípésétől, az időjárás viszontagságaitól, élvezzék a magány nyugalmát. Meggondoltan, bölcsen arra használják a betegek ápolására szolgáló orvosságot, hogy a fellépő fájdalmakat csillapítsák, a betegséget megszüntessék. Mert aki mindezeket nem megfelelően használja, szerzetesek, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki megfelelően használja, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket megfelelő használatlal lehet megsemmisíteni.

És melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket türéssel lehet megsemmisíteni?

Vannak, szerzetesek, akik meggondoltan, bölcsen türik a hideget, meleget, éhséget, szomjúságot, legyeket, szúnyogokat, forró szelet, rovarok csípését, szidalmakat, gyalázkodó beszédet. Elviselik a testükben fellépő, fájdalmas, gyötrő, kízó, keserves, bántó, kellemetlen, életet kioltó érzéseket. Mert aki mindezeket nem tűri el, szerzetesek, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki eltűri, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket türéssel lehet megsemmisíteni.

És melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket kerüléssel lehet megsemmisíteni?

Vannak, szerzetesek, akik meggondoltan, bölcsen elkerülik a megvadult elefántot, elkerülik a megvadult lovat, elkerülik a megvadult bikát, elkerülik a megvadult kutyát, a kígyót, tönköt, tövisbozót, szakadékot, vermet, pocsolyát, mocsarat. Ha tapasztalt rendtársaik óvják őket alkalmatlan ülőhelyre üléstől, járhatatlan úton járástól, hamis barátokkal barátkozástól, akkor meggondoltan, bölcsen kerülnek azt az alkalmatlan ülőhelyet, járhatatlan utat, hamis barátokat. Mert aki mindezeket nem kerüli el, szerzetesek, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki elkerüli, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket kerüléssel lehet megsemmisíteni.

És melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket elúzással lehet megsemmisíteni?

Vannak, szerzetesek, akik meggondoltan, bölcsen feladják, elúzik, eltávolítják, megsemmisítik, nem hagyják megerősödni a bennük feltámadó kívánság gondolatát. Feladják, elúzik, eltávolítják, megsemmisítik, nem hagyják megerősödni a bennük feltámadó ártás gondolatát (~ gyűlölet gondolatát, ~ bármely feltámadó bűnös, gonosz elgondolást). Mert aki mindezeket nem űzi el, szerzetesek, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki elúzi, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket elűzéssel lehet megsemmisíteni.

És melyek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket gyakorlással lehet megsemmisíteni?

Vannak, szerzetesek, akik meggondoltan, bölcsen gyakorolják magukat az emlékezet képességében, amelyhez magány szükséges, vágytalanság szükséges, lemondás szükséges, s amely az elfordulást érleli. Meggondoltan, bölcsen gyakorolják magukat a helyes és helytelen megkülönböztetésének képességében (~ az akaraterő képességében, ~ a lelki derű képességében, ~ a közöny képességében), amelyhez magány szükséges, vágytalanság szükséges, lemondás szükséges, s amely az elfordulást érleli. Mert aki mindezeket nem gyakorolja, szerzetesek, annak pusztító, perzselő indulatai támadnak. De aki gyakorolja, azon nem uralkodnak a pusztító, perzselő indulatok.

Ezek azok az indulatok, szerzetesek, amelyeket gyakorlással lehet megsemmisíteni.

Ha tehát egy szerzetes megfontolással megsemmisítette a megfontolással megsemmisítendő indulatokat, megfékezéssel megsemmisítette a megfékezéssel megsemmisítendő indulatokat, megfelelő használattal megsemmisítette a megfelelő használattal megsemmisítendő indulatokat, tűréssel megsemmisítette a tűréssel megsemmisítendő indulatokat, kerüléssel megsemmisítette a kerüléssel megsemmisítendő indulatokat, elűzéssel megsemmisítette az elűzéssel megsemmisítendő indulatokat, gyakorlással megsemmisítette a gyakorlással megsemmisítendő indulatokat, az ilyen szerzetesről mondják, hogy minden indulat megfékezésével bátyázta magát körül, elmetszette a létszomjat, letépte a bilincseket, úrrá lett a tévelygéseken, és véget vetett a szenvedésnek.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

FÉLELEM ÉS RETTEGÉS [MN 4.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt Dzsánusszóni pap felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözlötet váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlő szavak után leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost Dzsánusszóni pap:

- Gótama, ezek a tisztos családból származó ifjak Gótama úr kedvéért, benne bízva távoztak otthonukból az otthontalanságba. Gótama úr a vezetőjük, Gótama úr a gondviselőjük, Gótama úr a serkentőjük, és ez a csapat Gótama úr nézeteit vallja.

- Úgy van, pap, úgy van, pap. Ezek a tisztos családból származó ifjak az én kedvemért, bennem bízva távoztak otthonukból az otthontalanságba. Én vagyok a vezetőjük, én vagyok a gondviselőjük, én vagyok a serkentőjük, és ez a csapat az én nézeteimet vallja.

- Igen, Gótama, de nem könnyű az erdő sűrűjében, magánosan élni az életet; nehéz az egyedüllétet elviselni, szorongató a magány. Bizonyára elcsüggeszti a szerzetes szívét az erdő, ha nem tud elmélyedésbe merülni.

- Úgy van, pap, úgy van, pap. Nem könnyű az erdő sűrűjében, magánosan élni az életet; nehéz az egyedüllétet elviselni, szorongató a magány. Bizonyára elcsüggeszti a szerzetes szívét az erdő, ha nem tud elmélyedésbe merülni. Megvilágosodásom előtt, mielőtt még megvilágosodtam volna, amikor még csak bódhizattva voltam, én is így gondoltam: „Nem könnyű az erdő sűrűjében, magánosan élni az életet; nehéz az egyedüllétet elviselni, szorongató a magány. Bizonyára elcsüggeszti a szerzetes szívét az erdő, ha nem tud elmélyedésbe merülni.” Ekkor azonban ez a gondolatom támadt: „Mindazokat a remetéket és papokat, akik nem tisztultak meg testi tevékenységükben (~ beszédükben, ~ gondolataikban, ~ életmódjukban), mielőtt az erdő sűrűjében magános életre szánták magukat, mindezeket a tiszteletreméltó remetéket és papokat szorongató félelem és rettegés fogja el, éppen azért, mert még nem tisztultak meg testi tevékenységükben (~ beszédükben, ~ gondolataikban, ~ életmódjukban). Én viszont már nem voltam megtisztulatlan testi tevékenységemben (~ beszédemben, ~ gondolataimban, ~ életmódomban), amikor az erdő sűrűjében magános életre szántam magamat. Testi tevékenységemben (~ beszédemben, ~ gondolataimban, ~ életmódomban) már megtisztultam, és azok közé az igaz emberek közé tartozom, akik testi tevékenységükben (~ beszédükben, ~ gondolataikban, ~ életmódjukban) megtisztulva szánták magukat magános életre az erdő sűrűjében.” Amikor felismertem, pap, hogy testi tevékenységemben (~ beszédemben, ~ gondolataimban, ~ életmódomban) megtisztultam, még inkább örömet találtam az erdei életben.

Ekkor, pap, ez a gondolatom támadt: „Mindazokat a remetéket és papokat, akik mohó vágyak és vad szenvedélyek rabjai (~ rosszindulatúak és gyűlölködők, ~ lomhaságban és restségben henyélnek, ~ ingerültek és nyugtalanok, ~ kételkedők és határozatlanok, ~ önteltek és másokat lenéznek, ~ félnékek és ijedősek, ~ ajándékra, tiszteletre, hírnévre vágnak, ~ lusták és erélytelenek, ~ zavaros fejűek és figyelmetlenek, ~ összpontosításra képtelenek, és gondolataik elkószálnak, ~ balgák és tudatlanok), miközben az erdő sűrűjében magános életre szánják magukat, mindezeket a tiszteletreméltó remetéket és papokat szorongató félelem és rettegés fogja el, éppen azért, mert mohó vágyak és vad szenvedélyek rabjai (~ rosszindulatúak és gyűlölködők *stb.*). Én viszont nem voltam mohó vágyak és vad szenvedélyek rabja (~ rosszindulatú és gyűlölködő *stb.*), amikor az erdő sűrűjében magános életre szántam magamat.

Levetkőztem a mohóságot (~ rosszindulatot *stb.*), és azok közé az igaz emberek közé tartozom, akik mohóság nélkül (~ jóindulattal eltelve *stb.*) szánták magukat magános életre az erdő sűrűjében. Amikor felismertem, pap, hogy levetkőztem a mohóságot (~ rosszindulatot *stb.*), még inkább örömet találtam az erdei életben.

Ekkor, pap, ez a gondolatom támadt: „Mi volna, ha baljós csillagállású éjszakákon, holdfogytakor, újholdkor és holdnegyedkor, ilyen éjszakákon félelmes, borzongató helyeken erdei sírhalmokat, fák tövében emelt sírhalmokat, parkokban emelt sírhalmokat keresnék fel, és ott tanyáznék? Akkor talán megismerném a félelmet és rettegést.” És következő alkalommal baljós csillagállású éjszakákon, holdfogytakor, újholdkor és holdnegyedkor, ilyen éjszakákon félelmes, borzongató helyeken erdei sírhalmokat, fák tövében emelt sírhalmokat, parkokban emelt sírhalmokat kerestem fel, és ott tanyáztam. És miközben ott tanyáztam, olykor egy őz közeledett felém, olykor egy páva alatt tört le a gally, olykor a szél kavarta fel az avart. Én pedig azt gondoltam, hogy most fogom átélni a félelmet és rettegést.

Ekkor azután ez a gondolatom támadt: „Miért töltsen szüntelenül azzal az időt, hogy a félelemre várok? Nem volna-e jobb, ha amikor és ahogyan rám tör az a félelem és rettegés, akkor és azon módon oszlatnám el azt a félelmet és rettegést?” És előfordult, hogy miközben járkáltam, azalatt tört rám az a félelem és rettegés. Ekkor nem álltam meg, nem is ültem le, nem is feküdtem le, amíg azt a félelmet és rettegést jártomban el nem oszlattam. És előfordult, hogy miközben álltam, azalatt tört rám az a félelem és rettegés. Ekkor nem indultam el, nem is ültem le, nem is feküdtem le, amíg azt a félelmet és rettegést álltomban el nem oszlattam. És előfordult, hogy miközben ültem, azalatt tört rám az a félelem és rettegés. Ekkor nem feküdtem le, nem is álltam fel, nem is indultam el, amíg azt a félelmet és rettegést ültömben el nem oszlattam. És előfordult, hogy fektében tört rám az a félelem és rettegés. Ekkor nem ültem fel, nem is álltam fel, nem is indultam el, amíg azt a félelmet és rettegést fektében el nem oszlattam.

Vannak egyes remeték és papok, akik az éjszakát nappalnak tartják, és a nappalt éjszakának tartják. Én azonban azt mondom, hogy az ilyen remeték és papok összezavarják a dolgokat. Én az éjszakát éjszakának tartom, és a nappalt nappalnak tartom.

.....
Lehetséges, pap, hogy úgy gondolod: „Gótama remete még most sem szabadult meg a szenvedélyektől, gyűlölettől, balgaságtól, ezért van az, hogy az erdő sűrűjében magános életre szánja magát.” Ezt azonban nem szabad feltételezned, pap. Két okból szántam magamat az erdő sűrűjében magános életre: mert saját jelenlegi létemben nyugalmat találok benne, és mert részvétet érzek az eljövendő nemzedékek iránt.

- A tiszteletreméltó Gótama részvétet tanúsít az eljövendő nemzedékek iránt, ahogyan a tökéletesen megvilágosult szenttől várható! Pompás, Gótama, pompás, Gótama! Gótama, mint hogyha valaki talpára állítaná a megfordítottat, kitakarná a letakartat, útba igazítaná az eltévedtet, mécses tartana a sötétségben, hogy akinek van szeme a látásra, lásson - úgy világosította meg a Tant minden oldalról Gótama úr. Én most Gótama úrhoz, és a Tanhoz, és a szerzetesek gyülekezetéhez folyamodom oltalomért. Fogadjon el Gótama úr a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

MEGTISZTULÁS [MN 8.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávathhi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt a tiszteletreméltó Mahácsunda egyik este áhítatos elmélkedése befejeztével felállt, és felkereste a Magasztost. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost a tiszteletreméltó Mahácsunda:

- Uram, a sok különböző nézetből, amelyek az egyén léteire vonatkozólag vagy a külvilágra vonatkozólag a közvéleményben kialakulnak, a szerzetesnek ugyebár elegendő, ha a kezdetüket teszi megfontolás tárgyává, és ilyen módon tud elfordulni ezektől a nézetektől, ilyen módon tudja elvetni ezeket a nézeteket?

- Csunda, a sok különböző nézetről, amelyek az egyén léteire vonatkozólag vagy a külvilágra vonatkozólag a közvéleményben kialakulnak, amikor ezek a nézetek kialakulnak, és meggyökereznek, és elterjednek, a valóságnak megfelelően fel kell ismerni és helyesen kell tudni: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én egyéniségem.” Ilyen módon lehet elfordulni ezektől a nézetektől, ilyen módon lehet elvetni ezeket a nézeteket.

Előfordul, Csunda, hogy egyik vagy másik szerzetes minden vágytól távol, minden bajtól távol, eltávolodása szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület állapotába jut, és így gondolkodik: „Elértem a megtisztulást.”

Ám ezt a nemes rendi fegyelemben nem megtisztulásnak nevezik, Csunda, hanem a jelen világban elért boldogságnak nevezik a nemes rendi fegyelemben.

Előfordul, Csunda, hogy egyik vagy másik szerzetes az elmélkedést és gondolkozást feladva, eléri a belső nyugalmat, az érzések egybeolvadását, az elmélkedés és gondolkozás nélküli, feloldódásból fakadó, boldog örömet, a második révület állapotát, és így gondolkodik: „Elértem a megtisztulást.” Azonban ezt a nemes rendi fegyelemben nem megtisztulásnak nevezik, Csunda, hanem a jelen világban elért boldogságnak nevezik a nemes rendi fegyelemben.

Előfordul, Csunda, hogy egyik vagy másik szerzetes az örömről lemondva, egykedvűen, az emlékezést és tudatot összpontosítva azt a boldogságot érzi testében, amelyről az igaz emberek ezt mondják: „Az egykedvűen emlékező boldogan él.” Így a harmadik révület állapotába jut, és így gondolkodik: „Elértem a megtisztulást.” Azonban ezt a nemes rendi fegyelemben nem megtisztulásnak nevezik, Csunda, hanem a jelen világban elért boldogságnak nevezik a nemes rendi fegyelemben.

Előfordul, Csunda, hogy egyik vagy másik szerzetes a boldogságon és a szenvedésen túllépve, az egykori vidámság és bánat megsemmisítése után eléri a szenvedés nélküli, boldogság nélküli, egykedvű és tiszta emlékezést. Így a negyedik révület állapotába jut, és így gondolkodik: „Elértem a megtisztulást.” Azonban ezt a nemes rendi fegyelemben nem megtisztulásnak nevezik, Csunda, hanem a jelen világban elért boldogságnak nevezik a nemes rendi fegyelemben.

Előfordul, Csunda, hogy egyik vagy másik szerzetes túllép az alakok észlelésén, megszünteti a benyomások észlelését, eltörli a dolgok különbözőségének észlelését, és eléri a tér végtelenségének állapotát, (~ a tudat végtelenségének állapotát, ~ a semmiség állapotát, ~ a sem érzékelés, sem érzéketlenség állapotát), és így gondolkodik: „Elértem a megtisztulást.” Ám ezt a nemes rendi fegyelemben nem megtisztulásnak nevezik, Csunda, hanem a nyugalom elérésének nevezik a nemes rendi fegyelemben.

A megtisztulást így kell megvalósítanotok, Csunda: „Mások erőszakosak, mi viszont nem vagyunk erőszakosak”; így kell megvalósítanotok a megtisztulást. „Mások életet oltanak ki, mi viszont tartózkodunk az élet kioltásától”; így kell megvalósítanotok a megtisztulást. „Mások elveszik azt, amit nem adtak nekik (~ kicsapongók, ~ hazugok, ~ rágalmozók, ~ szitkozódók, ~ fecsegők, ~ önzők, ~ álnokok, ~ téves nézeteket vallanak, ~ téves célokat követnek, ~ tévesen szólnak, ~ tévesen cselekesznek, ~ téves megélhetést folytatnak, ~ téves erőfeszítéseket tesznek, ~ tévesen emlékeznek, ~ téves révületbe esnek, ~ téves tudással rendelkeznek, ~ téves megváltást érnek el, ~ fáradtak és restek, ~ fennhéjázók, ~ ingatagok, ~ haragvók, ~ kötözködők, ~ képmutatók, ~ irigyek, ~ kapzsis, ~ fukarok, ~ álnokok, ~ csalók, ~ durvák, ~ dölyfösek, ~ akaratosak, ~ gonoszokkal barátkoznak, ~ hanyagok, ~ bizalmatlanok ~ szemérmetlenek, ~ lelkiismeretlenek, ~ tanulatlanok, ~ lomhák, ~ feledékenyek, ~ ostobák), ... amit megpillantanak, azt megkívánják, megragadják, nem eresztik el; mi viszont nem kívánjuk meg, nem ragadjuk meg, eleresztjük, amit megpillantunk.” Így kell megvalósítanotok a megtisztulást. [...]

Mint ahogyan egy járhatatlan utat egy másik, járható úton meg lehet kerülni, mint ahogyan egy járhatatlan gázlót egy másik, járható gázlón meg lehet kerülni, ugyanígy, Csunda, az erőszakos egyént meg lehet kerülni az erőszaktól tartózkodással, az életet kioltó egyént meg lehet kerülni az élet kímélésével [*stb.*], az olyan egyént, aki megkívánja, megragadja, nem ereszt el, amit megpillant, meg lehet kerülni azzal, hogy nem kívánjuk meg, nem ragadjuk meg, eleresztjük, amit megpillantunk.

Mint ahogyan minden rossz tulajdonság alacsonyabb létformába juttat, minden jó tulajdonság magasabb létformába juttat, ugyanígy, Csunda, az erőszakos egyént az erőszaktól tartózkodás juttatja magasabb létformába, az életet kioltó egyént az élet kímélése juttatja magasabb létformába [*stb.*], az olyan egyént, aki megkívánja, megragadja, nem ereszt el, amit megpillant, az juttatja magasabb létformába, ha nem kívánja meg, nem ragadja meg, elereszt, amit megpillant.

Nincs olyan eset, Csunda, hogy aki maga is mocsárba süllyedt, ki tudja húzni a mocsárba süllyedt másik embert. Ám olyan eset előfordul, Csunda, hogy aki maga nem süllyedt mocsárba, ki tudja húzni a mocsárba süllyedt másik embert. Nincs olyan eset, Csunda, hogy aki maga is féktelen, fegyelmezetlen, nem jutott el a nirvánához, az meg tudja fékezni, fegyelmezni, a nirvánához eljuttatni a másik embert. Ám olyan eset előfordul, Csunda, hogy aki maga megfékezett, fegyelmezett, eljutott a nirvánához, az meg tudja fékezni, fegyelmezni, a nirvánához eljuttatni a másik embert. Ugyanígy, Csunda, az erőszakos egyént az erőszaktól tartózkodás juttatja el a nirvánához, az életet kioltó egyént az élet kímélése juttatja el a nirvánához [*stb.*].

Nos, Csunda, ezzel megmutattam a megtisztulás útját, megmutattam a helyes eltökéltség útját, megmutattam a megkerülés útját, megmutattam a magasabb létformába jutás útját, megmutattam a kialvásba (nirvánába) jutás útját. Amit a tanítványai javát akaró, együttérző tanítónak kell nyújtania, azt nyújtottam én nektek együttérzésből. Itt van előtetek a fák töve, itt vannak előtetek a magános hajlékok. Mélyedjete el, Csunda, ne lankadjatok, hogy ne kelljen később megbánnotok; erre tanítalak benneteket.

Így beszélt a Magasztos. A tiszteletreméltó Mahácsunda örömmel és elégedetten hallgatta a Magasztos szavait.

A SZENVEDÉSEK LÁNCOLATA Hosszabb beszéd [MN 13.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt egyik reggelen számos szerzetes felöltözött, magukra öltötték felsőruhájukat, fogták alamizsnagyűjtő szilkéjüket, és elindultak Szávatthiba alamizsnáért. Ekkor azonban a szerzeteseknek ez a gondolatuk támadt:

- Túlságosan korán van még alamizsnagyűjtő útra indulni Szávatthiba. Jobb lesz, ha inkább a más nézeteket valló remeték szállását keressük fel.

Ekkor a szerzetesek a más nézeteket valló remeték szállását keresték fel.

Odaérve, üdvözetet váltottak azokkal a más nézeteket valló remetékkel, és illendő üdvözlő szavak után leültek velük szemben. Amikor leültek velük szemben, a más nézeteket valló remeték így szóltak a szerzetesekhez:

- A tiszteletreméltó Gótama remete az élvezetek helyes felismerését tanítja; mi is az élvezetek helyes felismerését tanítjuk. A tiszteletreméltó Gótama remete az alakok helyes felismerését tanítja; mi is az alakok helyes felismerését tanítjuk. A tiszteletreméltó Gótama remete az érzetek helyes felismerését tanítja; mi is az érzetek helyes felismerését tanítjuk. Ilyeténképpen mi a különbség, mi az eltérés, mi a változtatás Gótama remete véleménye és a miénk között, tiszteletreméltó urak, akár a tanok tanításában, akár az életszabályok megszabásában?

Ekkor a szerzetesek a más nézeteket valló remeték beszédére sem igenlő választ nem adtak, sem elutasító választ nem adtak, hanem igenlő válasz nélkül és elutasító válasz nélkül felálltak ülőhelyükről, és eltávoztak:

- A Magasztostól fogjuk megtudakolni, mi a helyzet ebben a kérdésben - határoztak.

Ezután a szerzetesek bejárták Szávatthit alamizsnáért, majd az étel elfogyasztása után visszatértek alamizsnagyűjtő útjukról, és a Magasztos elé járultak. Elébe járulva, üdvözölték a Magasztost, és leültek előtte. Előtte ülve, így szóltak a Magasztoshoz a szerzetesek:

- Urunk, ma reggel felöltöztünk, magunkra öltöttük felsőruhánkat, fogtuk alamizsnagyűjtő szilkénket, és elindultunk Szávatthiba alamizsnáért. Ekkor azonban ez a gondolatunk támadt: „Túlságosan korán van még alamizsnagyűjtő útra indulni Szávatthiba. Jobb lesz, ha inkább a más nézeteket valló remeték szállását keressük fel.” Ekkor a más nézeteket valló remeték szállását kerestük fel. Odaérve, üdvözetet váltottunk azokkal a más nézeteket valló remetékkel, és illendő üdvözlő szavak után leültünk velük szemben. Amikor leültünk velük szemben, a más nézeteket valló remeték így szóltak hozzánk: „A tiszteletreméltó Gótama remete az élvezetek helyes felismerését tanítja; mi is az élvezetek helyes felismerését tanítjuk. A tiszteletreméltó Gótama remete az alakok helyes felismerését tanítja; mi is az alakok helyes felismerését tanítjuk. A tiszteletreméltó Gótama remete az érzetek helyes felismerését tanítja; mi is az érzetek helyes felismerését tanítjuk. Ilyeténképpen mi a különbség, mi az eltérés, mi a változtatás Gótama remete véleménye és a miénk között, tiszteletreméltó urak, akár a tanok tanításában, akár az életszabályok szabályozásában?” Ekkor mi a más nézeteket valló remeték beszédére sem igenlő választ nem adtunk, sem elutasító választ nem adtunk, hanem igenlő válasz nélkül és elutasító válasz nélkül felálltunk ülőhelyünkről, és eltávoztunk. „A Magasztostól fogjuk megtudakolni, mi a helyzet ebben a kérdésben” - így határoztunk.

- Szerzetesek, a más nézeteket valló remeték beszédére így kellett volna válaszolnotok: „Tiszteletreméltó urak, miben áll az élvezetek gyönyörúsége, nyomorúsága, és a menekvés tőlük? Miben áll az alakok gyönyörúsége, nyomorúsága, és a menekvés tőlük? Miben áll az érzetek gyönyörúsége, nyomorúsága, és a menekvés tőlük?” Ha ezt kérdeztétek volna, szerzetesek, akkor a más nézeteket valló remeték nem tudtak volna válaszolni, és zavarba jöttek volna. Miért? Azért, mert ez túlhaladja ismereteiket. Szerzetesek, nem látok senkit a halhatatlanok és halandók között, az egész teremtett világban, sem remetét, sem papot, sem istent, sem embert, aki e kérdésekre kielégítő felelettel tudna szolgálni, csupán a Beérkezett, vagy a Beérkezett tanítványai, vagy aki tőlük hallotta.

Miben áll az élvezetek gyönyörúsége, szerzetesek? Ötféle élvezet létezik, szerzetesek. Mi ez az öt? A szemmel érzékelt kívánatos, kellemes, élvezetes, gyönyörködtető, csábos, elragadó alakok. A füllel érzékelt kívánatos, kellemes, élvezetes, gyönyörködtető, csábos, elragadó hangok. Az orral érzékelt kívánatos, kellemes, élvezetes, gyönyörködtető, csábos, elragadó szagok. A nyelvvel érzékelt kívánatos, kellemes, élvezetes, gyönyörködtető, csábos, elragadó ízek. A testtel érzékelt kívánatos, kellemes, élvezetes, gyönyörködtető, csábos, elragadó tapintások. Ez az ötféle élvezet létezik, szerzetesek. Az élvezetek gyönyörúsége abban a boldogságban és örömben áll, amely ennek az ötféle élvezetnek a nyomán támad.

És miben áll az élvezetek nyomorúsága, szerzetesek? Ha egy tisztos családból származó ember valamilyen foglalkozással tartja fenn magát, mint írnok, tisztartó, számvevő, földműves, kereskedő, állattenyésztő, katona, királyi tisztviselő, vagy bármi más foglalkozás folytatója, akkor ki van téve a hidegnek, ki van téve a hőségnek; legyek és darazsak csípése, kígyók és férgek csípése gyötri, szél és perzselő napsütés kínozza, éhség és szomjúság epeszt. Ez az élvezetek nyomorúsága, a szenvedésnek ebben a létben megvalósuló láncolata, amelynek oka az élvezet, gyökere az élvezet, fenntartója az élvezet, és újabb élvezetek gerjesztője lesz.

És ha ez a tisztos családból származó ember így fáradozik, iparkodik, töri magát, és mégsem tudja megszerezni a kívánt javakat, akkor elkeseredik, emésztli magát, bánkódik, mellét veri, kétségbeesik: „Hiábavaló volt a fáradozásom, eredménytelen maradt az iparkodásom!” Ez az élvezetek nyomorúsága, a szenvedésnek ebben a létben megvalósuló láncolata, amelynek oka az élvezet, gyökere az élvezet, fenntartója az élvezet, és újabb élvezetek gerjesztője lesz.

És ha ez a tisztos családból származó ember így fáradozik, iparkodik, töri magát, és megszerzi a kívánt javakat, akkor ezeknek a javaknak a megőrzése és felhasználása szenvedést és keserűséget okoz neki: „Nehogy javaimat a királyok elragadják, tolvajok ellopják, tűz eleméssze, víz elsodorja, gonosz rokonok elorozzák!” És hiába őrzi és védi javait, a királyok elragadják, tolvajok ellopják, tűz elemésztli, víz elsodorja, gonosz rokonok elorozzák. Ekkor elkeseredik, emésztli magát, bánkódik, mellét veri, kétségbeesik: „Amim volt, most nincs!” Ez az élvezetek nyomorúsága [stb.].

Továbbá, szerzetesek, élvezetek miatt, élvezetek okából, élvezetek céljából, élvezetek érdekében viszálykodnak királyok királyokkal, viszálykodnak harcosok harcosokkal, viszálykodnak papok papokkal, viszálykodnak családapák családapákkal, viszálykodik anya a fiával, viszálykodik fiú az anyjával, viszálykodik apa a fiával, viszálykodik fiú az apjával, viszálykodik testvér a testvérral, viszálykodik fivér a nővérral, viszálykodik nővér a fivérrel, viszálykodik barát a barátjával. És így viszályba, vitába, tusára kelve, ököllel támadnak egymásra, kövekkel támadnak egymásra, bottal támadnak egymásra, fegyverrel támadnak egymásra. [...] És kardot és pajzsot ragadnak, íjjal és tegezzel övezik fel magukat, csatába rohannak, nyilak és gerelyek repülnek, kardok villognak. És nyíllal döfik át egymást, gerellyel döfik át egymást, és égő anyaggal öntik le és hajítófegyverrel dobják meg egymást, és karddal széthasítják egymás

fejét. És végül halált vagy halálos fájdalmakat szenvednek. Ez az élvezetek nyomorúsága [stb.].

Továbbá, szerzetesek, élvezetek miatt, élvezetek okából, élvezetek céljából, élvezetek érdekében szegnek szerződést, fosztogatnak, rabolnak, vetnek cselt, környékezik meg más feleségét. Az ilyen embert azután a királyok elfogatják, és különböző büntetésekkel sújtják: korbáccsal verik, bottal verik, vesszővel verik, levágatják a kezüket, levágatják a lábukat, levágatják kezüket és lábukat, levágatják a fülüket, levágatják az orrukat, levágatják fülüket és orrukat, [...] forró olajjal öntik le, kutyákkal tépetik szét, elevenen karóba húztatják, karddal lefejeztetik. És ezek így végül halált vagy halálos fájdalmakat szenvednek. Ez az élvezetek nyomorúsága [stb.].

Továbbá, szerzetesek, élvezetek miatt, élvezetek okából, élvezetek céljából, élvezetek érdekében vétkeznek testtel, vétkeznek beszéddel, vétkeznek gondolattal. És mivel vétkeztek testtel, vétkeztek beszéddel, vétkeztek gondolattal, testük pusztulása után, haláluk után mélyre buknak, rossz útra, nyomorúságba, pokolba kerülnek. Ez az élvezetek nyomorúsága [stb.].

És miben áll a menekvés az élvezetektől, szerzetesek? Az élvezetek kapcsán a kéjeket és szenvedélyeket féken tartani, a kéjekről és szenvedélyekről lemondani, ebben áll a menekvés az élvezetektől, szerzetesek.

Szerzetesek, nincs rá példa, hogy egy remete vagy pap, ha nem ismerte fel helyesen az élvezetek gyönyörűségét mint gyönyörűséget, nyomorúságukat mint nyomorúságot, a menekvést tőlük mint menekvést, enélkül akár saját maga tisztába kerülhetne az élvezetekkel, akár másokat hozzásegíthetne ahhoz, hogy tanítása nyomán tisztába kerüljenek az élvezetekkel. Arra viszont van példa, hogy ha egy remete vagy pap helyesen felismerte az élvezetek gyönyörűségét mint gyönyörűséget, nyomorúságukat mint nyomorúságot, a menekvést tőlük mint menekvést, akkor akár saját maga tisztába kerülhet az élvezetekkel, akár másokat hozzásegíthet ahhoz, hogy tanítása nyomán tisztába kerüljenek az élvezetekkel.

Miben áll az alak gyönyörűsége, szerzetesek? Például egy nemesúr leánya, vagy egy pap leánya, vagy egy polgár leánya, tizenöt vagy tizenhat éves korú, nem túl magas és nem túl alacsony termetű, nem túl sovány és nem túl kövér, nem túl sötét bőrű és nem túl sápadt, ugyebár, szerzetesek, ebben a korában szépsége és bája teljében van?

- Úgy van, urunk.

- Szerzetesek, az alak gyönyörűsége abban a boldogságban és örömben áll, amely ennek a szépségnek és bájnak a nyomán támad.

És miben áll az alak nyomorúsága, szerzetesek? Ha ugyanezt a nővért idő múltával, nyolcvan-éves, vagy kilencvenéves, vagy százéves korában látnátok, összeaszottan, kétrét görnyedve, roskatagon, botra támaszkodva, reszketegen botorkálva, sorvadtan, fonnyadtan, fogatlanul, megöszülve, kihullott hajjal, remegő fejjel, ráncosan, bőrén foltokkal - nemde, azt gondolnátok, szerzetesek: „Aki valaha szép és bájos volt, annak szépsége eltűnt, és nyomorúság lépett helyére?”

- Úgy van, urunk.

- Ebben áll az alak nyomorúsága, szerzetesek.

Továbbá, szerzetesek, ha ugyanezt a nővért nagybetegen, kínlódva, szenvedve, saját vizeletében és ürülékében fetrengve látnátok, amint mások emelik, mások látják el - nemde, azt gondolnátok, szerzetesek: „Aki valaha szép és bájos volt, annak szépsége eltűnt, és nyomorúság lépett helyére?”

- Úgy van, urunk.

- Ebben áll az alak nyomorúsága, szerzetesek.

Továbbá, szerzetesek, ha ugyanezt a nővért holtan látnátok a földön, mint egynapos, vagy kétnapos, vagy háromnapos hullát, felpuffedve, megkékülve, oszlásnak indulva, [...] vagy amint varjak tépdesik, vagy hollók tépdesik, vagy keselyűk tépdesik, vagy kutyák szagatják, vagy sakálok szagatják, vagy mindenféle férgek rágják, [...] vagy amint csontvázán hús, vér és inak tapadnak, vagy vérfoltos csontvázáról lefoszlott a hús és inak fedik, vagy hústalan és vértelen csontvázat inak tartják össze, vagy az inak is lefoszlottak csontvázáról, és a csontváz szanaszét hullott, itt egy kézfej csontja, ott egy lábfej csontja, amott egy lábszárcsont, ott egy combcsont, ott a medencecsont, ott a gerinc, ott a koponya - nemde, azt gondolnátok, szerzetesek: „Aki valaha szép és bájos volt, annak szépsége eltűnt, és nyomorúság lépett helyére?”

- Úgy van, urunk.

- Ebben áll az alak nyomorúsága, szerzetesek.

És miben áll a menekvés az alaktól, szerzetesek? Az alak kapcsán a kéjeket és szenvedélyeket féken tartani, a kéjkről és szenvedélyekről lemondani, ebben áll a menekvés az alaktól, szerzetesek.

Szerzetesek, nincs rá példa, hogy egy remete vagy pap, ha nem ismerte fel helyesen az alak gyönyörűségét... [stb.].

Miben áll az érzetek gyönyörűsége, szerzetesek? Például egy szerzetes minden vágytól távol, minden bajtól távol, eltávolodása szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület (~ második révület, ~ harmadik révület, ~ negyedik révület) állapotába jut, és abban marad. Miközben ez a szerzetes minden vágytól távol, minden bajtól távol, eltávolodása szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első (~ második, ~ harmadik, ~ negyedik) révület állapotába jut, és abban marad, aközben nincs olyan gondolata, amellyel önmagát bántaná, nincs olyan gondolata, amellyel másokat bántana, nincs olyan gondolata, amellyel mindkettőt bántaná. Eközben tehát a nem bántás érzetét érzi. A nem bántás érzetét nevezem az érzetek gyönyörűségének, szerzetesek.

És miben áll az érzetek nyomorúsága, szerzetesek? Az érzetek elmúlók, fájdalommal teljesek, tünékenyek; ebben áll az érzetek nyomorúsága, szerzetesek. És miben áll a menekvés az érzetektől, szerzetesek? Az érzetek kapcsán a kéjeket és szenvedélyeket féken tartani, a kéjkről és szenvedélyekről lemondani, ebben áll a menekvés az érzetektől, szerzetesek.

Szerzetesek, nincs rá példa, hogy egy remete vagy pap, ha nem ismerte fel helyesen az érzetek gyönyörűségét mint gyönyörűséget, nyomorúságukat mint nyomorúságot, a menekvést tőlük mint menekvést, enélkül akár saját maga tisztába kerülhetne az érzetekkel, akár másokat hozzásegíthetne ahhoz, hogy tanítása nyomán tisztába kerüljenek az érzetekkel. Arra viszont van példa, hogy ha egy remete vagy pap helyesen felismerte az érzetek gyönyörűségét mint gyönyörűséget, nyomorúságukat mint nyomorúságot, a menekvést tőlük mint menekvést, akkor akár saját maga tisztába kerülhet az érzetekkel, akár másokat hozzásegíthet ahhoz, hogy tanítása nyomán tisztába kerüljenek az érzetekkel.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

A SZENVEDÉSEK LÁNCOLATA Rövidebb beszéd [MN 14.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szakka-földön, Kapilavatthuban, a Fügefa-ligetben tartózkodott. Itt a Szakka-nemzetségbeli Mahánáma felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost a Szakka-nemzetségbeli Mahánáma:

- Uram, régóta elfogadom a Tant, ahogyan a Magasztos hirdeti: „A mohóság az elme gyötrelme, a gyűlölet az elme gyötrelme, a tévedés az elme gyötrelme.” Ám noha elfogadom a Tant, ahogyan a Magasztos hirdeti: „A mohóság az elme gyötrelme, a gyűlölet az elme gyötrelme, a tévedés az elme gyötrelme”, mégis olykor mohóság keríti hatalmába elmémet, gyűlölet keríti hatalmába elmémet, tévedés keríti hatalmába elmémet. Emiatt ezen töprengek, uram: vajon mi az, amitől még nem szabadult meg a lelkem, hogy olykor mohóság keríti hatalmába elmémet, gyűlölet keríti hatalmába elmémet, tévedés keríti hatalmába elmémet?

- Éppen ez az, Mahánáma, amitől még nem szabadult meg a lelked, hogy tudniillik olykor mohóság keríti hatalmába elmédet, gyűlölet keríti hatalmába elmédet, tévedés keríti hatalmába elmédet. Mert ha ettől megszabadult volna a lelked, Mahánáma, nem lagnál többé házadban, nem gyönyörködnél az élvezetekben. De mivel ettől még nem szabadult meg a lelked, azért laksz házadban, és gyönyörködsz az élvezetekben.

Ha egy nemes tanítvány felismeri és belátja a valóságot: „Az élvezetek rövid gyönyörűséget nyújtanak, sok szenvedést, sok gyötrelmet okoznak, túlteng bennük a nyomorúság”, ám az élvezeteken kívül, a káros dolgokon kívül nem talál örömet és boldogságot, vagy valami jobbat ezeknél, akkor még mindig nem mondott végleg búcsút az élvezeteknek. De ha egy nemes tanítvány felismeri és belátja a valóságot: „Az élvezetek rövid gyönyörűséget nyújtanak, sok szenvedést, sok gyötrelmet okoznak, túlteng bennük a nyomorúság”, és az élvezeteken kívül, a káros dolgokon kívül más örömet és boldogságot talál, vagy valami jobbat ezeknél, akkor végleg búcsút mondott az élvezeteknek, Mahánáma.”

.....

Egy alkalommal, Mahánáma, Rádzsagahában tartózkodtam, a Keselyűcsúcs-hegyen. Ez idő tájt az Iszigili-hegy lejtőjén, a Feketekő-sziklánál, nagyszámú dzsaina szerzetes folytatott önsanyargatást olyan módon, hogy lemondtak az ülésről, szüntelenül álltak, és ezáltal súlyos, kínos, gyötrő fájdalmat szenvedtek. Egyik este, miután befejeztem elmélkedésemet, felálltam, és felkerestem azokat a dzsaina szerzeteseket az Iszigili-hegy lejtőjén, a Feketekő-sziklánál. Odaérve, így szólítottam meg a szerzeteseket:

- Dzsaina szerzetes testvérek, miért folytattok önsanyargatást olyan módon, hogy lemondtok az ülésről, szüntelenül álltok, és ezáltal súlyos, kínos, gyötrő fájdalmat szenvedtek?

A dzsaina szerzetesek így válaszoltak szavaimra:

- Testvér, Náthaputta szerzetes mindent tud, mindent ismer, maradéktalan tudás és ismeret birtokosának vallja magát: „Akár járok, akár állok, akár alszom, akár ébren vagyok, állandóan teljes tudás és ismeret birtokában vagyok.” Márpedig ő mondta: „Szerzetesek, ti előzőleg bűnös cselekedeteket követtetek el, azokat ezzel a gyötrelmes önsanyargatással kell levezekelnetek. Minthogy a jelenben megzabolázzátok testeteket, megzabolázzátok beszédeteket, megzabolázzátok gondolataitokat, a jövőre vonatkozólag nem halmoztok fel bűnös cselekedeteket.

Így tehát ha a régebbi cselekedeteket vezekléssel megsemmisítitek, új cselekedeteket pedig nem halmoztok fel, a jövőben nem érvényesül hatás. Ha a jövőben nem érvényesül hatás, a cselekedetek következménye is megsemmisül. Ha a cselekedetek következménye megsemmisül, a szenvedés is megsemmisül. Ha a szenvedés megsemmisül, az érzetek is megsemmisülnek. Ha az érzetek megsemmisülnek, minden szenvedés véget fog érni.” Ezzel mi egyetértünk, jónak látjuk, kielégít bennünket.

E beszéd hallatára így válaszoltam azoknak a dzsaina szerzeteseknek:

- Dzsaina szerzetes testvérek, tudjátok-e: léteztetek-e korábban, vagy nem léteztetek?
- Nem tudjuk, testvér.
- Hát azt tudjátok-e, dzsaina szerzetes testvérek: elkövettetek-e korábban bűnös cselekedeteket, vagy nem követtetek el?
- Nem tudjuk, testvér.
- Hát azt tudjátok-e, dzsaina szerzetes testvérek: ilyen és ilyen bűnös cselekedetet követtetek el?
- Nem tudjuk, testvér.
- Hát azt tudjátok-e, dzsaina szerzetes testvérek: ennyi és ennyi szenvedésnek végére értetek, ennyi és ennyi szenvedésnek még végére kell érnetek, s ha ennyi és ennyi szenvedés véget ér, minden szenvedés véget fog érni?
- Nem tudjuk, testvér.
- Hát azt tudjátok-e, dzsaina szerzetes testvérek: hogyan lehet a jelen életben a káros dolgoktól megszabadulni, és az üdvös dolgokat elérni?
- Nem tudjuk, testvér.
- Tehát, dzsaina szerzetes testvérek, ti nem tudjátok: léteztetek-e korábban, vagy nem léteztetek? [stb.] Ha pedig ez így van, akkor a dzsaina szerzetesek bizonyára azok közül az egykori kegyetlen, véres kezű gonosztevők közül kerülnek ki, akik ismét emberek között születtek újjá?
- Gótama testvér, nem lehet boldogság árán nyerni el a boldogságot; szenvedés árán lehet elnyerni a boldogságot. Ha boldogság árán lehetne elnyerni a boldogságot, akkor Széníja Bimbiszára, Magadha királya nyerné el a boldogságot, mert Széníja Bimbiszára, Magadha királya boldogabban él, mint a tiszteletreméltó Gótama.
- A tiszteletreméltó dzsaina szerzetesek elhamarkodott és meggondolatlan szót szoltak, amikor ezt mondták: „Gótama testvér, nem lehet boldogság árán nyerni el a boldogságot; szenvedés árán lehet elnyerni a boldogságot. Ha boldogság árán lehetne elnyerni a boldogságot, akkor Széníja Bimbiszára, Magadha királya, nyerné el a boldogságot, mert Széníja Bimbiszára, Magadha királya, boldogabban él, mint a tiszteletreméltó Gótama.” Először ellenkérdést kellett volna hozzám intézni: A két tiszteletreméltó úr közül ki él boldogabban: Széníja Bimbiszára, Magadha királya, vagy a tiszteletreméltó Gótama?
- Igaz, Gótama testvér; elhamarkodott és meggondolatlan szót szoltunk, amikor ezt mondtuk: „Gótama testvér, nem lehet boldogság árán nyerni el a boldogságot [stb.].” Így állván a dolog, most csakugyan megkérdezzük a tiszteletreméltó Gótamától: „A két tiszteletreméltó úr közül ki él boldogabban: Széníja Bimbiszára, Magadha királya, vagy a tiszteletreméltó Gótama?”

- Nos, dzsaina szerzetes testvérek, visszakérdezlek benneteket, s válaszoljatok legjobb belátásotok szerint. Mit gondoltok, dzsaina szerzetes testvérek: képes volna-e arra Széníja Bimbiszára, Magadha királya, hogy tökéletes boldogság állapotában töltsön el mozdulatlanul és szótlánul hét napot és éjszakát?

- Semmiképpen sem, testvér.

- Mit gondoltok, dzsaina szerzetes testvérek: képes volna-e arra Széníja Bimbiszára, Magadha királya, hogy tökéletes boldogság állapotában töltsön el mozdulatlanul és szótlánul hat napot és éjszakát, vagy öt napot és éjszakát, vagy négy napot és éjszakát, vagy három napot és éjszakát, vagy két napot és éjszakát, vagy akár egyetlen napot és éjszakát?

- Semmiképpen sem, testvér.

- Én viszont, dzsaina szerzetes testvérek, képes vagyok arra, hogy tökéletes boldogság állapotában töltsék el mozdulatlanul és szótlánul egy teljes napot és éjszakát. Képes vagyok arra, hogy tökéletes boldogság állapotában töltsék el mozdulatlanul és szótlánul két napot és éjszakát, három napot és éjszakát, négy napot és éjszakát, öt napot és éjszakát, hat napot és éjszakát, hét napot és éjszakát. Nos, mit gondoltok, dzsaina szerzetes testvérek: így állván a dolog, ki él boldogabban: Széníja Bimbiszára, Magadha királya, vagy én?

- Így állván a dolog, a tiszteletreméltó Gótama boldogabban él Széníja Bimbiszáránál, Magadha királyánál.

Így beszélt a Magasztos. A Szakka-nemzetségbeli Mahánáma örömmel és elégedetten hallgatta a Magasztos szavait.

ERDEI REMETESÉG [MN 17.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávaththi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettudóan a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, feltárom előttetek az erdei remeteségben tartózkodás módját. Hallgassátok meg, fontoljátok meg jól; elmondom.

- Úgy lesz, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettudóan a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, előfordul, hogy egy szerzetes erdei remeteségbe vonul el, és mialatt abban az erdei remeteségben tartózkodik, csapongó figyelme nem összpontosul, fegyelmezetlen gondolkozása nem fegyelmeződik, féktelen indulatai nem fékeződnek meg, az utolérhetetlen, páratlan nyugalmat nem éri el, és amire a remetének élete fenntartásához szüksége van: köntösre, alamizsnára, fekhelyre, betegség esetén orvosságra, abban csak szűkösen részesül. Szerzetesek, az ilyen szerzetes vegye fontolóra: „Én ebbe az erdei remeteségbe vonultam el, és itt tartózkodom. És mialatt ebben az erdei remeteségben tartózkodom, csapongó figyelmem nem összpontosult, fegyelmezetlen gondolkozásom nem fegyelmeződött, féktelen indulataim nem fékeződtek meg, az utolérhetetlen, páratlan nyugalmat nem értem el, és amire a remetének élete fenntartásához szüksége van: köntösre, alamizsnára, fekhelyre, betegség esetén orvosságra, abban csak szűkösen részesülök.” Szerzetesek, az ilyen szerzetes akár éjjel, akár nappal távozzék az erdei remeteségből, ne maradjon ott.

Az is előfordul szerzetesek, hogy egy szerzetes másik erdei remeteségbe vonul el, és ott tartózkodik. És mialatt abban az erdei remeteségben tartózkodik, csapongó figyelme nem összpontosul, fegyelmezetlen gondolkozása nem fegyelmeződik, féktelen indulatai nem fékeződnek meg, az utolérhetetlen, páratlan nyugalmat nem éri el, azonban amire a remetének élete fenntartásához szüksége van: köntösre, alamizsnára, fekhelyre, betegség esetén orvosságra, abban bőségesen részesül. Szerzetesek, az ilyen szerzetes vegye fontolóra: „[...] Én nem köntös kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba, nem alamizsna kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba, nem fekhely kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba, nem orvosság kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba.” Szerzetesek, az ilyen szerzetes e számvetés után távozzék az erdei remeteségből, ne maradjon ott.

Viszont előfordul szerzetesek, hogy egy szerzetes másik erdei remeteségbe vonul el, és ott tartózkodik. És mialatt ott tartózkodik, csapongó figyelme összpontosul, fegyelmezetlen gondolkozása fegyelmeződik, féktelen indulatai megfékeződnek, az utolérhetetlen, páratlan nyugalmat elérni, de amire a remetének élete fenntartásához szüksége van: köntösre, alamizsnára, fekhelyre, betegség esetén orvosságra, abban csak szűkösen részesül. Szerzetesek, az ilyen szerzetes vegye fontolóra: „Én ebbe az erdei remeteségbe vonultam el, és itt tartózkodom. És mialatt ebben az erdei remeteségben tartózkodom, csapongó figyelmem összpontosult, fegyelmezetlen gondolkozásom fegyelmeződött, féktelen indulataim megfékeződtek, az utolérhetetlen, páratlan nyugalmat elértem, de amire a remetének élete fenntartásához szük-

sége van: köntösre, alamizsnára, fekhelyre, betegség esetén orvosságra, abban csak szűkösen részesülök. Én azonban nem köntös kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba, nem alamizsna kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba, nem fekhely kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba, nem orvosság kedvéért távoztam otthonomból az otthontalanságba.” Szerzetesek, az ilyen szerzetes e számvetés után maradjon ott az erdei remeteségben, ne távozzék.

Az is előfordul, szerzetesek, hogy egy szerzetes másik erdei remeteségbe vonul el, és ott tartózkodik. És mialatt ott tartózkodik, csapongó figyelme összpontosul, fegyelmezetlen gondolkozása fegyelmeződik, féktelen indulatai megfékeződnek, az utolérhetetlen, páratlan nyugalmat eléri, és amire a remetének élete fenntartásához szüksége van: köntösre, alamizsnára, fekhelyre, betegség esetén orvosságra, abban bőségesen részesül. [...] Az ilyen szerzetes élete fogytáig maradjon ott az erdei remeteségben, ne távozzék.

Az is előfordul, szerzetesek, hogy egy szerzetes egy falu (~ egy település, egy város, ~ egy tartomány, ~ egy személy) közelébe vonul el, és ott tartózkodik. És mialatt annak a falunak (~ településnek, ~ városnak, ~ tartománynak, ~ személynek) a közelében tartózkodik, csapongó figyelme nem összpontosul [*stb.*]. Szerzetesek, az ilyen szerzetes akár éjjel, akár nappal távozzék a falu [*stb.*] mellől, ne maradjon ott. Viszont előfordul, szerzetesek, hogy egy szerzetes másik falu (~ település, *stb.*) közelébe vonul el, és ott tartózkodik. És mialatt annak a falunak (~ településnek *stb.*) a közelében tartózkodik, csapongó figyelme összpontosul [*stb.*]. Szerzetesek, az ilyen szerzetes élete fogytáig maradjon ott annak a falunak [*stb.*] a közelében, ne távozzék.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

A GONDOLATOK KORDÁBAN TARTÁSA [MN 20.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávaththi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindiká kertjében tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordul:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettel a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, ha egy szerzetes magasabb rendű gondolkozásra törekszik, ötféle képzetet kell időről időre átgondolnia. Mi ez az öt?

Előfordul, hogy miközben egy szerzetes valamely képzetet megjelenít magának, valamely képzetre gondol, aközben bűnös, gonosz gondolatai támadnak, mohóságot gerjesztők, gyűlöletet gerjesztők, tévelygést gerjesztők. Ilyenkor a szerzetes azzal a képzettel ellentétes, üdvös képzetre gondoljon. Hogyha azzal a képzettel ellentétes, üdvös képzetre gondol, akkor azok a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő képzetek eltűnnek, elenyésznek. Ezek elenyészésével lelke és elméje megnyugszik, megszilárdul, összpontosul, elmélyed. Mint ahogyan az ügyes kőművesmester vagy kőművessegéd egy vékonyabb ékkel a durvább éket kiüti, kilöki, eltávolítja, ugyanúgy, szerzetesek, miközben egy szerzetes valamely képzetet megjelenít magának, valamely képzetre gondol, és aközben bűnös, gonosz gondolatai támadnak, mohóságot gerjesztők, gyűlöletet gerjesztők, tévelygést gerjesztők, ilyenkor a szerzetes azzal a képzettel ellentétes, üdvös képzetre gondoljon, s hogyha azzal a képzettel ellentétes, üdvös képzetre gondol, akkor azok a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő képzetek eltűnnek, elenyésznek, és ezek elenyészésével lelke és elméje megnyugszik, megszilárdul, összpontosul, elmélyed.

És ha ennek a szerzetesnek, noha azzal a képzettel ellentétes, üdvös képzetre gondolt, mégis bűnös, gonosz gondolatai támadnak, mohóságot gerjesztők, gyűlöletet gerjesztők, tévelygést gerjesztők, akkor az a szerzetes vegye fontolóra azoknak a gondolatoknak a hitványságát: „Óh, hiszen ezek a gondolatok gonoszak, szennyesek, ezek a gondolatok szenvedést teremnek!” Hogyha fontolóra veszi azoknak a gondolatoknak a hitványságát, akkor azok a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő gondolatok eltűnnek, elenyésznek. Mint hogyha egy asszonynak, vagy szépen öltözött, daliás, ifjú férfinak a nyakába döglött kígyót, vagy döglött kutyát, vagy emberi hullát akasztanának, akkor ő elszörnyedne, felháborodnék, undorodnék - ugyanúgy, szerzetesek, [...] a szerzetes vegye fontolóra ezeknek a gondolatoknak a hitványságát, [...] és akkor azok a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő gondolatok eltűnnek, elenyésznek, és ezek elenyészésével lelke és elméje megnyugszik, megszilárdul, összpontosul, elmélyed.

És ha ennek a szerzetesnek, noha fontolóra vette azoknak a gondolatoknak a hitványságát, mégis bűnös, gonosz gondolatai támadnak, mohóságot gerjesztők, gyűlöletet gerjesztők, tévelygést gerjesztők, akkor az a szerzetes ne vegye figyelembe ezeket a gondolatokat, ne törődjék velük. Ha nem veszi figyelembe ezeket a gondolatokat, nem törődik velük, akkor ezek a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő gondolatok eltűnnek, elenyésznek. Mint ahogyan a jószemű ember, ha nem akarja látni a szeme elé kerülő alakot, akkor behunyja a szemét, vagy másfelé fordítja tekintetét - ugyanúgy, szerzetesek, [...] a szerzetes ne vegye figyelembe ezeket a gondolatokat, ne törődjék velük.

És ha ennek a szerzetesnek, noha nem vette figyelembe ezeket a gondolatokat, nem törődött velük, mégis bűnös, gonosz gondolatai támadnak, mohóságot gerjesztők, gyűlöletet gerjesztők, tévelygést gerjesztők, akkor az a szerzetes gondolja végig azt a gondolatsort, amely azoknak a gondolatoknak a megszületéséhez vezetett. [...] Mint ahogy egy ember gyorsan menne, és eszébe jutna: „Miért menjek gyorsan? Mehetek lassan is”, és lassan menne. Ekkor eszébe jutna: „Miért menjek lassan? Meg is állhatok”, és megállna. Ekkor eszébe jutna: „Miért álljak? Le is ülhetek”, és leülne. Ekkor eszébe jutna: „Miért üljek? Le is fekehetek”, és lefeküdne. Így ez az ember fokozatosan feladja a hevesebb mozdulatokat, és fokozatosan nyugodtabbakra tér át. Ugyanígy, szerzetesek, [...] a szerzetes gondolja végig azt a gondolatsort, amely azoknak a gondolatoknak a megszületéséhez vezetett. [...]

És ha ennek a szerzetesnek, noha végiggondolta azt a gondolatsort, amely azoknak a gondolatoknak a megszületéséhez vezetett, mégis bűnös, gonosz gondolatai támadnak, mohóságot gerjesztők, gyűlöletet gerjesztők, tévelygést gerjesztők, akkor az a szerzetes szorítsa össze a fogát, feszítse nyelvét szájpadrálásához, gondolkozása erejével fékezze meg, bénítsa meg, gyűrje le elméjét. Ha összeszorítja fogát, nyelvét szájpadrálásához feszíti, és gondolkozása erejével megfékezi, megbénítja, legyűri elméjét, akkor ezek a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő gondolatok eltűnnek, elenyésznek. Mint ahogy az erős ember a gyengébb embert fejénél megragadva vagy vállánál megragadva megfékezi, megbénítja, legyűri - ugyanúgy, szerzetesek, [...] a szerzetes szorítsa össze a fogát, feszítse nyelvét szájpadrálásához, gondolkozása erejével fékezze meg, bénítsa meg, gyűrje le elméjét, [...] és akkor azok a bűnös, gonosz, mohóságot gerjesztő, gyűlöletet gerjesztő, tévelygést gerjesztő gondolatok eltűnnek, elenyésznek, és ezek elenyésztével lelke és elméje megnyugszik, megszilárdul, összpontosul, elmélyed. [...]

Szerzetesek, az ilyen szerzetesről mondják, hogy uralkodik a gondolatok menetének útján. Amilyen gondolatra akar, olyan gondolatra gondol; amilyen gondolatra nem akar, olyan gondolatra nem gondol. Elmetszette a létszomjat, letépte a bilincseket, úrrá lett a tévelygéseken, és véget vetett a szenvedésnek.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

PÉLDÁZAT A FŰRÉSZRŐL [MN 21.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Ekkortájt a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna túlságosan sok időt töltött meghitt együttlétben az apácákkal. Olyan meghitt együttlétben töltötte az időt az apácákkal a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna, hogy ha valamelyik szerzetes elmarasztaló szót ejtett az apácákról a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna jelenlétében, akkor a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna megharagudott, kikelt magából, és civakodásba kezdett. Ha pedig valamelyik szerzetes elmarasztaló szót ejtett a tiszteletreméltó Mólíjaphaggunáról az apácák jelenlétében, akkor az apácák megharagudtak, kikeltek magukból, és civakodásba kezdtek. Ilyen meghitt együttlétben töltötte az időt az apácákkal a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna.

Ekkor az egyik szerzetes felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. Előtte ülve, így szólt a Magasztoshoz az a szerzetes:

- Uram, a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna túlságosan sok időt tölt meghitt együttlétben az apácákkal... [*Megismételve.*]

Ekkor a Magasztos odaszólított egy másik szerzetest:

- Eredj, szerzetes, hívd ide nevében Mólíjaphagguna szerzetest: „A Mester hívat, Phagguna testvér!”

- Igen, uram - válaszolta a szerzetes engedelmesen a Magasztosnak, és felkereste Mólíjaphaggunát. Odaérve, így szólt a tiszteletreméltó Mólíjaphaggunához:

- A Mester hívat, Phagguna testvér!

- Rendben van, testvér - mondott igent a szerzetesnek a tiszteletreméltó Mólíjaphagguna, és a Magasztos elé járult. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos így szólította meg az előtte ülő Mólíjaphaggunát:

- Igaz-e, Phagguna, hogy te túlságosan sok időt töltesz meghitt együttlétben az apácákkal?... [*Megismételve.*]

- Úgy van, uram.

- Ugyebár, Phagguna, te mint tisztos család sarja, hitbuzgalomból távoztál otthonodból az otthontalanságba?

- Úgy van, uram.

- Akkor pedig, Phagguna, nem méltó hozzád, aki mint tisztos család sarja, hitbuzgalomból távoztál otthonodból az otthontalanságba, hogy most túlságosan sok időt töltesz meghitt együttlétben az apácákkal. Így tehát, Phagguna, ha jelenlétedben valaki elmarasztaló szót ejt az apácákról, akkor is távoztass el magadtól minden köznapi indulatot, minden köznapi gondolatot, Phagguna. Ilyenkor ezt kell erősítgetned magadban: „Elmém nem fog helytelen irányba tévedni, egyetlen rossz szót sem fogok kiejteni, kitartok a jóindulatban és együttérzésben, nem táplállok gyűlöletet szívemben.” Ezt kell erősítgetned magadban, Phagguna. Ugyanígy, Phagguna, ha jelenlétedben valaki kézzel megütné az apácákat, kővel megdobná az apácákat, bottal megütné az apácákat, fegyverrel megütné az apácákat, akkor is el kell távoztatnod magadtól minden köznapi indulatot, minden köznapi gondolatot, Phagguna. Ilyenkor

ezt kell erősítgetned magadban: „Elmém nem fog helytelen irányba tévedni, egyetlen rossz szót sem fogok kiejteni, kitartok a jóindulatban és együttérzésben, nem táplálok gyűlöletet szívemben.” [...]

Ezután a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek, valaha meglegéddel töltötte el elmémet a szerzetesek viselkedése. Akkoriban elég volt, ha e szavakkal fordultam a szerzetesekhez: „Szerzetesek, én magánosan étkezem. Mivel magánosan étkezem, egészségesnek, frissnek, könnyűnek, erősnek, nyugodtnak érzem magamat. Ezért ti is magánosan étkezzetek. Ha magánosan étkeztek, szerzetesek, ti is egészségesnek, frissnek, könnyűnek, erősnek, nyugodtnak fogjátok érezni magatokat.” Szerzetesek, akkoriban nem volt szükség rá, hogy szabályokat szabjak a szerzeteseknek; elég volt, ha felhívtam a figyelmüket.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha sima talajon, négy út találkozásánál pompás kocsí állna befogott lovakkal, oldalára akasztott ösztökével, és felszállna rá egy lovakhoz értő, gyakorlott kocsihajtó, bal kezébe fogná a gyeplőt, jobb kezébe fogná az ösztökét, és oda hajtana, ahová akarna. Ugyanígy, szerzetesek, nem volt szükség rá, hogy szabályokat szabjak a szerzeteseknek; elég volt, ha felhívtam a figyelmüket. Tehát, szerzetesek, távoztassátok el a rosszat, buzgólkodjatok a jóban, akkor ti is gyarapodni, erősödni, növekedni fogtok ebben a rendi fegyelemben.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha egy falu vagy város közelében volna egy nagy szála-faerdő, amelyet benőtt a bozót, és arra vetődne egy jó szándékú, jóindulatú, jóakarátú ember, és a görbe, burjánzó vadhajtásokat lemetszené, eltávolítaná, és az erdőt tisztára tisztogatná, viszont az egyenes, szépen nőtt szálahajtásokat gondosan gondozná, akkor ez a szála-faerdő gyarapodásnak, erősödésnek, növekedésnek indulna. Ugyanígy, szerzetesek, távoztassátok el a rosszat, buzgólkodjatok a jóban, akkor ti is gyarapodni, erősödni, növekedni fogtok ebben a rendi fegyelemben.

Szerzetesek, élt valaha itt Szávathiban egy Védéhiká nevű háziasszony. Védéhiká háziasszony jó hírek örvendett: „Védéhiká háziasszony békés, Védéhiká háziasszony szelíd, Védéhiká háziasszony nyugodt.” Védéhiká háziasszonynak volt egy Káli nevű, szorgalmas, dolgozó, ügyes kezű szolgálója. Egyszer Káli szolgálónak ez a gondolata támadt: „Úrnőm jó hírek örvend: „Védéhiká háziasszony békés, Védéhiká háziasszony szelíd, Védéhiká háziasszony nyugodt.” Vajon úrnőm csupán eltitkolja belső haragját, vagy egyáltalán nem ismer haragot? Vagy pedig én végzem olyan jól dolgomat, hogy úrnőm kénytelen eltitkolni belső haragját, noha haragos? Mi volna, ha próbára tenném úrnőmet?”

Ekkor Káli szolgáló csak fényes nappal kelt fel. Ekkor Védéhiká háziasszony rászólt Káli szolgálóra:

- Hé, te Káli!

- Mi az, úrnőm?

- Mi az oka, hogy csak fényes nappal keltél fel?

- Semmi különös, úrnőm.

- Mi az, hogy semmi különös, hitvány szolgáló? Fényes nappal kelsz fel?

Így szólt haragosan az úrnő, és indulatában összeráncolta a szemöldökét. Ekkor Káli szolgáló így gondolkodott:

- Úrnőm csupán eltitkolja belső haragját, noha haragos. Én végzem olyan jól dolgomat, hogy úrnőm kénytelen eltitkolni belső haragját, noha haragos. Mi volna, ha még jobban próbára tenném úrnőmet?

Ekkor Káli szolgáló még későbben kelt fel. Ekkor Védéhiká háziasszony rászólt Káli szolgálóra:

- Hé, te Káli!

- Mi az, úrnőm?

- Mi az oka, hogy csak fényes nappal keltél fel?

- Semmi különös, úrnőm.

- Mi az, hogy semmi különös, hitvány szolgáló? Fényes nappal kelsz fel?

Így szólt haragosan az úrnő, és indulatában haragos szavakat szalasztott ki a száján. Ekkor Káli szolgáló így gondolkozott:

- Úrnőm csupán eltitkolja belső haragját, noha haragos. Én végzem olyan jól dolgomat, hogy úrnőm kénytelen eltitkolni belső haragját, noha haragos. Mi volna, ha még jobban próbára tenném úrnőmet?

Ekkor Káli szolgáló még későbben kelt fel. Ekkor Védéhiká háziasszony rászólt Káli szolgálóra:

- Hé, te Káli!

- Mi az, úrnőm?

- Mi az oka, hogy csak fényes nappal keltél fel?

- Semmi különös, úrnőm.

- Mi az, hogy semmi különös, hitvány szolgáló? Fényes nappal kelsz fel?

Így szólt haragosan az úrnő, és indulatában felkapta az ajtóreteszt, fejbe vágta vele, beszakította a fejét. Ekkor Káli szolgáló beszakadt fejjel, ömlő vérral fellármázta a szomszédságot:

- Nézzétek, mit tett a békés asszony, nézzétek, mit tett a szelíd asszony, nézzétek, mit tett a nyugodt asszony! Megharagudott egyetlen szolgálójára, mert nappal keltem fel, felkapta az ajtóreteszt, fejbe vágott vele, beszakította a fejemet!

Ettől fogva Védéhiká háziasszony rossz hírbe került: „Indulatos Védéhiká háziasszony, durva Védéhiká háziasszony, veszekedős Védéhiká háziasszony.”

Ugyanígy, szerzetesek, némelyik szerzetes csak addig béketűrő, csak addig marad szelíd, csak addig őrzi nyugalját, amíg bántó szóval nem illetik. Ám amikor a szerzetest bántó szóval illetik, akkor bizonyítsa be béketűrését, akkor bizonyítsa be szelídségét, akkor bizonyítsa be nyugalját. Nem azt a szerzetest nevezem szelíd szavúnak, aki csak akkor szelíd szavú, csak akkor szelíd viselkedésű, ha megkapja a szükséges ruházatot, táplálékot, fekhelyet, betegség esetén orvosságot. Miért mondom ezt? Mert az ilyen szerzetes nem marad szelíd szavú, nem marad szelíd viselkedésű, ha nem kapja meg a szükséges ruházatot, táplálékot, fekhelyet, betegség esetén orvosságot. Amelyik szerzetes a Tant tiszteli, a Tant becsüli, a Tant követi, és ezért szelíd szavú, ezért szelíd viselkedésű, azt nevezem valóban szelíd szavúnak. Ezért ezt véssétek elmétekbe, szerzetesek: „A Tant tisztelve, a Tant becsülve, a Tant követve leszünk szelíd szavúak, szelíd viselkedésűek.”

Szerzetesek, még hogyha rablók és útonállóak kétélű fűrészszel fűrészelnék is le egyik tagotokat a másik után; amelyikőtök ettől haragra gerjedne lelkében, az nem követi az én tanításomat. Még ebben az esetben is ezt kell erősítgetnetek magatokban: „Elmének nem fog helytelen irányba tévedni, egyetlen rossz szót sem fogunk kiejteni, jóindulatúak és együttérzők maradunk, nem táplálunk gyűlöletet szívünkben. Ezt a személyt barátságos érzülettel fogjuk áthatni, s tőle kiindulva az egész világot barátságos érzülettel, végtelen, határtalan, mérhetetlen barátság és szelídség érzületével fogjuk áthatni.” Ezt kell erősítgetnetek magatokban, szerzetesek.

Ezt a fűrész hasonlatával megvilágított intelmet tartsátok állandóan emlékezetben, szerzetesek. Ismertek-e olyan beszédet, akár finomat, akár durvát, amelyet ne bírnátok elviselni?

- Nem ismerünk, urunk.

- Akkor tehát, szerzetesek, tartsátok állandóan emlékezetben ezt a fűrész hasonlatával megvilágított intelmet; ez hosszú időre javatokra, üdvötkre fog szolgálni.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

PÉLDÁZAT A KÍGYÓRÓL [MN 22.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Ez idő tájt egy Arittha nevű szerzetes, aki előzőleg keselyűvadász volt, ilyen téves nézeteket táplált:

- Úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy azok a tényezők, amelyeket a Magasztos akadályozóknak nevez, nem szükségszerűen okozzák az elkövető akadályoztatását.

Számos szerzetes meghallotta, hogy Arittha szerzetes, aki előzőleg keselyűvadász volt, ilyen téves nézeteket táplál: „Úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy azok a tényezők, amelyeket a Magasztos akadályozóknak nevez, nem szükségszerűen okozzák az elkövető akadályoztatását.”

Ekkor azok a szerzetesek felkeresték Arittha szerzetest, az egykori keselyűvadászt. Odaérve, így szóltak Arittha szerzeteshez, az egykori keselyűvadászhoz:

- Igaz-e, Arittha testvér, hogy ilyen téves nézeteket táplálsz: „Úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy azok a tényezők, amelyeket a Magasztos akadályozóknak nevez, nem szükségszerűen okozzák az elkövető akadályoztatását”?

- Úgy van, testvérek, valóban így értelmezem a Tant...[*Megismételve.*]

Ekkor azok a szerzetesek le akarták beszélni téves nézeteiről Arittha szerzetest, az egykori keselyűvadászt, és vitába szálltak vele, érveltek, magyaráztak:

- Ne beszélj így, Arittha testvér, ne magyarázd félre a Magasztos tanítását, mert nem helyes a Magasztos tanítását félremagyarázni, a Magasztos pedig nem állít ilyesmit. Arittha testvér, a Magasztos különböző vonatkozásokban szólt az akadályozó tényezőkről, amelyek szükségszerűen az elkövető akadályoztatását okozzák. A Magasztos azt mondta, hogy az élvezetek kevés örömmel és sok szenvedéssel, sok gyötrellemel járnak, mindig túlteng bennük a nyomorúság. Pusztá csontvázhhoz hasonlította az élvezeteket a Magasztos, húscsafatokhoz hasonlította az élvezeteket a Magasztos, szalmalánghoz hasonlította az élvezeteket a Magasztos, parázssal telt gödörhöz hasonlította az élvezeteket a Magasztos, álmokképekhez hasonlította az élvezeteket a Magasztos, kölcsönkapott javakhoz hasonlította az élvezeteket a Magasztos, fák gyümölcséhez hasonlította az élvezeteket a Magasztos, vágóhídhoz hasonlította az élvezeteket a Magasztos, lándzsahegyhez hasonlította az élvezeteket a Magasztos, kígyófejhez hasonlította az élvezeteket a Magasztos, amelyek kevés örömmel és sok szenvedéssel, sok gyötrellemel járnak, túlteng bennük a nyomorúság.

Ám hiába szálltak vitába a szerzetesek Arittha szerzetessel, az egykori keselyűvadással, hiába érveltek, magyaráztak, ő makacsul kitartott téves nézetei mellett, ragaszkodott hozzájuk: „Testvérek, én így értelmezem a Tant...” [*Megismételve.*]

Amikor a szerzeteseknek nem sikerült lebeszélniük téves nézeteiről Arittha szerzetest, az egykori keselyűvadászt, felkeresték a Magasztost. Odaérve, üdvözölték a Magasztost, és leültek előtte. Előtte ülve, így szóltak a Magasztoshoz a szerzetesek:

- Urunk, Arittha szerzetes, az egykori keselyűvadász, ilyen téves nézeteket táplál: ... [*Megismételve a jelenet.*] Urunk, amikor nem sikerült lebeszélnünk téves nézeteiről Arittha szerzetest, úgy gondoltuk, hogy jelentjük az ügyet a Magasztosnak.

Ekkor a Magasztos az egyik szerzetest szólította:

- Eredj, szerzetes, hívd ide nevemben Arittha szerzetest, az egykori keselyűvadász: „A Mester hívat, Arittha testvér!”

- Igen, uram - válaszolta a szerzetes engedelmesen a Magasztosnak, és felkereste Arittha szerzetest. Odaérve, így szólt Arittha szerzeteshez:

- A Mester hívat, Arittha testvér!

- Rendben van, testvér - mondott igent a szerzetesnek Arittha szerzetes, és felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos így szólította meg az előtte ülő Arittha szerzetest:

- Igaz-e, Arittha, hogy ilyen téves nézeteket táplálsz: „Úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy azok a tényezők, amelyeket a Magasztos akadályozóknak nevez, nem eredményezik szükségszerűen az elkövető akadályoztatását”?

- Igen, uram, valóban így értelmezem a Tant... [*Megismételve.*]

- Balgatatag ember, honnét veszed, hogy én ilyen tanítást hirdetek? Nem szóltam-e különböző vonatkozásokban az akadályozó tényezőkről, amelyek szükségszerűen az elkövető akadályoztatását eredményezik? Azt mondtam, hogy az élvezetek kevés örömmel és sok szenvedéssel, sok gyötrellemel járnak, mindig túlteng bennük a nyomorúság. Te viszont, balgatatag ember, értetlenségemben félremagyarázod az én tanításomat, pusztulásba kergeted önmagadat, és sok kárt okozol. Nyomorúságod, szenvedésed fog származni belőle hosszú időre, balgatatag ember!

Ekkor a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Mit gondoltok, szerzetesek: nem okozott-e forrongást a rendi fegyelemben ez az Arittha szerzetes, az egykori keselyűvadász?

- Hogyan történhetnék ilyesmi, urunk? Semmiképpen sem, urunk!

E szavak hallatára Arittha szerzetes némán, magába roskadva, görnyedt háttal, lesütött szemmel, lángvörös arccal, zavartan ült. Amikor a Magasztos látta, hogy Arittha szerzetes némán, magába roskadva, görnyedt háttal, lesütött szemmel, lángvörös arccal, zavartan ül, így szólt Arittha szerzeteshez:

- Balgatatag ember, le fogsz lepleződni egyéni téves nézeteiddel. Most rögtön megkérdem a szerzetesek véleményét.

Ekkor a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek, ti is úgy értelmeztitek a Tant, amelyet hirdetek, mint ez az Arittha szerzetes, aki értetlenségében félremagyarázza az én tanításomat, pusztulásba kergeti önmagát, és sok kárt okoz?

- Semmiképpen sem, urunk! Hiszen a Magasztos különböző vonatkozásokban szólt az akadályozó tényezőkről, amelyek szükségszerűen az elkövető akadályoztatását eredményezik. A Magasztos azt mondta, hogy az élvezetek kevés örömmel és sok szenvedéssel, sok gyötrellemel járnak... [*Megismételve.*]

- Helyes, szerzetesek; helyesen értelmeztitek a Tant, amelyet hirdetek. Különböző vonatkozásokban szóltam az akadályozó tényezőkről... [*Megismételve.*] Szerzetesek, elképzelhetetlen, hogy ez az Arittha szerzetes az élvezeteken túlmenőleg, az élvezetek észlelésén és elképzelésén túlmenőleg élvezetei beteljesülését élvezhesse.

Szerzetesek, vannak balgatag emberek, akik szó szerint megtanulják a Tant, azonban noha szó szerint megtanulták a Tant, a tanítások értelmét nem fogják fel. Minthogy a tanítások értelmét nem fogták fel, azok nem szolgálnak szellemi gyarapodásukra. Csupán ellentmondás kedvéért és vitatkozás kedvéért tanulják meg a Tant, de a lényeket, aminek kedvéért a Tant tanulni érdemes, a Tan lényegét nem értik. Az ilyen embereknek a helytelenül felfogott tanításokból nyomorúságuk és szenvedésük származik hosszú időre. És miért? Azért, mert helytelenül fogták fel a tanításokat, szerzetesek. Úgy van ez, szerzetesek, mint ahogy egy kígyót kereső, kígyófogásra induló kígyóvadász meglátna egy nagy kígyót, és a törzsénél vagy a farkánál fogva ragadná meg, s ekkor a kígyó rátekerőzne, és a kezébe vagy a karjába vagy más testrészébe marna, és ő belehalna a harapásba, vagy halálos kínokat szenvedne. És miért? Azért, mert helytelenül fogta meg a kígyót, szerzetesek [...].

Viszont vannak tisztos családból származó emberek, akik szó szerint megtanulják a Tant, és miután szó szerint megtanulták a Tant, a tanítások értelmét is felfogják. Minthogy a tanítások értelmét felfogták, azok szellemi gyarapodásukra szolgálnak. Ők nem ellentmondás kedvéért és vitatkozás kedvéért tanulják meg a Tant, és a lényeket, aminek kedvéért a Tant tanulni érdemes, a Tan lényegét megértik. Az ilyen embereknek a helyesen felfogott tanításokból üdvük és boldogságuk származik hosszú időre. És miért? Azért, mert helyesen fogták fel a tanításokat, szerzetesek. Úgy van ez, szerzetesek, mint ahogy egy kígyót kereső, kígyófogásra induló kígyóvadász meglátna egy nagy kígyót, és egy villás végű bottal erősen leszorítaná, majd a villás végű bottal erősen leszorítva, erősen megfogná a nyakánál. És ha a kígyó tekervényeivel rátekerőzne az ember kezére vagy karjára vagy más testrészére, ő ebbe nem halna bele, és nem szenvedne halálos kínokat. És miért? Azért, mert helyesen fogta meg a kígyót, szerzetesek. [...]

Ezért, szerzetesek, ha valamelyik beszédem értelmét felfogtátok, jegyezzétek meg jól. Ha viszont valamelyik beszédem értelmét nem fogtátok fel, engem kell újra megkérdeznetek, vagy valamelyik jól tájékozott szerzetest.

A tutaj hasonlatával világítom meg a Tant, szerzetesek, amely átkelésre szolgál, nem megőrzésre való. Hallgassátok meg, véssétek jól emlékezetbe, elmondom.

- Igen, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettudóan a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, úgy van ez, mint amikor egy ember hosszú útra kel, és széles, megáradt vizet talál maga előtt. Az innenső part csupa veszély és félelem, a túlsó part biztonságos és nyugalmas, ám nincs hajó, amelyen átkelhetne, vagy híd, amelyen átjuthatna a túlpartra. Ekkor az az ember így gondolkodik: „Ez itt széles, megáradt víz. Az innenső part csupa veszély és félelem, a túlsó part biztonságos és nyugalmas, ám nincs hajó, amelyen átkeljek, vagy híd, amelyen átjussak a túlpartra. Legjobb lesz, ha most nádat, fatörzseket, ágakat, leveleket gyűjtök, tutajjává kötöm össze, és a tutaj segítségével, kézzel-lábbal ügyeskedve, épségben átjutok a túlsó partra.” Így ez az ember nádat, fatörzseket, ágakat, leveleket gyűjtene, tutajjává kötné össze, és a tutaj segítségével, kézzel-lábbal ügyeskedve, épségben átjutna a túlsó partra. A vízen átjutva, a túlsó partra érkezve, így gondolkoznék: „Ennek a tutajnak nagy hasznát vettem; ennek a tutajnak a segítségével, kézzel-lábbal ügyeskedve, épségben átjutottam a túlsó partra. Legjobb lesz, ha most ezt a tutajt a fejemre téve, vagy a hátamra véve indulok tovább utamra.” Mit gondoltok, szerzetesek: ha ez az ember így tenne, helyesen járna el a tutajjal?

- Semmiképpen sem, urunk.

- Hát hogyan járna el helyesen a tutajjal ez az ember, szerzetesek? Ha a vízen átjutva, a túlsó partra érkezve, így gondolkoznék: „Ennek a tutajnak nagy hasznát vettem; ennek a tutajnak a segítségével, kézzel-lábbal ügyeskedve, épségben átjutottam a túlsó partra. Legjobb lesz, ha most ezt a tutajt kihúszom a szárazra, vagy pedig a vízre bocsátom, és tovább megyek utamra.” Ha ez az ember így tenne, helyesen járna el a tutajjal.

Ugyanígy, szerzetesek, a tutajhoz hasonlóan tanítótalak benneteket a Tanra, amely átkelésre szolgál, nem megőrzésre való. Hogyha megértettétek a tutaj hasonlatát, a helyes tetteken is túl kell lépnetek, nemhogy a téveseken.

Idevonatkozólag hat téves nézet létezik, szerzetesek. Mi ez a hat? A tanulatlan, közönséges emberek, akik nem ismerik a nemes dolgokat, nem hallottak a nemes Tanról, járatlanok a nemes Tanban, nem ismerik az igaz embereket, nem hallottak az igaz emberek tanításáról, járatlanok az igaz emberek tanításában, ezek ezt gondolják a testről: „Ez az enyém, ez én vagyok, ez az én Énem”. Ezt gondolják az érzetekről: „Ez az enyém, ez én vagyok, ez az én Énem”. Ezt gondolják a tudatról: „Ez az enyém, ez én vagyok, ez az én Énem”. Ezt gondolják az adottságokról: „Ez az enyém, ez én vagyok, ez az én Énem”. Ezt gondolják arról, amit látnak, hallanak, gondolnak, megismernek, elérnek, kívánnak, elméjükben fontolgatnak: „Ez az enyém, ez én vagyok, ez az én Énem”. Ezt gondolják arról a téves nézetről, amely szerint a világ azonos az Énnel, s halálom után ezzé válok, állandó, örök, változatlan, nem mulandó leszek, mindörökre ugyanaz maradok: „Ez az enyém, ez én vagyok, ez az én Énem.”

Viszont a tanult, nemes lelkű ember, aki ismeri a nemes dolgokat, hallotta a nemes Tant, járatos a nemes Tanban, ismeri az igaz embereket, hallotta az igaz emberek tanítását, járatos az igaz emberek tanításában, az ezt gondolja a testről: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Ezt gondolja az érzetekről: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Ezt gondolja a tudatról: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Ezt gondolja az adottságokról: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Ezt gondolja arról, amit lát, hall, gondol, megismer, elér, kíván, elméjében fontolgat: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Ezt gondolja arról a téves nézetről, amely szerint a világ azonos az Énnel, s halálom után ezzé válok, állandó, örök, változatlan, nem mulandó leszek, mindörökre ugyanaz maradok: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Aki így gondolkozik, az nem bánkódik nem létező dolgok miatt.

E szavak hallatára az egyik szerzetes így szólt a Magasztoshoz: - Uram, lehetséges-e bánkódás nem létező külső dolgok miatt?

- Lehetséges, szerzetes - válaszolta a Magasztos. - Előfordul, hogy például így gondolkozik valaki: „Mevolt nekem, de most már nincs meg; bárcsak megvolna, de nem fogom megkapni!” Az ilyen ember szomorkodik, gyötrődik, jajveszékkel, mellét veri, magán kívül van. Így lehetséges az, hogy valaki bánkódik nem létező külső dolgok miatt.

- Hát az lehetséges-e, uram, hogy valaki ne bánkódjék nem létező külső dolgok miatt?

- Lehetséges, szerzetes - válaszolta a Magasztos. - Előfordul, hogy például valaki nem gondolkozik így: „Mevolt nekem, de most már nincs meg; bárcsak megvolna, de nem fogom megkapni.” Az ilyen ember nem szomorkodik, nem gyötrődik, nem jajveszékkel, nem veri a mellét, nincs magán kívül. Így lehetséges az, hogy valaki nem bánkódik nem létező külső dolgok miatt.

- Uram, lehetséges-e bánkódás nem létező belső dolgok miatt?

- Lehetséges, szerzetes - válaszolta a Magasztos. - Előfordul, hogy például ilyen nézeteket vall valaki: „A világ azonos az Énnel, halálom után ezzé válok, állandó, örök, változatlan, nem mulandó leszek, mindörökre ugyanaz maradok.” Ez az ember meghallja, hogy a Beérkezett vagy a Beérkezett valamelyik tanítványa a minden tévtant, elfogultságot és előítéletet eloszlató, minden előzetes adottságot megsemmisítő, minden ragaszkodást feloldó, a létszomat kioltó, lemondáshoz, vágytalansághoz, kialváshoz (*nirvánához*) vezető Tant hirdeti. Ekkor ez a gondolata támad: „Óh, elpusztulok, óh, megsemmisülök, óh, nem fogok létezni!” Az ilyen ember szomorkodik, gyötrődik, jajveszékkel, mellét veri, kétségbe esik. Így lehetséges az, hogy valaki bánkódik nem létező belső dolgok miatt.

- Hát az lehetséges-e, uram, hogy valaki ne bánkódjék nem létező belső dolgok miatt?

- Lehetséges, szerzetes - válaszolta a Magasztos. - Előfordul, hogy például valaki nem vall ilyen nézeteket: „A világ azonos az Énnel, halálom után ezzé válok, állandó, örök, változatlan, nem mulandó leszek, mindörökre ugyanaz maradok.”...[stb.] Az ilyen ember nem szomorkodik, nem gyötrődik, nem jajveszékkel, nem veri mellét, nem esik kétségbe. Így lehetséges az, hogy valaki nem bánkódik nem létező belső dolgok miatt. - Szerzetesek, esetleg szeretnétek olyan birtokot birtokba venni, amelynek birtoklása állandó, örök, változatlan, nem mulandó, mindörökre megmarad. Nos, szerzetesek, ismertek-e olyan birtokot, amelynek birtoklása állandó, örök, változatlan, nem mulandó, mindörökre megmarad?

- Nem, urunk.

- Helyes, szerzetesek; én sem ismerek olyan birtokot, amelynek birtoklása állandó, örök, változatlan, nem mulandó, mindörökre megmarad. - Szerzetesek, esetleg szeretnétek olyan egyéniségelméletet követni, amelynek követőjét nem éri bánat, szomorúság, szenvedés, keserűség, gyötrelmek. Nos, szerzetesek, ismertek-e ilyen egyéniségelméletet? [...]

- Nem, urunk.

- Helyes, szerzetesek; én sem ismerek ilyen egyéniségelméletet. [...] - Szerzetesek, esetleg szeretnétek olyan vallási nézeteket vallani, amelyeknek vallóját nem éri bánat, szomorúság, szenvedés, keserűség, gyötrelmek. Nos, szerzetesek, ismertek-e ilyen vallási nézeteket? [...]

- Nem, urunk.

- Helyes, szerzetesek; én sem ismerek ilyen vallási nézeteket. [...] - Szerzetesek, ha léteznék Én, akkor ugyebár Enyém is léteznék?

- Úgy van, urunk.

- És ha Enyém léteznék, akkor ugyebár az egyén Énje is léteznék, szerzetesek?

- Úgy van, urunk.

- De mivel, szerzetesek, valójában és ténylegesen nem észlelhető Én és Enyém, ez a tévtan: „A világ azonos az Énnel, halálom után ezzé válok, állandó, örök, változatlan, nem mulandó leszek, mindörökre ugyanaz maradok”, nemdebár, kizárólag és teljesen együgyűség?

- Mi más lehetne, urunk, mint kizárólag és teljesen együgyűség?

.....
- Szerzetesek, ezekért a beszédeimért, ezekért a tanításaimért, egyes remetéik és papok igaztalanul, tévesen, valótlanul, alaptalanul ezzel vádolnak: „Gótama remete nihilista, a létező lények pusztulását, megsemmisülését, nemlétét hirdeti.” Szerzetesek, ezek a tiszteletreméltó remetéik és papok igaztalanul, tévesen, valótlanul, alaptalanul azzal vádolnak, ami nem vagyok és amit nem állítok, amikor azt mondják, hogy Gótama remete nihilista, a létező

lények pusztulását, megsemmisülését, nemlétét hirdeti. Ezelőtt is, most is, csak a szenvedést és a szenvedés megszüntetését hirdetem, szerzetesek.

Szerzetesek, ha egyesek a Beérkezettet szidják, támadják, gyűlölik, a Beérkezett nem bántódik meg, nem kedvetlenedik el, nem gerjed haragra. Szerzetesek, ha egyesek a Beérkezettet dicsérik, magasztalják, becsülik, tisztelik, a Beérkezett nem örül, nem támad jó kedve, nem érez elégedettséget. Amikor egyesek a Beérkezettet dicsérik, magasztalják, becsülik, tisztelik, akkor a Beérkezett ezt gondolja: „Mivel mindezt hamarabb felismertem, azért ér most ez az elismerés.” Ugyanígy, szerzetesek, ha egyesek titeket szidnak, támadnak, gyűlölnék, akkor ti se bántódjatok meg, ne kedvetlenedjétek el, ne gerjedjétek haragra. Ugyanígy, szerzetesek, ha egyesek titeket dicsérnek, magasztalnak, becsülnek, tisztelnek, akkor ti se örüljétek, ne támadjon jó kedvetek, ne érezzétek elégedettséget. Ugyanígy, szerzetesek, amikor egyesek titeket dicsérnek, magasztalnak, becsülnek, tisztelnek, akkor ti is gondoljátok ezt: „Mivel mindezt hamarabb felismertük, azért ér most ez az elismerés.” [...]

- Mi a véleményetek, szerzetesek: ha itt a Dzsétavana-ligetben az emberek elhordanák vagy felégetnék vagy elhasználnák az itt lévő fűvet, fát, ágakat, leveleket, ezt gondolnátok-e: „Bennünket hordanak el, égetnek fel, használnak el az emberek”?

- Semmiképpen sem, urunk, hiszen ez nem a mi Énünk, nem is a miénk!

- Ugyanígy, szerzetesek, mondjatok le arról, ami nem a tiétek. Ha lemondotok róla, üdvötök és boldogságotok származik belőle hosszú időre. Mi az, ami nem a tiétek? A test, szerzetesek, nem a tiétek. Mondjatok le róla, és ha lemondotok, üdvötök és boldogságotok származik belőle hosszú időre. Az érzetek (~ a tudat, ~ az adottságok, ~ a megismerés) nem a tiétek. Mondjatok le róla, és ha lemondotok, üdvötök és boldogságotok származik belőle hosszú időre.

Íme, szerzetesek, előadtam, megmagyaráztam, kifejtettem, megvilágítottam, feltártam a Tant. Miután így előadtam, megmagyaráztam, kifejtettem, megvilágítottam, feltártam a Tant, mindazok a szerzetesek, akik a szentséget elérték, az indulatokat legyőzték, célba jutottak, cselekvésüket bevégezték, terhüket letették, az üdvöt elnyerték, a létezés kényszerétől megszabadultak és a megváltás birtokosaivá lettek, azok többé nem térnek vissza a lét forgatagába. [...]

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

CSALÉTEK [MN 25.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávaththi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettelően a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, a vadfogó nem ezzel a szándékkal szórja a csalétket az erdei vadaknak: „Fogyasszák el az erdei vadak ezt az eledelt, amelyet elébük szórtam, és legyenek tőle egészségesek, jól tápláltak, éljenek sokáig, hosszú ideig!” A vadfogó ezzel a szándékkal szórja a csalétket az erdei vadaknak: „Az erdei vadak rá fogják vetni magukat erre a csalétekre, amelyet elébük szórtam, és elcsábulva falni fogják a jó falatokat. Ha rávetik magukat, és elcsábulva falják a jó falatokat, megfeledkeznek az éberségről. Ha megfeledkeznek az éberségről, figyelmetlenné válnak. Ha figyelmetlenné válnak, kedvem szerint zsákmányul ejtethetem őket a csalétek mellett.”

Ekkor, szerzetesek, az első falka rávetette magát a csalétekre, amelyet a vadfogó elébük szórt, és elcsábulva falták a jó falatokat. Amikor rávetették magukat, és elcsábulva falták a jó falatokat, megfeledkeztek az éberségről. Megfeledkezve az éberségről, figyelmetlenné váltak. Amikor figyelmetlenné váltak, a vadfogó kedve szerint zsákmányul ejtette őket a csalétek mellett. Így az első falka a vadfogó hatalmába esett.

Ekkor a második falka így gondolkozott: „Amikor az első falka rávetette magát a csalétekre, amelyet a vadfogó elébük szórt... [stb.], a vadfogó kedve szerint zsákmányul ejtette őket a csalétek mellett. Jobb lesz, ha mi most gondosan elkerüljük a csalétket, és a veszedelmes ételt elkerülve, az erdő mélyére rejtőzünk, és ott maradunk.” Ezek gondosan elkerülték a csalétket, és a veszedelmes ételt elkerülve, az erdő mélyére rejtőztek, és ott maradtak. Azonban a nyár utolsó hónapjában, amikor fű és víz kiszáradt, testük rendkívül lesoványodott. Testük rendkívüli lesoványodása folytán ellenálló erejük kimerült. Ellenálló erejük kimerülte folytán visszatértek a csalétekhez, amelyet a vadfogó elébük szórt. Rávetették magukat, és elcsábulva falták a jó falatokat... [stb.]. Így a második falka is a vadfogó hatalmába esett.

Ekkor a harmadik falka így gondolkozott: „Amikor az első falka rávetette magát a csalétekre, [...] a vadfogó hatalmába esett. Amikor a második falka rávetette magát a csalétekre, [...] a vadfogó hatalmába esett. Jobb lesz, ha mi most letanyázunk a csalétek közelében, amelyet a vadfogó elébük szórt. Ott letanyázunk, de nem vetjük rá magunkat a csalétekre, amelyet a vadfogó elébük szórt. Ha nem vetjük rá magunkat, nem csábulunk el, miközben a jó falatokat faljuk. Ha nem csábulunk el, miközben a jó falatokat faljuk, nem feledkezünk meg az éberségről. Ha nem feledkezünk meg az éberségről, nem válunk figyelmetlenné. Ha nem válunk figyelmetlenné, nem ejt bennünket kedve szerint zsákmányul a vadfogó a csalétek mellett.” Ezek letanyáztak a csalétek közelében, amelyet a vadfogó elébük szórt. Ott letanyázva, nem vetették rá magukat a csalétekre, [...] nem ejtette őket kedve szerint zsákmányul a vadfogó a csalétek mellett.

Ekkor a vadfogónak és a vadfogó segédeinek ez az ötletük támadt: „Ez a harmadik farka ravasz és óvatos. Talán varázstudománnyal rendelkeznek ez az ördögös harmadik farka, mert a kiszórt csalétekből fogyasztanak, de nem kapjuk rajta őket, amikor jönnek vagy mennek. Jobb lesz, ha most mindenfelől körülkerítjük nagy hálókkal az elénk szórt csalétket, akkor talán megtaláljuk ennek a harmadik farkának a tanyáját, ahol rejtőzködnek.” Ekkor az elénk szórt csalétket mindenfelől körülkerítették nagy hálókkal. Ezután a vadfogó és segédei rátaláltak a harmadik farkának a tanyájára, ahol rejtőzködtek. Így a harmadik farka is a vadfogó hatalmába esett.

Ekkor a negyedik farka így gondolkozott: „Amikor az első farka rávetette magát a csalétekre, [...] a vadfogó hatalmába esett. [...] Amikor a második farka rávetette magát a csalétekre, [...] a vadfogó hatalmába esett. [...] Amikor a harmadik farka letanyázott a csalétek közelében, [...] nem ejtette őket kedve szerint zsákmányul a vadfogó a csalétek mellett, [...] mégis a vadfogó és segédei rátaláltak a harmadik farkának a tanyájára, ahol rejtőzködtek. Így a harmadik farka is a vadfogó hatalmába esett. Jobb lesz, ha mi most olyan helyen tanyázunk le, ahol nem tud elérni bennünket a vadfogó és a vadfogó segédei.” [...] És olyan helyen tanyáztak le, ahol nem tudta elérni őket a vadfogó és segédei. Ott letanyázva, nem vetették rá magukat a csalétekre, [...] és nem ejtette őket kedve szerint zsákmányul a vadfogó a csalétek mellett.

Ekkor a vadfogónak és a vadfogó segédeinek ez az ötletük támadt: „Ez a negyedik farka ravasz és óvatos. Talán varázstudománnyal rendelkeznek ez az ördögös negyedik farka, mert a kiszórt csalétekből fogyasztanak, de nem kapjuk rajta őket, amikor jönnek vagy mennek. Jobb lesz, ha most mindenfelől körülkerítjük nagy hálókkal az elénk szórt csalétket, akkor talán megtaláljuk ennek a negyedik farkának a tanyáját, ahol rejtőzködnek.” Ekkor az elénk szórt csalétket mindenfelől körülkerítették nagy hálókkal. Azonban a vadfogó és segédei nem találtak rá a negyedik farka tanyájára, ahol rejtőzködtek.

Ekkor a vadfogónak és segédeinek ez az ötletük támadt: „Ha elriasztjuk ezt a negyedik farkát, a felriadt farka a többieket is el fogja riasztani, és az összes erdei állat el fogja kerülni a kiszórt csalétket. Jobb lesz, ha lemondunk erről a negyedik farkáról.” Ezzel a vadfogó és segédei lemondtak a negyedik farkáról. Így a negyedik farka nem esett a vadfogó hatalmába.

Ezt a hasonlatot, szerzetesek, az igazság feltárása kedvéért mondtam, és jelentése a következő. A csalétek az öt érzékszerv érzéki örömeit jelképezi. A vadfogó a Kísértőt, a Gonoszt jelképezi. A vadfogó segédei a Kísértő segédeit jelképezik. Az erdei vadak a remetéket és papokat jelképezik.

A remeték és papok első csoportja ráveti magát a világi gyönyörűségekre, amelyeket a Kísértő csalétekül elénk szór, és elcsábulva falják a jó falatokat. Ha rávetik magukat, és elcsábulva falják a jó falatokat, megfélelkeznek az éberségről. Ha megfélelkeznek az éberségről, figyelmetlenné válnak. Ha figyelmetlenné válnak, a Kísértő kedve szerint zsákmányul ejti őket a csalétekül szolgáló világi gyönyörűségek mellett. Így a remeték és papok első csoportja a Kísértő hatalmába esik. Az erdei vadak első falkájának hasonlatával a remetéknek és papoknak erre az első csoportjára céloztam.

A remeték és papok második csoportja így gondolkodik: „Amikor a remeték és papok első csoportja rávetette magát a világi gyönyörűségekre, amelyeket a Kísértő csalétekül elénk szórt, [...] a Kísértő hatalmába estek. Jobb lesz, ha mi most gondosan elkerüljük a csalétekül szolgáló világi gyönyörűségeket, és a veszedelmes tápláléktól elfordulva, elvonulunk az erdő mélyére.” Ezek gondosan elkerülik a csalétekül szolgáló világi gyönyörűségeket, és a veszedelmes tápláléktól elfordulva, elvonulnak az erdő mélyére. Ott vadnövényekkel táplálkoznak, kölessel, rizzsel, gabonaszemekkel, szittyóval, növények szárával és nedvével, szézámmaggal,

fűvel, tehéntrágyával, gyökerekkel, bogyókkal, hullott gyümölccsel táplálkoznak. Azonban a nyár utolsó hónapjában, amikor fű és víz kiszárad, testük rendkívül lesoványodik. Testük rendkívüli lesoványodása folytán ellenálló erejük kimerül. Ellenálló erejük kimerülte folytán gondolataik fölötti uralmuk is megszűnik. Gondolataik fölötti uralmuk megszűnte folytán visszatérnek a csalétekhez, amelyet a Kísértő elénk szórt: a világi gyönyörűségekhez. [...] Így a remeték és papok második csoportja is a Kísértő hatalmába esik. Az erdei vadak második falkájának hasonlatával a remetéknek és papoknak erre a második csoportjára céloztam.

A remeték és papok harmadik csoportja így gondolkozik: „Amikor a remeték és papok első csoportja... [stb.] Jobb lesz, ha mi most letanyázzunk a csalétek mellett, amelyet a Kísértő elénk szórt: a világi gyönyörűségek mellett. Ott letanyázzunk, de nem vetjük rá magunkat a Kísértő csalétkére: a világi gyönyörűségekre.” [...] Ezek azonban fölösleges töprengésbe kezdenek: „Vajon örökkévaló a világ?” „Vajon nem örökkévaló a világ?” „Véges-e a világ?” „Végtelen-e a világ?” „Azonos-e a lélek a testtel?” „Különbözik-e a lélek a testtől?” „Létezik-e a Beérkezett a halál után?” „Nem létezik a Beérkezett a halál után?” „Létezik is, nem is a Beérkezett a halál után?” „Az sem mondható, hogy létezik, és az sem mondható, hogy nem létezik a Beérkezett a halál után?” Így a remeték és papok harmadik csoportja is a Kísértő hatalmába esik. Az erdei vadak harmadik falkájának hasonlatával a remetéknek és papoknak erre a harmadik csoportjára céloztam.

A remeték és papok negyedik csoportja így gondolkozik: „Amikor a remeték és papok első csoportja... [stb.] Jobb lesz, ha mi most olyan helyen tanyázzunk le, ahol nem tud elérni bennünket a Kísértő és a Kísértő segédei.” [...] Így a remeték és papok negyedik csoportja nem esik a Kísértő hatalmába. Az erdei vadak negyedik falkájának hasonlatával a remetéknek és papoknak erre a negyedik csoportjára céloztam.

Mi ez a hely, ahol nem tudja elérni őket a Kísértő és a Kísértő segédei, szerzetesek? Ha a szerzetes minden vágytól távol, minden bajtól távol, eltávolodása szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület állapotába jut. Az ilyen szerzetesről ezt mondják: „Megvakította a Kísértőt, kioltotta a Kísértő szeme világát, láthatatlanná vált a Kísértő számára.”

Utána pedig az elmélkedést és gondolkozást feladva, a szerzetes eléri a belső nyugalmat, az elmélkedés és gondolkozás nélküli, feloldódásból fakadó, boldog örömet: a második révület állapotába jut (~ harmadik révület állapotába, ~ negyedik révület állapotába, ~ a tér végtelenségének állapotába, ~ a tudat végtelenségének állapotába, ~ a semmiség állapotába, ~ a sem érzékelés, sem érzéketlenség állapotába, ~ az érzékelés és észlelés megszüntetésébe jut). Az ilyen szerzetesről ezt mondják: „Megvakította a Kísértőt, kioltotta a Kísértő szemevilágát, láthatatlanná vált a Kísértő számára.”

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

PÉLDÁZAT A KEMÉNYFÁRÓL [MN 29.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Rádzsagahában, a Keselyűcsúcs-hegyen tartózkodott, nem sokkal Dévadatta kilépése után. Ekkor a Magasztos így intette a szerzeteseket, Dévadattára utalva:

- Előfordul, szerzetesek, hogy egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítatva otthonából az otthontalanságba távozik. „Elborít a születés, öregség, halál, bánat, keserűség, szenvedés, fájdalom, kín; elmerültem a szenvedésben, elsüllyedtem a szenvedésben. Bárcsak végét tudnám vetni ennek az egész szenvedésözönnek!” Ezzel a gondolattal remeteségbe vonul, és mint ilyen, alamizsnát, megbecsülést és tiszteletet élvez. Az alamizsna, megbecsülés és tisztelet elégedetté és magabiztossá teszi. Az alamizsna, megbecsülés és tisztelet alapján saját magát nagyra tartja, a többieket lenézi: „Engem ellátnak és tisztelnek, a többieket nem ismerik, nem becsülik.” Az alamizsna, megbecsülés és tisztelet figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá teszi, és hanyagsága következtében megreked a szenvedésben.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha egy ember, akinek keményfára van szüksége, keményfát szeretne találni, keményfa keresésére indul, és meglát egy keményfa törzsű, terebélyes fát, és felmászik a törzsön, felmászik a fa vékonyabb részén, felmászik a kérgen, felmászik az ágakon, és letör egy leveles hajtást, gondolva, hogy keményfa, és azzal távozik. Egy jó szemű ember meglátja, s magában így szól: „Ez az ember nyilván nem ismeri a keményfát, nem ismeri a vékony fát, nem ismeri a kérget, nem ismeri az ágat, nem ismeri a leveles hajtást. Így történhetett, hogy amikor keményfára volt szüksége, keményfát szeretett volna találni, keményfa keresésére indult, és meglátott egy keményfa törzsű, terebélyes fát, akkor felmászott a törzsön, felmászott a fa vékonyabb részén, felmászott a kérgen, felmászott az ágakon, és letört egy leveles hajtást, gondolva, hogy keményfa, és azzal távozott. Csakhogy azt, amihez keményfára lett volna szüksége, nem tudja elkészíteni belőle.” Ugyanígy van, szerzetesek, ha egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítatva otthonából az otthontalanságba távozik,... [stb.] Az ilyen szerzetesről azt mondják, hogy a megtartóztató életnek csak leveles hajtását törte le, és megelégedett vele. Az is előfordul, szerzetesek, hogy egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítatva otthonából az otthontalanságba távozik, [...] az alamizsna, megbecsülés és tisztelet nem teszi elégedetté és önhitté, [...] és gondos igyekezete az erény tökéletességére juttatja. Erénye tökéletessége elégedetté és önhitté teszi, s erénye tökéletessége alapján saját magát nagyra tartja, a többieket lenézi. „Én erényes és igaz vagyok, a többi szerzetes rossz erkölcsű és gonosz.” Erénye tökéletessége figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá teszi, és hanyagsága következtében megreked a szenvedésben.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha egy ember, akinek keményfára van szüksége, [...] letör egy ágat, gondolva, hogy keményfa, és azzal távozik. [...] Az ilyen szerzetesről azt mondják, hogy a megtartóztató életnek csak az ágát törte le, és megelégedett vele.

Az is előfordul, szerzetesek, hogy egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítatva otthonából az otthontalanságba távozik, [...] erénye tökéletessége elégedetté teszi, de nem teszi önhitté, erénye tökéletessége alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket, erénye tökéletessége nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és gondos igyekezete az elmélyedés tökéletességére juttatja. Elmélyedése tökéletessége elégedetté és egyben önhitté teszi, [...] figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá teszi, és hanyagsága következtében megreked a szenvedésben.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha egy ember, akinek keményfára van szüksége, [...] letör egy darab kérget, gondolva, hogy keményfa, és azzal távozik. [...] Az ilyen szerzetesről azt mondják, hogy a megtartóztató életnek csak a kergét törte le, és megelégedett vele.

Az is előfordul, szerzetesek, hogy egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítva otthonából az otthontalanságba távozik, [...] elmélyedése tökéletessége elégedetté teszi, de nem teszi önhitté, elmélyedésének tökéletessége alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket, elmélyedésének tökéletessége nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és gondos igyekezete a tudás megismeréséhez juttatja. A tudás megismerése elégedetté és egyben önhitté teszi, figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá teszi, és hanyagsága következtében megreked a szenvedésben.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha egy ember, akinek keményfára van szüksége, [...] letör egy darab vékonyabb fát, gondolva, hogy keményfa, és azzal távozik. [...] Az ilyen szerzetesről azt mondják, hogy a megtartóztató életnek csak a vékonyát törte le, és megelégedett vele.

Az is előfordul, szerzetesek, hogy egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítva otthonából az otthontalanságba távozik, [...] a tudás megismerése elégedetté teszi, de nem teszi önhitté, a tudás megismerése alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket, a tudás megismerése nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és gondos igyekezete időleges megváltáshoz juttatja. Előfordul azonban, hogy ez a szerzetes újra elveszíti az időleges megváltást.

Úgy van ez, szerzetesek, mint hogyha egy ember, akinek keményfára van szüksége, keményfát szeretne találni, keményfa keresésére indul, és meglát egy keményfa törzsű, terebélyes fát, és kívágja a törzs keményét, és azzal távozik, tudva, hogy keményfa. Egy jó szemű ember meglátja, s magában így szól: „Ez az ember nyilván ismeri a törzset, ismeri a fa vékonyabb részét, ismeri a kérget, ismeri az ágat, ismeri a leveles hajtást. Így történhetett, hogy amikor keményfára volt szüksége, keményfát szeretett volna találni, keményfa keresésére indult, és meglátott egy keményfa törzsű, terebélyes fát, akkor kívágta a törzs keményét, és azzal távozott, tudva, hogy keményfa. És azt, amihez keményfára volt szüksége, el is tudja készíteni belőle.”

És az is előfordul, szerzetesek, hogy egy tisztos családból származó ifjú hitbuzgalomtól indítva otthonából az otthontalanságba távozik. „Elborít a születés, öregség, halál, bánat, keserűség, szenvedés, fájdalom, kín; elmerültem a szenvedésben, elsüllyedtem a szenvedésben. Bárcsak végét tudnám vetni ennek az egész szenvedésözönnek!” Ezzel a gondolattal remeteségbe vonul, és mint ilyen, alamizsnát, megbecsülést és tiszteletet élvez. Az alamizsna, megbecsülés és tisztelet nem teszi elégedetté és önhitté; az alamizsna, megbecsülés és tisztelet alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket; az alamizsna, megbecsülés és tisztelet nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és gondos igyekezete az erény tökéletességére juttatja. Erénye tökéletessége elégedetté teszi, de nem teszi önhitté; erénye tökéletessége alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket; erénye tökéletessége nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és gondos igyekezete az elmélyedés tökéletességére juttatja. Az elmélyedés tökéletessége elégedetté teszi, de nem teszi önhitté; elmélyedésének tökéletessége alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket; elmélyedésének tökéletessége nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és gondos igyekezete a tudás megismeréséhez juttatja. A tudás megismerése elégedetté teszi, de nem teszi önhitté; a tudás megismerése alapján nem tartja saját magát nagyra, nem nézi le a többieket; a tudás megismerése nem teszi figyelmetlenné, könnyelművé és hanyaggá, és

gondos igyekezete időtlen megváltáshoz juttatja. Az pedig, szerzetesek, lehetetlen és nem történhetik meg, hogy ez a szerzetes újra elveszítse az időtlen megváltást.

Így tehát, szerzetesek, a megtartóztató élet haszna nem az alamizsna, megbecsülés és tisztelet, nem az erény tökéletessége, nem az elmélyedés tökéletessége, nem a tudás megismerése. Az elme végleges megváltása a megtartóztató élet célja, a megtartóztató élet lényege, a megtartóztató élet értelme.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

A CSORDAPÁSZTOR **Hosszabb beszéd [MN 33.]**

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávaththi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindiká kertjében tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettel a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Tizenegy olyan tulajdonság van, szerzetesek, amelyek alkalmatlanná teszik a csordapásztor a marhacsorda őrzésére és felhizlalására. Mi ez a tizenegy? Ha a csordapásztor nem ismeri a tehének testalkatát, nem ismeri jellegzetességeiket, nem tudja eltávolítani a férgeseket, nem tud sebet bekötözni, nem ért a füstöléshez, nem ismeri a gázlót, nem ismeri az itatót, nem ismeri az ösvényt, nem ért a legeltetéshez, túlságosan kifeji a tejet, és nem tartja kellő becsben a bikákat, a csorda apaállatait és vezetőit. Ez az a tizenegy tulajdonság, szerzetesek, amelyek alkalmatlanná teszik a csordapásztor a marhacsorda őrzésére és felhizlalására.

Ugyanígy tizenegy olyan jellemvonás van, szerzetesek, amelyek alkalmatlanná teszik a szerzetest a gyarapodásra, előmenetelre, előrehaladásra a rendi fegyelemben. Mi ez a tizenegy? Ha a szerzetes nem ismeri a testet, nem ismeri a jellegzetességeket, nem tudja eltávolítani a férgeseket, nem tud sebet bekötözni, nem ért a füstöléshez, nem ismeri a gázlót, nem ismeri az itatót, nem ismeri az ösvényt, nem ért a legeltetéshez, túlságosan kifeji a tejet, és nem tartja kellő becsben az idős szerzeteseket, akik régen csatlakoztak a rendhez, régóta tagjai a rendnek, a gyülekezet atyái és vezetői.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ismeri a testet? Előfordul, hogy egy szerzetes nem ismeri fel helyesen, hogy bármiféle test, minden test a négy anyagi elemből és a négy elem testi vonatkozásából áll. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ismeri a testet.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ismeri a jellegzetességeket? Előfordul, hogy egy szerzetes nem ismeri fel helyesen, hogy a balgát tettei jellemzik, a bölcsét tettei jellemzik. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ismeri a jellegzetességeket.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem tudja eltávolítani a férgeseket? Előfordul, hogy egy szerzetes a gondolataiban felbukkanó kívánságokat magáévá teszi, nem utasítja el, nem veti el, nem úzi el, nem semmisíti meg. A gondolataiban felbukkanó rosszindulatot (~ gyűlölséget, ~ gonosz, bűnös indulatokat) magáévá teszi, nem utasítja el, nem veti el, nem úzi el, nem semmisíti meg. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem tudja eltávolítani a férgeseket.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem tud sebet bekötözni? Előfordul, hogy egy szerzetes szemével alakot lát, és ekkor a jelenségekhez kötődik, a külsődlegességekhez kötődik, ennek következtében az ellenőrizetlenül hagyott látószervet bántó, leverő, gonosz, bűnös indulatok támadják meg, ő nem védekezik ellenük, nem őrzi látószervét, nem védi látószervét. Előfordul, hogy fülével hangot hall (~ orrával illatot érez, ~ nyelvvel ízt érez, ~ testével tapintást érzékel, ~ gondolkozásával fogalmat fog fel), és ekkor a jelenségekhez kötődik, a külsődlegeségekhez kötődik, ennek következtében az ellenőrizetlenül hagyott hallószervet (~ szaglószervet, ~ ízlelőszervet, ~ tapintószervet, ~ gondolkozószervet) bántó, leverő, gonosz, bűnös indulatok támadják meg, ő nem védekezik ellenük, nem őrzi hallószervét, nem védi halló-

szervét (~ szaglószerzvet, ~ ízlelőszerzvet, ~ tapintószerzvet, ~ gondolkozószerzvet). Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem tud sebet bekötözni.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ért a füstöléshez? Előfordul, hogy egy szerzetes nem tudja úgy elmagyarázni másoknak a Tant, ahogy ő hallotta, ahogy ő értette. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ért a füstöléshez.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ismeri a gázlót? Előfordul, hogy egy szerzetes nem keresi fel időről időre a tanításokban járatos, nagy tudományú, a Tant őrző, a rendi fegyelmet őrző, a szabályokat őrző szerzeteseket, és nem kérdez tőlük, nem érdeklődik tőlük: „Tiszteletreméltó uram, ez hogyan van? Ennek mi a jelentése?” Így azok a bölcs mesterek nem tárhatják fel, ami rejtve van előtte, nem világíthatják meg, ami homályos számára, nem oszlatják el kételyeit a kétes tantételekben. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ismeri a gázlót.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ismeri az itatót? Előfordul, hogy egy szerzetes nem fogja fel a Beérkezett tanítása alapján a Tannak és a rendi fegyelemnek a lényegét, nem fogja fel a Tant, nem fogja fel a Tanban rejlő boldogságot. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ismeri az itatót.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ismeri az ösvényt? Előfordul, hogy egy szerzetes nem ismeri helyesen a nemes nyolcágú ösvényt. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ismeri az ösvényt.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem ért a legeltetéshez? Előfordul, hogy egy szerzetes nem ismeri helyesen a négy gondolkodásgyakorlatot. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem ért a legeltetéshez.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes túlságosan kifeji a tejet? Előfordul, hogy egy szerzetest a világi hívők túlzott mértékben ellátnak ruhával, élelemmel, fekvőhellyel, betegség esetén orvosszerekkel, és a szerzetes nem tud mértéket tartani az elfogadásban. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes túlságosan kifeji a tejet.

Mit jelent az, hogy egy szerzetes nem tartja kellő becsben az idős szerzeteseket, akik régen csatlakoztak a rendhez, régóta tagjai a rendnek, a gyülekezet atyái és vezetői? Előfordul, hogy egy szerzetes az idős szerzeteseket, akik régen csatlakoztak a rendhez, régóta tagjai a rendnek, a gyülekezet atyái és vezetői, nem szolgálja nyíltan és titkon barátságos testi szolgálatokkal, nem szolgálja nyíltan és titkon barátságos beszéddel, nem szolgálja nyíltan és titkon barátságos gondolatokkal. Ezt jelenti az, hogy egy szerzetes nem tartja kellő becsben az idős szerzeteseket, akik régen csatlakoztak a rendhez, régóta tagjai a rendnek, a gyülekezet atyái és vezetői.

Ez az a tizenegy jellemvonás, szerzetesek, amely alkalmatlanná teszi a szerzetest a gyarapodásra, előmenetelre, előrehaladásra a rendi fegyelemben.

Tizenegy olyan tulajdonság van, szerzetesek, amelyek alkalmassá teszik a csordapásztort a marhacsorda őrzésére és felhizlására. Mi ez a tizenegy? Ha a csordapásztor ismeri a tehének testalkatát, ismeri jellegzetességeiket...[stb.]

Ugyanígy tizenegy olyan jellemvonás van, szerzetesek, amelyek alkalmassá teszik a szerzetest a gyarapodásra, előmenetelre, előrehaladásra a rendi fegyelemben. Mi ez a tizenegy? Ha a szerzetes ismeri a testet, ismeri a jellegzetességeket... [stb.]

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

A CSORDAPÁSZTOR Rövidebb beszéd [MN 34.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Vaddzsi-földön, Ukkácsélá mellett, a Gangá folyó partján tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettelően a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, történt egyszer, hogy Magadha-földön egy balgatag pásztor az esős évszak utolsó hónapjában, őszi időben, gázló nélküli helyen akarta áthajtani a teheneket a Gangá folyó túlsó partjára, Szuvidéha-földre, anélkül hogy a folyó innenső partját szemügyre vette volna, anélkül hogy a folyó túlsó partját szemügyre vette volna. Ekkor a tehenek a Gangá folyó közepén örvény sodrásába kerültek, veszedelembé kerültek, odavesztek. Ez lett a következménye annak, hogy a Magadha-földi balgatag pásztor az esős évszak utolsó hónapjában, őszi időben, gázló nélküli helyen akarta áthajtani a teheneket a Gangá folyó túlsó partjára, Szuvidéha-földre, anélkül hogy a folyó innenső partját szemügyre vette volna, anélkül hogy a folyó túlsó partját szemügyre vette volna.

Ugyanez a helyzet azokkal a remetékkel és papokkal, akik nem ismerik ezt a világot és nem ismerik a túlvilágot, nem tudják, mi van alávetve a Kísértő hatalmának, és mi esik a Kísértő hatalmán kívül, nem tudják, mi van alávetve a halál hatalmának, és mi esik a halál hatalmán kívül. Akik úgy vélik, hogy rájuk kell hallgatni és bennük kell bízni, azoknak nyomorúságuk, szenvedésük származik belőle hosszú időre.

És történt egyszer, szerzetesek, hogy Magadha-földön egy okos pásztor az esős évszak utolsó hónapjában, őszi időben, gázlón akarta áthajtani a teheneket a Gangá folyó túlsó partjára, Szuvidéha-földre, de előbb szemügyre vette a folyó innenső partját, szemügyre vette a folyó túlsó partját. Először a bikákat, a csorda apaállatait és vezetőit hajtotta át. Azok átszelték a Gangá sodrát, és épségben átjutottak a túlpartra. Ezután az erős, tapasztalt ökröket hajtotta át. Azok is átszelték a Gangá sodrát, és épségben átjutottak a túlpartra. Ezután a teheneket és üszöket hajtotta át. Azok is átszelték a Gangá sodrát, és épségben átjutottak a túlpartra. Ezután a gyenge borjakat hajtotta át. Azok is átszelték a Gangá sodrát, és épségben átjutottak a túlpartra. Utolsónak maradt egy fiatal, újszülött borjú. Az is ment anyja bögése után, és az is átszelte a Gangá sodrát, és épségben átjutott a túlpartra. Ez lett a következménye annak, hogy a Magadha-földi okos pásztor az esős évszak utolsó hónapjában, őszi időben, gázlón akarta áthajtani a teheneket a Gangá folyó túlsó partjára, Szuvidéha-földre, de előbb szemügyre vette a folyó innenső partját, szemügyre vette a folyó túlsó partját.

Ugyanez a helyzet azokkal a remetékkel és papokkal, akik ismerik ezt a világot és ismerik a túlvilágot, tudják, mi van alávetve a Kísértő hatalmának, és mi esik a Kísértő hatalmán kívül, tudják, mi van alávetve a halál hatalmának, és mi esik a halál hatalmán kívül. Akik úgy vélik, hogy rájuk kell hallgatni és bennük kell bízni, azoknak üdvük, boldogságuk származik belőle hosszú időre.

Szerzetesek, ahogyan a bikák, a csorda apaállatai és vezetői átszelték a Gangá sodrát és épségben átjutottak a túlpartra, ugyanúgy a szentséget elérő indulataikat megfékező, célba jutó, cselekvésüket befejező, terhüket letevő, az üdvöt elérő, a lét bilincseiből kiszabaduló,

tökéletes bölcsességben megváltott szerzetesek is átszelték a Kísértő sodrát, és épségben átjutottak a túlpartra. Ahogyan az erős, tapasztalt ökrök átszelték a Gangá sodrát és épségben átjutottak a túlpartra, ugyanúgy a világhoz kapcsoló öt kötődést eltépő, magasabb létben születendő, onnan kialakulásba (*nirvánába*) jutó, e világra többé vissza nem térő szerzetesek is át fogják szelni a Kísértő sodrát, és épségben át fognak jutni a túlpartra. Ahogyan a tehének és üszök átszelték a Gangá sodrát és épségben átjutottak a túlpartra, ugyanúgy a három kötődést eltépő, mohóságot, gyűlöletet és balgaságot eltávoztató, egyszer visszatérő szerzetesek csak egyszer fognak még visszatérni a világra, és ezzel véget vetnek a szenvedésnek, át fogják szelni a Kísértő sodrát, és épségben át fognak jutni a túlpartra. Ahogyan a gyenge borjak átszelték a Gangá sodrát és épségben átjutottak a túlpartra, ugyanúgy a három kötődést eltépő, a sodrásba beálló, visszaeséstől nem fenyegetett szerzetesek, akiknek megvilágosodása bizonyos, szintén át fogják szelni a Kísértő sodrát, és épségben át fognak jutni a túlpartra. Ahogyan a fiatal, újszülött borjú anyja bögése után menve átszelte a Gangá sodrát és épségben átjutott a túlpartra, ugyanúgy a Tant követő, hittet követő szerzetesek is át fogják szelni a Kísértő sodrát, és épségben át fognak jutni a túlpartra.

Szerzetesek én ismerem ezt a világot, és ismerem a túlvilágot. Tudom, mi van alávetve a Kísértő hatalmának, és mi esik a Kísértő hatalmán kívül. Tudom, mi van alávetve a halál hatalmának, és mi esik a halál hatalmán kívül. Akik úgy vélik, hogy rám kell hallgatni és bennem kell bízni, azoknak üdvük, boldogságuk származik belőle hosszú időre.

Így beszélt a Magasztos. Szavaihoz még hozzáfűzte a boldogságos Mester:

E világ s túlvilág titkát felfedte, aki ismeri,
s hogy hová ér el s hová nem a Kísértő és a halál.

A Megvilágosult látja, miben áll az egész világ,
s kitérte a halál-mentes nirvána biztos kapuját.

Átszelve a Gonosz sodra, szétporladt, több hatalma nincs.
Örvendjete, elértétek a nyugalmat, szerzetesek!

SZACCSAKA [MN 35.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Vészáliban, a nagy erdőben, a Tornyos Csarnokban tartózkodott. Ugyanebben az időben Vészáliban időzött egy Szaccsaka nevű, szenvedélyesen vitatkozó, okosan beszélő, fiatal dzsaina szerzetes is, akire sok ember nagy tisztelettel tekintett. Ő Vészáli-szerzte ezt híresztelte magáról:

- Nem ismerek olyan remetét vagy papot, nagyszámú tanítvány tanítóját és hívei vezetőjét, bárha szentként és tökéletesen megvilágosultként tisztelnék is, aki ne reszketne, remegne, inogna előttem, akinek hónalját ne borítaná el a veríték, ha velem vitába száll. Még ha egy élettelen áldozati cölöppel szállanék is vitába, az is reszketne, remegne, inogna előttem, ha vitába szállanék vele, nemhogy bármely emberi lény!

Történt, hogy egyik reggelen a tiszteletreméltó Asszadzsi felöltözött, magára öltötte felsőruháját, fogta alamizsnagyűjtő szilkéjét, és elindult Vészáliba alamizsnáért. A dzsaina Szaccsaka éppen Vészáliban járt-kelt, sétálgatott, és messziről megpillantotta a közeledő tiszteletreméltó Asszadzsit. Amikor megpillantotta, odament a tiszteletreméltó Asszadzsihoz. Odaérve, üdvözlést váltott a tiszteletreméltó Asszadzsival, és illendő üdvözlő szavak után megállt előtte. Előtte állva, így szólította meg a tiszteletreméltó Asszadzsit a dzsaina Szaccsaka:

- Asszadzsi, mire oktatja tanítványait Gótama remete, és Gótama remete tanításának melyik részével foglalkoznak legtöbbit tanítványai?

- Aggivesszana, a Magasztos erre oktatja tanítványait, és a Magasztos tanításának ezzel a részével foglalkoznak legtöbbit tanítványai: „Szerzetesek, a test mulandó, az érzetek mulandók, a tudat mulandó, az adottságok mulandók, a megismerés mulandó. Szerzetesek, a test nem azonos az Énnel, az érzetek nem azonosak az Énnel, a tudat nem azonos az Énnel, az adottságok nem azonosak az Énnel, a megismerés nem azonos az Énnel. Minden adottság mulandó, semmiféle jelenség sem azonos az Énnel.” A Magasztos erre oktatja tanítványait, Aggivesszana, és a Magasztos tanításának ezzel a részével foglalkoznak legtöbbit tanítványai.

- Helytelen dolgot hallottam tőled, Asszadzsi, amikor Gótama remetének efféle tanításáról hallottam. Szeretnék valamikor, valahol azzal a nagyérdemű Gótamával találkozni, szeretnék egyszer vitatkozni vele, szeretném ezekről a téves nézeteiről lebeszélni.

Ekkortájt ötszáz liccshavi nemes gyülekezett össze a tanácsházban, valamilyen ügy megbeszélésére. Ekkor a dzsaina Szaccsaka felkereste a liccshavikat. Odaérve, így szólította meg a liccshavikat:

- Jöjjenek velem a liccshavi urak, jöjjenek velem a liccshavi urak! Ma vitára kerül sor köztem és Gótama remete között. Ha Gótama remete ugyanúgy szembeszáll velem, ahogy ismert tanítványa, Asszadzsi szerzetes szembeszállt velem, érveimmal úgy meghurcolom, megcibálom, ide-oda rángatom Gótama remetét, ahogy egy erős férfi egy gyapjas bundájú kost a gyapjánál fogva húzgál, cibál, ide-oda rángat. Érveimmal úgy meghurcolom, megcibálom, ide-oda rángatom Gótama remetét, ahogy egy erős pálinkafőző-segéd a nagy pálinkaszűrőt mély tóba merítve a fülénél fogva húzgálja, cibálja, ide-oda rángatja. Érveimmal úgy lerázom, szétrázom, üresre rázom Gótama remetét, ahogy egy erős pálinkafőző a szitát a fülénél fogva lerázza, kirázza, üresre rázza. Úgy fogok játszani Gótama remetével, ahogy egy hatvanéves

elefánt a lótoszos tóban a vizet fröcskölve játszik. Jöjjenek velem a liccshavi urak, jöjjenek velem a liccshavi urak! Ma vitára kerül sor köztem és Gótama remete között.

Ekkor némelyik liccshavi így beszélt:

- Vajon Gótama remete fogja megcáfolni a dzsaina Szaccsaka érveit, vagy esetleg a dzsaina Szaccsaka fogja megcáfolni Gótama remete érveit?

Más liccshavik így beszéltek:

- Vajon ez az öntelt dzsaina Szaccsaka meg tudja a Magasztos érveit cáfolni, vagy inkább a Magasztos tudja a dzsaina Szaccsaka érveit megcáfolni?

Ekkor a dzsaina Szaccsaka ötszáz liccshavi kíséretében elindult a nagy erdőbe, a Tornyos Csarnokba.

Ekkortájt nagyszámú szerzetes sétált a szabadban. A dzsaina Szaccsaka odament a szerzetesekhez, s odaérve, megszólította őket:

- Mondjátok, hol tartózkodik jelenleg a nagyérdemű Gótama? Szeretnék találkozni a nagyérdemű Gótamával.

- Aggivesszana, a Magasztos visszavonult a nagy erdőbe, és egy fa tövében ülve tölti a napot.

Ekkor a dzsaina Szaccsaka a nagyszámú liccshavi kíséretében a nagy erdőbe indult, és megkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözlőt váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlő szavak után leült előtte. A vele lévő liccshavik közül egyesek köszöntötték a Magasztost, és leültek előtte, egyesek üdvözlőt váltottak a Magasztossal, és illendő üdvözlő szavak után leültek előtte, egyesek összetett kézzel meghajoltak a Magasztos felé, és leültek előtte, egyesek közölték a Magasztossal nevüket és nemzetségüket, és leültek előtte, egyesek szótlanul leültek előtte.

Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost a dzsaina Szaccsaka:

- Szeretnék kérdést intézni Gótama úrhoz, ha Gótama úr hajlandó volna kérdésemre felelettel szolgálni.

- Kérdezz, Aggivesszana, amit akarsz.

- Mire oktatja tanítványait Gótama úr, és Gótama úr tanításának melyik részével foglalkoznak legtöbbet tanítványai?

- Aggivesszana, erre oktatom tanítványaimat, és tanításomnak ezzel a részével foglalkoznak legtöbbet tanítványaim: „Szerzetesek, a test mulandó, az érzetek mulandók, a tudat mulandó, az adottságok mulandók, a megismerés mulandó. Szerzetesek, a test nem azonos az Énnel, az érzetek nem azonosak az Énnel, a tudat nem azonos az Énnel, az adottságok nem azonosak az Énnel, a megismerés nem azonos az Énnel. Minden adottság mulandó, semmiféle jelenség sem azonos az Énnel.” Erre oktatom tanítványaimat, Aggivesszana, és tanításomnak ezzel a részével foglalkoznak legtöbbet tanítványaim.

- Gótama úr, hasonlat jut eszembe.

- Mondd, ami eszedbe jutott, Aggivesszana - szólt a Magasztos.

- Gótama úr, mint ahogyan valamennyi növény és valamennyi állat, amely sarjad, növekszik és szaporodik, a földre támaszkodva, a föld segítségével sarjad, növekszik és szaporodik; s mint ahogyan mindenki, aki erőt igénylő tevékenységet fejt ki, a földre támaszkodva, a föld segítségével fejt ki erőt igénylő tevékenységét, ugyanúgy, Gótama úr, az ember testből áll, és a test segítségével fejt ki jót vagy rosszat; az ember érzetekből áll, és az érzetek segítségével

fejt ki jót vagy rosszat; az ember tudatból áll, és a tudat segítségével fejt ki jót vagy rosszat; az ember adottságokból áll, és az adottságok segítségével fejt ki jót vagy rosszat; az ember megismerésből áll, és a megismerés segítségével fejt ki jót vagy rosszat.

- Tehát, Aggivesszana, te ezt állítod: a test az én Énem, az érzetek az én Énem, a tudat az én Énem, az adottságok az én Énem, a megismerés az én Énem.

- Úgy van, Gótama, én ezt állítom: a test az én Énem, az érzetek az én Énem, a tudat az én Énem, az adottságok az én Énem, a megismerés az én Énem, és ez a népes gyülekezet ugyan-ezt állítja.

- Mit érdekel téged ez a népes gyülekezet, Aggivesszana? Saját véleményedet fejtsd ki, Aggivesszana!

- Nos, Gótama, én ezt állítom: a test az én Énem... [stb.]

- Akkor rákérdezek, Aggivesszana; válaszolj rá belátásod szerint. Mit gondolsz: hatalmában áll-e egy felkent fejű, vitéz királynak, mint például a kószalai Paszénadi királynak, vagy például Magadha királynak, Adzsátaszattunak, Védéhi fiának, saját birodalmában a kivégzésre ítéltet kivégeztetni, az elfogatásra ítéltet elfogatni, a száműzetésre ítéltet száműzetni?

- Igen, Gótama, egy felkent fejű, vitéz királynak, mint például a kószalai Paszénadi királynak, vagy például Magadha királynak, Adzsátaszattunak, Védéhi fiának hatalmában áll a saját birodalmában a kivégzésre ítéltet kivégeztetni, az elfogatásra ítéltet elfogatni, a száműzetésre ítéltet száműzetni. Hiszen még az ilyen előjárói testületeknek is, mint például a vaddzsiknak és malláknak, hatalmukban áll a saját birodalmukban a kivégzésre ítéltet kivégeztetni, az elfogatásra ítéltet elfogatni, a száműzetésre ítéltet száműzetni, nemhogy az olyan felkent fejű, vitéz királyoknak, mint például a kószalai Paszénadi királynak, vagy például Magadha királynak, Adzsátaszattunak, Védéhi fiának. Álljon is hatalmukban, Gótama; ennek így kell lennie.

- Nos, mit gondolsz, Aggivesszana? Amikor ezt állítod: „A test az én Énem”, van-e hatalmad a tested fölött: „Ilyen és ilyen legyen a testem, ne legyen ilyen és ilyen a testem”?

E szavak hallatára a dzsaina Szaccsaka elhallgatott. A Magasztos másodszor is feltette a kérdést a dzsaina Szaccsakának:

- Mit gondolsz, Aggivesszana? Amikor ezt állítod: „A test az én Énem”, van-e hatalmad a tested fölött: „Ilyen és ilyen legyen a testem, ne legyen ilyen és ilyen a testem”?

A dzsaina Szaccsaka másodszor is hallgatott. Ekkor a Magasztos így szólt a dzsaina Szaccsakához:

- Válaszolj, Aggivesszana, most nincs ideje a hallgatásnak! Ha valaki a Tannal kapcsolatos kérdésre harmadszor sem válaszol a Beérkezettnek, annak a feje azonnal hétfelé reped!

Ekkor a dzsaina Szaccsaka feje fölött, a levegőben megjelent egy szellem, kezében izzó, szikrázó, villogó villámkardot tartva: „Ha ez a dzsaina Szaccsaka harmadszorra sem válaszol a Magasztosnak a Tannal kapcsolatos kérdésre, azonnal hétfelé hasítom a fejét!”

Ezt a villámkardot tartó szellemet csak a Magasztos és a dzsaina Szaccsaka látta. Ekkor a dzsaina Szaccsaka megrémült, haja ég felé állt, és ijedtében a Magasztoshoz fordult segítségért, a Magasztoshoz fordult segedelemért, a Magasztoshoz fordult oltalomért, és így szólt:

- Kérdezzem, Gótama úr, válaszolni fogok.

- Tehát mit gondolsz, Aggivesszana? Amikor ezt állítod: „A test az én Énem”, van-e hatalmad a tested fölött: „Ilyen és ilyen legyen a testem, ne legyen ilyen és ilyen a testem”?

- Nem, ez nem áll fenn, Gótama.

- Vedd fontolóra a dolgot, és megfontoltan válaszolj, mert az utóbbi nem egyeztethető össze az előbbivel, az előbbi az utóbbival. - Továbbá mit gondolsz, Aggivesszana? Amikor ezt állítod: „Az érzetek (~ a tudat, ~ az adottságok, ~ a megismerés) az én Énem”, van-e hatalmad az érzetek (~ a tudat, ~ az adottságok, ~ a megismerés) fölött: „Ilyenek és ilyenek legyenek érzeteim (~ tudatom, ~ adottságaim, ~ megismerésem), ne legyenek ilyenek és ilyenek érzeteim (~ tudatom, ~ adottságaim, ~ megismerésem)”?

- Nem, ez nem áll fenn, Gótama.

- Vedd fontolóra a dolgot, és megfontoltan válaszolj, mert az utóbbi nem egyeztethető össze az előbbivel, az előbbi az utóbbival. - Továbbá mit gondolsz, Aggivesszana? A test (~ érzetek, ~ tudat, ~ adottságok, ~ megismerés) örök vagy mulandó?

- Mulandó, Gótama.

- S ami mulandó, az szenvedés vagy boldogság?

- Szendés, Gótama.

- Ami viszont mulandó, szenvedő, változó, arról indokolt-e ezt állítani „Ez az enyém, én ez vagyok, ez az én Énem?”

- Nem, ez nem áll fenn, Gótama.

- Mit gondolsz, Aggivesszana? Aki a szenvedéshez ragaszkodik, a szenvedésben merül el, a szenvedéshez tapad, és a szenvedésről ezt állítja: „Ez az enyém, én ez vagyok, ez az én Énem”, az vajon képes-e a szenvedést helyesen felismerni, és magát a szenvedéstől elhatárolni?

- Hogyan volna ilyesmi lehetséges? Nem, ez nem áll fenn, Gótama.

- Úgy vagy te, Aggivesszana, mint hogyha egy ember, akinek keményfára van szüksége, keményfát szeretne találni, keményfa keresésére indul, és fogna egy éles szekercét, kimenne az erdőbe, ott meglátna egy egyenes, fiatal, szálas növésű, magas pálmafatörzset, és tőből kidöntené. Miután kidöntötte, levágná a koronáját. Miután levágta a koronáját, lehántaná a külső rétegét. De miután a külső rétegét lehántotta, puhafát sem találna [az üreges törzsben], nemhogy keményfát. Ugyanígy vagy te, Aggivesszana: amikor vitába szálltál velem, a beszélgetés során, az érvelés során, a faggatás során üresnek, tartalmatlannak, semmitmondónak bizonyultál. [...]

E szavak hallatára a dzsaina Szaccsaka elnémult, zavarba jött, és magába roskadva, görnyedt háttal, lesütött szemmel, lángvörös arccal, szótlánul ült. A némán, zavartan, magába roskadva, görnyedt háttal, lesütött szemmel, lángvörös arccal, szótlánul ülő dzsaina Szaccsaka láttán az egyik liccshavi, Dummukha nevű, így szólt a Magasztoshoz:

- Hasonlat jut az eszembe, Magasztos.

- Mondd a hasonlatot, Dummukha - szólt a Magasztos.

- Olyan ez, uram, mint hogyha egy falu vagy város határában volna egy tó, amelyben egy rák él. Egyszer sok fiú és lány indulna el a faluból vagy városból, és kimennének a tóhoz. Odaérve, fürdőznének a tóban, kihúznák a rákot a vízből, és a partra tennék. Valahányszor a rák kinyújtana egyik lábát vagy ollóját, a fiúk és a lányok mindannyiszor fadarabokkal vagy kövekkel rávernének, összetörnék, összezúznák. Végül a ráknak minden tagját szétvernék, összetörnék, összezúznák, és nem tudna többé visszamászni a tóba, előző lakhelyére. Éppígy a dzsaina Szaccsaka minden akadékoskodását, kötözködését, ellenvetését szétverte, összetörte,

összezúzta a Magasztos, és a dzsaina Szaccsaka nem képes többé a Magasztos elé állni, hogy vitába szálljon vele.

E beszéd hallatán a dzsaina Szaccsaka így szólt a liccshavi Dummukhához:

- Eredj, Dummukha, eredj, Dummukha, nem veled tanácskozom, Gótama úrral tanácskozom. Gótama, feledve legyen minden elmélkedés, amelyet én és a többi közönséges remete és pap fejtegettünk; üres fecsegésnek ítélem. Hogyan követik Gótama úr tanítását tanítványai, akik megszívlelik intelmeit, eltávoztatják kételyeiket, megszabadulnak bizonytalanságuktól, önmagukban van bizodalomuk, nem várnak mástól segedelmet, kitartanak mesterük tanítása mellett?

- Aggivesszana, az én tanítványaim a valóságnak megfelelően, tökéletes bölcsességgel így tekintenek minden testre (~ érzetre, ~ tudatra, ~ adottságokra, ~ megismerésre), múltbelire, jövőbelire, jelenlegire, belsőre vagy külsőre, nagyra vagy kicsire, hitványra vagy nemesre, távolira vagy közelire, egyszóval bármely testre: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”. Így követik tanításaimat tanítványaim, akik megszívlelik intelmeimet, eltávoztatják kételyeiket, megszabadulnak bizonytalanságuktól, önmagukban van bizodalomuk, nem várnak mástól segedelmet, kitartanak mesterük tanítása mellett.

- És hogyan éri el a szentséget egy szerzetes, aki levetkőzte az indulatokat, elérte a tökéletességet, cselekvését befejezte, terhét letette, elnyerte az üdvöt, széttépte a lét kötelékét, és végérvényesen megszabadult?

- Aggivesszana, ha egy szerzetes a valóságnak megfelelően, tökéletes bölcsességgel így tekint minden testre (~ érzetre, ~ tudatra, ~ adottságokra, ~ megismerésre), múltbelire, jövőbelire, jelenlegire, belsőre vagy külsőre, nagyra vagy kicsire, hitványra vagy nemesre, távolira vagy közelire, egyszóval bármely testre: „Ez nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én Énem”, akkor tökéletesen megszabadul. Így éri el a szentséget a szerzetes, aki levetkőzte az indulatokat, elérte a tökéletességet, cselekvését befejezte, terhét letette, elnyerte az üdvöt, széttépte a lét kötelékét, és végérvényesen megszabadult. Az így megszabadult gondolkodású szerzetes három felülmúlhatatlan tökélyre tesz szert: a felismerés tökélyére, az út tökélyére, a megváltás tökélyére. Az így megváltozott szerzetes tiszteli, becsüli, nagyra tartja, hódolattal övezi a Beérkezettet: „A Magasztos megvilágosult (*buddha*), a megvilágosodás tanítására tanít. A Magasztos uralkodik önmagán, az önuralom tanítására tanít. A Magasztos elérte a nyugalom, a nyugalom tanítására tanít. A Magasztos célba jutott, a célbajutás tanítására tanít. A Magasztos elérte a nirvánát, a nirvánába jutás tanítására tanít.”

E beszéd hallatára a dzsaina Szaccsaka így szólt a Magasztoshoz:

- Vakmerő voltam, Gótama, meggondolatlan voltam, amikor azt hittem, hogy vitában szembe szállhatok Gótama úrral. Megvadult elefánttal szembe szálló ember épségben maradhat, de a Gótama úrral szembe szálló ember nem maradhat épségben. Lobogó tűzzel szembe szálló ember épségben maradhat, de a Gótama úrral szembe szálló ember nem maradhat épségben. Halálos mérgű mérgekigyóval szembe szálló ember épségben maradhat, de a Gótama úrral szembe szálló ember nem maradhat épségben. Vakmerő voltam, meggondolatlan voltam, amikor azt hittem, hogy vitában szembe szállhatok Gótama úrral. Fogadja el meghívásomat Gótama úr holnap ebédre a szerzetesek gyülekezetével együtt!

A Magasztos hallgatással fejezte ki beleegyezését.

A dzsaina Szaccsaka a Magasztos beleegyezését elnyerve, a liccshavikhoz fordult:

- Hallgassanak meg a liccshavi urak! Holnapra meghívtam ebédre Gótama remetét a szerzetesek gyülekezetével együtt. Lássatok el azzal, amit illendőnek gondoltok!

A liccshavik az éjszaka elmúltával ötszáz tál főtt ételt küldtek a dzsaina Szaccsakának. Ekkor a dzsaina Szaccsaka feltálalta kertjében a válogatott főtt és sült ételeket, és jelezte az időt a Magasztosnak: „Itt az idő, Gótama; az ebéd tálalva van.” Ekkor a Magasztos a délelőtti időben felöltözött, magára öltötte felsőruháját, fogta alamizsnagyűjtő szilkéjét, és elindult a dzsaina Szaccsaka kertjébe. Odaérve, a szerzetesek gyülekezetével együtt leült a számukra készített ülőhelyekre. Ekkor a dzsaina Szaccsaka a szerzetesek gyülekezetét, élükön Buddhával, válogatott főtt és sült ételekkel vendégelte meg és szolgálta ki saját kezűleg. Amikor a Magasztos befejezte az étkezést, és félretette az ivóedényt, a dzsaina Szaccsaka fogott egy alacsony széket, és leült a Magasztos elé. Előtte ülve, így szólt a Magasztoshoz a dzsaina Szaccsaka:

- Az erényes cselekedet és érdem, ami ebben az adományban van, szolgáljon az adományozók üdvére, Gótama!

- Aggivesszana, ami az adományban irántad való tiszteletből származott, nem mentesen a szenvedélytől, büntől, tévedéstől, az az adományozókra fog szállni. Ami az adományban irántam való tiszteletből származott, mentesen a szenvedélytől, büntől, tévedéstől, az tereád fog szállni.

A LÉTSZOMJ KIOLTÁSA [MN 38.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Ez idő tájt egy Száti nevű szerzetes, egy halász fia, ilyen téves nézeteket táplált:

- Úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy jelenlegi megismeréseink velünk jönnek a lélekvándorlás során, nem változnak.

[...] Amikor a többi szerzetesnek nem sikerült lebeszélni téves nézeteiről Száti szerzetest, a halász fiát, felkeresték a Magasztost. [...]

Ekkor a Magasztos az egyik szerzetest szólította:

- Eredj, szerzetes, hívd ide nevedben Száti szerzetest, a halász fiát: „A Mester hívat, Száti testvér!”

- Igen, uram - válaszolta a szerzetes engedelmesen a Magasztosnak, és felkereste Száti szerzetest. Odaérve, így szólt Száti szerzeteshez:

- A Mester hívat, Száti testvér!

- Rendben van, testvér - felelte a szerzetesnek Száti szerzetes, és felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos így szólította meg az előtte ülő Száti szerzetest:

- Igaz-e, Száti, hogy ilyen téves nézeteket táplálsz. „Úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy jelenlegi megismeréseink velünk jönnek a lélekvándorlás során, nem változnak”?

- Igen, uram, valóban úgy értelmezem a Tant, amelyet a Magasztos hirdet, hogy jelenlegi megismeréseink velünk jönnek a lélekvándorlás során, nem változnak.

- Milyen megismerésre gondolsz, Száti?

- Arra, amely megnyilatkozik és érzel [?], és különböző helyekre kerülve, újra meg újra megtapasztalja jó és rossz tettei jutalmát.

- Balgatag ember, honnét veszed, hogy én ilyen tanítást hirdetek? Nem fejtettem-e ki különböző vonatkozásokban, balgatag ember, hogy a megismerés adott ok következményeként keletkezik, adott ok nélkül nem jön létre megismerés? Te viszont, balgatag ember, értetlenségemben félremagyarázod az én tanításomat, pusztulásba kergeted önmagadat, és sok kárt okozol. Nyomorúságod, szenvedésed fog származni belőle hosszú időre, balgatag ember!

Ekkor a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Mit gondoltok, szerzetesek: nem okozott-e forrongást a rendi fegyelemben ez a Száti szerzetes, a halász fia?

- Hogyan történhetnék ilyesmi, urunk? Semmiképpen sem, urunk!

E szavak hallatára Száti szerzetes némán, magába roskadva, görnyedt háttal, lesütött szemmel, lángvörös arccal, zavartan ült. [...]

Ekkor a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek, amilyen adott ok alapján keletkezik megismerés, arról nevezik el. Ha látás alapján és alak vonatkozásában keletkezik megismerés, látási megismerésnek nevezik. Ha hallás alapján és hang vonatkozásában keletkezik megismerés, hallási megismerésnek nevezik. Ha szaglás alapján és szag vonatkozásában keletkezik megismerés, szaglási megismerésnek nevezik. Ha nyelv alapján és íz vonatkozásában keletkezik megismerés, ízlelési megismerésnek nevezik. Ha test alapján és tapintás vonatkozásában keletkezik megismerés, testi megismerésnek nevezik. Ha gondolkodás alapján és állítások vonatkozásában keletkezik megismerés, gondolkodási megismerésnek nevezik. Ugyanúgy, szerzetesek, mint ahogy a tüzet arról az adott tényezőről nevezik el, amelynek alapján ég. Ha fa alapján ég a tűz, fatűznek nevezik. Ha rózse alapján ég a tűz, rózsetűznek nevezik. Ha széna alapján ég a tűz, szénatűznek nevezik. Ha trágya alapján ég a tűz, trágyatűznek nevezik. Ha polyva alapján ég a tűz, polyvatűznek nevezik. Ha hulladék alapján ég a tűz, hulladéktűznek nevezik. Ugyanígy, szerzetesek, aminek alapján keletkezik megismerés, arról nevezik el. [*Megismételve.*]

Adva van egy élőlény (*vagy*: Ez az élőlény létrejött); világos, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Tehát táplálékból tartja fenn magát; világos, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Tehát a táplálék megszűnése esetén az élőlénynek is meg kell szünnie; világos, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Ez esetleg nem élőlény (*vagy*: Ez az élőlény esetleg nem jött létre); ugyebár az ilyen bizonytalanságból kétség származik, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Így esetleg nem táplálékból tartja fenn magát; ugyebár az ilyen bizonytalanságból kétség származik, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Így a táplálék megszűnésével az élőlénynek esetleg nem kell megszünnie; ugyebár az ilyen bizonytalanságból kétség származik, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Aki a valóságnak megfelelően, világosan felismeri, hogy ez élőlény (*vagy*: hogy ez az élőlény létrejött), annak kétsége eloszlik; ugyebár, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Aki a valóságnak megfelelően, világosan felismeri, hogy tehát táplálékból tartja fenn magát, annak kétsége eloszlik; ugyebár, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Aki a valóságnak megfelelően, világosan felismeri, hogy tehát a táplálék megszűnése esetén az élőlénynek is meg kell szünnie, annak kétsége eloszlik; ugyebár, szerzetesek?

- Igen, urunk.

- Szerzetesek, ugyebár nincs kétségetek afelől, hogy ez élőlény (*vagy*: hogy ez az élőlény létrejött)?

- Nincs, urunk.
- Szerzetesek, ugyebár nincs kétségetek afelől, hogy tehát táplálékból tartja fenn magát?
- Nincs, urunk.
- Szerzetesek, ugyebár nincs kétségetek afelől, hogy tehát a táplálék megszűnése esetén az élőlénynek is meg kell szünnie?
- Nincs, urunk.
- Aki a valóságnak megfelelően, világosan felismeri, hogy ez élőlény (vagy: hogy ez az élőlény létrejött), az helyesen gondolkozik; ugyebár, szerzetesek?
- Igen, urunk.
- Aki a valóságnak megfelelően, világosan felismeri, hogy tehát táplálékból tartja fenn magát, az helyesen gondolkozik; ugyebár, szerzetesek?
- Igen, urunk.
- Aki a valóságnak megfelelően, világosan felismeri, hogy tehát a táplálék megszűnése esetén az élőlénynek is meg kell szünnie, az helyesen gondolkozik; ugyebár, szerzetesek?
- Igen, urunk.
- Nos, szerzetesek, ha ezt a világos, letisztult nézetet elfogadjátok, magatokévá teszitek, elismeritek, követitek, akkor a kinyilatkoztatott Tant tutajhoz hasonlóan tekintitek-e, amely csak átkelésre való, nem megőrzésre?
- Semmiképpen sem, urunk.
- Szerzetesek, ha ezt a világos, letisztult nézetet nem fogadjátok el, nem teszitek magatokévá, nem ismeritek el, nem követitek, akkor a kinyilatkoztatott Tant tutajhoz hasonlóan tekintitek-e, amely csak átkelésre való, nem megőrzésre?
- Igen, urunk.
- Szerzetesek, négyféle táplálék szolgál a megszületett élőlények életben tartására és a megszületendőkre létresegítésére. Mi ez a négy? Durva vagy finom anyagi táplálék, másodsor az érintkezés, harmadszor a gondolkodás, negyedszer a megismerés. Miből fakad, miből támad, miből születik, miből keletkezik ez a négy táplálék? Ez a négy táplálék a létszomjból fakad, a létszomjból támad, a létszomjból születik, a létszomjból keletkezik. Miből fakad, miből támad, miből születik, miből keletkezik a létszomj? A létszomj az érzetektől fakad [...]. Miből fakadnak [...] az érzetek? Az érzetek az érintkezésből fakadnak [...]. Miből fakad [...] az érintkezés? Az érintkezés a hat érzékelési területből fakad [...]. Miből fakad [...] a hat érzékelési terület? A hat érzékelési terület a névből és alakból fakad [...]. Miből fakad [...] a név és alak? A név és alak a megismerésből fakad [...]. Miből fakad [...] a megismerés? A megismerés az adottságokból fakad [...]. Miből fakadnak [...] az adottságok? Az adottságok a tudatlanságból fakadnak [...]. Tehát, szerzetesek, a tudatlanság következményei az adottságok, az adottságok következménye a megismerés, a megismerés következménye a név és alak, a név és alak következménye a hat érzékelési terület, a hat érzékelési terület következménye az érintkezés, az érintkezés következményei az érzetek, az érzetek következménye a létszomj, a létszomj következménye a léthez kapcsolódás, a léthez kapcsolódás következménye a létezés, a létezés következménye a születés, a születés következménye az öregség és halál, bánat, fájdalom, szenvedés, szomorúság, gyötrelm. Így jön létre ez az egész egyetemes szenvedés.

Azt mondtam, hogy az öregség és halál a születés következménye. Nos, szerzetesek, valóban a születés következménye az öregség és halál, vagy nem? Mi a véleményetek erről?

- Urunk, az öregség és halál a születés következménye, ez a véleményünk. Az öregség és halál a születés következménye.

- Azt mondtam, hogy a születés a létezés következménye. Nos, szerzetesek, valóban a létezés következménye a születés? Mi a véleményetek erről?

- Urunk, a születés a létezés következménye, ez a véleményünk. A születés a létezés következménye. [Stb.]

- Jól van, szerzetesek. Tehát, szerzetesek, ti is így mondjátok, én is így mondom: ha ez van, akkor emez is van, ennek a keletkezése magával vonja emennek a keletkezését, azaz a tudatlanság következményei az adottságok [...stb.].

Viszont a tudatlanságnak teljes vágytalanság révén történő megszüntetésével megszűnnek az adottságok, az adottságok megszüntével megszűnik a megismerés, a megismerés megszüntével megszűnik a név és alak, a név és alak megszüntével megszűnik a hat érzékelési terület, a hat érzékelési terület megszüntével megszűnik az érintkezés, az érintkezés megszüntével megszűnnek az érzetek, az érzetek megszüntével megszűnik a létszomj, a létszomj megszüntével megszűnik a léthez kapcsolódás, a léthez kapcsolódás megszüntével megszűnik a létezés, a létezés megszüntével megszűnik a születés, a születés megszüntével megszűnik az öregség és halál, bánat, fájdalom, szenvedés, szomorúság, gyötrellem. Így szűnik meg ez az egész egyetemes szenvedés.

Azt mondtam, hogy a születés megszüntével megszűnik az öregség és halál. Nos, szerzetesek, valóban a születés megszüntével szűnik meg az öregség és halál? Mi a véleményetek erről?

- Urunk, a születés megszüntével megszűnik az öregség és halál, ez a véleményünk. A születés megszüntével megszűnik az öregség és halál.

- Azt mondtam, hogy a létezés megszüntével megszűnik a születés. Nos, szerzetesek, valóban a létezés megszüntével szűnik meg a születés? Mi a véleményetek erről?

- Urunk, a létezés megszüntével megszűnik a születés, ez a véleményünk. A létezés megszüntével megszűnik a születés. [Stb.]

- Jól van, szerzetesek. Tehát, szerzetesek, ti is így mondjátok, én is így mondom: ha ez nincs, akkor emez sincs, ennek a megszünte magával vonja emennek a megszüntét, azaz a tudatlanság megszüntetésével megszűnnek az adottságok [...stb.].

Ezek után, szerzetesek, ha ezt így tudjátok, így tartjátok, visszafordultok-e a múlthoz: „Léteztünk-e mi már régebben, vagy nem léteztünk régebben? Mik voltunk régebben, hogyan léteztünk régebben, miből mivé lettünk régebben?”

- Semmiképpen sem, urunk.

- Szerzetesek, ha ezt így tudjátok, így tartjátok, előre fordultok-e a jövőhöz: „Fogunk-e mi majd létezni a jövőben, vagy nem fogunk létezni a jövőben? Mik leszünk a jövőben, hogyan fogunk létezni a jövőben, miből mivé leszünk a jövőben?”

- Semmiképpen sem, urunk.

- Szerzetesek, ha ezt így tudjátok, így tartjátok, töprengtek-e magatok felől a jelenben: „Létezem-e én, vagy nem létezem? Mi vagyok? Hogyan létezem? Ez a mostani lényem honnét jött, hová fog menni?”

- Semmiképpen sem, urunk.
- Szerzetesek, ha ezt így tudjátok, így tartjátok, fogtok-e így beszélni: „Egy remete mondta ezt nekünk, remeték mondták, mi azonban nem mondjuk ezt”?
- Semmiképpen sem, urunk.
- Szerzetesek, ha ezt így tudjátok, így tartjátok, fogtok-e másik mestert keresni magatoknak?
- Semmiképpen sem, urunk.
- Szerzetesek, ha ezt így tudjátok, így tartjátok, vissza fogtok-e térni a közönséges remeték és papok különböző fogadalmaihoz, hókuszpókuszaihoz, szertartásaihoz, remélve tőlük valamit?
- Semmiképpen sem, urunk.
- Nemdebár, szerzetesek, csak amit magatok megismertetek, magatok beláttatok, magatok felfogtatok, csakis azt valljátok?
- Úgy van, urunk.
- Jól van, szerzetesek. Beavattalak benneteket ebbe a világos, időtlen tanba, amely mindenki előtt nyitva áll, mindenkit szólít, s amelyet a bölcsek maguktól felfognak.

AZ ASSZAPURAI BESZÉD [MN 40.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Anga-földön tartózkodott. Anga-földön van egy Asszapura nevű város. Ennek közelében a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, uram - válaszolták a szerzetesek tisztelettel a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- „Remeték, remeték” - így neveznek benneteket az emberek. És ha tőletek kérdezik: „Kik vagytok?”, ti is ezt valljátok magatokról: „Remeték vagyunk.” S ha így neveznek benneteket, és ti is ezt valljátok magatokról, akkor ehhez kell tartanotok magatokat: „A remeteség egyenes útján fogunk járni, így lesz jogos a név, amellyel neveznek, és az, amit magunkról vallunk. És akik ruha, élelem, fekhely, betegség esetén orvosság adományában részesítenek, azok szolgálatai dús gyümölcsöt fognak teremni, és dicséretükre válnak. Bennünket pedig remeteségbe távozásunk eredményhez és célhoz juttat, nem marad meddő.”

Szerzetesek, mikor nem jár a szerzetes a remeteség egyenes útján? Ha egy szerzetes irigy és nem szabadul meg az irigységtől, rosszindulatú és nem szabadul meg a rosszindulattól, haragos és nem szabadul meg a haragtól, gyűlölködő és nem szabadul meg a gyűlölettől, kétszínű és nem szabadul meg a kétszínűségtől, gonosz és nem szabadul meg a gonoszságtól, ármánykodó és nem szabadul meg az ármánykodástól, önző és nem szabadul meg az önzéstől, álnok és nem szabadul meg az álnokságtól, csalárd és nem szabadul meg a csalárdságtól, bűnös vágyai vannak és nem szabadul meg a bűnös vágyaktól, tévtanokban hisz és nem szabadul meg a tévtanoktól, akkor nem jár a remeteség egyenes útján, mivel nem szabadult meg a remeteséget beszennyező, a remeteséget meggyalázó, a remeteséget bemocskoló, tévútra vezető, alantas tulajdonságoktól, mondom nektek, szerzetesek. Mint ahogy egy élesre fent, kétélű tört, gyilkos fegyvert becsavarnának csuhába, eltakarnák vele, ehhez hasonlítom én az ilyen szerzetes remeteségét.

Szerzetesek, én nem nevezem remetének a csuha viselőjét pusztán azért, mert csuhát hord. Szerzetesek, én nem nevezem remetének a ruhátlanul járó pusztán azért, mert meztelenül jár, [...] a sárosan járó pusztán azért, mert sárosan jár, a vízben állót pusztán azért, mert vízben áll, a fák tövében ülót pusztán azért, mert fák tövében ül, a szabad ég alatt tanyázót pusztán azért, mert szabad ég alatt tanyázik, a mozdulatlanul állót pusztán azért, mert mozdulatlanul áll, a böjtölőt pusztán azért, mert böjtöl, az imaszöveget ismételtet pusztán azért, mert imaszöveget ismételt, a haját varkocsba fonót pusztán azért, mert haját varkocsba fonja.

Ha pusztán a csuha viselése megszabadítaná az irigyet az irigységtől, a rosszindulatút a rosszindulattól [stb.], akkor az újszülöttet a barátok és rokonok csuhába öltöztetnék, csuha viselésére biztatnák: „Jöjj, szerencse fia, öltcs csuhát! Pusztán a csuha viselése megszabadít az irigységtől, ha irigy vagy, a rosszindulattól, ha rosszindulatú vagy [stb.]”. De mivel, szerzetesek, csuhát viselők között is látok nem egy irigyet, rosszindulatút [stb.], ezért nem nevezem remetének a csuha viselőjét pusztán azért, mert csuhát hord. [...]

Szerzetesek, mikor jár a szerzetes a remeteség egyenes útján? Ha egy szerzetes irigy volt és megszabadul az irigységtől, rosszindulatú volt és megszabadul a rosszindulattól, haragos volt és megszabadul a haragtól, gyűlölködő volt és megszabadul a gyűlölettől, kétszínű volt és

megszabadul a kétszínűségtől, gonosz volt és megszabadul a gonoszságtól, ármánykodó volt és megszabadul az ármánykodástól, önző volt és megszabadul az önzéstől, álnok volt és megszabadul az álnokságtól, csalárd volt és megszabadul a csalárdságtól, bűnös vágyai voltak és megszabadul a bűnös vágyaktól, tévtanokban hitt és megszabadul a tévtanoktól, akkor a remeteség egyenes útján jár, mivel megszabadult a remeteséget beszennyező, a remeteséget meggyalázó, a remeteséget bemocskoló, tévútra vezető, alantas tulajdonságoktól, mondom nektek, szerzetesek. Tisztának látja magát, szabadnak látja magát mindezeketől a bűnös, gonosz tulajdonságoktól. Ha tisztának látja magát, szabadnak látja magát mindezeketől a bűnös, gonosz tulajdonságoktól, elégedett lesz, elégedettsége örömet szül, az örvendő lelkűnek teste megnyugszik; ha teste megnyugodott, boldogságot érez, a boldogságban elméje összpontosul. Barátságos érzülettel hatja át az egyik égtájat, majd a másikat, majd a harmadikat, majd a negyediket, felfelé, lefelé, oldalt, minden irányban, az egész világot nagy, eláradó, mérhetetlen, jóindulatú, jó szándékú, barátságos érzülettel hatja át. Részvevő érzülettel hatja át az egyik égtájat, majd a másikat [...*stb.*]. Örvendő érzülettel hatja át az egyik égtájat, majd a másikat [...*stb.*]. Minden iránt közömbös érzülettel hatja át az egyik égtájat, majd a másikat [...*stb.*]. Mint hogyha volna valahol egy tiszta vízű, édes vízű, hús vízű, átlátzó vízű, üde, kies partú lótuszos tó, és odaérkezne keletről egy hőségtől kiszikkadt, hőségtől eltikkadt, fáradt, elepedt, szomjas ember, s a lótuszos tóra rátalálva, szomját csillapítaná, hevét lehűtené; és odaérkezne nyugatról (~ délről, ~ északról, ~ bárhonnét) egy hőségtől kiszikkadt, hőségtől eltikkadt, fáradt, elepedt, szomjas ember, s a lótuszos tóra rátalálva, szomját csillapítaná, hevét lehűtené - ugyanígy, szerzetesek, ha egy nemesi rendből származó ember (~ papi rendből származó ember, ~ közrendből származó ember, ~ szolgák rendjéből származó ember, ~ bármilyen rendből származó ember) otthonából az otthontalanságba távozik, és a Tant és a rendi fegyelmet követve, amelyet a Beérkezett hirdet, magáévá teszi a barátságot, részvétet, örömet, közönyt, akkor eléri a belső nyugalmat, s a belső nyugalom eredményeképpen rálép a remeteség egyenes útjára, mondom nektek, szerzetesek.

És ha egy nemesi rendből (~ papi rendből, ~ közrendből, ~ szolgák rendjéből, ~ bármilyen rendből) származó ember otthonából az otthontalanságba távozva, megsemmisíti az indulatokat, és már ebben az életben megismeri, megvalósítja, eléri gondolatainak és elméjének indulatoktól mentes megváltását, az indulatok megsemmisítése révén igazi remete lesz.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

ÉLETELVEK [MN 45.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt a Magasztos a szerzetesekhez fordult:

- Szerzetesek!

- Hallgatjuk, urunk - válaszolták a szerzetesek tisztelettel a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Szerzetesek, négyféle életelv létezik. Mi ez a négy?

Van olyan életelv, amely a jelenben boldogít, a jövőben szenvedést okoz. Van olyan életelv, amely a jelenben is szenvedéssel jár, a jövőben is szenvedést okoz. Van olyan életelv, amely a jelenben szenvedéssel jár, a jövőben boldogságot okoz. Van olyan életelv, amely a jelenben is boldogít, a jövőben is boldogságot okoz.

Melyik az az életelv, amely a jelenben boldogít, a jövőben szenvedést okoz. Vannak olyan remeték és papok, akik ezt hirdetik, ezt vallják: „Az élvezet nem bűn.” Elmerülnek az élvezetekben, felkötött hajjú apácák társaságában szórakoznak, és így beszélnek: „Ugyan miért mondják azok a tiszteletreméltó remeték és papok, hogy át kell látni az élvezeteken, miért hirdetik a lemondást az élvezetekről, jövődöbeli veszedelmet sejtve az élvezetekben? Hiszen öröm ezt a fiatal, hajlékony, pihés apácát megölelni!” Így beszélnek, és elmerülnek az élvezetekben. Ha elmerültek az élvezetekben, testük pusztulása után, haláluk után mélyre buknak, rossz útra, nyomorúságba, pokolba kerülnek. Ott fájdalmas, keserves, kínos gyötrelmeket szenvednek. Ekkor így szólnak: „Azok a tiszteletreméltó remeték és papok ezért mondják hát, hogy át kell látni az élvezeteken, ezért hirdetik a lemondást az élvezetekről, ezt a jövődöbeli veszedelmet sejtik az élvezetekben! Íme, mi most az élvezetek miatt, az élvezetek következtében fájdalmas, keserves, kínzó gyötrelmeket szenvedünk.”

Olyan ez, szerzetesek, mint hogyha a nyár utolsó hónapjában egy élősdű folyondár megérlelné termését, és magja egy szálafá tövébe hullana. Ekkor a szálafán lakozó szellem aggodalmában, ijedtében rémületbe esik. Azonban a szálafán lakozó szellem barátai és ismerősei, rokonai és hozzátartozói, a liget istenei, az erdei istenségek, a fák istenei, a bokrok, cserjék, füvek istenei összegyűlnek, köréje gyűlnek, és így nyugtatgatják:

- Ne félj, kedvesem! Ne félj, kedvesem! Lehetséges, hogy ezt a folyondármagot egy páva bekapja, vagy egy őz megeszi, vagy erdőtűz elégeti, vagy favágók felszedik, vagy hangyák elviszik, vagy lehet, hogy nem csírázik ki.

Ám a folyondár magját nem kapta be páva, nem ette meg őz, nem égette el erdőtűz, nem szedték fel favágók, nem vitték el hangyák, és kicsírázott. Az esős évszak záporaitól kihajtott, a hajtás megerősödött, fiatal, hajlékony, pihés, lenge folyondár lett belőle, és felkapaszkodott a szálafára. Ekkor a szálafán lakozó szellem így gondolkozott:

- Miért is nyugtatgattak összegyűlve, körém gyűlve kedves barátaim és ismerőseim, rokonaim és hozzátartozóim, a liget istenei, az erdei istenségek, a fák istenei, a bokrok, cserjék, füvek istenei, jövődöbeli veszedelmet sejtve a folyondármagban: „Ne félj, kedvesem! Ne félj, kedvesem! Lehetséges, hogy ezt a folyondármagot egy páva bekapja, vagy egy őz megeszi, vagy erdőtűz elégeti, vagy favágók felszedik, vagy hangyák elviszik, vagy lehet, hogy nem csírázik ki”? Hiszen öröm ezt a fiatal, hajlékony, pihés, lenge folyondárt megölelni!

Az azonban körülfonja a szálafát, körülfonja, és fent elterebélyesedik rajta, elterebélyesedik rajta, és sűrűn behálózza, sűrűn behálózza, és a szálafa hatalmas törzsét kiszikkasztja. Ekkor a szálafán lakozó szellem észbe kap:

- Hát ezért nyugtatgattak összegyűlve, körém gyűlve kedves barátaim és ismerőseim, rokonaim és hozzátartozóim, a liget istenei, az erdei istenségek, a fák istenei, a bokrok, cserjék, füvek istenei, jövődöbeli veszedelmet sejtve a folyondármagban! [...*Stb.*] Íme, én most a folyondármag miatt fájdalmas, keserves, kínzó gyötrelmeket szenvedek!

Ugyanígy vannak azok a remeték és papok, akik ezt hirdetik, ezt vallják: „Az élvezet nem bűn”, és elmerülnek az élvezetekben, felkötött hajú apácák társaságában szórakoznak [...*stb.*]. Erről az ételről mondják, szerzetesek, hogy a jelenben boldogít, a jövőben szenvedést okoz.

Melyik az az étel, amely a jelenben is szenvedéssel jár, a jövőben is szenvedést okoz? Vannak meztelenül járó remeték, akik rendszertelen életet élnek, kezüket nyelvükkel tisztogatják, nem fogadnak el meghívást, marasztalást, adományt, felajánlást, megvendéglést. Nem fogadnak el semmit kettesben étkezőktől, terhes asszonytól, szoptató anyától, férfitől jövő nőtől, vagy onnét, ahol kutya van a közelben, ahol legyenek röpdösnek. Nem esznek halat, húst, nem isznak bort, pálinkát. Egyetlen házba térnek be alamizsnáért, és egy marokkal fogadnak el; két házba térnek be alamizsnáért, és két marokkal fogadnak el; [...] hét házba térnek be alamizsnáért, és hét marokkal fogadnak el. Egyetlen hívő adományaiból élnek, két hívő adományaiból élnek [...] hét hívő adományaiból élnek. Napjában egyszer esznek, másodnaponként esznek, [...] hetednaponként esznek, félhavi böjtölésig menő, szigorú önmegtartóztatást folytatnak. Vadnövényekkel táplálkoznak, kölessel, rizzsel, gabonaszemekkel, szittyóval, növények szárával és nedvével táplálkoznak, szézámmaggal, fűvel, tehéntrágyával, gyökerekkel, bogyókkal, hullott gyümölcscsel táplálkoznak. Kendervászon ruhába öltöznek, darócruhába öltöznek, hullákról lehúzott leplekbe öltöznek, szemétdombról felszedett rongyokba öltöznek, faháncs ruhába öltöznek, antilopbőrbe öltöznek, sásfonattal övezik magukat, hánccsal övezik magukat, fakéreggel övezik magukat, emberhajból szőtt köntöst viselnek, lószőrből szőtt köntöst viselnek, bagolyszárnyat öltenek magukra. Kitépik hajukat és szakállukat a haj- és szakállkitépés szertartása szerint. Mozdulatlanul állnak, lemondanak az ülésről, sarkukon guggolnak a sarkon guggolás szertartása szerint. Töviságyon fekszenek, tüskéken készítenek fekhelyet maguknak, minden este harmadszor is szertartásosan megmerítkeznek vízben. Így különböző módokon tesznek eleget a test gyötrése és sanyargatása szertartásának. Testük pusztulása után, haláluk után mélyre buknak, rossz útra, nyomorúságba, pokolba kerülnek. Erről az ételről mondják, szerzetesek, hogy a jelenben is szenvedéssel jár, a jövőben is szenvedést okoz.

Melyik az az étel, amely a jelenben szenvedéssel jár, a jövőben boldogságot okoz? Vannak olyanok, akik természetüktől fogva vad szenvedélyek rabjai, és szenvedélyük állandó szenvedést és bánatot okoz nekik. Természetüktől fogva vad gyűlölet rabjai, és gyűlöletük állandó szenvedést és bánatot okoz nekik. Természetüktől fogva vad tévelygések rabjai, és tévelygésük állandó szenvedést és bánatot okoz nekik. Ők azonban, bár kínlódva és szenvedve, bár könnyes arccal és jajgatva, de erényes, tiszta, önmegtartóztató életmódot folytatnak. Testük pusztulása után, haláluk után jó útra, égi világba kerülnek. Erről az ételről mondják, szerzetesek, hogy a jelenben szenvedéssel jár, a jövőben boldogságot okoz.

Melyik az az étel, amely a jelenben is boldogít, a jövőben is boldogságot okoz? Vannak olyanok, akik természetüktől fogva mentesek a vad szenvedélyektől, és nem okoz nekik állandó szenvedést és bánatot a szenvedély. Természetüktől fogva mentesek a vad gyűlölettől, és nem okoz nekik állandó szenvedést és bánatot a gyűlölet. Természetüktől fogva mentesek a

vad tévelygésektől, és nem okoz nekik állandó szenvedést és bánatot a tévelygés. Minden vágytól távol, minden bajtól távol, e távolmaradásuk szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület állapotába jutnak. Majd az elmélkedést és gondolkozást feladva, elérik a belső nyugalmat, az elmélkedés és gondolkozás nélküli, feloldódásból fakadó, boldog örömet: a második révület állapotába jutnak. Majd az örömről is lemondva, egykedvűen, az emlékezést és tudatot összpontosítva azt a boldogságot érzik testükben, amelyről az igaz emberek ezt mondják: „Az egykedvűen emlékező boldogan él”: a harmadik révület állapotába jutnak. Majd a boldogságon túljutva és a szenvedésen túljutva, az egykori vidámság és bánat megsemmisítése után elérik a szenvedés nélküli, boldogság nélküli, egykedvű és tiszta emlékezést: a negyedik révület állapotába jutnak. Testük pusztulása után, haláluk után jó útra, égi világba kerülnek. Erről az életelvről mondják, szerzetesek, hogy a jelenben is boldogít, a jövőben is boldogságot okoz.

Íme, szerzetesek, ez a négy életelv létezik.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek örömmel és elégedetten hallgatták a Magasztos szavait.

PÓTALIJA [MN 54.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Anguttarápa-földön tartózkodott. Anguttarápa-földön van egy Ápana nevű város. Egyik reggelen a Magasztos felöltözött, magára öltötte felsőruháját, fogta alamiznagyűjtő szilkéjét, és elindult Ápanába alamizsnáért. Bejárta Ápanát alamizsnáért, majd alamiznagyűjtő útjáról visszatérve, elfogyasztotta az élelmet, és egy közeli erdőségbe indult a nap hátralévő részét eltölteni. Az erdő mélyén leült egy fa tövébe.

Egy Pótaliya nevű házigazda, házias öltözékben, lábán saruval, kezében napernyővel, sétára indult, és sétája során ugyanahhoz az erdőséghez érkezett. Az erdő mélyén a Magasztos tartózkodóhelye felé haladt. Odaérve, üdvözetet váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlő szavak után megállt előtte. A Magasztos így szólt az előtte álló Pótaliya házigazdához:

- Házigazda, találsz itt ülőalkalmatosságokat; ha akarsz, ülj le!

Pótaliya házigazda zokon vette a megszólítást: „Gótama remete házigazdának minősített!” és ingerülten hallgatott.

A Magasztos másodszor is így szólt Pótaliya házigazdához:

- Házigazda, találsz itt ülőalkalmatosságokat; ha akarsz, ülj le! Pótaliya házigazda másodszor is zokon vette a megszólítást: „Gótama remete házigazdának minősített!”, és ingerülten hallgatott.

A Magasztos harmadszor is így szólt Pótaliya házigazdához:

- Házigazda, találsz itt ülőalkalmatosságokat; ha akarsz, ülj le! Pótaliya házigazda ismét zokon vette a megszólítást: „Gótama remete házigazdának minősített!”, és ingerülten válaszolt a Magasztosnak:

- Gótama, méltánytalan tőled, illetlenség tőled, hogy egyszerűen házigazdának minősítesz!

- De hiszen külsőd, megjelenésed, viselkedésed házigazdának bizonyít!

- Igen, de minden foglalatossággal felhagytam, minden tevékenységemet megszüntettem, Gótama!

- Milyen formában hagytál fel minden foglalatossággal, milyen formában szüntetted meg minden tevékenységedet, házigazda?

- Úgy, Gótama, hogy ami vagyonom és jószágom, ezüstöm és aranyam volt, mindent örökösen hagytam fiaimra, nem szólok bele, nem szólok hozzá, élelmen és öltözéken kívül semmit sem igényelek magamnak. Ilyen formában hagytam fel minden foglalatossággal, ilyen formában szüntetted meg minden tevékenységemet, Gótama.

- Házigazda, te másként értelmezed a tevékenység megszüntetését, mint ahogy a tevékenység megszüntetése a nemes szerzetesrendben megvalósul.

- Uram, milyen formában valósul meg a tevékenység megszüntetése a nemes szerzetesrendben? Uram, tanítson meg rá a Magasztos, hogyan valósul meg a tevékenység megszüntetése a nemes szerzetesrendben!

- Nos, házigazda, hallgasd meg, fontold meg jól; elmondom.

- Úgy lesz, uram - válaszolta Pótalija házigazda tisztelettudóan a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Házigazda, nyolc szabály szolgál a nemes szerzetesrendben a tevékenység megszüntetésének megvalósítására. Mi ez a nyolc? Élet kioltásától tartózkodni, így feladni az élet kioltását. Csupán kapott dolgokat elvenni, így feladni a nem kapott dolgok elvevését. Igaz beszédet szólni, így feladni a hazug beszédet. Jóakarátú beszédet szólni, így feladni a rosszakarátú beszédet. Mohóságtól és kapzsiságtól tartózkodni, így feladni a mohóságot és kapzsiságot. Szitkozódástól és civakodástól tartózkodni, így feladni a szitkozódást és civakodást. Haragtól és mérgeledéstől tartózkodni, így feladni a haragot és mérgeledést. Gögtől tartózkodni, így feladni a gőgösséget. Röviden összefoglalva, nem részletezve, ez a nyolc szabály szolgál a nemes szerzetesrendben a tevékenység megszüntetésének megvalósítására, házigazda.

- Uram, könyörületből fejtse ki részletesen a Magasztos ezt a röviden összefoglalt, nem részletezett nyolc szabályt, amelyek a nemes szerzetesrendben a tevékenység megszüntetésének megvalósítására szolgálnak!

- Nos, házigazda, hallgasd meg, fontold meg jól; elmondom.

- Úgy lesz, uram - válaszolta Pótalija házigazda tisztelettudóan a Magasztosnak. A Magasztos így beszélt:

- Azt mondtam, hogy élet kioltásától tartózkodni kell, így kell feladni az élet kioltását. Milyen értelemben mondtam ezt? A nemes tanítvány így gondolkozik: „Én éppen azoknak a kötöttségeknek a feloldására, megszüntetésére törekszem, amely kötöttségek kedvéért életet oltanék. Ha életet oltanék, önmagam is elítélném magamat az élet kioltásáért, és ha mások rájönnének, akik tudnának róla, megvetnének az élet kioltásáért. Testem pusztulása után, halálom után rossz út várna rám az élet kioltásáért. Mert éppen az élet kioltása jelenti a köteléket, ez jelenti az akadályt utamon. És az élet kioltásából származó gyötrelmes, pusztító indulatok nem támadnak fel abban, aki távol tartja magát az élet kioltásától.” Amikor azt mondtam, hogy élet kioltásától tartózkodni kell, így kell feladni az élet kioltását, ebben az értelemben mondtam. [...]

(A felsorolás hétszer megismétlődik.)

- Házigazda, ez az a nyolc szabály, röviden összefoglalva és részletesen kifejtve, amelyek a nemes szerzetesrendben a tevékenység megszüntetésének megvalósítására szolgálnak. Ám ez még nem minden, aminek segítségével a tevékenység teljes megszüntetése teljes egészében megvalósul.

- Uram, minek segítségével valósul meg teljes egészében a nemes szerzetesrendben a tevékenység teljes megszüntetése? Uram, tanítson meg rá a Magasztos, hogyan valósul meg teljes egészében a nemes szerzetesrendben a tevékenység teljes megszüntetése!

- Ha egy kiéhezett, elerőtlenedett kutya megállna egy mészárszék előtt, és egy ügyes kezű mészáros vagy mészároslegény odavetne neki egy lefosztott, lecsupaszított, hústalan, vérfoltos, puszta csontot - mit gondolsz, házigazda: el tudná üzni éhségét és erőtlenességét az a kutya, bármennyig rágódna azon a lefosztott, lecsupaszított, hústalan, vérfoltos, puszta csonton?

- Semmiképpen, uram, hiszen az a puszta csont le van fosztva, le van csupaszítva, hústalan, vérfoltos; hiába vesződne, hiába kínlódna vele akármeddig az a kutya.

- Ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos puszta csonthoz hasonlította az érzéki örömeiket, amelyek sok fájdalmat, sok gyötrelmet okoznak, és túlteng bennük a nyomorúság.” Így látja ezt a valóságnak megfelelően, helyes értelemmel, és túllépve

a sokféleségből fakadó, sokféleségen nyugvó közömbösségen, az egységből fakadó, egységen nyugvó közömbösséget táplálja magában [?], amelyben minden anyagi dologhoz ragaszkodás maradéktalanul megsemmisül.

Ha egy keselyű, vagy ölyv, vagy holló felkap egy darab húst, és felrepül vele, és a többi keselyű, vagy ölyv, vagy holló mind-mind utána repül, cibálja, el akarja venni tőle - mit gondolsz, házigazda: ha az a keselyű, vagy ölyv, vagy holló nem dobja el rögtön a húscsacatot, nem fog-e halált vagy halálos gyötrelmeket szenvedni miatta?

- De igen, uram.

- Ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos húscsacathoz hasonlította az érzéki örömeiket...” [stb.].

Ha egy ember lángoló fücsomóval a kezében széllel szembe halad - mit gondolsz, házigazda: ha az az ember nem dobja el rögtön a lángoló fücsomót, a lángoló fücsomó nem fogja-e vagy a kezét megégetni, vagy a karját megégetni, vagy más testrészét megégetni, és ő nem fog-e halált vagy halálos gyötrelmeket szenvedni miatta?

- De igen, uram.

- Ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos lángoló fücsomóhoz hasonlította az érzéki örömeiket...” [stb.].

Ha egy embermagasságnál mélyebb gödör volna, láng nélkül, füst nélkül izzó parázzsal tele, s arra haladna egy ember, aki élni akar, nem akar meghalni, örülni akar, nem akar kínlódni, és két erős ember két karjánál fogva megragadná, és a parázzsal telt gödör felé vonszolná - mit gondolsz, házigazda: nem kapálózna-e minden erejéből az az ember?

- De igen, uram, mert az az ember tisztában van vele: „Ha beleesem ebbe a parázzsal telt gödörbe, halált vagy halálos gyötrelmeket fogok szenvedni.”

- Ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos parázzsal telt gödörhöz hasonlította az érzéki örömeiket...” [stb.].

Ha egy ember álmában kies kertet lát, kies erdőt lát, kies tájat lát, kies lótuszos tavat lát, és ébredés után nem lát semmit - ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos álmokképhez hasonlította az érzéki örömeiket...” [stb.].

Ha egy ember kölcsönként tárgyakkal, értékes drágaköves gyűrűkkel megrakna egy szekeret, és ezeket a kölcsönként tárgyakat magával vive, elmenne velük a vásárra, az emberek így szólnának, ha látnák: „Haj, ez az ember csakugyan gazdag! A gazdagok így élvezhetik gazdagságukat!” Ám ha a tulajdonosok észrevennék, azonnal visszavennék tőle a sajátjukat. Mit gondolsz, házigazda: nem változnék-e meg ekkor a vélemény arról az emberről?

- De igen, uram, hiszen a tulajdonosok visszavették tőle a sajátjukat.

- Ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos kölcsönként tárgyakkal hasonlította az érzéki örömeiket...” [stb.].

Ha egy falu vagy város közelében sűrű erdő volna, benne egy fa, megrakva érett gyümölcsrel, és egyetlen lehullott gyümölcs sem heverne a fa alatt, és arra járna egy ember, akinek gyümölcsre van szüksége, gyümölcsöt szeretne találni, gyümölcs keresésére indult, és az erdőben járva, meglátná a fát, megrakva érett gyümölcsrel, és ekkor így gondolkoznék: „Ez a fa rakva van érett gyümölcsrel, és egyetlen lehullott gyümölcs sem hever a fa alatt. Tudok fára mászni; legjobb lesz, ha most felmászom a fára, eszem, amennyi belém fér, és a ruhám ölet is teleszedem.” Ezzel felmászna a fára, enne, amennyi belé fér, és a ruhája ölet is teleszedné. De

közben oda vetődnek egy másik ember, akinek szintén gyümölcsre van szüksége, gyümölcsöt szeretne találni, és éles fejszével a vállán gyümölcs keresésére indult, és az erdőben járva, meglátná a fát, megrakva érett gyümölccsel, és ekkor így gondolkoznék: „Ez a fa rakva van érett gyümölccsel, és egyetlen lehullott gyümölcs sem hever a fa alatt. Nem tudok fára mászni; legjobb lesz, ha most gyökerestül kivágom ezt a fát, eszem, amennyi belém fér, és a ruhám öléit is teleszedem.” Ezzel nekilátna, hogy gyökerestül kivágja a fát. Mit gondolsz, házigazda: ha az első ember, aki felmászott a fára, rögtön le nem mászik róla, nem fogja-e kezét törni, vagy lábát törni, vagy más testrészét eltörni, amikor a fa kidől, és nem fog-e halált vagy halálos gyötrelmeket szenvedni miatta?

- De igen, uram.

- Ugyanígy, házigazda, a nemes tanítvány így gondolkozik: „A Magasztos fán termő gyümölcshöz hasonlította az érzéki örömeiket...” [stb.]

Ha a nemes szerzetes elérte a mindenre közönnyel gondolásnak ezt a felülmúlhatatlan tökéletességét, az indulatok megsemmisülnek benne, és az indulatoktól megszabadulva, már ebben az életben megismeri, eléri, megvalósítja gondolkozása felszabadulását, értelme felszabadulását.

Így valósul meg teljes egészében a nemes szerzetesrendben a tevékenység teljes megszüntetése, házigazda. Mi a véleményed, házigazda? Úgy látod, hogy benned is ugyanúgy valósult meg a tevékenység megszüntetése, mint ahogyan a nemes szerzetesrendben valósul meg teljes egészében a tevékenység teljes megszüntetése?

- Hol vagyok én uram attól, ahogyan a nemes szerzetesrendben valósul meg teljes egészében a tevékenység teljes megszüntetése? Távol állok, uram, attól, ahogyan a nemes szerzetesrendben valósul meg teljes egészében a tevékenység teljes megszüntetése. Uram, ezelőtt a más tétéleket tanító, jelentéktelen remetéket jelentőseknek hittem, s jelentéktelen voltuk ellenére jelentős alamizsnával tápláltam őket, jelentéktelen voltuk ellenére jelentőséget tulajdonítottam nekik. A jelentős szerzeteseket viszont jelentékteleneknek hittem, s jelentős voltuk ellenére jelentéktelen alamizsnával tápláltam őket, jelentős voltuk ellenére nem tulajdonítottam nekik jelentőséget. Mostantól fogva viszont a más tétéleket tanító, jelentéktelen remetéket jelentékteleneknek fogom tartani, jelentéktelen voltuknak megfelelően jelentéktelen alamizsnával fogom táplálni őket, jelentéktelen voltuknak megfelelően nem fogok jelentőséget tulajdonítani nekik. A jelentős szerzeteseket viszont jelentőseknek fogom tartani, jelentős voltuknak megfelelően jelentős alamizsnával fogom táplálni őket, jelentős voltuknak megfelelően jelentőséget fogok tulajdonítani nekik.

Pompás, uram! Pompás, uram! Mint hogyha valaki talpra állítaná a megfordítottat, kitakarná a letakartat, útba igazítaná az eltévedtet, mécses tartana a sötétségben, hogy akinek van szeme a látásra, lásson - úgy világosította meg a Tant minden oldalról a Magasztos. Uram, én most a Magasztoshoz folyamodom oltalomért, a Tanhoz és a szerzetesek gyülekezetéhez folyamodom oltalomért. Fogadjon el a Magasztos a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

DZSÍVAKA [MN 55.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Rádzsagahában, Dzsívaka gyermekorvos mangóligetében tartózkodott. Itt Dzsívaka felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost Dzsívaka gyermekorvos:

- Uram, azt hallottam, hogy Gótama remete kedvéért életet oltanak ki, és Gótama remete tudatosan elfogyasztja a kedvéért készített húst. Valóban a Magasztos tanítását idézik, akik azt állítják, hogy Gótama remete kedvéért életet oltanak ki, és Gótama remete tudatosan elfogyasztja a kedvéért készített húst? Nem igaztalanul rágalmazzák-e ezek a Magasztost? A Tannak megfelelően magyarázzák-e a Tant, s nem valami eretnek nézet ütötte-e fel a fejét?

- Dzsívaka, akik ezt mondják: „Gótama remete kedvéért életet oltanak ki, és Gótama remete tudatosan elfogyasztja a kedvéért készített húst”, azok nem az én tanításomat idézik, és igaztalanul, valótlanúsággal rágalmazznak. Én azt tanítom, hogy három esetben nem szabad elfogyasztani a húst: ha látták, hallották, sejtik. Ebben a három esetben nem szabad elfogyasztani a húst, így tanítom. És azt tanítom, hogy három esetben szabad elfogyasztani a húst: ha nem látták, nem hallották, nem sejtik. Ebben a három esetben szabad elfogyasztani a húst, így tanítom.

Előfordul, Dzsívaka, hogy egy szerzetes valamely falu vagy város közelében tartózkodik. Barátságos érzülettel hatja át az egyik égtájat, majd a másik égtájat, majd a harmadikat, majd a negyediket, felfelé, lefelé, oldalt, minden irányban az egész világot nagy, eláradó, mérhetetlen, jóindulatú, jószándékú, barátságos érzülettel hatja át. Felkeresi egy házigazda vagy házigazda fia, és meghívja másnapra ebédre. Ha a szerzetes jónak látja, elfogadja a meghívást. Az éjszaka elmúltával, másnap reggel felöltözik, magára ölti felsőruháját, fogja alamizsnás szilkéjét, elindul a házigazda vagy házigazda fia hajlékába. Odaérve, leül az előkészített ülőhelyre. A házigazda vagy házigazda fia válogatott ételekkel vendégeli meg alamizsnaként. A szerzetes nem gondolkozik így: „Helyes, hogy ez a házigazda vagy házigazda fia válogatott ételekkel vendégel meg alamizsnaként.” Ezt sem gondolja a szerzetes: „Bárcsak ez a házigazda vagy házigazda fia máskor is megvendégelne ugyanilyen válogatott ételekkel alamizsnaként!” Mohóság nélkül, balga falánkság nélkül fogyasztja el az alamizsnaként kapott ételt, a lét nyomorúságára gondolva, és a megváltást tartva eszében. Mi a véleményed, Dzsívaka: a szerzetes ebben az esetben saját megkárosítására törekszik, vagy mások megkárosítására törekszik, vagy mindkettő megkárosítására törekszik?

- Semmiképpen sem, uram.

- Tehát, Dzsívaka, a szerzetes ebben az esetben kifogástalan táplálékkal táplálkozik?

- Úgy van, uram. Hallottam egy mondást: „Brahmá lényéből árad a barátság.” Ezt most a Magasztosról saját szememmel láttam, mert a Magasztos lényéből árad a barátság.

- Dzsívaka, a szenvedélyt, a gyűlöletet, a balgaságot, amiből az ártó szándék születik, ezt a szenvedélyt, ezt a gyűlöletet, ezt a balgaságot a Beérkezett levetközte, gyökerét elmetszette, fátörzsként kidöntötte, megsemmisítette, soha többé nem hajthat ki. Ha erre céloztál szavaiddal, egyetértek veled.

- Igen, uram, éppen erre céloztam szavaimmal. [...]

- Dzsívaka, aki a Beérkezett kedvéért vagy a Beérkezett tanítványai kedvéért életet olt ki, ötszörös súlyos vétket követ el. Először azzal követ el súlyos vétket, hogy szól: „Menjetek, hozzátok ide azt az állatot!” Másodszor azzal követ el súlyos vétket, hogy a remegve, kapálózva vonszolt állat fájdalomtól, kintől szenved. Harmadszor azzal követ el súlyos vétket, hogy szól: „Menjetek, öljétek meg ezt az állatot!” Negyedszer azzal követ el súlyos vétket, hogy az életét veszítő állat fájdalomtól, kintől szenved. Ötödször azzal követ el súlyos vétket, hogy a Beérkezettet vagy a Beérkezett tanítványait nem illő módon fogadja. Ezt az öt súlyos vétket követi el az, aki a Beérkezett kedvéért vagy a Beérkezett tanítványai kedvéért életet olt ki, Dzsívaka.

E szavak hallatára Dzsívaka gyermekorvos így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, csodálatos! Uram, bámulatos! Uram, a szerzetesek valóban feddhetetlen táplálékkal táplálkoznak. [...] Fogadjon el a Magasztos a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

KUTYAUTÁNZÓ [MN 57.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Kólija-földön tartózkodott. Kólija-földön van egy Haliddavasza-na nevű város. Itt a tehénutánzó kólija Punna és a kutyautánzó Szénija meztelen szerzetes felkereste a Magasztost. Odaérve, a tehénutánzó Punna köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A kutyautánzó Szénija meztelen szerzetes viszont üdvözlőt váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlőszavak után kutya módjára összegubbaszkodott, és leheveredett előtte. Előtte ülve, a tehénutánzó kólija Punna így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, ez a Szénija, a kutyautánzó meztelen szerzetes nehéz fogadalmat teljesít, földre dobott ételmaradékkal táplálkozik. Kutyautánzó fogadalmát régóta folytatja, régóta végzi. Halála után mi vár rá, hova kerül?

- Állj meg, Punna, hagyd ezt, ne kérdezz!

Ám a tehénutánzó kólija Punna másodszor is (~ harmadszor is) így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, ez a Szénija, a kutyautánzó meztelen szerzetes, nehéz fogadalmat teljesít, földre dobott ételmaradékkal táplálkozik. Kutyautánzó fogadalmát régóta folytatja, régóta végzi. Halála után mi vár rá, hová kerül?

- Látom, Punna, hiába mondom: „Állj meg, Punna, hagyd ezt, ne kérdezz!” Nos, felvilágosítalak. Előfordul, Punna, hogy valaki kutya fogadalmat teljesít folyamatosan és tökéletesen, kutyaerkölcsöket vesz fel folyamatosan és tökéletesen, kutya módjára gondolkozik folyamatosan és tökéletesen, kutya módjára viselkedik folyamatosan és tökéletesen. Teste pusztulása után, halála után kutyák között születik újjá. Ha pedig így gondolkozik: „Ennek az erényemnek, ennek a fogadalmamnak, ennek az önsanyargatásomnak, ennek az önmegtartóztatásomnak jutalmául isten leszek vagy egy isten kísérője leszek”, akkor helytelenül gondolkozik. Helytelen gondolkozása miatt két út közül az egyiket jövedölöm neki: vagy pokolba, vagy állat méhébe kerül. Így tehát, Punna, ha sikerül teljesítenie kutya fogadalmát, kutyák közé kerül, ha nem sikerül, pokolra jut.

E szavak hallatára Szénija, a kutyautánzó meztelen szerzetes, felzokogott, és könnyekre fakadt. Ekkor a Magasztos így szólt a tehénutánzó kólija Punnához:

- Látod, Punna, hiába mondtam: „Állj meg, Punna, hagyd ezt, ne kérdezz!”

- Uram, nem azért sírok [*szólt Szénija*], mert a Magasztos ezt mondta rólam, hanem mert ezt a kutyautánzó fogadalmat régóta folytatom, régóta végzem. Uram, ez a tehénutánzó kólija Punna tehénutánzó fogadalmát régóta folytatja, régóta végzi. Halála után mi vár rá, hová kerül?

- Állj meg, Szénija, hagyd ezt, ne kérdezz!

Ám Szénija, a kutyautánzó meztelen szerzetes, másodszor is (~ harmadszor is) így szólt a Magasztoshoz:

- Uram, ez a tehénutánzó kólija Punna tehénutánzó fogadalmát régóta folytatja, régóta végzi. Halála után mi vár rá, hová kerül?

- Látom, Szénija, hiába mondom: „Állj meg, Szénija, hagyd ezt, ne kérdezz!” Nos, felvilágosítalak. Előfordul, Szénija, hogy valaki tehénfogadalmat teljesít folyamatosan és tökéletesen, tehénerkölcsoket vesz fel folyamatosan és tökéletesen, tehén módjára gondolkozik folyamatosan és tökéletesen, tehén módjára viselkedik folyamatosan és tökéletesen. Teste pusztulása után, halála után tehenek között születik újjá [stb.]. Ha sikerül teljesítenie tehénfogadalmát, tehenek közé kerül, ha nem sikerül, pokolra jut.

E szavak hallatára a tehénutánzó kólija Punna felzokogott, és könnyekre fakadt. Ekkor a Magasztos így szólt Szénijához, a kutyautánzó meztelen szerzeteshez:

- Látod, Szénija, hiába mondtam: „Állj meg, Szénija, hagyd ezt, ne kérdezz!”

- Uram, nem azért sírok [szólt Punna], mert a Magasztos ezt mondta rólam, hanem mert ezt a tehénutánzó fogadalmat régóta folytatom, régóta végzem. Most bizalommal fordulok a Magasztoshoz: a Magasztos ki tudja fejteni a Tant úgy, hogy felhagyjak ezzel a tehénfogadalmammal, és Szénija, a kutyautánzó meztelen szerzetes, felhagyjon ezzel a kutyafogadalmammal.

- Nos, Punna, hallgasd meg, fontold meg jól; elmondom.

- Úgy lesz, uram - ígérte a Magasztosnak a tehénutánzó kólija Punna.

- Punna, négyféle cselekvést ismertem fel, éltem át és tanítok. Mi ez a négy? Van fekete cselekvés, fekete következménnyel. Van fehér cselekvés, fehér következménnyel. Van fekete-fehér cselekvés, fekete-fehér következménnyel. Van sem fekete, sem fehér cselekvés, fekete és fehér következmény nélkül, a tettek megsemmisítését eredményező cselekvés.

Milyen a fekete következménnyel járó, fekete cselekvés? Előfordul, hogy valaki rossz testi adottságokat halmoz fel magának a jövőre vonatkozólag, rossz beszédbeli adottságokat halmoz fel magának a jövőre vonatkozólag, rossz gondolkozási adottságokat halmoz fel magának a jövőre vonatkozólag. Miután rossz testi adottságokat halmozott fel magának, rossz beszédbeli adottságokat halmozott fel magának, rossz gondolkozási adottságokat halmozott fel magának, rossz világban születik új létre. Miután rossz világban született új létre, ott rossz benyomások érik. A rossz benyomások érintése rossz érzést kelt benne, rendkívül fájdalmasat, mintha pokolbeli lények között volna. Tehát minden lény újjászületése előző léte alapján történik: amit cselekszik, annak megfelelően születik újjá, és újjászületése után annak megfelelő benyomások érik. Ezért mondom, Punna: az élőlények saját tetteik örökösei. - Ezt nevezik fekete következménnyel járó, fekete cselekvésnek.

Milyen a fehér következménnyel járó, fehér cselekvés? Előfordul, hogy valaki jó testi adottságokat halmoz fel magának a jövőre vonatkozólag, jó beszédbeli adottságokat halmoz fel magának a jövőre vonatkozólag, jó gondolkozási adottságokat halmoz fel magának a jövőre vonatkozólag. Miután jó testi adottságokat halmozott fel magának, jó beszédbeli adottságokat halmozott fel magának, jó gondolkozási adottságokat halmozott fel magának, jó világban születik új létre. Miután jó világban született új létre, ott jó benyomások érik. A jó benyomások érintése jó érzést kelt benne, rendkívül kellemeset, mintha fényistenek között volna. Tehát minden lény újjászületése előző léte alapján történik: amit cselekszik, annak megfelelően születik újjá, és újjászületése után annak megfelelő benyomások érik. Ezért mondom, Punna: az élőlények saját tetteik örökösei. - Ezt nevezik fehér következménnyel járó, fehér cselekvésnek.

Milyen a fekete-fehér következménnyel járó, fekete-fehér cselekvés? Előfordul, hogy valaki rossz testi adottságokat is, jó testi adottságokat is felhalmoz magának a jövőre vonatkozólag, rossz beszédbeli adottságokat is, jó beszédbeli adottságokat is felhalmoz magának a jövőre vonatkozólag, rossz gondolkozási adottságokat is, jó gondolkozási adottságokat is felhalmoz

magának a jövőre vonatkozólag. Miután rossz testi adottságokat is, jó testi adottságokat is felhalmozott magának, rossz beszédbeli adottságokat is, jó beszédbeli adottságokat is felhalmozott magának, rossz gondolkozási adottságokat is, jó gondolkozási adottságokat is felhalmozott magának, olyan világban születik új létre, amely rossz is, jó is. Miután olyan világban született új létre, amely rossz is, jó is, ott rossz benyomások is, jó benyomások is érik. A rossz és jó benyomások érintése rossz érzést is, jó érzést is kelt benne, vegyesen fájdalmasat és kellemeset, mintha emberek és hol istenek, hol pokolbeli lények között volna. Tehát minden lény újjászületése előző léte alapján történik: amit cselekszik, annak megfelelően születik újjá, és újjászületése után annak megfelelő benyomások érik. Ezért mondom, Punna: az élőlények saját tetteik örökösei. - Ezt nevezik fekete-fehér következménnyel járó, fekete-fehér cselekvésnek.

Milyen a fekete és fehér következmény nélküli, sem fekete, sem fehér cselekvés, a tettek megsemmisítését eredményező cselekvés? Eltökélttség a fekete következménnyel járó, fekete cselekvésről való lemondásra, eltökélttség a fehér következménnyel járó, fehér cselekvésről való lemondásra, eltökélttség a fekete-fehér következménnyel járó, fekete-fehér cselekvésről való lemondásra - ezt nevezik fekete és fehér következmény nélküli, sem fekete, sem fehér cselekvésnek, a tettek megsemmisítését eredményező cselekvésnek. Ezt a négyféle cselekvést ismertem fel, éltem át, és tanítom, Punna.

E szavak utána a tehénutánzó kólija Punna így szólt a Magasztoshoz:

- Pompás, uram! Pompás, uram! [...] Fogadjon el a Magasztos a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

Szénija viszont, a kutyautánzó meztelen szerzetes, így szólt a Magasztoshoz:

- Pompás, uram! Pompás, uram! [...] Szeretnék a Magasztostól felvételt nyerni a rendbe, szeretnék felavatást nyerni.

- Szénija, ha valaki előzőleg más tantételeket vallott, és most ebbe a szerzetesrendbe kéri felvételét, kéri felavatását, először négy hónapot kell közöttünk töltenie. Négy hónap elteltével szilárd gondolkozású szerzetesek felveszik és felavatják szerzetesnek. Ám ez olykor más-képpen is történhet.

- Uram, ha annak, aki előzőleg más tantételeket vallott, és most ebbe a szerzetesrendbe kéri felvételét, kéri felavatását, először négy hónapot kell eltöltenie, és négy hónap elteltével szilárd gondolkozású szerzetesek felveszik és felavatják szerzetesnek, akkor én először négy évet fogok itt eltölteni; négy év elteltével vegyenek fel és avassanak fel szerzetesnek a szilárd gondolkozású szerzetesek!

Szénija, a kutyautánzó meztelen szerzetes, a Magasztos színe előtt nyerte el a felvételt, a Magasztos színe előtt nyerte el a felavatást. Ezután a tiszteletreméltó Szénija, nem sokkal felavatása után, elvonultan, magányban, buzgón, ernyedetlenül, eltökélten élve életét, hamarosan magától felismerte, átélte, elérte már ebben az életben az önmegtartóztatás legfőbb célját, amelynek kedvéért tisztos családok sarjai otthonukból az otthontalanságba távoznak. Megértette: legyőzte a születést, megvalósította a megtartóztatást, befejezte cselekvését, többé nem kell e világra születnie. Így a tiszteletreméltó Szénija is a szentek sorába került.

ABHAJA KIRÁLYFI
[MN 58.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Rádzsagahában, a Bambusz-erdőben, a Mókus-parkban tartózkodott. Ez idő tájt Abhaja királyfi felkereste a dzsaina Nátaputtát. Odaérve, üdvözölte Nátaputtát, majd leült előtte. A dzsaina Nátaputta így szólította meg az előtte ülő Abhaja királyfit:

- Eredj, királyfi, vond kérdőre Gótama remetét! Akkor jó híred fog elterjedni: „Abhaja királyfi kérdőre vont a Gótama remetét, pedig Gótama remete olyan nagy erejű, olyan hatalmas!”

- Uram, hogy vonhatnám kérdőre Gótama remetét, hiszen olyan nagy erejű, olyan hatalmas?

- Eredj, királyfi, keresd fel Gótama remetét, s odaérve, így szólítsd meg: „Előfordulhat-e, uram, hogy a Beérkezett olyat mondjon, ami másoknak kellemetlen, ami másokat bánt?” Ha Gótama remete így válaszol kérdésedre: „Királyfi, előfordulhat, hogy a Beérkezett olyat mond, ami másoknak kellemetlen, ami másokat bánt”, akkor így folytathatod: „Ebben az esetben mi a különbség közötted, uram, és a közönséges emberek között, hiszen közönséges emberek is mondanak olyat, ami másoknak kellemetlen, ami másokat bánt?” Ha viszont Gótama remete így válaszol kérdésedre: „Királyfi, nem fordulhat elő, hogy a Beérkezett olyat mondjon, ami másoknak kellemetlen, ami másokat bánt”, akkor így folytathatod: „Ebben az esetben miért mondtad Dévadattáról, uram: „Kárhozott Dévadatta, egy világkorig pokolra kerül Dévadatta, menthetetlen Dévadatta”? Ezek a szavaid megharagították Dévadattát, elkésértették Dévadattát.” Ha ezt a kettős élű kérdést teszed fel Gótama remetének, sem felfelé, sem lefelé nem tud kibújni. Mint amikor egy embernek vasbilincset vetnek a nyakába, sem felfelé, sem lefelé nem tud kibújni belőle, ugyanúgy Gótama remete sem tud sem felfelé, sem lefelé kibújni, ha ezt a kettős élű kérdést teszed fel neki.

- Úgy lesz, uram - ígérte meg Abhaja királyfi a dzsaina Nátaputtának, és felállva ültéből, jobb kéz felől megkerülte a dzsaina Nátaputtát, elköszönt tőle, és elindult a Magasztoshoz. Odaérve, üdvözölte a Magasztost, és leült előtte. Miközben előtte ült, felpillantott a napra, és ez a gondolata támadt:

- Ma már nincs idő a Magasztos kérdőre vonására. Majd holnap saját házámban fogom kérdőre vonni a Magasztost - és így szólt a Magasztoshoz:

- Fogadja el meghívásomat a Magasztos holnap ebédre negyedmagával!

A Magasztos hallgatással fejezte ki beleegyezését.

A Magasztos beleegyezését elnyerve, Abhaja királyfi felállt ültéből, jobb kéz felől megkerülte a Magasztost, elköszönt tőle, és távozott. Az éjszaka elmúltával a Magasztos reggel felöltözött, magára öltötte felsőruháját, fogta alamizsnás szilkéjét, és elindult Abhaja királyfi házába. Odaérve, leült az előkészített ülőhelyre. Abhaja királyfi saját kezűleg szolgálta ki és látta el a Magasztost válogatott sült és főtt ételekkel. Amikor a Magasztos befejezte étkezését, Abhaja királyfi fogott egy alacsonyabb széket, és leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost Abhaja királyfi:

- Előfordulhat-e, uram, hogy a Beérkezett olyat mondjon, ami másoknak kellemetlen, ami másokat bánt?

- Semmi körülmények között sem, királyfi.

- Akkor a dzsainák veszítettek, uram.

- Miért mondd, királyfi, hogy akkor a dzsainák veszítettek?

- Uram, felkerestem a dzsaina Nátaputtát. Odaérve, üdvözöltem Nátaputtát, és leültem előtte. Miközben előtte ültem, a dzsaina Nátaputta így szólított meg: „Eredj, királyfi, vond kérdőre Gótama remetét! Akkor jó híred fog elterjedni: „Abhaja királyfi kérdőre vont a Gótama remetét, pedig Gótama remete olyan nagy erejű, olyan hatalmas!”” [Megismételve.]

Eközben Abhaja királyfi egy zsenge kisgyermeket, ártatlan csecsemőt tartott az ölében. Ekkor a Magasztos így szól Abhaja királyfihoz:

- Mi a véleményed, királyfi? Ha ez a kisgyermek a te hanyagságod folytán vagy a dajka hanyagsága folytán egy szilánkot vagy kavicsot venne a szájába, mit tennél vele?

- Elvenném tőle, uram. Ha nem sikerülne megelőzőleg elvennem tőle, bal kezemmel leszoritánám a fejét, és jobb kezem begömbített ujjával még akkor is kivenném a szájából, ha megvérezném vele. Mindezt azért tenném, mert sajnálnám a gyereket.

- Ugyanígy, királyfi: ha a Beérkezett tudja egy kijelentésről, hogy az valótlan, hamis és káros, és másoknak kellemetlen, másokat bánt, akkor azt nem mondja a Beérkezett. Ha a Beérkezett tudja egy kijelentésről, hogy az valóságos, igaz, de káros, és másoknak kellemetlen, másokat bánt, azt sem mondja a Beérkezett. Ha a Beérkezett tudja egy kijelentésről, hogy az valóságos, igaz és hasznos, de másoknak kellemetlen, másokat bánt, akkor a Beérkezett tudja, hogy mikor időszerű annak a kijelentésnek a megtétele. Ha a Beérkezett tudja egy kijelentésről, hogy az valótlan, hamis és káros, de másoknak kellemes, másoknak jólesik, akkor azt nem mondja a Beérkezett. Ha a Beérkezett tudja egy kijelentésről, hogy az valóságos, igaz, de káros, és másoknak kellemes, másoknak jólesik, azt sem mondja a Beérkezett. Ha a Beérkezett tudja egy kijelentésről, hogy az valóságos, igaz és hasznos, és másoknak kellemes, másoknak jólesik, akkor a Beérkezett tudja, hogy mikor időszerű annak a kijelentésnek a megtétele. Mindezt azért teszi a Beérkezett, mert sajnálja az élőlényeket.

- Uram, amikor nagy tudású nemesek vagy nagy tudású papok vagy nagy tudású házigazdák vagy nagy tudású remeték felkeresik a Beérkezettet, kigondolnak egy kérdést, és felteszik a Beérkezettnek, olyankor a Magasztos már előre átgondolja-e: „Akik majd felkeresnek és ezt vagy ezt kérdezik tőlem, azoknak majd ezt válaszolom a kérdésre”, vagy pedig abban a pillanatban jut a Beérkezettnek eszébe a válasz?

- Visszontkérdést teszek fel, királyfi; felelj rá belátásod szerint. Mit gondolsz, királyfi: jól ismered a kocsi minden részét?

- Igen, uram, jól ismerem a kocsi minden részét.

- Akkor mit gondolsz, királyfi? Ha felkeresnének, és megkérdeznék tőled: „Milyen része ez a kocsinak?”, ilyenkor már előre átgondolnád-e: „Akik majd felkeresnek, és ezt vagy ezt kérdezik tőlem, azoknak majd ezt válaszolom a kérdésre”, vagy pedig abban a pillanatban jutna eszedbe a válasz?

- Uram, én gyakorlott kocsihajtó vagyok, és jól ismerem a kocsi minden részét, tisztában vagyok a kocsi minden egyes részével. Abban a pillanatban eszembe fog jutni a válasz.

- Nos, királyfi, ugyanígy, amikor nagy tudású nemesek vagy nagy tudású papok, vagy nagy tudású házigazdák, vagy nagy tudású remeték felkeresik a Beérkezettet, kigondolnak egy kérdést, és felteszik a Beérkezettnek, olyankor abban a pillanatban eszébe jut a Beérkezettnek a válasz azért, mert a Beérkezett jól ismeri a Tan minden részletét, és mivel a Tan minden részletét jól ismeri, abban a pillanatban eszébe jut a válasz.

E szavak hallatára Abhaja királyfi így szólt a Magasztoshoz:

- Pompás, uram! Pompás, uram! Mint hogyha valaki talpra állítaná a megfordítottat [...*stb.*]. Fogadjon el a Magasztos a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

MÁLUNKJÁPUTTA [MN 63.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Ekkor a tiszteletreméltó Málunkjáputtának magános elmélkedése során ilyen kétségei támadtak:

- Vannak olyan tanítások, amelyeket a Magasztos nem fejtett ki, elkerült, mellőzött, mint ezeket: „A világ örökkévaló”, vagy „A világ nem örökkévaló”, vagy „A világ véges”, vagy „A világ végtelen”, vagy „A lélek azonos a testtel”, vagy „Más a lélek és más a test”, vagy „A Beérkezett létezni fog a halál után”, vagy „A Beérkezett nem fog létezni a halál után”, vagy „A Beérkezett létezni is fog, nem is a halál után”, vagy „A Beérkezett sem létezni, sem nem létezni nem fog a halál után”. Mindezt nem fejtette ki nekem a Magasztos, és én nem tartom helyesnek, nem tartom jónak, hogy mindezt nem fejtette ki nekem a Magasztos. Felkeresem a Magasztost, és kérdést intézek hozzá ebben az ügyben. Ha a Magasztos kifejti, hogy a világ örökkévaló, vagy a világ nem örökkévaló, hogy a világ véges, vagy a világ végtelen, hogy a lélek azonos a testtel, vagy más a lélek és más a test, hogy a Beérkezett létezni fog a halál után, vagy a Beérkezett nem fog létezni a halál után, hogy a Beérkezett létezni is fog, nem is a halál után, vagy a Beérkezett sem létezni, sem nem létezni nem fog a halál után, akkor a Magasztosnál maradok szerzetesként. Ha a Magasztos nem fejt ki, hogy a világ örökkévaló, vagy a világ nem örökkévaló [...*stb.*], akkor szakítok tanításai követésével, és visszatérek a világi életbe.

Amikor beesteledett, és a tiszteletreméltó Málunkjáputta befejezte elmélkedését, felállt ültéből, és felkereste a Magasztost. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. Előtte ülve, így szólt a Magasztoshoz a tiszteletreméltó Málunkjáputta:

- Uram, magános elmélkedésem során ilyen kétségeim támadtak: Vannak olyan tanítások, amelyeket a Magasztos nem fejtett ki, elkerült, mellőzött, mint ezeket: „A világ örökkévaló” [...*stb.*]. Ha a Magasztos kifejti, hogy a világ örökkévaló [...*stb.*], akkor a Magasztosnál maradok szerzetesként. Ha a Magasztos nem fejt ki, hogy a világ örökkévaló [...*stb.*], akkor szakítok tanításai követésével, és visszatérek a világi életbe. Ha a Magasztos tudja, hogy a világ örökkévaló, fejtse ki nekem a Magasztos, hogy a világ örökkévaló. Ha a Magasztos tudja, hogy a világ nem örökkévaló, fejtse ki nekem a Magasztos, hogy a világ nem örökkévaló. Ha viszont a Magasztos nem tudja, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló, akkor úgy illik, hogy aki nem tudja és nem látja, mondja meg őszintén: „Nem tudom, nem látom”. [...*stb.*]

- Málunkjáputta! Mondtam-e neked valaha is: „Jöjj, Málunkjáputta, maradj nálam szerzetesként, és én kifejtem neked, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló, hogy a világ végtelen vagy véges, hogy a lélek azonos a testtel, vagy más a lélek és más a test, hogy a Beérkezett létezni fog a halál után, vagy nem fog létezni, hogy a Beérkezett létezni is fog, nem is a halál után, hogy a Beérkezett sem létezni, sem nem létezni nem fog a halál után”?

- Semmiképpen sem, uram.

- Vagy te mondtad-e nekem valaha is: „Uram, a Magasztosnál maradok szerzetesként, de a Magasztos fejtse ki nekem, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló [...*stb.*]”?

- Semmiképpen sem, uram.

- Szóval, Málunkjáputta, én sem mondtam neked: „Jöjj, Málunkjáputta, maradj nálam szerzetesként, és én kifejtem neked, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló [...]”, te sem mondtad nekem: „Uram, a Magasztosnál maradok szerzetesként, de a Magasztos fejtse ki nekem, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló [...]”. Ha pedig ez így van, ki vagy te, önhitt ember, és ki ellen emelsz panaszt? Hiszen, Málunkjáputta, ha valaki így beszélne: „Addig nem maradok a Magasztosnál szerzetesként, amíg a Magasztos ki nem fejt nekem, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló [...]”, annak a Magasztos nem győzné mindezt kifejtetni, mielőtt az illető élete lejárna.

Olyan ez, Málunkjáputta, mint hogyha valakit méreggel vastagon bekent nyílvesző sebezne meg, s barátai és ismerősei, rokonai és hozzátartozói sebekhez értő orvost hívatnának, ő azonban így kezdene beszélni: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, ki volt az az ember, aki meglőtt: nemes volt-e, pap volt-e, közrendű volt-e, szolga volt-e?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, ki volt az az ember, aki meglőtt: mi a neve, milyen nemzetségből származik?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, ki volt az az ember, aki meglőtt: magas, alacsony, vagy középtermetű?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, ki volt az az ember, aki meglőtt: fekete, barna, vagy világos bőrű?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, ki volt az az ember, aki meglőtt: melyik faluban, városban vagy településen lakik?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, milyen volt az az íj, amelyből meglöttek: egyenes vagy görbe?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, miből volt az az íjhúr, amelyről meglöttek: liánból, kákából, ínből, kenderből, háncsból készült-e?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, miből volt az a nyílvesző, amellyel meglöttek: nádból, vagy vesszőből?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, milyen volt a nyílvesző, amellyel meglöttek: keselyűtollal, kócsagtollal, ölyvtollal, pávatollal, kakastollal volt-e feltollazva?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, milyen állat inával volt körütekerve a nyílvesző vége, amellyel meglöttek: ökör, vagy bivaly, vagy őz, vagy majomínnal?” Továbbá így beszélne: „Addig nem engedem ezt a nyilat kihúzni, amíg nem tudom, milyen volt a nyílhegy, amellyel meglöttek: hegyes, vagy éles, vagy horgas, vagy kampós, vagy borjúfog alakú, vagy levél alakú?” Az illető nem győzné mindezt megtudakolni, mielőtt élete lejárna. Ugyanígy, Málunkjáputta, aki így beszélne: „Addig nem maradok a Magasztosnál szerzetesként, amíg a Magasztos ki nem fejt nekem, hogy a világ örökkévaló vagy nem örökkévaló [...]”, annak a Magasztos nem győzne mindent kifejtetni, mielőtt az illető élete lejárna.

„Ha fennáll az a tétel, hogy a világ örökkévaló, akkor van értelme az önmegtartóztatásnak” - ez így nem mondható, Málunkjáputta. „Ha fennáll az a tétel, hogy a világ nem örökkévaló, akkor van értelme az önmegtartóztatásnak” - ez sem mondható így, Málunkjáputta. Akár az a tétel áll fenn, hogy a világ örökkévaló, akár az a tétel áll fenn, hogy a világ nem örökkévaló, egy bizonyos: van születés, van öregség, van halál, van szomorúság, fájdalom, szenvedés, bánat, gyötrelm, és én csak azt hirdetem, hogy mindezeknek már ebben az életben végét lehet vetni.

„Ha fennáll az a tétel, hogy a világ véges (~ hogy a lélek azonos a testtel, ~ a Beérkezett létezni fog a halál után, ~ a Beérkezett létezni is fog, nem is a halál után), akkor van értelme az önmegtartóztatásnak” - ez így nem mondható, Málunkjáputta. „Ha fennáll az a tétel, hogy a világ végtelen (~ hogy más a lélek és más a test, ~ a Beérkezett nem fog létezni a halál után, ~ a Beérkezett sem létezni, sem nem létezni nem fog a halál után), akkor van értelme az önmegtartóztatásnak” - ez sem mondható így, Málunkjáputta. Akár az a tétel áll fenn, hogy a

világ véges, akár az a tétel áll fenn, hogy a világ végtelen [...*stb.*], egy bizonyos: van születés, van öregség, van halál, van szomorúság, fájdalom, szenvedés, bánat, gyötrelm, és én csak azt hirdetem, hogy mindezeknek már ebben az életben végét lehet vetni.

Ezért, Málunkjáputta, ha valamiről nem beszéltem, vegyétek tudomásul, hogy nem fejtettem ki; ha valamiről beszéltem, vegyétek tudomásul, hogy kifejtettem. És miről nem beszéltem, Málunkjáputta? Nem mondtam azt, hogy a világ örökkévaló. Nem mondtam azt, hogy a világ nem örökkévaló. Nem mondtam azt, hogy a világ véges. Nem mondtam azt, hogy a világ végtelen [...*stb.*]. Miért nem beszéltem mindezekről, Málunkjáputta? Azért, mert mindebből nem származik haszon, nem tartozik az önmegtartóztatás lényegéhez, nem vezet lemondáshoz, vágytalansághoz, önuralomhoz, megnyugváshoz, felismeréshez, megvilágosodáshoz, kialváshoz (*nirvánához*); ezért nem beszéltem minderről, Málunkjáputta.

És miről beszéltem, Málunkjáputta? Megmondtam: ez a szenvedés oka. Megmondtam: ez a szenvedés megszüntetése. Megmondtam: ez a szenvedés megszüntetéséhez vezető út. Miért beszéltem mindezekről, Málunkjáputta? Mert mindebből haszon származik, mert elősegíti az önmegtartóztatást, mert lemondáshoz, vágytalansághoz, önuralomhoz, megnyugváshoz, felismeréshez, megvilágosodáshoz, kialváshoz vezet; ezért beszéltem minderről, Málunkjáputta.

Ezért, Málunkjáputta, ha valamiről nem beszéltem, vegyétek tudomásul, hogy nem fejtettem ki; ha valamiről beszéltem, vegyétek tudomásul, hogy kifejtettem.

Így beszélt a Magasztos. A tiszteletreméltó Málunkjáputta örömmel és elégedetten hallgatta a Magasztos szavait.

VACCSHAGOTTA; PÉLDÁZAT A TÚZRÓL [MN 72.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt Vaccshagotta remete felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözlőt váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlő szavak után leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost Vaccshagotta remete:

- Azt az elméletet vallja-e, Gótama úr, hogy a világ örökkévaló, ez az igazság, és minden más nézet téves?

- Nem vallom azt az elméletet, Vaccsha, hogy a világ örökkévaló, ez az igazság, és minden más nézet téves.

- Tehát azt az elméletet vallja Gótama úr, hogy a világ nem örökkévaló, ez az igazság, és minden más nézet téves?

- Nem vallom azt az elméletet, Vaccsha, hogy a világ nem örökkévaló, ez az igazság, és minden más nézet téves.

[*Stb., I. a 63. szuttát.*]

- Vaccsha, az az elmélet, amely szerint a világ örökkévaló (~ nem örökkévaló *stb.*), pusztán tévhitek sűrűsége, tévhitek bozótja, tévhitek szemfényvesztése, tévhitek zűrzavara, tévhitek béklyója, és szenvedéssel, bajjal, kínnal, gyötrellemmel jár, nem vezet lemondáshoz, vágytalansághoz, önuralomhoz, megnyugváshoz, felismeréshez, megvilágosodáshoz, kialakáshoz. Ezt a veszélyt látom benne, és ezért távol tartom magamat mindezeketől az elméletektől.

- Van-e egyáltalán valamilyen elmélete Gótama úrnak?

- Vaccsha, a Beérkezettnek nem szokása, hogy elméleteket állítson fel. Mert a Beérkezett felismerte, mi a test, hogyan jön létre a test, hogyan szűnik meg a test; mik az érzetek, hogyan jönnek létre az érzetek, hogyan szűnnek meg az érzetek: mi a tudat, hogyan jön létre a tudat, hogyan szűnik meg a tudat; mik az adottságok, hogyan jönnek létre az adottságok, hogyan szűnnek meg az adottságok; mi a megismerés, hogyan jön létre a megismerés, hogyan szűnik meg a megismerés. Ennek következtében a Beérkezett minden véleményt, minden feltevést, minden önzést, önösséget, önhittséget feladott, elvetett, legyőzött, elhagyott, visszautasított, eltávoztatott, és ezáltal felszabadult.

- Az ilyen felszabadult elméjű szerzetes hol születik újjá, Gótama?

- Nem lehet azt mondani, hogy újjászületik, Vaccsha.

- Tehát nem születik újjá?

- Nem lehet azt mondani, hogy nem születik újjá.

- Tehát újjászületik is, nem is?

- Nem lehet azt mondani, hogy újjászületik is, nem is.

- Tehát sem újjászületik, sem nem születik újjá?

- Nem lehet azt mondani, hogy sem újjászületik, sem nem születik újjá.

- Gótama, amikor azt kérdeztem, hogy az ilyen felszabadult elméjű szerzetes hol születik újjá, azt válaszoltad, hogy nem lehet azt mondani, hogy újjászületik, Vaccsha. Amikor azt

kérdeztem, hogy ezek szerint nem születik újjá, azt válaszoltad, hogy nem lehet azt mondani, hogy nem születik újjá. Amikor azt kérdeztem, hogy ezek szerint újjászületik is, nem is, azt válaszoltad, hogy nem lehet azt mondani, hogy újjászületik is, nem is. Amikor azt kérdeztem, hogy ezek szerint sem újjászületik, sem nem születik újjá, azt válaszoltad, hogy nem lehet azt mondani, hogy sem újjászületik, sem nem születik újjá. Ezek után tudatlanságba kerültem, ezek után bizonytalanságba kerültem, Gótama, és azt a bizalmat, amely előző beszélgetésünk nyomán kialakult bennem Gótama úr iránt, ilyen körülmények között elveszítettem.

- Vaccsa, elég ebből a tudatlanságból, elég ebből a bizonytalanságból! Vaccsa, ez a Tan mély értelmű, nehezen fogható fel, nehezen sajátítható el, túlhaladja az értelmet, fenséges, bölcs, csak tudósoknak való. Te nem értheted meg, mert más nézeteket vallasz, más felfogást követsz, mást hiszel, más szabályoknak veted alá magadat, más tanítóid vannak. Nos, viszont-kérdést teszek fel, Vaccsa; felelj rá belátásod szerint. Mi a véleményed, Vaccsa: ha tűz égne előttem, tudnád-e: „Itt előttem tűz ég”?

- Ha tűz égne előttem, Gótama, tudnám: „Itt előttem tűz ég.”

- És ha megkérdeznék tőled: mitől ég ez a tűz, amelyik itt ég előttem, mit válaszolnál a kérdésre?

- Ha megkérdeznék tőlem: mitől ég ez a tűz, amelyik itt ég előttem, ezt válaszolnám a kérdésre: „Ez a tűz, amelyik itt ég előttem, attól ég, hogy fűvel és fával táplálják.”

- És ha kialudna előttem a tűz, tudnád-e: „Kialudt előttem a tűz”?

- Ha kialudna előttem a tűz, tudnám: „Kialudt előttem a tűz.”

- És ha megkérdeznék tőled: ez a tűz, amelyik kialudt előttem, melyik égtáj felé távozott, keletre, nyugatra, északra vagy délre, mit válaszolnál a kérdésre?

- Nem lehet rá válaszolni, Gótama. Hiszen a tűz, amely attól égett, hogy fűvel és fával táplálták, annak felemésztése után, ha nem raktak rá újabbakat, táplálék nélkül maradt, és éppen ezért mondjuk róla, hogy kialudt.

- Ugyanígy, Vaccsa, a testet, amellyel a meghatározó a Beérkezettet meghatározhatná, a Beérkezett levetkőzte, gyökerét elmetszette, mint kidöntött fatörzset; megsemmisítette, soha többé létre nem támadhat. A Beérkezett megszabadult a testi vonatkozásoktól; mély, felmérhetetlen, megismerhetetlen, mint a nagy óceán. Nem lehet azt mondani róla, hogy újjászületik; nem lehet azt mondani róla, hogy nem születik újjá; nem lehet azt mondani róla, hogy újjászületik is, nem is; nem lehet azt mondani róla, hogy sem újjászületik, sem nem születik újjá. Az érzeteket (~ értelmet, ~ adottságokat, ~ megismerést), amelyekkel a meghatározó a Beérkezettet meghatározhatná, a Beérkezett levetkőzte, gyökerüket elmetszette, mint kidöntött fatörzset; megsemmisítette őket, soha többé létre nem támadhatnak. A Beérkezett megszabadult az érzetek (~ értelem, ~ adottságok, ~ megismerés) vonatkozásaitól; mély, felmérhetetlen, megismerhetetlen, mint a nagy óceán. Nem lehet azt mondani róla, hogy újjászületik; nem lehet azt mondani róla, hogy nem születik újjá [...*stb.*].

E szavak hallatára Vaccsagotta remete így szólt a Magasztoshoz:

- Gótama, mintha egy falu vagy város határában állna egy nagy szálfafa, és a mulandóság törvénye szerint lefoszlana róla lomb és gally, lefoszlana róla kéreg és hancs, és idő múltán lomb és gally nélkül, kéreg és hancs nélkül, szárazon, tisztán állna a törzs, ugyanúgy lomb és gally nélkül, kéreg és hancs nélkül, szárazon, tisztán áll előttem Gótama úr magyarázata. Pompás, Gótama! Pompás, Gótama! [...] Fogadjon el Gótama úr a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

MÁGANDIJA [MN 75.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Kuru-földön tartózkodott. A Kuru-földi Kammásszadhama nevű városkában, egy Bháradvázsa-nemzetségbeli pap házában, a tűzhely mellé leterített gyékényen feküdt. Egyik reggelen a Magasztos felöltözött, magára öltötte felsőruháját, fogta alamizsnagyűjtő szilkéjét, és elindult Kammásszadhammába alamizsnáért. Bejárta Kammásszadhammát alamizsnáért, majd alamizsnagyűjtő útjáról visszatérve, elfogyasztotta az ételmet, és elvonult egy közeli erdőségbe, a nap hátralévő részét eltölteni. Az erdő mélyén leült egy fa tövébe, hogy ott töltsen a napot.

Eközben Mágandija vándor remete időtöltésül fel-alá sétálgatott, és elvetődött a Bháradvázsa-nemzetségbeli pap házához. A Bháradvázsa-nemzetségbeli pap házában meglátta a tűzhely mellé leterített gyékényt, és megkérdezte a paptól:

- Kinek van ez a gyékény a tűzhely mellé leterítve Bháradvázsa úr házában? Úgy látom, remete fekhelyéül szolgál.

- Mágandija, a Szakja-nemzetségbeli Gótama remete van itt, aki a Szakja-házból remeteségbe vonult. A tiszteletreméltó Gótamát tekintély és hírnév övezi: „Itt van a Magasztos, a szent, a tökéletesen megvilágosult, tudás és helyes élet mintaképe, igaz úton járó, világtudású, az emberi nyáj pásztora, istenek és emberek tanítója, a magasztos Buddha.” Ennek a Gótama úrnak a fekhelye van ide terítve.

- Kellemetlen látványban volt részem, Bháradvázsa, hogy annak a világeszaló Gótama úrnak a fekhelyét kellett látnom.

- Vigyázz, mit beszélsz, Mágandija! Vigyázz, mit beszélsz, Mágandija! Sok tudós nemes, tudós pap, tudós házigazda, tudós remete fogadja el és követi ennek a Gótama úrnak nemes bölcsességét, üdvös tanítását.

- Bháradvázsa, ha szemtől szembe találkoznom azzal a Gótama úrral, a szemébe mondanám: „Gótama remete világeszaló, mert beleüti az orrát a mi tanításainkba.”

- Ha nincs kifogása ellene Mágandija úrnak, beszámolok erről Gótama remetének.

- Felőlem nyugodtan elmondhatja neki, Bháradvázsa úr.

A Magasztos emberfölötti, tiszta, csodálatos hallásával végighallgatta Bháradvázsa pap és Mágandija vándor remete beszélgetését. Estefelé a Magasztos befejezte elmélkedését, felkelt, elindult Bháradvázsa pap házába. Odaérve, leült a leterített gyékényre. Ekkor Bháradvázsa pap a Magasztos elé járult. Elébe érve, köszöntötte a Magasztost, üdvözlő szavakat váltott vele, és leült előtte. A Magasztos így szólította meg az előtte ülő Bháradvázsa papot:

- Bháradvázsa, ennek a gyékénynek kapcsán beszélgettél valamiről Mágandija vándor remetével?

E szavakra Bháradvázsa pap megdöbben, megdermedt, és így felelt a Magasztosnak:

- Éppen erről akartam beszámolni Gótama úrnak, de Gótama úr kivette a számból a szót.

Mielőtt a Magasztos és Bháradvázsa pap párbeszéde tovább folytatódott volna, Mágandija vándor remete, időtöltésül fel-alá sétálgatva, elvetődött a Bháradvázsa-nemzetségbeli pap házához, ahol a Magasztos tartózkodott. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, üdvözlő szavakat váltott vele, és leült előtte.

A Magasztos így szólította meg az előtte ülő Mágandija vándor remetét:

- Mágandija, a szem az alakokban gyönyörködik, az alakoknak örül, az alakokat élvezzi; a Beérkezett a szemet megfékezte, megbilincselte, legyőzte, megkötötte, és megkötésének tanát hirdeti. Erre céloztál, Mágandija, amikor azt mondtad, hogy Gótama remete világcsaló?

- Igen, pontosan erre céloztam, Gótama, amikor azt mondtam, hogy Gótama remete világcsaló, mert beleüti az orrát a mi tanításainkba.

- Mágandija, a fül a hangokban gyönyörködik, a hangoknak örül, a hangokat élvezzi; a Beérkezett a fület megfékezte, megbilincselte, legyőzte, megkötötte, és megkötésének tanát hirdeti. Erre céloztál, Mágandija, amikor azt mondtad, hogy Gótama remete világcsaló?

- Igen, pontosan erre céloztam, Gótama, amikor azt mondtam, hogy Gótama remete világcsaló, mert beleüti az orrát a mi tanításainkba.

- Mágandija, az orr az illatokban gyönyörködik (~ a nyelv az ízekben gyönyörködik, ~ a test a tapintásokban gyönyörködik, ~ az ész a gondolatokban gyönyörködik), az illatoknak [stb.] örül, az illatokat [stb.] élvezzi; a Beérkezett az orrot [stb.] megfékezte, megbilincselte, legyőzte, megkötötte, és megkötésének tanát hirdeti. Erre céloztál, Mágandija, amikor azt mondtad, hogy Gótama remete világcsaló?

- Igen, pontosan erre céloztam, Gótama, amikor azt mondtam, hogy Gótama remete világcsaló, mert beleüti az orrát a mi tanításainkba.

- Mi a véleményed, Mágandija? Tegyük fel, hogy valaki eleinte a szemmel érzékelhető kellemes, örvendetes, kívánatos, szépséges, vonzó, csábító alakokban gyönyörködött, később azonban a valóságnak megfelelően felismerte az alakok keletkezését és elmúlását, gyönyörét és nyomorúságát, és a menekvést tőlük, és ezután az alakok vágya kialudt benne, alakokért lángolása kihamvadt, szomszédja lecsillapult, belső nyugalomát elérte. Nos, Mágandija, találsz-e valami kivétlnivalót az ilyen emberben?

- Egyáltalán semmit, Gótama.

- És mi a véleményed, Mágandija? Tegyük fel, hogy valaki eleinte a füllel érzékelhető hangokban (~ orral érzékelhető illatokban, ~ nyelvvel érzékelhető ízekben, ~ testtel érzékelhető tapintásokban, ~ ésszel érzékelhető gondolatokban) gyönyörködött, később azonban a valóságnak megfelelően felismerte a hangok [stb.] keletkezését és elmúlását, gyönyörét és nyomorúságát, és a menekvést tőlük, és ezután a hangok vágya kialudt benne, hangokért lángolása kihamvadt, szomszédja lecsillapult, belső nyugalomát elérte. Nos, Mágandija, találsz-e valami kivétlnivalót az ilyen emberben?

- Egyáltalán semmit, Gótama.

- Márpedig, Mágandija, eleinte én is otthonomban laktam, az öt érzékszerv minden örömét élveztem, a szemmel érzékelhető kellemes, örvendetes, kívánatos, szépséges, vonzó, csábító alakokban (~ hangokban, ~ illatokban, ~ ízekben, ~ tapintásokban, ~ gondolatokban) gyönyörködtem. Három palotám volt, egy őszi, egy téli, egy nyári. A négy őszi hónapot az őszi palotában töltöttem, énekesnők társaságában, és ki sem léptem a palotából. Később azonban a valóságnak megfelelően felismertem az örömök keletkezését és elmúlását, gyönyörét és nyomorúságát, és a menekvést tőlük, és ezután az örömök vágya kialudt bennem, örömökért

lángolásom kihamvadt, szomjam lecsillapult, a belső nyugalmat elértem. Látom a többi élőlényt, amelyek az érzéki örömkön csüggenek, érzéki örömkön szomja emészti őket, érzéki örömkön lázától sorvadnak, érzéki örömkön rabjai, és nem irigylem érte őket, nem találok ezekben gyönyörűséget. Miért? Mert én azt a boldogságot élvezem, amely az érzéki örömkön túlemelkedve, káros kívánságokon túlemelkedve, az égi gyönyörűségeket is felülmúlja. Ezért az alsóbbrendűt nem irigylem, nem találok benne gyönyörűséget.

Úgy van ez, Mágandija, mint hogyha volna egy gazdag, jómódú, vagyonos házigazda vagy házigazda fia, aki az öt érzékszerv minden örömét élvezzi, a szemmel érzékelhető kellemes, örvendetes, kívánatos, szépséges, vonzó, csábító alakokban (~ hangokban, ~ illatokban, ~ ízekben, ~ tapintásokban, ~ gondolatokban) gyönyörködik. Testével igaz életet él, beszédével igaz életet él, gondolataival igaz életet él, és teste pusztulása után, halála után jó útra jut, az égi világba kerül, a harminchárom isten közé. Ott az égi kéjkertben, égi örömlányok társaságában az öt érzékszerv minden örömét élvezzi. Onnét megpillant egy házigazdát vagy házigazda fiát, aki az öt érzékszerv minden örömét élvezzi. Mit gondolsz, Mágandija: az az istenfiú ott az égi kéjkertben, égi örömlányok társaságában, az öt érzékszerv minden égi örömét élvezve, megirigyli-e az öt érzékszerv földi örömeit, amelyet az a házigazda vagy házigazda fia élvez? Vissza akar-e térni az emberi gyönyörűségekhez?

- Semmiképpen sem, Gótama, hiszen az égi gyönyörűségek fölülmúlják, túlhaladják a földi gyönyörűségeket.

- Ugyanígy vagyok én is, Mágandija. Eleinte én is otthonomban laktam, az öt érzékszerv minden örömét élveztem [...]. Később azonban a valóságnak megfelelően felismertem az örömkön keletkezését és elmúlását, gyönyörét és nyomorúságát, és a menekvést tőlük, és ezután az örömkön vágya kialudt bennem, [...] nem találok benne gyönyörűséget.

Úgy van ez, Mágandija, mint hogyha volna egy leprás, akinek testét fekélyek borítják, tagjai elgennyedtek, férgek rágják, körmével véresre vakarja sebeit, és parázssal telt gödör mellett próbálja szikkasztani testét. Barátai és ismerősei, rokonai és hozzátartozói tapasztalt orvost hívatnának, és az a tapasztalt orvos gyógyszert készítene neki. Ő a gyógyszer segítségével megszabadulna a leprától, meggyógyulna, egészséges lenne, magához térne, talpra állna, kedve szerint mehetne bárhova. Megpillantana egy másik leprást, akinek testét fekélyek borítják, tagjai elgennyedtek, férgek rágják, körmével véresre vakarja sebeit, és parázssal telt gödör mellett próbálja szikkasztani testét. Mit gondolsz, Mágandija: irigyelné-e az első ember attól a leprástól a parázssal telt gödröt, vagy az orvossággal történő kezelést?

- Semmiképpen sem, Gótama, mert orvosságra csak addig van szükség, amíg a betegség fennáll; ha a betegség elmúlik, nincs szükség orvosságra.

- Ugyanígy vagyok én is, Mágandija. Eleinte én is otthonomban laktam, az öt érzékszerv minden örömét élveztem, [...] később azonban az örömkön vágya kialudt bennem, [...] nem találok benne gyönyörűséget.

Úgy van ez, Mágandija, mint hogyha volna egy leprás, akinek testét fekélyek borítják, [...] és gyógyszer segítségével megszabadulna a leprától, meggyógyulna, egészséges lenne, magához térne, talpra állna, kedve szerint mehetne bárhova. Ekkor két erős férfi kétfelől karjánál fogva megragadná, és a parázssal telt gödör mellé hurcolná. Mit gondolsz, Mágandija: nem próbálná-e ez az ember minden erővel kitépni magát kezeik közül?

- De igen, Gótama, mert annak a tűznek az érintése igen fájdalmas, perzselő, égető.

- Mit gondolsz, Mágandija: annak a tűznek az érintése csak most lett igen fájdalmas, perzselő, égető, vagy már előzőleg is igen fájdalmas, perzselő, égető volt annak a tűznek az érintése?

- Annak a tűznek az érintése most is igen fájdalmas, perzselő, égető, és előzőleg is igen fájdalmas, perzselő, égető volt annak a tűznek az érintése, Gótama. Ám annak a leprásnak testét fekélyek borították, tagjai elgennyedtek, férgek rágták, körmével véresre vakarta sebeit, ezért elveszítette ítélőképességét, és az volt a téveszméje, hogy a kínzó tűz jólesik.

- Ugyanígy, Mágandija, az érzéki örömök a múltban is igen fájdalmasak, perzselők, égetők voltak, a jövőben is igen fájdalmasak, perzselők, égetők lesznek, a jelenben is igen fájdalmasak, perzselők, égetők az érzéki örömök. Mégis az élők az érzéki örömökön csüggenek, érzéki örömök szomja emészti őket, érzéki örömök lázától sorvadnak, ezért elveszítik ítélőképességüket, és az a téveszméjük, hogy a kínzó érzéki örömök jólesnek.

Úgy van ez, Mágandija, mint hogyha volna egy leprás, akinek testét fekélyek borítják, tagjai elgennyedtek, férgek rágják, körmével véresre vakarja sebeit, és parázssal telt gödör mellett próbálja szikkasztani testét. De minél inkább próbálja parázssal telt gödör mellett szikkasztani testét a leprás, akinek testét fekélyek borítják, [...] annál jobban elmérgesednek, elgennyednek, bűzhödnek sebei. Mégis bizonyos élvezetet, enyhülést talál abban, hogy viszkető sebeit vakarja. Ugyanígy vannak az élők, akik érzéki örömökön csüggenek, érzéki örömök szomja emészti őket, érzéki örömök lázától sorvadnak, és az érzéki örömök rabjai. De minél inkább rabul esnek az érzéki örömöknek az élők, akik érzéki örömökön csüggenek, érzéki örömök szomja emészti őket, érzéki örömök lázától sorvadnak, annál jobban fokozódik bennük az érzéki örömök szomja, annál jobban sorvadnak az érzéki örömök lázától. Mégis bizonyos élvezetet, enyhülést találnak abban, hogy az öt érzékszerv örömeit élvezik.

Mi a véleményed, Mágandija? Láttál-e már olyan királyt vagy főminisztert, vagy hallottál-e olyanról, aki az öt érzékszerv minden örömét élvezzi, és anélkül, hogy az örömök vágya kialudt volna benne, anélkül, hogy örömökért lángholása kihamvadt volna, szomja mégis lecsillapult volna, vagy valaha lecsillapulna, a belső nyugalmat elérte volna, vagy valaha elérné?

- Semmiképpen sem, Gótama.

- Valóban, Mágandija; én sem láttam olyan királyt vagy főminisztert, én sem hallottam olyanról [...]. Viszont mindazok a remeték és papok, akiknek szomja lecsillapult vagy le fog csillapulni, akik a belső nyugalmat elérték vagy el fogják érni, azok mindannyian a valóságnak megfelelően felismerték az örömök keletkezését és elmúlását, gyönyörét és nyomorúságát, és a menekvést tőlük, és ezután az örömök vágya kialudt bennük, örömökért lángholásuk kihamvadt, szomjuk lecsillapult, a belső nyugalmat elérték vagy el fogják érni.

Ekkor a Magasztos ezt a kinyilatkoztatást tette:

Az egészség a legfőbb kincs, a kialvás a fő öröm,
nyolcágú út a legszentebb, az örök üdvhöz ez vezet.

E szavak hallatára Mágandija vándor remete így szólt a Magasztoshoz:

- Csodálatos, Gótama, bámulatos, Gótama, milyen találó Gótama úr mondása:

Az egészség a legfőbb kincs, a kialvás a fő öröm. Én is hallottam, Gótama, hogy régi idők zarándokai és tanítómesterei ezt hirdették:

Az egészség a legfőbb kincs, a kialvás a fő öröm. Ezzel megegyezik Gótama úr mondása.

- Mágandija, amikor hallottad, hogy régi idők zarándokai és tanítómesterei ezt hirdették:

Az egészség a legfőbb kincs, a kialvás a fő öröm, milyen egészségről, milyen kialvásról volt szó?

E szavak hallatára Mágandija vándor remete végigsimította testét kezével.

- Itt van az egészség, Gótama, itt van a kialvás. Jelenleg egészséges vagyok, jól érzem magamat, elcsitul minden bajom.

- Úgy van ez, Mágandija, mint hogyha volna egy vakon született ember, aki nem látja a fekete és fehér tárgyakat, nem látja a kék tárgyakat, nem látja a sárga tárgyakat, nem látja a vörös tárgyakat, nem látja a rózsaszín tárgyakat, nem látja a simát és az egyenetlent, nem látja a csillagokat, nem látja a holdat és napot. Egyszer hallaná, amikor egy látó ember így beszél: „Mindenkihez illik a szép, fehér, folttalan, tiszta ruha.” Elindulna fehér ruhát keresni. Egy másik ember becsapná egy olajos, kormos, ócska köntössel: „Tessék, kedves barátom, itt van egy szép, fehér, folttalan, tiszta ruha.” Átvinné, felölténé, örömeiben elégedetten jelentené ki: „Mindenkihez illik a szép, fehér, folttalan, tiszta ruha.” Mit gondolsz, Mágandija: az a vakon született ember tudatosan és látva is átvinné és felölténé azt az olajos, kormos, ócska köntöst, és örömeiben elégedetten jelentené ki: „Mindenkihez illik a szép, fehér, folttalan, tiszta ruha”, vagy csak azért, mert hisz a látónak?

- Természetes, Gótama, hogy a vakon született ember csak azért venné át és ölténé fel azt az olajos, kormos, ócska köntöst, és azért jelentené ki örömeiben elégedetten: „Mindenkinek jól áll a szép, fehér, folttalan, tiszta ruha”, mert nem tudja, nem látja, milyen, és hisz a látónak.

- Ugyanígy, Mágandija, a más nézeteket valló zarándokok vakok, világtalanok. Nem tudják, mi az egészség, nem látják, mi a kialvás, közben mégis ezt a verset mondják:

Az egészség a legfőbb kincs, a kialvás a fő öröm.

A tökéletesen megvilágosult régi szentek viszont így mondták ezt a verset:

Az egészség a legfőbb kincs, a kialvás a fő öröm,
nyolcágú út a legszentebb, az örök üdvhöz ez vezet.

Ez a mondás azóta szállóigévé vált a köznép soraiban is. Ezt a testet viszont, Mágandija, betegség gyötri, fekélyek gyötrik, sebek gyötrik, kínok gyötrik, bajok gyötrik, és te mégis így beszélsz erről a betegség gyötörte, fekélyek gyötörte, sebek gyötörte, kínok gyötörte, bajok gyötörte testről: „Itt van az egészség, Gótama, itt van a kialvás.” Mágandija, te nem rendelkezel a nemes látással, hogy a nemes látás segítségével megtudhassad, mi az egészség, megláthassad, mi a kialvás.

- Éppen ezért fordulok bizalommal Gótama úrhoz: Gótama úr ki tudja nekem fejteni a Tant úgy, hogy megtudjam, mi az egészség, meglássam, mi a kialvás.

- Úgy van ez, Mágandija, mintha volna egy vakon született ember, [...] és barátai és ismerősei, rokonai és hozzátartozói tapasztalt orvost hívatnának, a tapasztalt orvos gyógyszert készítené neki, ő próbát tenne a gyógyszerrel, de látása nem jönne meg, látása nem tisztulna ki. Mit gondolsz, Mágandija: ugyebár csak baj háramlana belőle az orvosra, fölösleges fáradtság háramlana belőle az orvosra?

- Kétségtelenül, Gótama.

- Ugyanígy, Mágandija, ha kifejteném neked a Tant: ez az egészség, ez a kialvás, te viszont nem értenéd meg, mi az egészség, nem látnád, mi a kialvás, csak baj háramlana belőle rám, csak fölösleges fáradtság háramlana belőle rám.

- Éppen ezért fordulok bizalommal Gótama úrhoz: Gótama úr ki tudja nekem fejteni a Tant úgy, hogy megtudjam, mi az egészség, meglássam, mi a kialvás.

- Úgy van ez, Mágandija, mintha volna egy vakon született ember, [...] és egy másik ember becsapná egy olajos, kormos, ócska köntössel, [...] de barátai és ismerősei, rokonai és hozzátartozói tapasztalt orvost hívatnának, a tapasztalt orvos gyógyszert készítené, hánytatót, hashajtót, szemcsöppeket, kenőcsöt, orrtisztító olajat adna neki. Ő próbát tenne a gyógyszerrel, és látása megjönne, látása kitisztulna. Amint látása kitisztulna, elmenne a kedve attól az olajos, kormos, ócska köntöstől, és azt a másik embert ellenségének tekintené, rosszakarójának tekintené, sőt legszívesebben elpusztítaná: „Ej, ez az ember hosszú ideig rászedett, megcsalt, becsapott ezzel az olajos, kormos, ócska köntössel, mondván: „Tessék, kedves barátom, itt van egy szép, fehér, folttalan, tiszta ruha!” Ugyanígy, Mágandija, ha kifejteném neked a Tant: ez az egészség, ez a kialvás, és te megértenéd, mi az egészség, meglátnád, mi a kialvás, akkor mihelyt látásod kitisztulna, elmenne a kedved a léthez ragaszkodás” öt elemétől, és így gondolkoznál: „Ej, ez az emberi elme hosszú ideig rászedett, megcsalt, becsapott, mert ragaszkodás rabjaként ragaszkodtam a testhez, ragaszkodás rabjaként ragaszkodtam az érzetekhez, ragaszkodás rabjaként ragaszkodtam a tudathoz, ragaszkodás rabjaként ragaszkodtam az adottságokhoz, ragaszkodás rabjaként ragaszkodtam a megismeréshez. Ragaszkodásom következménye lett a létezés, a létezés következménye lett a születés, a születés következménye lett az öregség és halál, bánat, fájdalom, szenvedés, szomorúság, gyötrem. Így jött létre ez az egész egyetemes szenvedés.”

- Éppen ezért fordulok bizalommal Gótama úrhoz: Gótama úr ki tudja nekem fejteni a Tant úgy, hogy látó szemmel keljek fel ültő helyemről!

- Akkor csatlakozzál igaz emberekhez, Mágandija! Ha igaz emberekhez csatlakozol, az igaz Tant fogod hallani tőlük. Ha az igaz Tant hallod, az igaz Tan szerint fogsz élni. Ha az igaz Tan szerint élsz, magadtól megérted, magadtól meglátod: mindez betegség, fekély, seb, ám a betegség, fekély, seb maradéktalanul megszüntethető. A ragaszkodás megszüntével megszűnik a létezés, a létezés megszüntével megszűnik a születés, a születés megszüntével megszűnik az öregség és halál, bánat, fájdalom, szenvedés, szomorúság, gyötrem. Így szűnik meg számomra ez az egész egyetemes szenvedés.

E szavak hallatára Mágandija vándor remete így szólt a Magasztoshoz:

- Pompás, Gótama! Pompás, Gótama! Mint hogyha valaki talpra állítaná a megfordítottat, kitakarná a letakartat, útba igazítaná az eltévedtet, mécesest tartana a sötétségben, hogy akinek van szeme a látásra, lásson - úgy világosította meg a Tant minden oldalról Gótama úr. Én most Gótama úrhoz folyamodom oltalomért, a Tanhoz és a szerzetesek gyülekezetéhez folyamodom oltalomért. Szeretnék Gótama úrtól felvételt nyerni a rendbe, szeretnék felavatást nyerni. [...]

Így a tiszteletreméltó Mágandija is a szentek sorába került.

SZAKULUDÁJI [MN 77.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Rádzsagaha mellett, a Bambusz-ligetben, a Mókus-parkban tartózkodott. Ez idő tájt számos nagy híré, nagynevű vándor remete gyűlt össze a Páva-parkban, a Remete-kertben, többek között Anugára, Varadhara, Szakuludáji, és egyéb nagy híré, nagynevű vándor remeték. A Magasztos pedig egyik reggelen felöltözött, magára öltötte felsőruháját, fogta alamizsnagyűjtő szilkéjét, és elindult Rádzsagahába alamizsnáért. Közben azonban a Magasztosnak ez a gondolata támadt:

- Túlságosan korán van még Rádzsagahába indulni alamizsnáért. Inkább felkeresem Szakuludájit, a vándor remetét a Páva-parkban, a Remete-kertben.

Ezzel a Magasztos elindult a Páva-park felé, a Remete-kertbe.

Ezalatt Szakuludáji vándor remete nagyszámú, zajongó remete körében ült, akik nagy zsvaj, hangos zsvaj közepette mindenféle alacsonyrendű dologról fecsegték, például királyokról, rablókról, miniszterekről, hadvezérekéről, veszedelmekről, háborúkról, ételekről, italokról, ruhákról, fekhelyekről, virágfüzérekéről, illatszerekről, rokonságról, szekerekről, falvakról, telepekről, városokról, országokról, nőkről, úti történetekről, kút melletti pletykákról, kísértetekről, mindenféle szórakoztató esetről, tengeri kalandokról, hol volt, hol nem volt mesékről. Szakuludáji, a vándor remete, messziről észrevette a közeledő Magasztost, s mikor észrevette, csitítani kezdte a körülötte ülőket:

- Kedves uraim, maradjanak csendben, ne zajongjanak! Errefelé tart Gótama remete, és a tiszteletreméltó Gótama remete a csendet szereti, a csendet javallja. Talán a csendben ülő gyülekezet láttán kedve támad idejönni hozzánk.

Erre a vándor remeték elhallgattak. Ekkor a Magasztos Szakuludáji remete felé vette lépteit. Szakuludáji remete megszólította a Magasztost:

- Lépjen körünkbe a Magasztos! Köszöntjük a Magasztost! Régóta nem járt erre a Magasztos szokásos körútja során. Foglaljon helyet a Magasztos; uraságodnak készítettük elő ezt az ülőhelyet.

A Magasztos leült a felajánlott ülőhelyre, Szakuludáji remete pedig fogott egy alacsonyabb ülőalkalmatosságot, és leült előtte. A Magasztos így szólította meg az előtte ülő Szakuludáji remetét:

- Milyen kérdés megbeszélésére gyűltetek jelenleg össze, Szakuludáji? Miről beszélgettetek, amikor félbeszakítottátok?

- Uram, hagyjuk azt a kérdést, amelynek megbeszélésére jelenleg összegyűltünk! Azt a kérdést később is bármikor könnyűszerrel meghallhatja a Magasztos. Viszont egyszer régebben, más alkalommal, különböző felekezetekhez tartozó remeték és papok verődtek össze, gyűltek össze a gyűlésteremben, és a következő kérdésről indult beszélgetés:

- Valóban nyeresége Anga és Magadha országnak, valóban szerencséje Anga és Magadha országnak, hogy ismert nevű, nagy híré, gázlóműtató, sok ember figyelmét magukra vonó remeték és szerzetesek, akiknek sok hívük, sok követőjük, sok tanítványuk van, itt gyűltek össze Rádzsagahában, hogy itt töltsék az esős évszakot. Itt van például Púrana Kasszapa, ismert nevű, nagy híré, gázlóműtató, sok ember figyelmét magára vonó remete, akinek sok

híve, sok követője, sok tanítványa van, és ő is Rádzsagahában tölti az esős évszakot. Itt van például Makkhali Gószála, [...] Adzsita Készakambali, [...] Pakudha Kaccsájana, [...] Szandzsaja Bélatthiputta, [...] Nigantha Nátaputta, [...] és Gótama remete. Ezek közül az ismert nevű, nagy hírű, gázlómutató, sok ember figyelmét magukra vonó remeték és papok közül, akiknek sok hívük, sok követőjük, sok tanítványuk van, melyiket tisztelik legjobban tanítványai, melyiket becsülik, értékelik legtöbbször, melyiket tartják legnagyobbra, és hogyan tartanak ki mellettük tiszteletük, megbecsülésük jeléül?

Ekkor egyesek így beszéltek:

- Itt van ez a Púrana Kasszapa, ismert nevű, nagy hírű, gázlómutató, sok ember figyelmét magára vonó remete, akinek sok híve, sok követője, sok tanítványa van, tanítványai mégsem tisztelik, becsülik, értékelik, tartják nagyra, és nem tartanak ki Púrana Kasszapa mellett tiszteletük, megbecsülésük jeléül. Egy alkalommal Púrana Kasszapa több száz főből álló hallgatóság előtt fejtette ki tanításait. Ekkor Púrana Kasszapa egyik tanítványa közbekiáltott:

- Ne Púrana Kasszapához forduljanak kegyetek ezzel a kérdéssel! Ő nem ért hozzá; mi értünk hozzá. Forduljanak hozzánk kegyetek ezzel a kérdéssel, mi elmagyarázzuk kegyeteknek.

Púrana Kasszapa ég felé tárt karral jajveszékelt, de nem bírta velük:

- Csillapodjanak kegyetek, ne szóljanak közbe kegyetek! Nem kegyeteket kérdezték, engem kérdezték; én magyarázom el nekik.

Ám Púrana Kasszapa sok tanítványa elvetette tanítását, és elpártolt tőle:

- Nem te ismered igazán a tant és a rendi fegyelmet, én ismerem igazán a tant és a rendi fegyelmet. Hogyan ismerhetné igazán a tant és a rendi fegyelmet? Rossz úton indultál, én indultam helyes úton. Én célba jutottam, te nem jutottál célba. Amit előbb kell mondani, azt utóbb mondtad, amit utóbb kell mondani, azt előbb mondtad. Elméleteid összeomlottak, tanításaidat elvetjük, zsákutcába jutottál. Add fel tanaidat, vagy véd meg őket, ha tudod!

Így tehát Púrana Kasszapát nem tisztelik, nem becsülik, nem értékelik, nem tartják nagyra tanítványai, és nem tartanak ki Púrana Kasszapa mellett tiszteletük, megbecsülésük jeléül. És gúny tárgya lett tanításaiért Púrana Kasszapa.

Mások így beszéltek:

- Itt van ez a Makkhali Gószála, [...] Adzsita Készakambali, [...] Pakudha Kaccsájana, [...] Szandzsaja Bélatthiputta, [...] Nigantha Nátaputta. [*Mindannyiszor megismételve a jelenet.*] És gúny tárgya lett tanításaiért Makkhali Gószála [... *stb.*].

Mások így beszéltek:

- Itt van ez a Gótama remete, ismert nevű, nagy hírű, gázlómutató, sok ember figyelmét magára vonó személy, akinek sok híve, sok követője, sok tanítványa van, és őt tisztelik, becsülik, értékelik, nagyra tartják tanítványai, és kitartanak mellette tiszteletük, megbecsülésük jeléül. Egy alkalommal Gótama remete több száz főből álló hallgatóság előtt fejtette ki tanításait. Ekkor Gótama remete egyik tanítványa elköhintette magát. Erre egy másik tanítvány meglökte a térdével:

- Maradjon csendben, tiszteletreméltó testvérem, ne zajongjon, tiszteletreméltó testvérem! Magasztos mesterünk fejti ki a Tant!

Amikor Gótama remete több száz főből álló hallgatóság előtt fejti ki tanításait, Gótama remete tanítványai soraiból tüszentés vagy köhintés sem hallatszik. Az egész gyülekezet várakozva figyel rá: „Meghalljuk a Tant, amelyet a Magasztos ad elő.” Mint amikor egy ember a

piactéren színmezét sajtol cseppenként, és az egész tömeg várakozva figyel rá, éppígy, amikor Gótama remete több száz főből álló hallgatóság előtt fejti ki tanításait, Gótama remete tanítványai soraiból tüszentés vagy köhintés sem hallatszik. Az egész gyülekezet várakozva figyel rá: „Meghalljuk a Tant, amelyet a Magasztos ad elő.” Gótama remetének azok a tanítványai is, akik csatlakoztak követőihez, de később feladták a szerzetesi életet, és visszatértek a világi életbe, továbbra is dicsérik a Mestert, dicsérik a Tant, dicsérik a gyülekezetet, és csak önmagukat vádolják, nem vádolnak másokat: „Hitványak vagyunk, erélytelenek vagyunk, mert a Tan és a rendi fegyelem megismerése után remeteségbe vonultunk ugyan, de nem bírtunk életünk végéig kitartani a tiszta, erényes megtartoztatásban.” Továbbra is megmaradnak világi hívőnek vagy tisztelőnek, és megtartják az öt parancsolatot.

Így tehát Gótama remetét tisztelik, becsülik, értékelik, nagyra tartják tanítványai, és tiszteletük, megbecsülésük jeléül kitartanak Gótama remete mellett.

- Hát te, Udáji, hány olyan tulajdonságot találsz bennem, amelyekért tanítványaim tisztelnék, becsülnék, értékelnek, nagyra tartanak, és tiszteletük, megbecsülésük jeléül kitartanak mellettem?

- Uram, öt tulajdonságot találok a Magasztosban, amelyekért a Magasztost tisztelik, becsülik, értékelik, nagyra tartják tanítványai, és tiszteletük, megbecsülésük jeléül kitartanak mellette. Mi ez az öt? A Magasztos szükösen táplálkozik, és dicséri a szükös táplálkozást. Ez az első tulajdonsága a Magasztosnak, amelyért, úgy találom, tisztelik, becsülik, értékelik, nagyra tartják a Magasztost tanítványai, és tiszteletük, megbecsülésük jeléül kitartanak mellette, hogy tehát a Magasztos szükösen táplálkozik, és dicséri a szükös táplálkozást.

Továbbá a Magasztos megelégszik akármilyen ruházattal, [...] megelégszik akármilyen alamizsnával, [...] megelégszik akármilyen fekhellyel és ülőhellyel, [...] elvonultan él, és dicséri az elvonult életet. [...]

- Udáji, ha tanítványaim azért tisztelnének, becsülnének, értékelnének, tartanának nagyra, és azért tartanának ki mellettem tiszteletük és megbecsülésük jeléül, mert úgy tartanák, hogy Gótama remete szükösen táplálkozik -, nos, Udáji, vannak olyan tanítványaim is, akik csak egy csésze táplálékot, vagy fél csésze táplálékot, vagy egy béluvadióhéjnyi táplálékot, vagy fél béluvadióhéjnyi táplálékot fogyasztanak. Én viszont olykor egy teli alamizsnás szilkével is elfogyasztok, sőt többet is elfogyasztok. Ha tehát csupán azért tisztelnének, becsülnének, értékelnének, tartanának nagyra tanítványaim, és azért tartanának ki mellettem tiszteletük és megbecsülésük jeléül, mert Gótama remete szükösen táplálkozik, és dicséri a szükös táplálkozást, akkor azok a tanítványaim, akik csak egy csésze táplálékot, vagy fél csésze táplálékot, vagy egy béluvadióhéjnyi táplálékot, vagy fél béluvadióhéjnyi táplálékot fogyasztanak, pusztán ezért nem tisztelnének, becsülnének, értékelnének, tartanának nagyra, és nem tartanának ki mellettem tiszteletük, megbecsülésük jeléül.

[...] Vannak olyan tanítványaim is, akik rongyokba öltöznek, durva leplekbe öltöznek. Halottégető helyeket, szemétdombokat, árusok hulladékait túrják fel, onnan készítenek maguknak felsőruhát. Én viszont olykor házigazdák módjára öltözködöm erős, jól megvarrt, gyapjas köntösbe. [...]

[...] Vannak olyan tanítványaim is, akik házról házra járnak élelmet koldulni, kidobott maradéknak is örülnek, s ha belépnek egy házba, és ott ülőhellyel kínálják őket, nem ülnek le. Én viszont olykor meghívást is elfogadok, és fűszerekkel ízesített, mártásokkal körített, finomra hántolt rizst fogyasztok. [...]

[...] Vannak olyan tanítványaim is, akik fák tövében tanyáznak, vagy szabad ég alatt tanyáznak, és nyolc hónapig nincs tető a fejük felett. Én viszont olykor vakolt és festett falú, szélvédett, zárható ajtajú, ablaktáblákkal ellátott csarnokokban tartózkodom. [...]

[...] Vannak olyan tanítványaim is, akik a rengetegben egyedül élnek, magánosan ülnek és feküsznek, az őserdő mélyén, magányba vonulva tanyáznak. Csak minden fél hónapban jelennek meg a gyülekezetben, amikor a szerzeteseket a rendi fegyelem szabályaira intik. Én viszont olykor szerzetesek és apácák, világi hívő férfiak és nők, királyok és udvari tanácsosok, más tanok hirdetői és azok tanítványai körében töltöm az időt. [...]

Így tehát, Udáji, tanítványaim nem ezért az öt tulajdonságomért tisztelnek. [...]. Más öt tulajdonság az, amelyekért tanítványaim tisztelnek. [...]. Mi ez az öt?

Először is, Udáji, magasabb rendű erkölcsömről tisztelnek tanítványaim: „Gótama remete erkölcsös, a tökéletes erkölcsök teljességével rendelkezik.” Ez az első olyan tulajdonságom, amelyért tanítványaim tisztelnek, becsülnék. [...].

Továbbá tökéletes tisztánlátásomért tisztelnek tanítványaim: „Gótama remete akkor mondja, hogy tudja, ha valóban tudja; Gótama remete akkor mondja, hogy látja, ha valóban látja. Gótama remete érti a tant, amelyet tanít, nem értetlenül tanítja. Gótama remete megindokolja a tant, amelyet tanít, nem hagyja indokolás nélkül.” [...]

Továbbá magasabb rendű tudásomért tisztelnek tanítványaim: „Gótama remete nagy tudású, a tökéletes tudás teljességével rendelkezik. Sohasem fordul elő, hogy ne látna előre a leendő véleményt, vagy ne tudná tanítása értelmében megcáfolni az elhangzó ellenvéleményt.” [...]

Továbbá szenvedés sújtotta, szenvedés gyötörte tanítványaim a szenvedés miatt keresnek fel, és a szenvedésről szóló nemes igazságot kérdezik tőlem. Kérdésükre kifejtem a szenvedésről szóló nemes igazságot, és kérdésük megválaszolásával megvilágosítom elméjüket. A szenvedés okáról, a szenvedés megszüntetéséről, és a szenvedés megszüntetéséhez vezető útról szóló nemes igazságot kérdezik tőlem. Kérdésükre kifejtem a szenvedés megszüntetéséhez vezető útról szóló nemes igazságot, és kérdésük megválaszolásával megvilágosítom elméjüket. [...]

.....
Továbbá megmutattam tanítványaimnak azt az utat, amelyen elindulva, az indulatok megsemmisítése révén tanítványaim saját erejükből már ebben az életben felismerhetik, megvalósíthatják, elérhetik gondolkozásuk indulatmentes felszabadulását, értelmük indulatmentes felszabadulását.

Ez az az öt tulajdonság, Udáji, amelyekért tanítványaim tisztelnek, becsülnék, értékelnek, nagyra tartanak, és tiszteletük, megbecsülésük jeléül kitartanak mellettem.

Így beszélt a Magasztos. Szakuludáji, a vándor remete, örömmel és elégedetten hallgatta a Magasztos szavait.

AMIT SZERETÜNK [MN 87.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Ez idő tájt egy családapa egyetlen, szeretett, kedves gyermeke meghalt. Halála után az apa nem gondolt munkájával, nem gondolt evéssel. Folyton a halottégető helyre járt, és jajgatott: „Hol vagy, egyetlen gyermekem? Hol vagy, egyetlen gyermekem?”

Egyszer ez a családapa felkereste a Magasztost. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, és leült előtte. A Magasztos így szólította meg az előtte ülő családapát:

- Családapa, nem vagy ura gondolataidnak; gondolataid máshol járnak.

- Uram, hogyan járnának máshol gondolataim? Egyetlen, szeretett, kedves gyermekem meghalt. Halála óta nem gondolok munkámmal, nem gondolok evéssel. Folyton a halottégető helyre járok, és jajgatok: „Hol vagy, egyetlen gyermekem? Hol vagy, egyetlen gyermekem?”

- Így van ez, családapa. Amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.

- Uram, ki értene egyet azzal, hogy amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük? Hiszen amit szeretünk, az örömet és gyönyörűséget okoz azáltal, hogy szeretjük, uram.

Ezzel a családapa felállt ültéből, és a Magasztos szavait helytelenítve, kelletlenül fogadva, eltávozott.

Ugyanebben az időben egy sereg kockajátékos a Magasztostól nem messze kockázott. A családapa odament a kockajátékosokhoz, és odaérve, így szólt hozzájuk:

- Uraim, az imént felkerestem Gótama remetét. Odaérve, köszöntöttem Gótama remetét, és leültem előtte. Amikor előtte ültem, Gótama remete így szólított meg: „Családapa, nem vagy ura gondolataidnak; gondolataid máshol járnak.” E szavak hallatára így válaszoltam Gótama remetének: „Uram, hogyan járnának máshol gondolataim? Egyetlen, szeretett, kedves gyermekem meghalt. Halála óta nem gondolok munkámmal, nem gondolok evéssel. Folyton a halottégető helyre járok, és jajgatok: „Hol vagy, egyetlen gyermekem? Hol vagy, egyetlen gyermekem?” Erre ő: „Így van ez, családapa. Amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.” - „Uram, ki értene egyet azzal, hogy amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük? Hiszen amit szeretünk, az örömet és gyönyörűséget okoz azáltal, hogy szeretjük, uram.” Ezzel felálltam ültömből, és Gótama remete szavait helytelenítve, kelletlenül fogadva, eltávoztam.

- Úgy van, családapa; úgy van, családapa. Amit szeretünk, az örömet és gyönyörűséget okoz azáltal, hogy szeretjük.

- Egy véleményen vannak velem a kockajátékosok - gondolta a családapa, és távozott.

Ennek a beszélgetésnek híre ment, és végül a királyi palotába is eljutott. Kószala királya, Paszénadi, Malliká királynéhoz fordult:

- Malliká, a te Gótama remetéd ezt mondta: „Amit szeretünk az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.”

- Mahárádzsa, ha a Magasztos ezt mondta, akkor úgy is van!

- Mindig így megy ez! Bármit mond Gótama remete, ez a Malliká mindig igazat ad neki: „Mahárádzsa, ha a Magasztos ezt mondta, akkor úgy is van!” Mint ahogy bármit mond a tanító, a tanítvány mindig igazat ad neki: „Úgy van, mester, úgy van, mester!”, ugyanúgy te is, Malliká, bármit mond Gótama remete, mindig igazat adsz neki: „Mahárádzsa, ha a Magasztos ezt mondta, akkor úgy is van! Eredj, Malliká, tűnj el!

Ekkor Malliká királyné odaszólitotta Nálidzsangha papot:

- Eredj, pap, keresd fel a Magasztost! Odaérve, hajolj fejjel lábához, s nevében kérdezd meg, hogyan szolgál egészsége, jólléte, kényelme, ereje, nyugalma: „Uram, Malliká királyné a Magasztos lábához hajtja fejét, és kérdezteti, hogyan szolgál egészsége, jólléte, kényelme, ereje, nyugalma.” És érdeklődd meg: „Uram, valóban mondta-e a Magasztos ezeket a szavakat: „Amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük?”” A Magasztos válaszát jól jegyezd meg, és közöld velem. A Beérkezettek nem mondanak valótlan.

- Igen, úrnóm - válaszolta engedelmesen Nálidzsangha pap Malliká királynénak, és felkereste a Magasztost. Odaérve, köszöntötte a Magasztost, üdvözlét váltott vele, és illendő üdvözlő szavak után leült előtte. Előtte ülve, így szólt a Magasztoshoz Nálidzsangha pap:

- Gótama úr, Malliká királyné Gótama úr lábához hajtja fejét, és kérdezteti, hogyan szolgál egészsége, jólléte, kényelme, ereje, nyugalma. És érdeklődik: „Uram, valóban mondta-e a Magasztos ezeket a szavakat: „Amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük?””

- Úgy van, pap, úgy van, pap. [*Megismételve.*] A következő esettel is szemléltethetjük, mit jelent az, hogy amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.

Egyszer itt Szávathiban egy asszonynak meghalt az anyja. Halála után az asszony magán kívül, eszelősen rohant utcáról utcára, keresztútról keresztútra, és kérdezgette. „Nem láttatok anyámat? Nem láttatok anyámat?” Ezzel az esettel is szemléltethetjük, pap, hogy amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.

Egyszer itt Szávathiban egy másik asszonynak meghalt az apja (~ bátyja, ~ húga, ~ fia, ~ lánya, ~ férje; egy embernek meghalt az anyja, ~ apja, ~ bátyja, ~ húga, ~ fia, ~ lánya, ~ felesége). Halála után az asszony (~ az ember) magánkívül, eszelősen rohant utcáról utcára, keresztútról keresztútra, és kérdezgette: „Nem láttatok az apámat? Nem láttatok az apámat?” (~ bátyámat, ~ hűgomat, ~ fiamat, ~ lányomat, ~ férjemet, ~ feleségemet?)

Egyszer itt Szávathiban egy asszony felkereste rokonait. Rokonai erőszakkal elválasztották férjétől, és máshoz akarták feleségül adni. Ő azonban nem akart ahhoz menni. Az asszony elmondta férjének: „Uram, rokonaim erőszakkal elválasztottak tőled, és máshoz akarnak feleségül adni. Én azonban nem akarok ahhoz menni.” Ekkor a férfi kettéhasította feleségét, és magát is megölte: „Halálunk után együtt leszünk.” Ezzel az esettel is szemléltethetjük, pap, hogy amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.

Nálidzsangha pap örömmel és megelégedetten fogadta a Magasztos szavait, felkelt ülőhelyéről, és visszatért Malliká királynéhoz. Odaérve, mindenről beszámolt Malliká királynénak, ami a Magasztossal folytatott beszélgetésben elhangzott. Ekkor Malliká királyné felkereste Paszénadit, Kószala királyát. Odaérve, így szólt Paszénadihoz, Kószala királyához:

- Mi a véleményed, maháradzsa? Szereted Vadzsíri királylányt?

- Igen, Malliká, szeretem Vadzsíri királylányt.

- Mi a véleményed, maháradzsa? Ha Vadzsíri királylányt valami csapás, szerencsétlenség érné, ez szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okozna neked?

- Malliká, ha Vadzsíri királylányt valami csapás, szerencsétlenség érné, az én életemnek is vége lenne. Hogyne okozna szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet?!

- Maháradzsa, a bölcs, a látó, a szent, a tökéletesen megvilágosult Magasztos erre célzott, amikor ezt mondta: „Amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.” - Mi a véleményed, maháradzsa? Szereted Vászabhá háremhölgyet (~ Vidúdabha fővezért, ~ engem, ~ Kászi városát és Kószala országot)?

- Igen, Malliká, szeretem Vászabhá háremhölgyet (~ Vidúdabha fővezért, ~ téged, ~ Kászi városát és Kószala országot).

- Mi a véleményed, maháradzsa? Ha Vászabhá háremhölgyet (~ Vidúdabha fővezért, ~ engem, ~ Kászi városát és Kószala országot) valami csapás, szerencsétlenség érné, ez szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okozna neked?

- Malliká, ha Vászabhá háremhölgyet (~ Vidúdabha fővezért, ~ téged, ~ Kászi városát és Kószala országot) valami csapás, szerencsétlenség érné, az én életemnek is vége lenne. Hogyne okozna szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet?!

- Maháradzsa, a bölcs, a látó, a szent, a tökéletesen megvilágosult Magasztos erre célzott, amikor ezt mondta: „Amit szeretünk, az szomorúságot, fájdalmat, szenvedést, bánatot, gyötrelmet okoz azáltal, hogy szeretjük.”

- Csodálatos, Malliká, bámulatos, Malliká, hogy a Magasztos bölcsessége milyen messzire hatol, milyen messzire lát! Jöjj, Malliká, tegyünk tiszteletet előtte!

Ezzel Paszénadi, Kószala királya, felkelt ülőhelyéről, köntösét fél vállán átvette, és arca előtt összetett kézzel meghajolt arrafelé, ahol a Magasztos tartózkodott, és háromszor mondta dicséretét:

- Hódolat annak a Magasztosnak, szentségesnek, tökéletesen megvilágosultnak!

Hódolat annak a Magasztosnak, szentségesnek, tökéletesen megvilágosultnak!

Hódolat annak a Magasztosnak, szentségesnek, tökéletesen megvilágosultnak!

ASSZALÁJANA [MN 93.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávatthi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Ebben az időben ötszáz pap gyülekezett össze Szávatthiban különböző tartományokból, valamilyen ügy elintézésére. A papok körében felmerült ez a gondolat:

- Ez a Gótama remete azt hirdeti, hogy mind a négy rend egyformán tiszta. Ki tudna vitába bocsátkozni Gótama remetével erről a kérdésről?

Ez idő tájt Szávatthiban időzött egy Asszalájana nevű fiatal pap, kopaszra nyírt fejű, tizenhat éves ifjú, aki végigtanulta a három Védát a szófejtésekkel, szertartásmagyarázatokkal, kiejtési szabályokkal, nyelvtannal és legendákkal együtt, és a vitákban járatos bölcselkedők minden tulajdonságával rendelkezett. Ekkor a papoknak ez az elgondolásuk támadt:

- Szávatthiban időzik ez az Asszalájana nevű fiatal pap, kopaszra nyírt fejű, tizenhat éves ifjú, aki végigtanulta a három Védát a szófejtésekkel, szertartásmagyarázatokkal, kiejtési szabályokkal, nyelvtannal és legendákkal együtt, és a vitákban járatos bölcselkedők minden tulajdonságával rendelkezik. Ő alkalmas arra, hogy vitába bocsátkozzék Gótama remetével erről a kérdésről.

Ekkor a papok felkeresték Asszalájanát, a fiatal papot, s odaérve, így szóltak hozzá:

- Asszalájana, ez a Gótama remete azt hirdeti, hogy mind a négy rend egyformán tiszta. Menjen Asszalájana úr, bocsátkozzék vitába Gótama remetével erről a kérdésről!

E szavak hallatára Asszalájana, a fiatal pap, így válaszolt azoknak a papoknak:

- Gótama remete igaz szavú, és igaz szavú emberrel nem lehet vitába szállni. Nem tudok vitába bocsátkozni Gótama remetével erről a kérdésről.

A papok azonban másodszor is (~ harmadszor is) így szóltak Asszalájanához, a fiatal paphoz:

- Asszalájana, ez a Gótama remete azt hirdeti, hogy mind a négy rend egyformán tiszta. Menjen, Asszalájana úr, bocsátkozzék vitába Gótama remetével erről a kérdésről! Utóvégre Asszalájana úr is folytatott remeteéletet. Ne szenvedjen harc nélkül vereséget Asszalájana úr!

E szavak hallatára Asszalájana, a fiatal pap, így válaszolt azoknak a papoknak:

- Látom, kegyetek nem engednek. Pedig Gótama remete igaz szavú, és igaz szavú emberrel nem lehet vitába szállni. Nem tudok vitába bocsátkozni Gótama remetével erről a kérdésről. Ám kegyetek nevében felkeresem.

Ekkor Asszalájana, a fiatal pap, nagyszámú pap kíséretében felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözlöt váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlő szavak után leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost Asszalájana, a fiatal pap:

- Gótama, a papok így beszélnek: „A papság a legnemesebb rend, minden más rend hitvány. A papság fehér rend, minden más rend fekete. A papság tiszta, a többiek nem. A papok Brahmá édes gyermekei, Brahmá szájából születtek, Brahmá sarjai, Brahmá alkotásai, Brahmá örökösei.” Gótama úr mit szól ehhez?

- Asszalájana, ismeretes, hogy a papoknak van feleségük, aki gyermeket fogan, kihordja, megszüli, szoptatja. Miért, hogy a papok, noha anyaméhből származnak, mégis így beszélnek: „A papság a legnemesebb rend, minden más rend hitvány. A papság fehér rend, minden más rend fekete. A papság tiszta, a többiek nem. A papok Brahmá édes gyermekei, Brahmá szájából születtek, Brahmá sarjai, Brahmá alkotásai, Brahmá örökösei”?

- Hiába mondja ezt Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”

- Mi a véleményed, Asszalájana: hallottál-e arról, hogy a görögöknél és perzsáknál és más szomszédos országokban csak két rend van, az urak és a szolgák rendje, és aki úrnak született, szolga is lehet belőle, és aki szolgának született, úr is lehet belőle?

- Igen, hallottam róla, hogy a görögöknél és perzsáknál és más szomszédos országokban csak két rend van, az urak és a szolgák rendje, és aki úrnak született, szolga is lehet belőle, és aki szolgának született, úr is lehet belőle.

- Hát akkor a papoknak mi ad alapot, mi ad jogcímet arra, hogy így beszéljenek: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”?

- Hiába mondja ezt Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”

- Mi a véleményed, Asszalájana: ha egy nemes gyilkol, lop, kicsapongó életet él, hazug, rágalmazó, goromba, fecsegő, irigy, rosszindulatú, tévHITEKET vall, akkor teste pusztulása után, halála után mélyre bukik, rossz útra, nyomorúságra, pokolba kerül, de a pap nem? És ugyanúgy a közrendű, (~ és ugyanúgy a szolga,) ha gyilkol, lop, kicsapongó életet él, hazug, rágalmazó, goromba, fecsegő, irigy, rosszindulatú, tévHITEKET vall, akkor teste pusztulása után, halála után mélyre bukik, rossz útra, nyomorúságra, pokolba kerül, de a pap nem?

- Semmiképpen sem, Gótama. A nemes is (~ és ugyanúgy) a pap is, a közrendű is, a szolga is, mind a négy rend tagjai mélyre buknak, rossz útra, nyomorúságra, pokolba kerülnek testük pusztulása után, haláluk után, ha gyilkolnak, lopnak, kicsapongó életet élnek, hazugok, rágalmazók, gorombák, fecsegők, irigyek, rosszindulatúak, tévHITEKET vallanak.

- Hát akkor a papoknak mi ad alapot, mi ad jogcímet arra, hogy így beszéljenek: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”?

- Hiába mondja ezt Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”

- Mi a véleményed, Asszalájana: ha egy pap tartózkodik a gyilkosságtól, tartózkodik a lopástól, tartózkodik a kicsapongástól, tartózkodik a hazugságtól, tartózkodik a rágalmazástól, tartózkodik a gorombaságtól, tartózkodik a fecsegéstől, nem irigy, jóindulatú, helyes hitet vall, akkor teste pusztulása után, halála után jó útra, mennybe kerül, de a nemes nem, a közrendű nem, a szolga nem?

- Semmiképpen sem, Gótama. A nemes is (~) a pap is, a közrendű is, a szolga is, mind a négy rend tagjai jó útra, mennybe kerülnek testük pusztulása után, haláluk után, ha tartózkodnak a gyilkosságtól, tartózkodnak a lopástól, tartózkodnak a kicsapongástól, tartózkodnak a hazugságtól, tartózkodnak a rágalmazástól, tartózkodnak a gorombaságtól, tartózkodnak a fecsegéstől, nem irigyek, jóindulatúak, helyes hitet vallanak.

- Hát akkor a papoknak mi ad alapot, mi ad jogcímet arra, hogy így beszéljenek: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”?

- Hiába mondja ezt, Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”
- Mi a véleményed, Asszalájana: ezen a vidéken csak a papok képesek szelíd, békés, barátságos érzületet táplálni, a nemesek nem, a közrendűek nem, a szolgák nem?
- Semmiképpen sem, Gótama. Ezen a vidéken a nemesek is (~) a papok is, a közrendűek is, a szolgák is, mind a négy rend tagjai képesek szelíd, békés, barátságos érzületet táplálni.
- Hát akkor a papoknak mi ad alapot, mi ad jogcímet arra, hogy így beszéljenek: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”?
- Hiába mondja ezt Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”
- Mi a véleményed, Asszalájana: csak a papok tehetik meg, hogy szappant és szivacsot fogjanak, és lemenjenek a folyóra, hogy lemosás magukról a port és szennyet, a nemesek nem, a közrendűek nem, a szolgák nem?
- Semmiképpen sem, Gótama. A nemesek is (~) a papok is, a közrendűek is, a szolgák is, mind a négy rend tagjai megtehetik, hogy szappant és szivacsot fogjanak, és lemenjenek a folyóra, hogy lemosás magukról a port és szennyet.
- Hát akkor a papoknak mi ad alapot, mi ad jogcímet arra, hogy így beszéljenek: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”?
- Hiába mondja ezt Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”
- Mi a véleményed, Asszalájana? Tegyük fel, hogy egy felkent fejű, nemes származású király maga elé rendel száz embert különböző kasztokból: „Jöjjetek, barátaim, akik nemes családból, papi családból, főtiszti családból származtok! Fogjatok dörzsölőpalcát szálafából, pálmafából, szantálfából, csiholjatok vele szikrát, gyújtsatok vele tüzet! Jöjjetek ti is, barátaim, akik páriacsaládból, vadászcsaládból, kosárfonó-családból, bognárcsaládból, személtakarító-családból származtok! Fogjatok dörzsölőpalcát kutyaitatóból, vagy disznóvályúból, vagy mosóteknőből, vagy ricinuscserjéből, csiholjatok vele szikrát, gyújtsatok vele tüzet!” Mit gondolsz, Asszalájana: az a szikra, amelyet a nemes családból, papi családból, főtiszti családból származók szálafából, pálmafából, szantálfából hasított dörzsölőpalcával csiholnak, az a tűz, amelyet azzal gyújtanak, eléggé izzó, fényes, lángoló lesz ahhoz, hogy tüzet lehessen rakni vele, viszont az a szikra, amelyet a páriacsaládból, vadászcsaládból, kosárfonó-családból, bognárcsaládból, személtakarító-családból származók kutyaitatóból, disznóvályúból, mosóteknőből, ricinuscserjéből hasított dörzsölőpalcával csiholnak, az a tűz, amelyet azzal gyújtanak, nem lesz eléggé izzó, fényes, lángoló ahhoz, hogy tüzet lehessen rakni vele?
- Dehogynem, Gótama. [...] Mindegyik tűz egyformán eléggé izzó, fényes, lángoló lesz ahhoz, hogy tüzet lehessen rakni vele.
- Hát akkor a papoknak mi ad alapot, mi ad jogcímet arra, hogy így beszéljenek: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”?
- Hiába mondja ezt Gótama úr, a papok mégis így tartják: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*]”

- Mi a véleményed, Asszalájana? Tegyük fel, hogy egy nemes fia egy pap lányával hál, és együttválásukból fiú születik. A nemes fiától és pap lányától származó gyermek anyjához is hasonlít, apjához is hasonlít, és anyja után is, apja után is nemesnek is minősíthető és papnak is minősíthető?

- A nemes fiától és pap lányától származó gyermek anyjához is hasonlít, apjához is hasonlít, és anyja után is nemesnek is minősíthető és papnak is minősíthető, Gótama.

- Mi a véleményed, Asszalájana? Tegyük fel, hogy egy pap fia egy nemes lányával hál, és együttválásukból fiú születik. A pap fiától és nemes lányától származó gyermek anyjához is hasonlít, apjához is hasonlít, és anyja után is, apja után is nemesnek is minősíthető és papnak is minősíthető?

- A pap fiától és nemes lányától származó gyermek anyjához is hasonlít, apjához is hasonlít, és anyja után is, apja után is nemesnek is minősíthető és papnak is minősíthető, Gótama.

- Mi a véleményed, Asszalájana? Tegyük fel, hogy egy kancát egy szamárcsödörrel párosítanak. A párosodásból csikó születik. A kancától és szamárcsödörtől származó csikó az anyaállathoz is hasonlít, az apaállathoz is hasonlít, és az anyaállat után is, az apaállat után is lónak is minősíthető és szárnak is minősíthető?

- A kereszteződés következtében öszvér lesz a csikó, Gótama. Ebben az esetben eltérést látok a szülőktől, az előbbieknél viszont semmiféle eltérést sem látok a szülőktől.

- Mi a véleményed, Asszalájana? Tegyük fel, hogy van két édestestvér papfiú. Az egyik tanult és jól nevelt, a másik tanulatlan és nevetlen. Melyiket fogják a papok elsőnek megvendégni ünnepeken, rizs felajánlásakor, áldozatbemutatáskor, vendéglátáskor?

- Amelyik fiú tanult és jól nevelt, azt fogják a papok elsőnek megvendégni ünnepeken, rizs felajánlásakor, áldozatbemutatáskor, vendéglátáskor. Milyen haszon származnék abból, amit tanulatlan és nevetlen embernek adnának?

- Mi a véleményed, Asszalájana? Tegyük fel, hogy van két édestestvér papfiú. Az egyik tanult, jól nevelt, de rossz erkölcsű, gonosz; a másik tanulatlan, nevetlen, de jó erkölcsű, becsületes. Melyiket fogják a papok elsőnek megvendégni ünnepeken, rizs felajánlásakor, áldozatbemutatáskor, vendéglátáskor?

- Amelyik fiú tanulatlan és nevetlen, de jó erkölcsű, becsületes, azt fogják a papok elsőnek megvendégni ünnepeken, rizs felajánlásakor, áldozatbemutatáskor, vendéglátáskor.

- Asszalájana, először eljutottál a születésig, a születéstől eljutottál a tanultságig, a tanultságtól visszajutottál a négy rend egyforma tisztaságának tételéhez, amelyet én hirdetek.

E szavak hallatára Asszalájana, a fiatal pap, elnémult, zavarba jött, és magába roskadva, lesütött szemmel, lángvörös arccal, szótlanul ült. Amikor a Magasztos látta, hogy Asszalájana, a fiatal pap, némán, zavartan, magába roskadva, lesütött szemmel, lángvörös arccal, szótlanul ül, így szól hozzá:

- Asszalájana, egykor a régmúltban a hét papi látnok erdei remeteségben, lombkunyókban időzött, és ilyen téves nézeteik támadtak: „A papság a legnemesebb rend, minden más rend hitvány. A papság fehér rend, minden más rend fekete. A papság tiszta, a többiek nem. A papok Brahmá édes gyermekei, Brahmá szájából születtek, Brahmá sarjai, Brahmá alkotásai, Brahmá örökösei.” Meghallotta ezt Aszita Dévala látnok. [...] Haját és szakállát lesimította, bíborszínű köntöst vetett vállára, sarut öltött, aranyjogart fogott kezébe, és megjelent a hét papi látnok remetetanyáján. Körbesétált a remetetanyán, és így szólította meg a hét papi látnokot:

- Ej, mit keresnek itt kegyetek, papi látnokok? Mit keresnek itt kegyetek, papi látnokok?

A hét papi látnok így gondolkozott:

- Ki lehet ez, aki körbejár a hét papi látnok remetetanyáján, mint a nyomtató ökör, és így beszél: „Ej, mit keresnek itt kegyetek, papi látnokok? Mit keresnek itt kegyetek, papi látnokok?” Ej, átkozzuk meg!

Ekkor a hét papi látnok megátkozta Aszita Dévalát:

- Hamvadj hamuvá, te hitvány!

De minél erősebben átkozta a hét papi látnok Aszita Dévalát, annál szebb, daliásabb, méltóságteljesebb lett. Ekkor a hét papi látnok erre a meggyőződésre jutott:

- Önsanyargatásunk hiábavaló volt, önmegtartóztatásunk eredménytelen maradt. Mert ha régebben megátkoztunk valakit: „Hamvadj hamuvá, te hitvány!” azonnal hamuvá hamvadt. Ezt viszont minél erősebben átkozzuk, annál szebb, daliásabb, méltóságteljesebb lesz.

- Nem volt hiábavaló kegyetek önsanyargatása, nem maradt eredménytelen önmegtartóztatásuk. Csupán hagyjanak fel kegyetek azzal a gyűlölettel, amelyet velem szemben táplálnak.

- Felhagyunk azzal a gyűlölettel, amelyet uraságoddal szemben táplálunk. De kicsoda uraságod?

- Hallottak kegyetek Aszita Dévala látnokról?

- Igen.

- Nos, én vagyok az.

Ekkor a hét papi látnok Aszita Dévala látnok elé járult, hogy köszöntsék. Aszita Dévala látnok így szólt a hét papi látnokhoz:

- Úgy hallottam, hogy a hét papi látnok erdei remeteségben, lombkunyhókban időzik, és ilyen téves nézeteik támadtak: „A papság a legnemesebb rend [...*stb.*].”

- Úgy van.

- Tudják-e kegyetek, hogy vajon nagyanyjuk pappal közösült-e, vagy nem pappal?

- Nem tudjuk.

- Tudják-e kegyetek, hogy vajon nagyanyjuk anyja vagy hetedik nagyanyjuk pappal közösült-e, vagy nem pappal?

- Nem tudjuk.

- Tudják-e kegyetek, hogy vajon nagyapjuk pap leányával közösült-e, vagy nem pap leányával?

- Nem tudjuk.

- Tudják-e kegyetek, hogy vajon nagyapjuk apja vagy hetedik nagyapjuk pap leányával közösült-e, vagy nem pap leányával?

- Nem tudjuk.

- Tudják-e kegyetek, hogyan fogamzik a magzat?

- Igen, azt tudjuk, hogyan fogamzik a magzat. Egyesül az anya és az apa, és az anya fogamzási időszakban van, és a megszületésre váró lélek is jelen van. E három tényező találkozása eredményeként fogamzik a magzat.

- Tudják-e kegyetek, hogy az a lélek nemes-e, pap-e, közrendű-e, vagy szolgál-e?
- Nem, azt nem tudjuk, hogy az a lélek nemes-e, pap-e, közrendű-e, vagy szolgál-e.
- Ha ez így áll, akkor tudják-e kegyetek, hogy kicsodák?
- Ha ez így áll, akkor mi sem tudjuk, hogy kik vagyunk.

Lám, Asszalájana, az a hét papi látnok nem tudta megvédeni álláspontját a származás kérdésében, amikor Aszita Dévala látnok vallatóra fogta, faggatta, sarokba szorította őket. Hát akkor hogyan tudnád megvédeni álláspontodat a származás kérdésében, amikor vallatóra foglak, faggatlak, sarokba szorítalak, te, aki mesterreddel együtt arra sem volnál méltó, hogy az áldozati kanalat odanyújtsd nekik?

E szavak hallatára Asszalájana, a fiatal pap, így szólt a Magasztoshoz:

- Pompás, Gótama! Pompás, Gótama! Fogadjon el Gótama úr a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

ÉSZUKÁRÍ [MN 96.]

Így hallottam.

Egy alkalommal a Magasztos Szávaththi mellett, a Dzsétavana-ligetben, Anáthapindika kertjében tartózkodott. Itt Észukári pap felkereste a Magasztost. Odaérve, üdvözlétet váltott a Magasztossal, és illendő üdvözlőszavak után leült előtte. Előtte ülve, így szólította meg a Magasztost Észukári pap:

- Gótama, a papok négyféle szolgátról tanítanak: a papok szolgátról tanítanak, a nemesek szolgátról tanítanak, a közrendűek szolgátról tanítanak, a szolgálk szolgátról tanítanak.

A papok szolgátról ezt tanítják a papok, Gótama: a pap szolgálhat papnak, a nemes szolgálhat papnak, a közrendű szolgálhat papnak, a szolgálka szolgálhat papnak. Ezt tanítják a papok a papok szolgátról, Gótama.

A nemesek szolgátról ezt tanítják a papok: a nemes szolgálhat nemesnek, a közrendű szolgálhat nemesnek, a szolgálka szolgálhat nemesnek. Ezt tanítják a papok a nemesek szolgátról, Gótama.

A közrendűek szolgátról ezt tanítják a papok: a közrendű szolgálhat közrendűnek, a szolgálka szolgálhat közrendűnek. Ezt tanítják a papok a közrendűek szolgátról, Gótama.

A szolgálk szolgátról ezt tanítják a papok: a szolgálka szolgálhat szolgálkának, mert ki más szolgálhatna a szolgálkának? Ezt tanítják a papok a szolgálk szolgátról, Gótama.

Erről a négyféle szolgátról tanítanak a papok, Gótama. Mit szól ehhez Gótama úr?

- Mondd, pap: az egész világ elfogadja a papok tanítását erről a négyféle szolgátról?

- Semmiképpen sem, Gótama.

- Olyan ez, pap, mint hogyha volna egy szegény, nyomorgó, magát eltartani képtelen ember, és akarata ellenére ráerőszakolnának egy falatot: „Nesze, te ember, itt van ez a hús, edd meg, és fizesd meg az árát!” Ugyanúgy a papok a többi remete és pap beleegyezése nélkül tanítják ezt a négyféle szolgátrat.

Pap, én nem mondom, hogy mindenkinek szolgálni kell. Azt sem mondom, pap, hogy senkinek sem kell szolgálni. Akinek a szolgálatában az ember a szolgálattól rosszabb lesz, nem jobb, annak nem kell szolgálni, ezt mondom. Akinek a szolgálatában viszont jobb lesz az ember a szolgálattól, nem rosszabb, annak szolgálni kell, ezt mondom.

Pap, ha egy nemestől megkérdeznék: „Akinek a szolgálatában rosszabb lennél a szolgálattól, nem jobb, vagy akinek a szolgálatában jobb lennél a szolgálattól, nem rosszabb, a kettő közül melyiknek volnál hajlandó szolgálni?” akkor a józan gondolkozású nemes így válaszolna: „Akinek a szolgálatában rosszabb leszek a szolgálattól, nem jobb, azt nem vagyok hajlandó szolgálni. Akinek a szolgálatában viszont jobb leszek a szolgálattól, nem rosszabb, azt hajlandó vagyok szolgálni.” És ha egy paptól (~ közrendűtől, ~ szolgálattól) megkérdeznék: „Akinek a szolgálatában rosszabb lennél a szolgálattól, nem jobb, vagy akinek a szolgálatában jobb lennél a szolgálattól, nem rosszabb, a kettő közül melyiknek volnál hajlandó szolgálni?” akkor a józan gondolkozású pap (~ közrendű, ~ szolgálka) így válaszolna: „Akinek a szolgálatában rosszabb leszek a szolgálattól, nem jobb, azt nem vagyok hajlandó szolgálni. Akinek a szolgálatában viszont jobb leszek a szolgálattól, nem rosszabb, azt hajlandó vagyok szolgálni.”

Pap, én nem mondom, hogy az előkelő származás jobb. Azt sem mondom, pap, hogy az előkelő származás rosszabb. Pap, én nem mondom, hogy a magasabb kasztba tartozás jobb. Azt sem mondom, pap, hogy a magasabb kasztba tartozás rosszabb. Pap, én nem mondom, hogy a nagy vagyon jobb. Azt sem mondom, pap, hogy a nagy vagyon rosszabb. Mert az előkelő származásúak között is akadnak gyilkosok, tolvajok, kicsapongók, hazugok; rágalmazók, gorombák, fecsegők, irigyek, rosszindulatúak, tévhitek követői. Ezért nem mondom, hogy az előkelő származás jobb. És az előkelő származásúak között akadnak olyanok is, akik tartózkodnak a gyilkosságtól, tartózkodnak a lopástól, tartózkodnak a kicsapongástól, tartózkodnak a hazugságtól, tartózkodnak a rágalmazástól, tartózkodnak a gorombaságtól, tartózkodnak a fecsegéstől, nem irigyek, jóindulatúak, helyes hitet vallanak. Ezért nem mondom, hogy az előkelő származás rosszabb.

A magasabb kasztba tartozók között is (~ a nagy vagyonúak között is) akadnak gyilkosok, tolvajok, kicsapongók, hazugok, rágalmazók, gorombák, fecsegők, irigyek, rosszindulatúak, tévhitek követői. Ezért nem mondom, hogy a magasabb kasztba tartozás (~ a nagy vagyon) jobb. És a magasabb kasztba tartozók között is (~ a nagy vagyonúak között is) akadnak olyanok, akik tartózkodnak a gyilkosságtól, tartózkodnak a lopástól, tartózkodnak a kicsapongástól, tartózkodnak a hazugságtól, tartózkodnak a rágalmazástól, tartózkodnak a gorombaságtól, tartózkodnak a fecsegéstől, nem irigyek, jóindulatúak, helyes hitet vallanak. Ezért nem mondom, hogy a magasabb kasztba tartozás (~ a nagy vagyon) rosszabb.

Pap, én nem mondom, hogy mindenkinek szolgálni kell. Azt sem mondom, pap, hogy senki sem kell szolgálni. Akinek a szolgálatában a hit gyarapodik, az erény gyarapodik, a tudás gyarapodik, az adakozókedv gyarapodik, az értelem gyarapodik a szolgálattól, azt kell szolgálni, ezt mondom.

E beszéd hallatára Észukári pap így szólt a Magasztoshoz:

- Gótama, a papok négyféle tulajdonról tanítanak: a papok tulajdonáról tanítanak, a nemesek tulajdonáról tanítanak, a közrendűek tulajdonáról tanítanak, a szolgák tulajdonáról tanítanak.

A papok tulajdonáról azt tanítják a papok, Gótama, hogy az alamizsnára alapozott létfenntartásban testesül meg, és amelyik pap elutasítja az alamizsnára alapozott létfenntartást mint tulajdonát, az kötelességszegő, mint az őrző, aki eltulajdonítja a rábízottat. Ezt tanítják a papok a papok tulajdonáról, Gótama.

A nemesek tulajdonáról azt tanítják a papok, hogy az íjban és tegezben testesül meg, és amelyik nemes elutasítja az íjat és tegez mint tulajdonát, az kötelességszegő, mint az őrző, aki eltulajdonítja a rábízottat. Ezt tanítják a papok a nemesek tulajdonáról, Gótama.

A közrendűek tulajdonáról azt tanítják a papok, hogy a földművelésben és jószágértartásban testesül meg, és amelyik közrendű elutasítja a földművelést és jószágértartást mint tulajdonát, az kötelességszegő, mint az őrző, aki eltulajdonítja a rábízottat. Ezt tanítják a papok a közrendűek tulajdonáról, Gótama.

A szolgák tulajdonáról azt tanítják a papok, hogy a sarlóban és teherhordó rúdiban testesül meg, és amelyik szolga elutasítja a sarlót és teherhordó rudat mint tulajdonát, az kötelességszegő, mint az őrző, aki eltulajdonítja a rábízottat. Ezt tanítják a papok a szolgák tulajdonáról, Gótama.

Erről a négyféle tulajdonról tanítanak a papok, Gótama. Mit szól ehhez Gótama úr?

- Mondd, pap: az egész világ elfogadja a papok tanítását ezekről a tulajdonokról?

- Semmiképpen sem, Gótama.

- Olyan ez, pap, mint hogyha volna egy szegény, nyomorgó, magát eltartani képtelen ember, és akarata ellenére ráerőszakolnának egy falatot: „Nesze, te ember, itt van ez a hús, edd meg, és fizesd meg az árát!” Ugyanígy a papok a többi remete és pap beleegyezése nélkül tanítják ezt a négyféle tulajdont. Én viszont, pap, az ember tulajdonáról azt tanítom, hogy a nemes, magasrendű Tanban testesül meg.

Amíg valaki atyai és anyai őseinek nemzetségét tartja számon, amilyen családban ölt testet személyisége, arról nevezik el. Ha nemesi családban ölt testet személyisége, nemesnek nevezik. Ha papi családban ölt testet személyisége, papnak nevezik. Ha közrendű családban ölt testet személyisége, közrendűnek nevezik. Ha szolga családban ölt testet személyisége, szolgának nevezik. Ugyanúgy van ez, pap, ahogy a tüzet is arról nevezik el, amitől ég. Ha fától ég a tűz, fatűznek nevezik. Ha rőzsétől ég a tűz, rőzsétűznek nevezik. Ha szénától ég a tűz, szénatűznek nevezik. Ha trágyától ég a tűz, trágyatűznek nevezik. Ehhez hasonlóan, amíg valaki atyai és anyai őseinek nemzetségét tartja számon, amilyen családban ölt testet személyisége, arról nevezik el. [*Megismételve.*]

Ám ha egy nemesi családból származó ember otthonából az otthontalanságba távozik, és a Beérkezett hirdette Tant és rendi fegyelmet követve, tartózkodik a gyilkosságtól, tartózkodik a lopástól, tartózkodik a kicsapongástól, tartózkodik a hazugságtól, tartózkodik a rágalmazástól, tartózkodik a gorombaságtól, tartózkodik a fecsegéstől, nem irigy, jóindulatú, helyes hitet vall, akkor az ilyen ember megvalósította az igazságot, a Tant, a jámborságot. És ha egy papi családból (~ közrendű családból, ~ szolga családból) származó ember otthonából az otthontalanságba távozik, és a Beérkezett hirdette Tant és rendi fegyelmet követve, tartózkodik a gyilkosságtól, tartózkodik a lopástól, tartózkodik a kicsapongástól, tartózkodik a gorombaságtól, tartózkodik a fecsegéstől, nem irigy, jóindulatú, helyes hitet vall, akkor az ilyen ember megvalósította az igazságot, a Tant, a jámborságot.

.....
E szavak hallatára Észukári pap így szólt a Magasztoshoz:

- Pompás, Gótama! Pompás, Gótama! Mint hogyha valaki talpra állítaná a megfordítottat, kitakarná a letakartat, útba igazítaná az eltévedtet, mécseset tartana a sötétségben, hogy akinek van szeme a látásra, lásson - úgy világosította meg a Tant minden oldalról Gótama úr. Én most Gótama úrhoz folyamodom oltalomért, a Tanhoz és a szerzetesek gyülekezetéhez folyamodom oltalomért. Fogadjon el Gótama úr a mai naptól életem végéig világi tisztelőjéül, aki hozzá folyamodik oltalomért!

.oOo.